

MARLITT E.

*A puztai
hercegleány*

Claudius úr huszonegy éves fiatalember volt akkor, telve szenvedéllyel s rajongással... Egy nőt szeretett, oly forrón, hogy én nem vagyok képes azt Önnek leírni. Volt egy barátja, kit egész bizalmával megajándékozott, s kiért nagyon sokat áldozott. Egy napon arra a meggyőződésre kellett jutnia, hogy a nő és a barát megcsalták, hogy mindkettő hűtlen lett hozzá. ezt a férfiak szokása szerint csak vér moshatta le. Párbajt vívtak az áruló asszony miatt, s a barát egy lövést kapott a vállába. A seb magában véve nem volt ugyan veszélyes, ám az elgyengült szervezet cserbenhagyta őt. Dacára a legkitűnőbb orvosok fáradozásainak, többheti ágyban fekvés után meghalt...

– De hát a nő, a nő?

– Igen, a nő. Ő is elhagyta Claudius urat. Egy angollal utazott el.

MARLITT E.

*A pusztai
hercegleány*

Progresszió Kft./1991
A kiadásért felel: Patainé Tamás Mária
Felelős szerkesztő: Tihanyi Sándor
Műszaki szerkesztő: Susán Pál,
Készült: a Nógrád Megyei Nyomdaipari Vállalatnál
Felelős vezető: Kelemen Gábor igazgató

ISBN 963 7920 218
91.57205 N.S.

I.

A kis folyó, mint magányos vándorlegény, bejárja a csendes pusztát. Gyenge morajló habocskái nem ismerik a völgy lejtőjén lerohanó hegyi vizek őrjöngő ujjongását. Csak kényelmesen ballagnak tova a laposra mosott kavicsra, a silány fűz- és égerfákkal szegélyezett partok közt. A bokrok oly szorosan fonják össze ágaikat és lombjaikat, mintha odafenn az égnek sem volna szabad tudnia, hogy ama csörgedező, étellel tele kis ér a hírhedt pusztán lüktet.

Ámde nézd meg egyszer, kedves olvasó, a pusztát nyár derekán. Nem emeli homlokát túl a felhőkön, hiába keresed rajta a havasi pír koronáját vagy egy rododendronkoszorút. Még a hegyaljak sziklakontyát sem viseli, valamely hatalmas folyam széles, csillogó acélöve sem simul derekára. De a hanga virágzik, kelyhei pompás méhek millióival hímzett királyi palástot terítenek óriási testének hullámos hajlásaira.

Órákig járhatsz az árnyas oszlopsorok alatt, melyek a megvetett pusztá földjéből az ég felé emelkednek. A magas gallyzatban fejed felett pinyókék és rigók fészkelnek, s a megfutamodott őzek félénken kandikálnak rád a sűrűből.

Az a kis folyócska, mellyel ez elbeszélés kezdődik, a legszegényebb, ember nem lakta pusztai térséget futja át. Sokáig párhuzamosan halad az erdőszéllel a láthatáron és csak hosszas meggondolás után tesz egy önálló kanyarulatot az erdő felé. De mindén szelídsége dacára mégis feltúrja és mossa lágy partjait, sőt egyszer az is sikerül neki, hogy egy parányi tavat képezzen, melyben a lassan csörgedező vizek mintha megpihennének.

Itt nem tudni, hol végződik a lég, s hol kezdődik a víz, oly tisztán körvonalazva fekszenek lenn a kis kavicsok, s oly mozdulatlanul úszik fölötte a vízi leányhaj. A kis kanyarulat

szétnyomja az égerbokrokat, egy verőfényre vágyó nyírfa kijebb menekült egy lépéssel, s fürtjeiből a nyári szellő folytonosan ezüstpelyheket ráz.

Június utolsó napjait írták.

A kis medence hús vizében egy leány barna lába ázott. Napsütötte kis kéz óvatosan és erősen vonta össze a fekete pamutszoknyát térdei körül, míg a felsőtest kíváncsian előrehajolt. Keskeny, fehér gyolcsinggel fedett vállak, s egy napbarnított arc – valóban elég kevés és parányi volt, amit a víz visszatükrözött. De mindegy, ama két szem ott a vízben nemigen törődött vele, vajon görög szabályosságot vagy a hunok jellegét mutatja-e az arc, amelyhez tartozik.

Itt, a puszta legmagányosabb pontján nem volt mérték a női szépség számára, sem inger a hasonlításra. Csakhogy minden, ami a hamisítatlan napfényben természetesnek és megszokottnak tűnt fel, oly idegenszerűen csillámlik fel a víz tükreből, és az tette őt oly csábossá.

Kinn a verőfényben az elég rövidre nyírt göndör haj vígan repesett a homlok és a nyak körül. Itt lenn súlyosan lefüggő hollószárnyakká vált és a nyakék apró piros gyöngyei sötét vércseppeként piroslottak. A durva, erős vászon ingváll meg selyemlágyan világított, mintha egyetlenegy nagy fehér harangvirág úsznék ott lenn a vízben. Mint a legszebb, régi tündérregében, úgy változott meg minden.

A bokrok közti nyílást többnyire egy-egy darab sötétkék ég töltötte be, kemény acélszint adva a víznek s egyhangú háttérrel.

A leány tehát megpillantotta önmagát a víztükörben, ám az oktalan a furcsa fénytörésben vizitündért vélt látni.

A két barna láb nem tartozott hős lelkű lényhez; vad szökéssel ugrott hát a partra. Vajon látott-e már a világ ily félénk nyúl szívét, ily gyermekes teremtést, ki saját szemei elől megfutamodik?

Nos, bevallhatom, én voltam ez a kisleány.

Legelőször is önmagam előtt szégyelltem magam, aztán két legjobb barátom előtt, akik tanúim voltak.

A jó Mitzit nemigen háborította e jelenet, hiszen ő a legszebb fekete pettyes tehén, mely valaha a pusztán járt. Állt ott a nyírfa alatt s szaggatta a kövér füvet, mely imitt-amott a nedves parton nőtt: Fel-felkapta széles homlokú fejét, s jóízűen tovább rágta a hosszú fűszálakat, melyek kétoldalt alányúltak szájából. Csak egy pillanatig nézett rám, bárgyú ámulattal.

Spitz, a kutyám ellenben, mely lomhán és álmosan nyújtózott el a hús bokrok alatt, már komolyabban vette a dolgot. Eszeveszetten ugrott fel, s beleugatott a felloccsanó vízbe, mintha a gonosz volna sarkamban.

Nevetve ugrottam vissza a vízbe és utánoztam őt, ezer parányra tiporva szét a hazug tükröt.

De még egy harmadik tanú is odalépett, kit eddig sem én, sem Spitz nem vettünk észre.

– Na, hát mit csinál itt az én kis hercegisasszonyom? – kérdezte morgó, szakadozott hangon fogai között szorítva az elmaradhatatlan pipát.

Meglátta hát ő is rémületemet.

– Ah, te vagy, Heinz? – Előtte azonban nem szégyelltem magam, mert maga is ijedős volt. Mint a nyúl futott mindentől, ami nem egészen megfoghatónak látszott előtte.

Itt állt hát ő, a méhész, oly nagy nehéz sarukban, hogy szinte rengett alatta a föld. Fejével verte az ágakat, melyek nekem szörnyen magasaknak tetszettek, és széles háta oly tökéletesen elzárta a kilátást a pusztára, mintha egyszerre tömör fal támadt volna kis személyem és a külvilág közt.

De tudom, hogy ez a hórihorgas óriás félhomályban megfutamodik minden árny elől, ami engem mindig mulattatott. Ezért addig meséltem neki hajmeresztő regéket és kísérteties történeteket, míg magam is megborzadtam, elvesztettem minden bátorságomat, és aztán pompásan féltünk mind a ketten.

– Ezt a két szemet akarom itt eltiporni, Heinz – mondtam, s még egyszer a vízbe toppantottam, a felloccsanó vízcseppekkel befröcskölve kopott színű kabátját.

– Vízitündér jelent tán meg a vízben, fényes nappal?

– Bánja is a vízitündér, fényes nappal van-e vagy sötét éjszaka, ha haragszik! – valóságos gyönyörűséggel néztem, hogyan sandított félig hitetlenül a pirosra festett vízre. – Mi az, te talán nem hiszed el, Heinz?... Ejnye, bárcsak rád nézett volna úgy. Olyan szemekkel, oly mérgesen...

Most le volt győzve. Kivette szájából a pipát, és neveltségű vegegyülékével a diadalnak és aggálynak felém nyújtotta összerágott csutoráját.

– Lám, mit mondtam én mindig – kiáltá. – De többé nem teszem. Nem bizony, nem teszem többé!... Miattam rakásszámra heverhetnek itt, én többé nem nyúlok hozzájuk, nem én!

Bezzeg szépen jártam incselkedésemmel.

A kis folyó, a vándorlegény, mely oly magányosan átfutott a puztán, gazdagabb volt sok büszke folyamnál, mely paloták mellett és emberzsongás közt zúg tova. Gyöngyöt hordozott zsebében, csak igen csekély számban és korántsem elég szépeket királyi fejdísz vagy csak egy ékes gyűrű díszítésére.

De mit értettem én abból? Én szerettem az apró, gömbölyű, bágyadt fényű golyócskákat, melyek oly fürgén gurultak végig a tenyeremen.

Órákig gázoltam a vízben kagylókat keresve. Azokat Heinznek vittem, s ő tudta, hogyan kell őket feltörni. Hogyan és miként, az az ő titka volt. De most kereken felmondta nekem a szolgálatot, mert erősen hitte, hogy a vízitündér majd mindkettőnket mint tolvajokat be fog perelni.

– Eredj már, Heinz, hiszen csak ostoba tréfa volt tőlem! – mondtam csüggedten. – Csak ne hagyd magad rászedni! – A víz fölé hajoltam, mely újra összesimult. – Itt, nézd meg magad, mi kandikál fel onnan?... Semmi egyéb, mint saját éktelen szemem...

De miért is oly embertelenül nagyon nyitott, Heinz? Streit kisasszonyé nem ilyen volt, és Ilsée sem.

– Nem, Ilsée sem – erősítette meg Heinz. – De azért Ilsének éles szeme van, kis hercegleányom, nagyon éles szeme!

Hatalmas füstfelleget fújt pipájából a levegőben játszadozó kis légyrajok iszonyatára, melyek hirtelen elillantak. Odahaza Ilse is mindig azt állította bosszúsan, hogy ez a dohányfüst megöli az embert. Csak én nem bántam, s ha száz évig élek is, ama rossz hírű füst mindenkor emlékeztetni fog engem a kályha mögötti meleg sarokra, amint az otthonosság egész kényzetével. Heinz mellett a fapadon ülök, mialatt künn a hózivataros fürgeteg üvöltve nyargal a végtelen pusztán, s a jégziporkák és apró jegecek egész ütegeit az ablakokra csapja.

Odaugrottam melléje a partra, éppen egy időben Mitzivel, aki bizalmasan ráncigálta a perjeszálakat, melyek félig eltiporva Heinz hatalmas sarui alól kiálltak.

– Ohó, hát ez itt hogy néz ki? -- kacagott fel.

Mitzi pompásan volt feldíszítve. Messzire szétálló szarvai közt egy virágfűzér tekerődött kiáltó-sárga kikiricsből és nyírfalombból. ...

– Hát úgy, hogy nagyon ünnepiesen néz ki, – de te ezt nem érted! – mondtam. – Most vigyázz és találd ki, Heinz: Mitzi kicsípte magát s a Dierk-tanyán kalácsot sütöttek, mit jelent ez?

De ezzel leggyengébb oldalára tapintottam. A találgatás nem volt Heinz barátom mestersége. Ilyenkor mindig gyámoltalanul állt előttem, mint egy kis gyermek, s én oly örömet hoztam őt ezen helyzetbe.

– Te hamis, csak nem akarsz nekem szerencsét kívánni! – nevettem. – De azt nem, engedem el neked!... Édes, jó Heinz barátom, ma van a születésnapom!

Mire egyszerre öröm és megindulás fénye terült el a jó széles arcon, s odatartván nekem idomtalan tenyerét, szívélyesen beletettem kezemet.

– Hát aztán mennyi idős lett az én kis hercegleány asszonyom? – kérdezte minden szerencsekívánatot kikerülve.

Kinevettem őt.

– Hát azt te már megint nem tudod?... Vigyázz! Mi következik tizenhatra?

– Tizenhét. Mit? Tizenhét éves?... Az nem igaz, ilyen kicsi gyermek!... Az bizony nem igaz! – s tagadólag emelte fel mind a két kezét. . . .

E mély hitetlenség bosszantott engem. De öreg barátomnak, aki húszéves létére az eget verő jegenyével igyekezett versenyt nőni, félig-meddig igaza volt... Fülelem három év előtt éppen csak olyan magasra ért, hogy Heinz erős szívét lüktetni hallhatta és egy vonalnyival sem ment feljebb ezen hosszú idő óta. Pici teremtés voltam és az is maradtam, kénytelen gyermeklábon ballagni át az életen. Ez megfosztott engem – Heinz fogalmi szerint – azon jogtól is, hogy minden évben öregebb legyek.

Hanem ennek dacára jól összeszidtam. De az most nem ért semmit. Mint erős politikus segített magán, megfordította a beszéd tárgyát.

Azaz felelet helyett hátramutatott hüvelykujjával s vigyorogva azt mondta:

– Odaát különös születésnap tréfa van, hercegkisasszony, kiássák az öreg királyt!

Egy ugrással kinn voltam a bokrok közül s körülpillantottam.

A hanga még nem virított, simán terült, el. A zöldesbarna növénytakaróból öt óriási sírdomb emelkedett ki – egy nagyobb és négy kisebb. Állítólag igazi óriásokat rejtettek ezek a sírok, mint a nép ajkai regélték, egy rég feledett nemzedékét.

– Ott van az öreg király eltemetve, mert ott áll a fa, és sárga virágok nyílnak rajta, a többin sem az egyik, sem a másik nincsen.

Ezt szoktam mondani Heinznek mindig, ha ott a dombon ültünk. S én tudtam, hogy ott, hol ama fa állt, feküdt a hatalmas

királyi fő aranykarikával a homloka körül, s hosszú ezüstszakállal a bíortakarón nyúlt végig, melyet tagjaira terítették. Bár lehet, hogy csak egy mesebeli király volt.

A legmélyebb magány környezte az alvó titkot, de a madarak, melyek átjöttek az erdőből s a fenyő tetején pihentek, a rekettye- és hangavirágok körül táncoló kék fényű lepkék és zsongó méhek mind tudtak felőle. Én csendesesen lélegezve feküdtem a rekettyebokrok alatt, összetett kezeimmel a fejem alatt, s láttam a hangyákat lyukaikba bújni és ismét kijönni. Ők mégis többet tudtak, mint mi mások, ők mindent láttak ott benn, s tán végig is szaladtak a bíortakarón. Mennyire irigyeltem őket, s milyen heves vágyat éreztem a rejtett csodák után! A nagy domb ezen óráig háborítatlan tulajdonom, kertem, erdőm volt. A Dierk-tanya, otthonom, egyedül állt a pusztán; egy ritkán járt út, mely azt a külvilággal összeköti, jön az erdő felől, s az óriás sírok oldalt maradnak. Soha, mióta gondolkodni tudok, nem lépett idegen emberi láb azoknak körébe... s most egyszerre ott állt egy csapat idegen ember nagy földdarabokat szakítva a domb testéből. Láttam a magasra emelt kapát, mely finom fekete vonalként emelkedett ki a lángoló égről, s valahányszor lezuhant, mindannyiszor olyasmit éreztem, mintha valami szeretett életem húsába vágódnék.

Meggondolás nélkül futásnak eredtem toronyiránt, kimondhatatlan sajnálattal eltelve, de azon égető vágytól is késztetve, hogy lássam, mi fog napfényre jutni. Spitz csaholva futott mellettem, s midőn lihegve a helyszínen megálltam, Heinz is odaügetett nehézkes lépésével.

Rajtam csak most vett erőt a félnétség, ama gyermekes ijedség, melyet minden idegen arc előidézett nálam. Hátraléptem, s szorongó kebellemmel ragadtam meg Heinz kabátjának sarkát. Ez legalább a támasz és az oltalom tudatát ébreszti föl bennem.

II.

A domb mellett három úr állt némán várakozva, míg néhány munkás ásott és kapált. A szörnyű lármára, melyet Spitz csapott, az idegenek egy pillanatra felénk fordultak, s az egyik, a legfiatalabbik, botját a kutyára emelte, midőn hozzá akart közeledni. Aztán hidegen végigfutott szemeivel Heinzen és rajtam, s megint hátat fordított nekünk.

A fenyőfa alatt kezdtek ásni. A kiszaggatott rekettyebokrok messzire el voltak szórva. Ott, ahol előbb álltak, tág nyílás tátongott, s feljebb, a szakadásból, a sárgás homok és agyag silány vegyülékéből vastag gyökerek látszottak ki, a fehér húst mutatva, amint a kapa irgalom nélkül beléjük vágott.

– Itt volnánk már a kőnél – mondta az urak egyike, midőn a szerszámok csörögve fennakadtak.

Eltakarították az utolsó göröngyöket, hatalmas, faragatlan sziklatömb lőn látható. Nem is akartam többet látni. A vér szédítően tódult halántékom felé, s akaratlanul elfordultam.

Az urak félreléptek, míg a munkások a követ elgördíteni készültek. Heinz kíváncsian közelebb ment, nézete szerint azon emberek nem jártak el elég gyakorlatiasan. Jobb lábát előrenyújtva, néma közreműködéssel emelte és eresztette le hatalmas ökleit, s ezalatt nem pihent a pipa sem. Egyszerre csak kékes felhőn át láttam az urak fejét. Ez pedig olyan hatást idézett elő, de olyat, hogy nagyon szerettem volna, ha Ilse is jelen lett volna.

Ama fiatalúr, kinek a háta mögött az én jó barátom állt, megfordult, mintha hirtelenében ütés érte volna. Hosszú, sújtó tekintettel mérte végig a szerencsétlen füstölőt, undorral rántotta ki selyem zsebkendőjét, azzal kergetve szét a füstfellegeket.

Heinz szó nélkül vette ki szájából a corpus delictit, s lankadtan eresztette le kezében. Szörnyen meg volt döbbenve. Ilyen hatást még sohasem tett ez ő dohánya. Engem pedig az

idegen magaviselete nagyon megijesztett és megfélemlített, szégyelltem magam, s éppen elfutni készültem, midőn kiemelték a követ rovátkáiból, s tompa zörejjel tovagördítették.

Ez ismét odabilincselte engem.

Az első pillanatban nem láthattam semmit, mert az urak körülállták a nyílást, aztán jobban kinyitottam szemeimet, mert úgy véltem, most valami rettenetesnek kell következni.

– Teringettét, hát ez az egész? – kiáltotta Heinz a legnagyobb meglepetés kifejezésével.

Én is odatekintettem, s ekkor úgy éreztem egy pillanatra, mintha a puszta valamennyi színe és fénye eltörlődött volna, mintha valamennyi kézkománco lepke összetenné szárnyát s összeesnék. Hát a villogó fénydárdák a láthatár szélén hová lettek? Ott már csak a nap áldozott le... A sírdomb alatt nem feküdt agg mesekirály hosszan lefolyó szakállával, bíborleppellel letakarva. Nem, sötét, üres odú tátongott felém.

Az idegenek egészen rendjén valónak találták ezen eredményt. Egyikük, ki szemüveget viselt s kinek hátán hosszú bádogszelence függött, bemászott a nyílásba, őt az ifjú úr követte, míg a harmadik, egy magas, sudár termetű férfiú, az elgördített szikla belső lapját vizsgálta. Arcát nem láthattam, mert háttal állt felém, de öregnek tartottam, mert lassan mozgott, és a rövidre nyírt hajnak keskeny része, mely a kalap alól kinézett, határozottan ősz volt.

– Ez faragott kő – mondta, könnyedén végighúzva kezét annak lapján.

– A többi gyámoszlop is az! – kiáltott egy hang a nyílás belsejéből.

– S milyen óriási fedélkő van felettünk! Valódi díszpéldánya a kőtuskónak.

Az ifjú úr ismét megjelent a nyílásban. Mélyen le kellett hajolnia, s a kalap leesett a fejéről. Addig kevés férfit láttam. Heinzen, a legközelebbi, mintegy kétórányi távolságban fekvő

falu lelkészén és néhány odavaló nagy csontú, szótlan földbirtokoson kívül csak imitt-amott egy piszkos seprűkötő gyerek jött szemem elé. Eszerint nem volt alkalmam a férfiszépség fogalmával foglalkozni. Hanem a Dierk-tanyán Nagy Károlynak egy arcképe függött, s önkéntelenül erre gondoltam, amidőn a fedetlen homlok a fekete barlangban felmerült: széles, fehér, szennytelen pajzsként fénylett e homlok a felfelé meredő barna hajtömegek alatt, melyeket erélyesen hátravetve visszarázott.

A fiatalember nagy, sárgásszürke cserépedényt tartott kezében.

– Vigyázzon, Claudius úr! – figyelmeztette őt a szemüveges úr, ki most követte, különféle szokatlan szerszámokat tartva bal kezében. – Ezen urnák az első pillanatban igen törékenyek, de csakhamar megkeményednek a levegőn.

De erre nem maradt idő. Azon pillanatban, midőn az urnát letették a kőre, rögtön szétpattant. Egész hamufelleg szállt fel, s félig elégett emberi csontok gördültek és hullottak szerteszét.

A szemüveges mintegy sajnálkozva sóhajtott fel. Óvatosan fölvette az egyik darab cserepet hosszudad finom jobbjaival, homlokára tolta a szemüveget, és figyelmesen szemlélte az agyagot friss törésén.

– Ej mit, nem olyan nagy kár érte, tanár úr! – vélekedett a fiatalember. – Odabenn még legalább hat ilyen urna van, s mint a tojások, úgy hasonlítanak egymásra.

A tanár úr olyan képet vágott, mintha ecetet ivott volna.

– Ejnye, ejnye, hiszen ez nagyon laikus módon hangzik! – jegyezte meg éles hangon.

A másik felkacagott, s ez csodaszép nevetés volt. Oly csengőn és elbizakodottan hangzott, s mégis oly jólesett hallani, mert fékezve volt. Hanem úgy látszik, rögtön megbánta nevetését, s arca nagyon komoly lett.

– Hiszen én csakugyan laikus vagyok, ha szenvedélyes is – mentegette magát. – Azért tehát csak legyen irántam elnéző, ha újonc létemre néha elveszítem a tudomány szigorú fékét, s torony iránt száguldok... Engem leginkább az érdekelt, hogy ezen sírok belső építéséről tudomást szerezzek magamnak és... Ah, mily pompás! – szakította félbe beszédét, s fölvette a különös szerszámok egyikét, melyeket a tanár ezalatt a kövön kiterített.

A tudós úr hihetőleg nem is hallotta a fiatalember mentségét. Mély, lehet mondani, gyötrő gondolkodásba merülve tartott egy kis tárgyat, hol a világosság felé, hol szorosan szemei elé.

– Hm, hm, minő filigrán munka, ezüsből! – mormogta magában.

– Ezüst egy történelem előtti germán sírban, tanár úr? – kérdezte a fiatalember némi gúnyos hangsúllyal. – Nézze csak itt ezt a gyönyörű bronzművet! – Tőr vagy kés volt, amit felkapott. Mintegy gyors dőfésre fölemelte és ismét lebocsátotta a fegyvert, s aztán mosolyogva méregette ujjai hegyén. – Egy germán maroknak itt bizonyára nem lett volna elég erős ezen ékes valami, az első megmarkolásra összezúzta volna azt – mondotta. – És éppoly kevésbé alkothatta germán kéz ama finom ezüst ékszer, melyet a tanár úr kezében tart... Végre mégiscsak igaza lesz Sassen tudornak, ha azt állítja, hogy ezen úgynevezett halomsírok föníciai vezérek temetkezési helyei.

Sassen tudor! Hogy összereztem e név hallatára! Nem mutatott-e reám ujjával, aki ott beszélt! S nem fordult-e rögtön minden szem az én szegény, pici személyemre?... Mindezen szemek! Szerettem volna a föld alá bújni!

Ó, milyen gyermekes voltam és maradtam mégis! Éppoly kevésbé törődtek velem, mint azelőtt. Már megkönnyebbült a lelkem, de jaj nekem, órá nem gondoltam! Ott állt ő, Heinz a furfangos, fölöttébb ravasz arccal intett felém, és kezét szája fölé tartva azt kiáltotta:

– Hej, hercegkisasszonykám, ezen emberek beszélnek a...

– Csitt, Heinz! – kiáltottam rá, először életemben, és először életemben toppantottam hevesen a lábammal.

Heinz egy pillanatig szinte dermedten nézett rám, aztán másfelé fordította szemét. A munkások pedig figyelmesek lettek, s most először vették észre, hogy amaz ott a hátuk mögött nem csipkebokor vagy más olyasmi, hanem egy félénk kisleány. Bizonyos mosolygó kíváncsisággal egyre rám néztek, s én jaj de szerettem volna elfutni. De valami ellenállhatatlanul visszatartott.

Emellett megnyugtató volt reám nézve, hogy az idegen urak nem hallották Heinz megjegyzését. A föníciai vezérekkel gyűjtő szikra csapott a tanár kedélyébe. Nyilván ellensége lévén ezen állításnak, heves, szenvedélyes szavakkal védte álláspontját, s a fiatalember kötelességszerű figyelemmel hallgatta.

A barna kalapos úr ellenben nemigen vett részt ezen tudós magyarázatokban. Nyugodtan járt fel-alá, soká nézett a feltört sírba, később fölment a dombra, s szemlélte a tájat, a messzire terjedő síkságot.

Ezalatt elsápadt a lángoló esti pír és lila színben omlott össze a láthatáron.

A dombon álló úr kihúzta óráját.

– Ideje lesz indulni! – kiáltott le. – Egy egész órai utat kell tennünk, míg a kocsihoz érünk!

– Fájdalom, nagybátyám, egy kerek órányi utat! – felelte a fiatalember. – Bár hátunk mögött lenne már ez az átkozott pusztaság – mondta rosszkedvűen a tanárnak, finom lábbelijére tekintve, s a tanár egy nyomatékosan kimondott „hiszen majd meglátjuk”-kal vágta el hirtelen a további beszédet.

– Tehát csakugyan azon a szörnyen rossz úton kell visszamennünk?

– Én nem tudok jobbat! – felelte a tanár vállat vonva.

A másik mogorva tekintettel jártatta végig szemét a pusztán.

*Oly néma csend uralg,
A puszta nyugszik a déli napnak
Meleg verőfényében*

szavalta gúnyos pátosszal.

– Én nem értem, hogy lehet a pusztát megénekelni. Nekem megdermedne a költői gondolat agyamban, a leíró szó ajkaimon... S ön csakugyan komolyan szereti ezen borzasztó pusztaságot, tanár úr? Kérem, akkor mutasson nekem egyebet is, mint csak itt is, ott is pusztát és ismét csak pusztát, ezen szörnyű barna rétet! Hallani-e itt csak egyetlen madárhangot? S hová bújt az emberi sürgés-forgás, melynek mégis valahol léteznie kell? Tán a föld alatt van az?... Én nem tehetek róla, de nekem az- ön kedves pusztája úgy tűnik fel, mint Isten kitagadott gyermeke barna kámzsában!

A tanár nem szólt semmit. Csak néhány lépéssel odébb tolt a fiatalembert, oda, hol a domb hirtelen emelkedett. Megragadta vállánál, s délnek fordította.

Ott feküdt a Dierk-tanya. Súlyos, erős teteje, hangafüzerrel minden téglasor alatt, derekasan nyúlt fel négy hatalmas tölgyfa közt. A gallyak közül a jól megrakott tűzhelyen bugyogó fazekakra emlékeztetve sűrű füstfellegek emelkedtek, s folytak szét a lágy nyári légben, magasan a fekete-fehér gólya felett, mely a gallyfészekben állva, elgondolkozva függesztette le vörös csőrét fehér mellére.

Most saját felelősségére Mitzi is hazafelé indult, mindenesetre nagyon jóllakva és nagyon unottan. Egy pillanatig lomhán megállt a vendégszerető, nyitott, magas boltozatú kapu előtt, mintha gondolkodnék, bemenjen-e. Ezen gyönyörű állat kiegészítette a falusi jólét képét.

– Úgy néz az ki, mintha gyengeelméjű odúlakók honolnának ott? – kérde a tanár mosolyogva. – S jöjjön el egy hónap múlva megint, midőn a puszta virágzik és bíborszínben fénylik, s

később, midőn szinte el van árasztva folyékony arannyal. És mit akar még? „Istennek ezen kitagadott gyermeke” úgy díszíti fel magát, mint egy királyleány. Többen ama sötétlő pusztai patakok közül, melyeket amott látni, gyöngyöt tartalmaznak.

– Igen, millió vízigyöngyöt, mely a tengerbe foly! – nevetett a fiatalúr.

A tanár türelmetlenül rázta a fejét. Én egyszerre nagyon megszerettem őt, dacára kiaszott arcának, sok idegen szavának és a rút, csörgő bádogszelencének, mely hátán lógott. Hiszen a pusztámat védte, kevés szóval érvényre hozta az egész varázst és áldást, melyet lehelt! Ama fiatal gúnyolót pedig, a megvetőleg mosolygó ajkaival, azt meg kell szégyeníteni, mert minden szava szívemet sebzi. Még ma sem tudom, honnan vettem a bátorságot, de egyszerre csak mellette termettem, s némán tartottam elébe tenyeremet, melyben öt szem gyöngy fény lett.

Úgy éreztem magam, mintha izzó parázsra léptem volna. Ajkaim remegtek a félelemtől, s szemeim merőn a földre voltak szegezve. Sötét lett körülöttem. Azon úr, ki ezalatt leszállt a dombról, és a munkások, mind körülfogtak engem, s Heinz óriási saruit láttam magam mellett.

– Na látja, Claudius úr, ez a gyermek lefőzte önt! Nagyon jól van, kislányom! – kiáltotta a tanár meglepetve s jókedvűen nevetve.

A fiatalúr nem szólt semmit. Tán bámult a vakmerőségen, mellyel a puszták gyermeke durva gyolcs ingvállban és rövid katrincában melléje állt. Lassan, ellenszenvvel nyúlt a gyöngyhöz, – s most ijedtem meg csak igazán szívem mélyéig és szégyelltem magam. Ezen elefántcsontfehér karcsú ujjak alatt, bágyadt fényű körmeivel, az én napégette kezem egészen kávészínűnek látszott, önkéntelenül megrándult, s majdnem elejtettem a gyöngyöt.

– Valóban, még nincsenek kifúrva! – kiáltott, s tenyerén görgetett kettőt a pici tekék közül.

– Ami a színt és alakot illeti, még sok kívánnivaló volna. Nagyon szürkék és szabálytalanok – mentegetőzött a tanár.

– Kis barokk gyöngy, s alig bír valami értékkel, de azért mégis érdekes jelenség.

– Szeretném megtartani a gyöngyöt – mondta a fiatalember, s ez úgy hangzott, mint egy udvarias kérés,

– Vigye él – feleltem röviden, fel sem tekintve. Azt hittem, szavamban lehet hallani szívem dobogását.

Ő óvatosan felszedte a többi gyöngyöt, s most láttam, hogy a barna kalapos úr valami fényes szövetet vont ki zsebéből, melyből halk csengés hallatszott.

– Itt van, gyermekem – mondta, s öt nagy, kerek, fényes darabot tett tenyerembe.

Ráemeltem szememet. Széles kalapkarimát láttam, mely félig elfedte arcát, aztán nagy, kék szemüveg következett, mely sápadt fényt vetett arcára.

– Mi ez? – kérdeztem, minden elfogultságom dacára gyönyörködve amaz idegenszerű valaminek a fényében és alakjában.

– Hogy mi ez? – ismételte az idegen bámulva. – Tehát ön nem tudja, mi a pénz, kislány? Még nem látott soha tallért?

– Nem uram, ő azt nem ismeri – felelte Heinz valódi atyai tekintéllyel helyettem. – Az öregasszony nem tűr pénzt a háznál, s amit talál, azt irgalom nélkül a folyóba dobja.

– Hogyan!... S kicsoda ama csodálatos öregasszony? – kérdezte a három úr majdnem egyszerre.

– Nos hát, a kis hercegleány nagyanyja.

A fiatalúr hangosan felkacagott,

– Ezen hercegleányé? – kérdezte rám mutatva.

Én elejtettem a tallérokat és elfutottam... Gonosz, gonosz Heinz! De minek is meséltem el neki ama kényes hercegleány történetét, ki tíz vastag, pelyhes dunyhán át megérezte a borsószemet s nem tudott aludni tőle? S miért tűrtem, hogy

engem azóta „hercegkisasszonynak” címezzen, mert azt képzelte magában, hogy a világon nem létezik kisebb és finomabb teremtés a könnyű lábú kisleánynál, ki vele a pusztán kódorgott?!

Úgy futottam hazafelé, mintha kergetnének. A fiatalember gúnykacaja űzött, s az a homályos érzetem volt, hogy többé nem fog fülemben csengeni, ha fejemet a Dierk-tanya födele alá dughatom.

A kapuban Ilse állt, nyilván engem várt, mert Mitzi egyedül jött haza. Szemeim már távolról szinte belekapaszkodtak az ismert alakba, mely szögletes, kemény körvonalakban kilépett a mögötte hosszan elnyúló pajta homályából... Mennyire szerettem én ama szöszke főt ott! Éppoly szalmaszínű volt, mint Heinz száraz haja, és a választékon végig egy göndör hajfelleg mindig makacsul igyekezett az égnek. Ilsének is éppoly ívelt orra volt, mint Heinznek, és ugyanazon egészséges friss vére, mely oly szép pirosra festette orcáit. Hanem a szemek, azok az éles szemek, melyektől Heinz bácsi annyira rettegett, azok egészen másformák voltak, s midőn közelebb jöttem, sehogy sem tetszettek nekem.

– Megőrültél, Leonóra? – kiáltott elém szokott, kimért rövidségével. Haragos volt, oly haragos, amilyen rendkívül szilárd, benső egyensúlya mellett egyáltalában lehetett, mert nevémen szólított, s az csak akkor történt, midőn haragos volt. Aztán elhallgatott, csak azon helyre mutatva, melyen álltam. Tekintetem követte ujja irányát, s akkor csakugyan olyasvalamit pillantottam meg, ami engem is fölötte bosszantott, tudniillik meztelen lábaimat.

– Ah, Ilse, cipóm és harisnyám ott maradt a pataknál! – mondtam le verten.

– Esztelenség!... Azonnal hozd haza!

Ezzel megfordult s visszament a tűzhelyhez, mely a divatos modorban takaréktűzhelynek volt ugyan csinálva, de diadalmasan megtartotta régi helyét az igazi, szász-alföldi házban, tudniillik a pajta vagy ól legvégén. Ilse szalonnát tett a

tűzre, mely erősen sercegett. Illata felém jött, és a fortyogó fazékban már főtt a cserhajú burgonya.

Az estebéd már szinte készen volt, sietnem kellett, hogy idejében visszaérjek. De a nagykapun nem léptem volna ki a viláért sem. Ha a hátsó ajtók egyikén hagyom el a házat, akkor az szépen eltakar engem, s úgy juthatok a folyóhoz, hogy azok ott a sírdombnál meg sem látnak.

III.

A kiskapu felé fordultam, mély a pajta és a ház belseje közt a szabadba, az úgynevezett fásudvarba vezetett. De Ilse utamat állta, s intón emelte föl ujját.

– Erre nem mehetsz ki, ott áll a nagymama! – mondta halkabb hangon.

Az ajtó nyitva volt, s én láttam nagyanyámat a kútnál állni. Iszonyú sebességgel rángatta a szivattyús kút karját. Borzasztó látvány volt ez, ami azonban nem lepett meg, hisz mindennap a szemem elé tárult.

Nagyanyám magas, testes nő volt, s arcát a hajától kezdve széles nyakáig, végig lángoló pír fődte. Anélkül is erős, feltűnő idomú vonásainak vérvörös színe, a nehéz alak, felette nagy lépteivel és erélyes karmozdulataival, vad, borzasztó jelenséggé tették őt, s még most is, ha magam elé idézem ama pillanatokban, midőn véletlenül mellettem elsurrant, megint hallom a padlat rengését és csikorgását lábai alatt. S akaratlanul is ama hatalmas nőkre kell gondolnom, kik állat bőrével takarva testüket, s éles taglóval kezükben a férfiak harcaiban részt vettek.

A vastag vízszugár alá tartotta fejét, arcán és egész a vályúig érő rendkívül vastag ősz hajfonadékain végigfolyt a vízszugár. Ezt ő mindig megtette, a legszigorúbb téiben is, oly nélkülözhetetlennek látszott neki ezen felüdítés és lehűtés, mint maga a lég. De ma, inkább mint valaha, feltűnt nekem az arca.

Még a víz alatt is sötét, aggasztóan vörösesbarnába ment át az arcszíne, s midőn a hatalmas nő, karjait kitárva, fejét rázva hátravetette, s az üdítés jóleső érzetében nyitott szájjal egypárszor mélyen fellélegzett, ajka sötétkéknek tűnt fel nagy fehér fogai mellett.

Ilsére néztem. Ez mintegy önfeledten tekintett át, és kemény, szigorú kék szemei szinte elolvadtak a legmélyebb aggály és szomorúság kifejezésében..

– Mi baja van a nagymamának? – kérdeztem szorultam

– Semmi. Nagyon tikkadt ma a lég – felelte röviden. Nyilván rosszul esett neki, hogy rajtakaptam fájdalmas pillantásán.

– De hát nincs valami szere ezen borzasztó vértódulás ellen?

– Ő nem akar gyógyszert használni, azt tudod... Tegnap este kiöntötte előttem a lábvizet... Menj most, gyermekem, és hozd el a holmidat.

Ezzel a tűzhelyhez ment, s én engedelmesen elhagytam a házat egy másik oldalajtón. Szaladtam a patakhoz, mely alig harminc lépésre folyt a Dierk-tanyától, s megkísértem a cserje közt átosonni. De az nem volt könnyű a sűrű gallyak miatt, melyek emberi kéztől nem érintve nőhettek, amint kedvük tartotta. De mégiscsak továbbhatoltam; mert a szívós fűzfagallyak, habár fájdalmasan megcsapkodták meztelen lábaimat, mégis védtek az idegenek tekintetétől, s miután már jó darabot haladtam, kétszeresen áldottam ezen oltalmat, mert rézsút a pusztán mentek. Heinz lépdelt élükön, és egyenesen a folyónak tartottak.

Bízvást hittem, hogy még előttük érek a kis tóhoz, hol lábbelimet letettem, de minden igyekezetem dacára sem juthattam oly gyorsan előre, mint az idegenek, s megadván magam a sorsnak, leguggoltam a földre, elég közel a célhoz, a cserje közt.

Hogy mi vezette őket ide, azt könnyén elgondolhattam: Heinz megmutatta nekik a keskeny gyepes csíkot a part mellett. Ott

ugyan másképp lehetett lépdelni, mint a kemény, éles hangafűben. Olyan puha út volt az, mint a bársonyszőnyeg, szinte elkényeztetett lábak számára teremtve. Az urak szorosan mellettem mentek el, hallottam lépteik sistergését, s halkán megmozdultak azok a gallyak, melyek az én karomat is érintették. A nyírfa alatt megálltak.

– Aha, itt öltözködött a pusztai hercegleány! – kiáltott fel a fiatalúr.

Lélegzetem is elállt. Előrehajoltam, s láttam, hogy cipőmet fölvette a földről. Én pedig, ámbár nem ismertem a világot, mégis nagyon jól tudtam, milyennek kell lennie egy finom női cipőnek.

Eleget olvastam a mesékben ezüsttel hímzett papucsokról, pici piros cipellőkről, s a papír, melyen mindezen csodaregék nyomtatva voltak, még nagyon vastagnak látszott nekem, ezen selyem- és bársonyfellegszerű művészi munkák talpául. Amaz idomtalan topán pedig, melyet az idegen ott nevetve magasra tartott, a legerősebb borjúbórból volt. Ó, Ilse, te még a fát sem tartottad volna elég erősnek és tartósnak nyughatatlan lábam számára!

Ma reggel ágyam előtt ama cipő újdonság volt, egy pár meredező harisnya kíséretében, melyet Ilse maga font és kötött a pusztán legelő juhok gyapjából. Büszke születésnap ajándéka! Én boldog voltam, és Ilse nagyon elégedetten bólintott fejével, mert a cipész szeretetteljes gondoskodással egy szépen sorakozott csillogó szögszázadot alkalmazott az ujjnyi vastagságú talpon végig – és ama dicsért sorok most szinte ellenségesen villogtak rám.

– Jaj, az a gyermek! Bizony itt hagyta cipőit! Egészen új cipő! – kiáltotta Heinz fejét csóválva. – Na, szeretném hallani, mit szólsz hozzá Ilse! – tette hozzá aggályos hangon,

– Kié hát az a gyermek, kit ott a dombnál láttunk? – kérdezte a barna kalapos úr, lány hangján.

– A Dierk-tanyára való, uram.

– Jól van, de hogy hívják?

Heinz félrenyomta kalapját s fejét vakarta. Láttam jönni furfangos feleletét. Ő bizonyára emlékezett ama szörnyű pillanatra, midőn én lábammal toppantottam, és ó, Heinz tudott magán segíteni.

– No hát, uram, Ilse „gyermekemnek” hívja, én pedig...

– Kicsi hercegkisasszonykának – egészíté ki a fiatalúr éppoly komoly hangon, mint az én furfangos barátom. Mint előbb a sírban talált tört, éppen úgy méregette most a kis cipőszömyeteget tenyerén, hanem jelenleg ama nehézkes karmozdulattal, mely valami fontosat kigúnyol.

– Ah, a pusztai hölgyek nyomatékkal méltóztatnak fellépni! – mondta a barna kalapos úrnak. – Charlotténak kellene ezt a díszpéldányt látnia, bácsi!... Kedvem lenne neki elvinni.

– Ne légy bohó, Dagobert! – szakította félbe szavait szigorún a barna kalapos úr, Heinz pedig szinte felsikoltott.

– Ó, azt ne tegye, uram! Baj lenne akkor. Mit szólna Ilse! Egészen új cipő!

– Brr, az az Ilse, úgy látszik, a sárkány, ki a mezítlábú hercegkisasszonyt őrzi! Voilá! – nevetett a fiatalember, s a földre ejtette a súlyos cipőt. Azután összecsapta kezeit, mintha a port le akarná verni, mely tán a kesztyűire ráragadt.

Ezzel köszöntek Heinznek s továbbmentek, míg öreg barátom a szerencsétlen cipőt gyorsan bő zsebébe dugta. A harisnya is követte azt, melyet fejcsóválva fedezett föl, valamely ágon függve, aztán sietve ügetett a Dierk-tanya felé.

Én még egy darabig rejtekemben maradtam, s hallgattam az idegenek lépteit, melyek nemsokára elhangzottak a puha gyepen. Nagyon izgatott voltam. Akkor nem tudtam nevén nevezni azon érzetet, mely torkomat szorongatta, s elnyomott könnyel késztetett küzdeni, de azért mégis bizonyos szenvedélyes megnyugvással engedtem át magam – a haragnak, mert bosszúvágyó harag volt ez...

„Mily együgyű!” – morogtam fogaim közt Heinz diplomatikus feleleténél. Most bátran mondhatta volna, hogy nagyságos Sassen tudor az én atyám, de nem úgy beszélt, mint bölcs Salamon, s én bosszankodtam miatta, szörnyen haragudtam rá.

Kiléptem a cserje közül.

A Dierk-tanya kürtőjéből többé nem emelkedtek füstfellegek, Ilse régen kitöltötte már a burgonyát a tálba. Egy tányéron bizonyosan félre voltak téve a legszebbek megtisztítva, s mellette egy pohár friss édes tej. Ilse elkényeztetett engem, habár a legszigorúbb arccal a világon...

És most bizonyára várt reám, de én mégsem mentem haza, előbb meg kellett nézmem, milyen állapotban hagyták az idegenek ama szegény szétrombolt dombot.

A dombot jobb állapotban találtam, mint hittem volna. A kő ismét régi helyére volt hengerítve, a szétszaggatott földréteget is megint ráterítették, s az urna cserepei eltűntek, csak a kiszakított bokrok heverték szerteszét. A keskeny homokcsíkon a domb lábánál még elterült a szétszórt emberhamvak halvány rétege, s egy rekettyebokor alatt félig elrejtve hevert egy finom, feketére aszott csontocska, örökre elválasztva a többitől, melyeket bizonyára visszaadtak a sírnak.

Óvatosan fölvettem azt; a fiatalúrnak igaza volt. Nem óriások voltak azok, kiket e sír földött. A törékeny csontdarabka kezemben az ujjnak egy izülete lehetett, egykor bizton rózsaszín hússal környezve, s oly karcsú fehér, atlaszsima bőrrel földve, mint azon kéz, melyet ma láttam. Szeretett, csodált, drága fém simulhatott hozzá hízelgőleg, s tán egyetlen mozdulatától sok ember jó vagy rossz sorsa függött. Felmásztam a dombra, s elástam a csontocskát a fenyő alá. A jó öreg fa oltalmazólag nyújtotta ki fölé széles ágait, ki tudja, nem kapott-e ma ő is halálos csapást!

Átkarolva sudarát, oda tekintettem, hol a kis patak az erdő felé fordult. Milyen csodálatos volt előttem, hogy ott emberek

mozogtak! Emberek, az ünnepélyesen csendes, véges-végig barna síkságon, mely felett csak egy-egy sas keringett szédítő magasban és nesztelenül eltűnt megint. Úgy véltem, hogy az ott járók örök nyomokat fognak hagyni maguk után.

Visszasiettek a világba – a világba!...

Hiszen én is ott voltam már. Számomra a világ ugyan csak egy nagy, homályos udvari szobából, s egy nedves kertecskéből állt, égis érő, nagy ház körül, s azon emberzsongásból, mit szintén „világnak” neveznek, csak kevés arc lépett közelebb hozzám. Amaz udvari szobában éltem át első három évemet...

Szürkésszőke gyér fürtöcske lebegett azon vaskos arc körül, az egyetlen arc körül, mely határozottan bevésődött emlékembe. Le tudtam volna festeni az epedő szemek zöldes, halvány fényét, a pisze orrocskát és a fakó, élettelen arcszínt. Streit kisasszony volt az, a nevelőnőm.

Egy másik arc csak halvány fényként lebegett ezen legelső emlékek homályos hátterén. Ritkán láttam azt, de ha később selymet hallottam suhogni, akkor minden szilárdabb körvonalazás nélkül árnyként merült fel előttem, s egy bosszankodó hangot hallottam: „Gyerek, te idegessé teszel engem!”

Ezen selyemsuhogású alakot, ki csak átsuhant a hátsó szobán, s legfeljebb egy picit, puha, forró kezet tett néha fejemre, Streit kisasszony nagyságos asszonynak nevezte, s nekem úgy kellett őt megszólítanom, hogy mama.

Aztán egyszer felébredtem, de már nem a sötét hátsó szobában. Egy izmos, nagy férfi karján ültem, kinek sárga haja volt, s ki rám nevetett, mondván: „Ha-ha-ha, kialudta magát?” Mellette ment Streit kisasszony fekete fátyolos kalapban. Vastag könnyek gördültek végig orcáin, s láttam, hogy halkan kezeit tördeli...

Égészen közel előttünk állt a ház a gólyafészekkel és a négy tölgyfával, s midőn a férfi kimelegedett arcába néztem, ijedten

hátravettem magam és torkom szakadtából sivalkodni akartam, ő azt kiáltotta: „Cire, cire, cire, cirikém!” – s a házból egy sereg tarka tyúk rohant ki felénk.

Ott állt ama nő is vörös arcával, kezét nyújtotta Streit kisasszonynak, s engem sírva megcsókolt, mire nagyon megijedtem, de ez hamar feledésbe ment. Az udvarban egy tarka borjú fickándozott, otrombán szökött fel mind a négy lábával egyszerre, s nevetséges állásban, bögve maradt állva a férfi előtt. Fenn a háztetőn kerepelt a gólya, és Ilse, egy kis állatot tartott elém, melynek selyemágy szőrét félénken tapintottam meg: nyávogó kiscica volt...

És mindenütt verőfény, aranyos verőfény volt, s a fák levelei szünet nélkül suttoztak és lebegtek az illatos pusztai szellőben. Én ujjongtam és felsikoltottam örömben, míg Streit kisasszony szívszaggató zokogás közt a ház küszöbén betántorodott.

Így tartottam tehát bevonulásomat Heinz karján a Dierk-tanyára, és csak ezen pillanattól kezdődött igazság szerint az életem. Egy éj alatt boldog gyermekké lettem, míg engem az emberek sirattak...

Hajrá! – jártam mindennap Heinz hátán végig a pusztán, élénk ügetéssel! S ott, a legmagányosabb helyen állt egy vert falú kunyhó alacsony szalmatetővel, s a nagy Heinznek jól le kellett hajolnia, ha az ajtón belépett. De benn otthonias volt. Asztal és szék szinte fénylett, oly fehérre volt sikálva, s a két nagy szekrényajtó mögött a fal mélyében duzzadó párnák és dunyhák voltak tiszta, tarka kockás cihákban.

Heinz és Ilse egy seprűkötő gyermekei voltak. Az öreg seprűkötő saját két kezével építette ezen kunyhót, a két gyermek abban született, s Heinz nem is akart más helyen meghalni. Júliusban kihozta a környék tanyáiról a méheket a pusztára, s felügyelt rájuk. Azonkívül minden héten pár napig a Dierk-tanyán dolgozott mint béres.

A kunyhóban ugyanolyan hamar meghonosultam, mint nagyanyám házánál. Én segítettem Heinznek a tatárkakását enni, s vele voltam, ha aljazónak való hangafüvet kaszált és hordott be a tanyára. Magasra emelt engem a feje fölé az ócska, kiszolgált méhkasokhoz, melyek a pajta gerendáján fel voltak rakva. A tyúkok ezeket fészeknek használták, és én ujjongva, örvendve szedtem ki a szép, sima fehér tojásokat, s odanyújtottam a mellettünk álló Ilsének.

Streit kisasszony ezalatt egész nap a nagy lakószobában ült, hímzett és sírt mellette. Akkor bizonyára elég nevetséges formája lehetett a régi jó szobának. Mert fala fehérre volt meszelve, a nagy búbos kályha körül barna, kopott pad, s az asztalok esetlenül álltak szerteszét. De Streit kisasszony tiszteletére nagyanyám pamlagot hozatott a városból, és Ilse fehér-kék csíkos függönyöket tűzött az ablakok elé. Streit kisasszony többnyire behúzta ezen függönyöket, s örökké azon panaszkodott, mennyire fél a végtelen, halálcsendes pusztától, midőn a nap oly forrón süt rá, de félt attól is, midőn a hold világította meg.

Ötödik évemben tanítani kezdett engem, akkor Ilse is odajött munkájával és szintén hallgatta az oktatást. Ő tizenöt éves korában a városba ment szolgálni nagyanyámhoz, s ő valamelyest megtanította írni és olvasni. De ennek dacára a vén Ilse még egyszer előlről elkezdte velem a tanulást. .

Gyakran, midőn este – játékban és futkosásban kifáradva – ölébe simultam, s fejemet keblére hajtottam, Heinz is eljött, természetesen hideg pipával, és erre Streit kisasszony is megelevenedett, keskeny orcái kipirultak, s a szőke fürtöcskék izegtek-mozogtak fején. Aztán elbeszélte, milyen élet volt szülői házámnál, s így aztán lassanként minden megvilágosodott bennem.

Megtudtam ekként, hogy atyám híres férfiú, anyám pedig tudós és költő volt. Sok előkelő, világhírű ember járt házunkhoz, s amikor Streit kisasszony sóhajtva elbeszélte: „Fehér ruhában

voltam, rózsaszín szalaggal díszítve, mert olvasóestély volt őnagyságánál”, akkor az én agyamban is különféle kellemetlen emlékek merültek föl.

Ismét hallottam az izgatott járást-kelest és tipegést udvari szobám ajtaja előtt, esteli tejemet jéghidegen kaptam, s ha első álmomból felriadtam, egyedül voltam a tág, rémületes szobában.

Féltem és sírva fakadtam, s aztán besuhant Streit kisasszony kísértetként fehér ruhájában, megszidott, valami finom cukrot nyomott a számba, betakart a fülemig és megint kisurrant.

Különben nagyon kevésbé érdekeltek engem nevelőnőm „mennyei emlékei”. Többnyire elaludtam mellettük és csak akkor ébredtem fel, midőn irgalmatlanul rángatták a hajamat. Éppen olyan állhatatossággal, mint a szürkésszőke fürtöcskéket, úgy tekerték fel minden este az én hosszú fekete hajamat is, s aztán imádkoznom kellett távoli atyámért, kinek arcára minden igyekezetem ellenére sem tudtam visszaemlékezni.

Így múlt el néhány év, és Streit kisasszony napról napra nyugtalanabb lett és mind keservesebben. Néha kinn állt a fásudvarban, kitérta karjait, s gyöngéden, vékony hanggal kiáltotta fel az égnek:

*Oh ti gyorsan elvonuló, tovaszálló fellegek,
Mily boldog, mily irigylendő, ki elmehet veletek!*

S midőn egy szép napon egy foga hullott ki – éppen az ebédnél csörömpölt tányérjára, s végtelen bámulatomra az nem volt igazi, hanem betett álfog –, akkor a leggyorsabban összeszedte holmiját.

– Ezzel önmagámnak tartozom, jó Ilsém; itt semmi kilátása sincsen az embernek. – így búcsúzott el Ilsétől, míg könnyár folyt végig vénülő arcán.

„Semmi kilátás a végtelen, sík pusztán!” Szinte kővé váltam szeretett otthonom ellen emelt ezen vádra. Heinz elvitte a kisasszony poggyászát a legközelebbi faluba, s én velük mentem

egy darabig. A búcsú után megálltam, s az elutazó után néztem, míg lobogó ruhája messze, messze odaát az erdőnél eltűnt.

Ekkor levettem a kalapot fejemről, s magasra felhajítottam a kéklő levegőbe, aztán lehúztam a szűk, szorongató felső otthonkát, mely nélkül Streit kisasszony sohasem bocsátott engem a szabadba... Ó, mily kéjesen legyezgette a lanyha szellő karjaimat, nyakamat!...

Így tértem vissza. Ekkor már Ilse a pamlagot a kis benyílóba tolt, kímélet végett szépen betakarta, a kék-fehér csíkos függönyöket pedig éppen akkor hajtogatta össze s tette el a szekrénybe.

– Ilse, levágni! – mondtam, odatartva hosszú kényelmetlen fűrtjeimet. S ő beléjük vágott a csikorgó ollóval, hogy szinte öröm volt hallani. A fűrttekerők a tűzbe repültek, az otthonka a szekrénybe került, s ettől fogva én is szoknyában, fűzővállban jártam, mint Ilse.

Mindezek az emlékek átvonultak lelkemen, míg ott a fenyőfa alatt álltam s meredten néztem a három elsiető alak után. Már bealkonyodott, s alig bírtam őket a sötétlő bokroktól megkülönböztetni, már olyan messze voltak, hogy nem is vehettem ki haladásukat. De tudtam, hogy éppúgy siettek, mint egykor Streit kisasszony – mielőbb elhagyni a megvetett pusztát...

Vajon mit szólna a fiatalúr arra, hogy ez az öregasszony, vörös arcával, egykor egy népes várost hagyott el s a pusztára ment, hogy többé vissza ne térjen soha! Streit kisasszony ugyan mindig azt állította, hogy nagyanyám bűkőrbán szenved, s mondhatatlanul félt szilaj tekintetétől. Elöttem viszont az öregasszony csodálatos modora ezen pillanatig elválaszthatatlan volt egész alakjától, s ha ez az érzés idővel nőtt és erősebb lett, az akkor éppen oly halkán és apránként történt, amint én magam is nagyobbra nőttem. Én mindig azt hittem, hogy a nagyanyák mind ilyenek.

S hogyan történt mégis, hogy most gondolkodni kezdtem olyan dolgokon, melyekről eddig azt hittem, hogy azoknak múlhatatlanul úgy kell lenniök?... Az idegenek végtelen bámulata, midőn azon öregasszonyról hallottak, ki „nem túrt pénzt a házban”, különösen hatott rám s figyelmessé tett.

S nem volt-e az is csodálatos, hogy nagyanyám az évek során egészen elnémult, hogy mindig kerülte az érintkezést a háziakkal, s borzasztóan fenyegető tekintetet vetett rám, ha egykor-máskor útjába vetődtem, s nem evett soha egy falatot sem más kezéből?...

A tojást, mellyel leginkább élt, saját kezűleg szedte ki a fészekből, maga fejte a tehenet, nehogy más kéz érintse a tejeseányt, vagy idegen lehelet érje a tejet, melyből ivott. Kenyérhez és húshoz nem nyúlt soha... csak az első évben enyelgett néha velem, később mintha elfeledte volna, hogy ki vagyok.

Atyám nem küldött más nevelőnőt, nagyanyám számára nem léteztem, s a messze lakó falusi tanító nem volt boszorkány. Ez nagyon rossz tanító nekem – vélekedett Ilse. Nem is küldött tehát az iskolába és este maga ült a tanszékre, ami neki nagyon nehezére esett.

Többnyire egy-egy fejezetet olvasott fel nekem a *Bibliából*, de mind halkabb hangon. Az sem kerülte el figyelmemet, hogy többször hirtelen félbeszakította olvasását, s aggódva feszülten hallgatózott nagyanyám szobája felé. A község öreg lelkésze konfirmált engem, mert szörnyű sokat tanultam fejből Ilsénél. Akkor kilopózott velem a tanyáról, míg Heinz otthon őrt állott, s én ott térdeltem a falu kis templomában, s tettem a hitvallást anélkül, hogy nagyanyám csak sejtette volna is.

Úgy nőttem én fel, vadon és vígan, mint az illetlen fűzfák odaát a pataknál. S amint most ott álltam a fenyőfa alatt mezítláb, rövid, durva szoknyában, s az esti szél hajamat lobogtatta, elnevettem magam. Hangosan kinevettem amaz ifjú urat, ki olyan gondosan fölkereste a puha pázsitot finom talpai

számára és oltalmazó bőrt húzott fehér kezeire. Ez a nevetés volt az én bosszúállásom.

IV.

Azon területet, mely a szász-alföldi házban a pajta és a lakóhelyiségek közt van s melyben a konyha és tűzhely áll, fleetnek nevezik. A Dierk-tanyán ez, ősrégi szokás szerint, egy hüvelykkel magasabbra van építve a szérú agyagtalajánál, de különben sem fal, sem deszkakerítés nem választja el attól, így onnan az egész pajtát szérústól át lehetett tekinteni, egészen a ház kapujáig, és a kétoldalt elnyúló marhaállást is. A lakóhelyiségekből egy ablak és két ajtó nyílt a fleetre, mely csinosan ki volt rakva kis kőköcskékkel, s mindkét végén, mint már említettem, egy-egy ajtó a szabadba vezetett; ez volt számomra a legkedvesebb hely az egész házban. Nyáron nem messze a tűzhelytől, az ebédlőasztal is ott állt.

Midőn az esti kirándulásból hazaérve, Ilsével a háznak ezen kedélyes helyiségébe léptem, a lámpa már az asztalon égett és úgy tűnt fel a tág, füstbarnította térben, mint egy kis szikra.

A nyitott kapun át még a fakó napvilág esett az elülső istállókra. Ezek üresek voltak, mert a Dierk-tanyán most már csak annyit foglalkoztak a gazdászattal, amennyire saját szükségletünkre kellett.

Közel a fleethez, homlokával a szérú felé, Mitzi feküdt kérődzve, s felém nyújtotta szarvait, éjjelre mégiscsak kényelmetlennek találta a himbálózó virágfüzért. Ilse egy tekintetet vetett az „ünnepiesen” feldíszített állatra, aztán elfordította fejét és könnyedén vállamra ütött, – hiszen nekem korántsem volt szabad tudnom, hogy ő még neveti is „örökös bohóságaimat”.

Már nélkülem elköltötték az estebédet. Egy hatalmas halom burgonyahéj mutatta a helyet, ahol Heinz ült. Ilse most az

egyszer pirongatás nélkül elvette a kihűlt burgonyát tányéromról, s helyette egy pár forró lágú tojást tett oda. Künn a fásudvarban hallottam Heinzet dolgoztatni, rakosgatni, és Ilse is jött-ment, még sok dolga volt. Ez ugyan nem volt éppen a legelőnyösebb pillanat, de kisiklott ajkaimon egy kérdés, mely már rég lebegett rajtuk:

– Ilse, hogy hívják azt a házat, hol most atyám lakik?

Éppen el akart menni mellettem a fásudvarba.

– Írni akarsz neki? – kérdezte meglepve, s megállt.

Hangosan felkacagtam.

– Én? Levelet írni? Ah, Ilse, milyen nevetségesen hangzik az!... Nem, nem, csak azt akarom tudni, hogy hívják azon embereket, kiknél atyám lakik!

– Most mindjárt tudnod kell?

Én nem mertem „igent” mondani; de Ilse leolvasta arcomról az égető türelmetlenséget. Hallgatva ment a lakószobába, és aztán egy kis ládikát tolt elém.

– Itt van, keresd ki magadnak a címet, nem tarthatom az eszemben. De ne szórj ki belőle semmit, s ne kotorássz fölötte sokat benne.

Ezzel kiment.

Milyen csinosan és pontosan volt ott minden elrendezve abban a kis négyszögben, mely a Dierk-tanya írásbeli összeköttetését a külvilággal magában zárta!... Itt volt ama vékony, feltűnően kicsi csomag, mely atyám leveleit tartalmazta. Valamennyi levél Ilse címét viselte csak néhány udvarias sort tartalmazott, üdvözetét nagyanyámnak és nekem, és határozottan tagadó választ Ilsének néha-néha megújult azon kérelmére, hogy engem iskoláztatás végett innen elvigyen.

Ami írásban jött hozzánk a külvilágból, mind Ilse kezén ment keresztül, s ő felelt is rá sóhajtások közt, nagy ügyel-bajjal, meredt vonásokkal s a lehető legrövidebben.

Én sohasem törődtem vele, mert amilyen gyors és ügyes voltam az olvasásban, s amilyen mohón olvastam újra meg újra azon gyermekkönyvek tömegét, melyeket Streit kisasszony hátrahagyott nekem, oly nehezemre esett az írás, s annyira gyűlöltem azt.

Atyám levélcsoomagja alatt egy irat feküdt, melyről tudtam, hogy nemrég érkezett. „Nagyságos Sassen tanácsosné asszonynak, Hannover” – állt ékes, karcsú vonásokkal a borítékon; egy másik, otromba kéz a Dierk-tanyához legközelebb levő falunak nevét jegyezte hozzá.

A levél nagyanyámnak szólt – az egyetlen, mely mióta csak eszmélni tudtam, ezen cím alatt jött a házhoz. Midőn Heinz azt néhány héttel ezelőtt elhozta és Ilsének átadta, futólag vettem rá szemeimet, s könnyel távoztam, nem is óhajtván tudni annak tartalmát. A pusztán kívüli világ, s ami onnan jött, a legkisebb vonzeróval sem bírt számomra.

Ma egyszerre, mintha csak más lélek szállt volna belém, a feltört pecsét ingerelt, vessek egy pillantást a borítékba foglalt papírra, de Ilse engedelmével nélkül mégsem mertem azt tenni. Letettem tehát a levelet az asztal sarkára.

Atyám óhajtott címét csakhamar meggleltem. Midőn utolsó levelét nagy sietséggel felbontottam, ott láttam szorosán neve alatt: „Claudius cég 64. szám, K.-ban”.

Hirtelen szúrás nyilallt keblemben, s éreztem, hogy arcomat lángoló pír borítja, midőn azon nevet láttam, melyet a tanár ma több ízben kiejtett. Milyen pompásan tudtam egyszerre atyám fodros, összevissza hányt írását olvasni! Szinte szemembe szökött az a név.

Ismertem a levél tartalmát, Ilse közölte velem, most mégis újra kezdtem olvasni ama sorokat. Ah, itt megint kirítt azon pusztaság, száraz modor, mely atyám leveleit jellemezte; ő nem kérdezte, mit csinál gyermeke, egészséges-e, s gondol-e rá? – E

pillanatban éreztem először, hogy atyám nagy igaztalanságot követ el velem szemben.

A jelentéktelen sorok a következő mondattal végződtek:

„A nápolyi levélre nem kell válasz, s hogy annak sohasem szabad anyám szemei elé jönni, az magától értetődik.”

Ezzel nyilván ama levelet értette, mely itt mellettem az asztalon feküdt. Nápoly postabélyegét viselte, s azért most még jobban érdekelt.

Ama vékony papírlapot pedig csalódottan összehajtottam kezemben. Semmit sem tartalmazott atyám mostani tartózkodási helyéről, semmit sem arról, milyen viszonyban áll azokkal, kiket Claudiusnak hívnak. Felugrottam, s a ládikába hajigáltam a leveleket.

Ej, mit törődöm én azon idegen emberekkel! Ott ültem és gondolkodtam, töprenkedtem olyan emberekről és viszonyokról, akikhez és amikhez semmi, de semmi közöm sem volt. És kinn már egészen beesteledett, de Heinz még mindig ott tett-vett az udvaron.

Máskor, ha a szünórákban is dolgozni akart, mindannyiszor a körmére koppintottam, karjába kapaszkodtam, s behurcoltam a fleetbe ama nagy, párnátlan fa karszékhez, mely elvitázhatatlanul az ő helye volt. Aztán égő forgácsot nyújtottam neki, s már kavartak is a bodor füstfellegek boldogan ragyogó arca körül.

Ilse elhozta varrását, én pedig nem csökkenő lelkesedéssel újra meg újra felolvastam azon meséket és elbeszéléseket, melyeket már félig könyv nélkül tudtam. Ha hűvös vagy éppen viharos, esős idő volt, akkor újra felszítettük a tüzet, és Ilse jó, forró teát készített. Milyen kéjes érzés fogott el ilyenkor a védő fleetben, azon fődél alatt ülven, mélyen a locsogó eső folytonosan dobolt, hozzá meg a lángfény a tűzhelyen és a kedélyes csend a tág pajtában, melyen a dohányfüst vonult végig. Néha halk csörrenéssel megszólalt a lánc Mitzi nyakán, fenn a kakasülön valamelyik tyúk megmozdult álmában, vagy Spitz nyújtózkodott

egyed kényelmesen, nagyot sóhajtva, a meleg tűzhely előtt. Amit csak a világon szerettem, mind biztonságban volt e négy szilárd falon belül!

És akkor lelkemben is csendesség lakott, nem volt semmi óhajtásom, semmi vágyam. Ifjú szívem tele volt gyöngédséggel azon két lény iránt, akik között ültem.

S, most egyszerre kívülről idegen arcok tolakodtak be abba, s én mélyen elpirultam önmagam előtt, midőn arra gondoltam, hogy mi lett belőlem azoknak hirtelen befolyása alatt.

Hasztalan volt minden tagadás. Ahelyett, hogy régi barátommal tartottam volna, kit az előkelő fiatalúr megvető tekintettel méregetett, gyáván szégyelltem magam miatta. Lábammal toppantottam, túlságosan indulatoskodtam vele, ki mindig a legnagyobb türelemmel és elnézéssel viseltettet irányomban, s együgyűnek mondtam azért, mert egyszerű agyát megerőltette oly célra, hogy szorosan az én óhajtásom és akaratom szerint feleljen...

És miért tettem én azt? Mert egyszerre azon dicső gondolatra jöttem, hogy híres atyámmal dicsekedjem, kérkedjem, azon atyával, kinek számára én nem léteztem, míg a jó Heinz karjain felnőttem.

Kell, hogy megkövessem, bűnbánóan megkövessem őt, és ezen elhatározás könnyűvé vált nekem, mert éppen azon pillanatban Heinz, Spitztól követte, belépett.

– Hozzáléptem és széles mellére tettem kezeimet, magasabbra nem értem föl.

– Heinz, te szörnyen haragszol rám, ugye?

– Dehogy! Hiszen arról nekem is kellene valamit tudnom, hercegnőm! – morgott a pipaszár mellől. Zavartan, gyámoltalanul állt előttem, mint egy fal, s még csak meg sem mozdult.

– Te nagyon is jól tudod azt, Heinz – mondtam. – Jer, dorgáld meg engem amúgy derekasan... én szörnyen nevetlen voltam!... Azt mégsem hitted volna rólam, nemde? Lábbal toppanni...

– Ej mit, hiszen az csak tréfa volt!

– Tréfa? Azt ugyan ne hidd! Komoly volt az, rút komolyság!... Ne légy te olyan szerfelett jó hozzám, Heinz, én azt nem érdelem, és büntetésnek is kell lenni... Gyermekes vagyok és heves, s nyomorult, hálátlan teremtés.

– Az ám, hát még mi minden!

– Nyúlszívű, Heinz!... Lásd, éppen az hozott ki engem annyira sodromból. Ott álltam, mintha a szél vitt volna oda, a domb mellett, és mindazon fejek bizonyára hirtelen megfordultak volna felém, ha azt mondod...

– Semmit sem szóltam! He-he-he! Egy árva szót sem szóltam! – jelentékenyen bökdösött mutatójával a homlokán. – Igen ám, másnak is van esze, soká is kérdezhettek volna azok! – Nehézkes kézmozdulattal nyúlt mellényzsebébe. – Hanem azt a töméntelen sok pénzt, mely csak úgy gurult szerteszét a földön, azt semmiképp sem akarták visszavenni!... Kénytelen voltam hát felszedni, s ihol van hercegleánykám.

Hosszú sorba olvasta jobb kezének tenyerébe a fényes tallérokat. Apró szemei villogtak és csillogtak, s szeretetteljes tekintettel futottak végig rajta.

Öt ezüst pénzdarab, minden gyöngyért egy! Úgy számították. Az öregúr szavai: „Itt van, gyermekem!”, olyan természetesen hangzottak, mintha az egészen magától értetődnék, mintha én ezeket a fényes dolgokat kértem volna, holott pedig én oda akartam ajándékozni a gyöngyöt! Csak most bosszantott a dolog igazán.

– Nekem ez nem kell, Heinz! – dünnyögtem, s ellöktem kezét.

A pénz ismét a földre hullott... Milyen borzasztó zaj volt az, midőn a súlyos ércdarabok csengve-pengve a kemény kőtalajra

zuhantak!... Én ezt még sohasem hallottam, és a Dierk-tanya is bizonyára már hosszú évek óta nem hallotta.

Akaratlanul megfordultam, s tekintetem félénken suhant végig azon ablakon, mely a fleetre nyílt. A félvak. üveglemezek mögött vastag, tarka plüss-szőnyeg függött, melyet mióta csak emlékezni tudtam, soha emberi kéz föl nem emelt onnan belülről. Most azonban félrerántották, s nagyanyám szemei villogtak elő.

Ez olyan látvány volt, mely a legbátrabbat is megrémítette volna. Reszketve hajoltam le, hogy a pénzt fölszedjem, de akkor már feltépte az ablak melletti ajtót, és mintha szélvész zúgott volna felém, valami megragadta vállamat és lelökött a szérúre.

– Ne nyúlj hozzá! – harsogott fülembé. Milyen megrázó csengése volt mégis azon hangnak, mely évek óta elnémult számomra! Rémülten vetém fel szemeimet.

Ott állt a hatalmas nő s dühösen fenyegette öklével Heinzet. „Te”! – sziszegték ajkai.

– Alássan kérem, nagyságos asszonyom, kérem alássan! – hebegte Heinz esdőleg. – Hiszen mindjárt, most rögtön elviszem ezt az ostoba lomot a folyóba!

Úgy reszketett, mint a nyárfalevél, először életemben láttam, hogy azon elpusztíthatatlanul friss arcszín halványra válik egészen az ajkáig.

Nagyanyám heves mozdulattal hátat fordított neki. Hosszú, ősz hajmotringjai csípőjét csapkodták, s én csak azt vártam, hogy ismét rám fog rohanni; a vér is megfagyott ereimben.

Ekkor a tallérok egyikéhez ért a lába, s visszapattant, mintha kígyóra lépett volna. Egy oly jelenet következett, melyet soha, soha sem fogok elfeledni. Halk nevetéssel lökte el a pénzt lábhegyével, messzire szállt el és csörömpölve esett ismét a kemény talajra. Aztán úgy tett a másodikkal is, a fleeten. Önkéntelenül a macska és az egér kegyetlen játékára gondoltam.

S, milyen szörnyen gyorsan változott a kifejezés a lángoló arcon! Látszott, hogy dühösen, utálattal löki el a pénzt, s mégis, midőn pengve leesett, előrenyújtott nyakkal, félreismerhetetlen gyönyörrel hallgatózott, sőt valami sóvár vággyal hallgatta a pengő ezüst csengését, míg az utolsó hang is elhalt.

Én nem mozdultam helyemről, s alig mertem lélegzetet venni. Spitz behúzta farkát, s elsompolygott a tűzhely mellől Heinz, lábaihoz, ki mozdulatlanul, mintegy odanőve maradt a helyén... Halálra rémült szemei néha felém fordultak... Ah Ilse, hol is volt ő?... Ő volt az egyetlen, ki hatalommal bírt nagyanyám felett. Tehát nem hallotta a zajt, mely oly rémesen, oly idegrázólag megrendítette a Dierk-tanya ódon gerendáit?...

Még mindig tartott az ezüstpénz csengése és ugrálása. Az öregasszony, úgy látszik, már nem tudta, hogy két emberi lény szoborként áll a közelében. Egyre szenvedélyesebben futott fel s alá, suttogott és kezeivel hadonászott valami láthatatlan felé...

Egyszerre rángatózás cikázta át tagjait. Éppen az asztal mellett ment el és szinte megkövülten állt meg, míg szemei egy percig az asztal sarkára meredtek. Ott hevert ama szerencsétlen levél, melynek, atyám határozott parancsa szerint, sohasem kellett volna szemei elé kerülni.

– „Nagyságos Sassen tanácsosné asszonynak” – szakította félbe végre a halálos csendet, s mélyen sóhajtva végigsimított kezével a homlokán – Nagyságos Sassen tanácsosné! Ez én volnék, én!

Önmagammal küzdöttem, odaugorjam-e s kirántsam kezéből a levelet, melyet éppen felvett. De mi voltam én, gyenge, tehetetlen teremtés ezen nő kezei alatt!

Ő mindenestre ellökött, s annál makacsabbul kívánta a levél bírását. Én mindenféle jeleket adtam Heinznek, de ő nem értett meg, s amitől rettegtem, az máris megtörtént: Nagyanyám kihúzta a levelet a borítékból.

– Hadd lássam! – mondta lassan szétbontva a levelet.

Nem olvasott, tekintete csak az aláírásra esett. Milyen név lehetett az, melynek olyan hatása volt?... Dühös ordítással gyúrte és morzsolta össze a levelet ujjai közt.

– „Christinéd!” – kacagott fel vadul, és messzire eldobta a pajtába az idomtalanná gyúrt papírt. Vad, visszautasító mozdulattal rohant vissza szobájába, s nyomban reá csikorgott benn a retesz.

Ilse, ki éppen egy kosár turfával jött be az udvarról, bámulva állt meg a küszöbön.

– Nem a nagymama volt ez? – kérdezte félig ijedten, félig hitetlenül. Azon ajtó, mely épp az előbb recsegeve becsapódott, jóformán sohasem nyílt ki. A zár és retesz már régen berozsdásodott.

Fogaim vacogtak, mintha a hideg rázna, de mégis szinte megváltva éreztem magam, s lelkendezve, suttogva beszéltem el neki a történeteket. Jól láttam, hogy összerezte s színét változtatta. De Ilse nem lett volna Ilse: egy szót sem szólt, letette a kosarat a tűzhely mellé, kirakta a turfakockákat és szépen rendesen egymásra halmozta őket. Csak midőn Heinz odalépett, emelte föl fejét. Megsemmisítőleg szegezte szemét ijedt arcára.

– Hiszen te derék gyerek vagy, Heinz! – mondta. – Éveken át gondoskodom arról, hogy egy garas se forduljon meg itt a háznál, és most íme, milyen furfangos mesterfogással szór el nekem itt egy egész marék ezüstpénzt a köveken!... Ejnye no, már négy kereszt van a hátán, s még sincs józan megfontolása!

Szemeim könnybe lábadtak. Való leírásom és önvádam dacára Heinzet dorgálták meg, s ő mindent türelmesen magára vett, nem szólt egy szót sem ellene. Én átkaroltam őt, s ócska kabátja ujjához szorítottam arcomat.

– Igen, csak vigasztald őt, vén pajtásodat! Éppen úgy összetartanak, mint a bogáncs! – mondta Ilse, de már minden harag eltűnt szeméből és hangjából.

Fölvette a lámpát az asztalról, s lement a szérűre, a papírgomolyt megkeresni, de bármennyire világított mindenfelé, mégsem találta.

Eddig csak igen ritkán tapasztaltam valami életjelt nagyanyám szobájában, vagy tán csak nem ügyeltem rá, mert ösztönszerűleg távol tartottam magam annak környékétől. Most azonban egy szenvedélyesen izgatott, rekedt hang hallatszott át a szőnyeggel beterített ablakon, meg-megszakítva nyögéstől és mély sóhajoktól.

– Imádkozik – súgta nekem Heinz.

De nem térdelve imádkozott. Oly nehéz léptekkel járt fel s alá, hogy a szőnyeg az ablakon halkán ingott, s a talaj még itt kinn is szinte rengett lábaink alatt.

– Világosságot hozzatok be! – sikoltott fel egyszerre szorult hangon.

– Világosságot? – ismételte Ilse. – Hiszen bevittem a lámpákat!

Ezzel a keskeny folyosóra sietett, mely a lakosztály keleti falán végigvonult, arra nyílt a szoba fő ajtaja.

Nemsokára azután látszólag nyugodtan jött vissza. De majdnem ugyanazon pillanatban csikorgott a kút, s hallottuk a vizet a vályúba ömleni.

– Sötét lett szemei előtt – felelte Ilse röviden aggályos kérdésekre. – Ez megint egy szép éjjel lesz! – mormogta aggódalmasan magában, míg az edényt leszedte az asztalról, és a szekrénykét az iratokkal visszavitte a lakószobába.

Tehát gyakran kellett rossz éjjeleket töltenie nagyanyámmal! Ez rémes hír volt nekem. Egészséges, boldog álmom sohasem engedte sejtenem, hogy éjjel valami történik a házban. Most azonban emlékeztem, hogy Ilsét igen gyakran leverten és kimerülten találtam, de mindig főfájást adott okul, miben gyakran szenvedett.

Én keresztbe tettem karjaimat az asztalon s lehajtottam reá fejemet. Olyan szorongatás és csüggedés jött rám, mintha ez éjjel valami bajnak kellene történnie a háznál.

Majdnem gépiesen hallgattam Heinz lépteit, ki még egyszer megkerülte a házat. Hanem bölcsen kikerülte a fásudvart, mert a kút most éppen pihent ugyan, de nagyanyám még ott tartózkodott. Ott, hol a fásudvar kerítése hegyes sarokban a pusztába vágott, gyakran órákig állt, s elmerengett a végtelen távolságba.

– Menj lefeküdni, gyermekem, fáradt vagy! – mondta Ilse, végigsimítva kezével fejemet.

Eddig boldog elfogulatlanságomnál fogva én a legközönyösebb, legönzőbb teremtés voltam a világon – ezt mélyen érzem e pillanatban.

– Nem, én nem megyek aludni – mondtam szilárd hangra erőltetve magam. – Ilse, én ma lettem tizenhét éves, s elég nagy és erős is vagyok már. Többé nem hagyom magam az ágyba küldeni, míg neked annyi bajod van a nagymamával!

Felugrottam s melléje álltam.

– Úgy? Éppen csak az hiányzik, hogy te is utamban légy! – viszonzta szárazon, s oldalt lenézett rám. – Hm, most hát már tudom, hogy milyen formája van egy nagy erős leánynak! Éppen egy fővel magasabb az asztalnál, s úgy csipog a világba, mint a csibe, midőn a tojásból kibújt.

– Ilse, csak nem vagyok olyan nyomorult teremtés! – vágtam szavába indulatosan, de részben csüggedten is, mert ő nem szokott túlozni soha.

– Különbem nem is tudom, hogy mit akarsz! – folytatta nem zavartatva magát. – Nevetséges! A nagymama nyugodtan áll kinn a fásudvarban, s egy óra múlva olyan mélyen fog aludni, mint mi valamennyien. De annyit mondhatok neked, az mindig nagyon felizgatja őt, ha a lámpát sokáig látja a fleetben égni.

Ezzel elvette a lámpát az asztról, és vége volt hősies bátorságomnak. Szerettem volna látni azt, aki Ilse utolsó szavára és erélyes fejmozdulatára még valamit felelni, merne!

Jó éjt kiáltottam Heinznek, aki éppen bezárta a kaput, s engedelmesen követtem Ilsét a sarokszobába, hol mindketten aludtunk.

V.

Tikkasztó meleg volt a szobában. Ilse már betette a fatáblákat a két sarokablakon, s ha függönyökkel rendelkezett volna, bizonyára azok is áthatolhatatlanul össze lettek volna húzva.

– Itt van az új cipőd, te könnyelműség! – mondta az ágyam mellett álló székre mutatva. – Heinz nélkül még most is odakinn volna, s a záporosó az éjjel bizonyára a folyóba mosná.

Éreztem, mint önti el a forró pír orcáimat, a szögekkel kivert két szerencsétlen rút saru láttára. S hozzá még a lámpa fénye olyan élénken világította meg Nagy Károly füstös, régi rézmetszetű arcképét. A kép reám meresztette nagy szemeit. Én hátat fordítottam neki, s észrevétlenül beljebb löktem lábammal a cipőt, nem akartam többé látni. Nem akartam soha többé azon idegenekre emlékeztetve lenni, kiknek megjelenésével a kellemetlenségek és új, gyötrő érzések egész sora tört gondtalan, magányos életemre.

Ilse addig nem hagyta el a szobát, míg le nem feküdtem. De a fiatalság sem alszik el ilyen izgatott dobogó, gonosz sejtelmekkel eltelt szívvel. Megint ruháimba bújtam, kinyitottam egy táblát a nyugati sarokablakból, mely a fásudvarra nyílt, és csöndesen ágyam lábához ültem. A szinte kézzel fogható sötétség lassan-lassan világosabb lett a szobában, s én nyugodtabb lettem, legalább azonnal eltűnt rólam a kísértettől való kiállhatatlan félelem.

Nesztelenül nyitottam ki az ablakot. Egy alacsony vadberkenyefa kinn a falnál, mely a madarak nagy öröme minden évben teli volt piros bogyóval, az ablakba nyújtotta végső gallyait. Ott a zöld lombok mögött el voltam rejtve, s mégis kinézhettem a réten és kerten át a derengő világba.

Ilse előbb fenyegető viharról beszélt, de a csillagos ég sohasem terült el tisztábban a pusztá felett! A pompás lanya éjjeli lég alig érezhető lehelettel érintette arcomat, a fák legkisebb levélkéje sem mozdult, hogy suttogjon az uralkodó halálcsendben – de számomra mégis eleven volt. Már nem véltem ugyan hallani az óriási mének kísérteties lépteit, melyeken az agg mesekirály kíséretével a pusztán végigvágtat. Az arannyal és bíborral gazdag ábrándot utolsó ízig szétrombolta ma az ásó és kapa, de hiszen tudtam, hogy minden hangszár duzzadt és fejlődött, gyöngéd körvonalakkal képezve a virágbimbók millióit és millióit, melyek nemsokára ki fognak jönni, hogy halvány fürtöcskéiket bíborral fesse be a verőfény.

És ma fenn voltam a legmagasabb tölgy tetejében, s négy tojást találtam a régi szarkafészekben. Ott a tojásokban is lüktetett az élet, s nem kérdezte, éjjel van-e vagy nappal, míg a kis csőröcske a héjat megkopogtatja, s helyet és világosságot csinál két új, kíváncsi szemecske számára. Azt is tudtam, hogy odaát a távoli erdőszélen halk léptekkel kijöttek az őzek a pusztára, s gyönyörrel szítták be az illatos léget, mely réti és erdei illatot hozva a Dierk-tanya felett is elsuhogott.

Ütőereim lassankint csillapultak. Öntudatlanul tértem vissza szokott gondolkodásom békés, sima folyamába, s újra befogadtam azon érdekeket, melyek igénytelen lelkemet eddig betöltötték.

A házban minden csendes maradt, oly csendes, hogy a falon keresztül Mitzi láncát csörögni hallottam. Ilsének igaza volt, midőn azt állította, hogy semmi baj sincs, s most minden pillanatban bejöhet a hálósobába a gyertyával. Hej, milyen

hirtelen talpra ugratott engem ezen gondolat! Minden bizonnal két perc alatt menthetetlenül elmerültem volna a dunyhákban, de egyszerre távoli ajtócsapás rendítette meg az egész házat.

Éppen be akartam zárni az ablakot, amikor hangosan lihegve jött a sarkon át, szorosan az ablak mellett nagyanyám, úgy, hogy hatalmas, ősz feje rémítő közelben osont el mellettem.

– Tűz, tűz, itt, itt – nyögött tovarohanva s mindkét kezét halántékaira szorítva.

Nem mertem kihajolni és utána nézni, de hallottam, hogy egyszeriben megállt, s messzire kinyújtott karját elérhettem szemeimmel.

– Mert tüzet gyújtott az én haragom – mondta ünnepléses idéző hangon – és égni fog a legelső pokolig, megemésztí a földet növényeivel, s felgyújtja a hegyek alapszikláit!

Lassan lépdelt tova a tölgyek alatt, s a fásudvar sarkában megállt. Nem állt tőlem távol, s elég világos volt, hogy tisztán láthattam, hiszen csak az arany csillogású égbolt képezett háttérét az erőteljes alak körvonalainak. Levetette felsőruháját, bő ingujjai tiszta fehéren csüngtek alá vállairól, és hosszú hajmotringjai félig felbontva egyes szálakban omlottak alá vállán.

Mit beszélt a néma pusztának, azt én nem értettem meg. Úgy tetszett, mintha valamely tanár sok idegen szót ejtene ki egyfolytában, de sajátságos énekszerű hanghordozással...

Egyszerre megszakadt a mormogás, félig elfojtott sikoltásba csapva át. Nagyanyám hirtelen megfordult, és nyugtalan lábai ismét gyors lépésekben kezdték a vándorlást. Azt hittem, a kúthoz akar *rohanni*. Ekkor vakon nekiment a tölgyek egyikének. Hátratántorodott, újra nekirugaszkodott és összerogyott, hirtelen, erőszakosan, mintegy láthatatlan kezek által lerántatva.

– Ilse, Hse! – sikoltottam fel. De ő már ott állt, s Heinz segítségével megkísérelte a leroskadt nőt felemelni. Ők ketten bizonyára óvó éberséggel őrködtek nagyanyám fölött a fásudvarra nyíló ajtónál. Én kiugrottam az ablakon.

– Meghalt! – súgta nekem Heinz, midőn hozzájuk léptem. Csüggedten bocsátotta hátra a hatalmas testet, mely élettelenységében mindenesetre roppant nehéz lehetett.

– Csitt! – parancsolta Ilse elfojtott hangon. – Fel, használd erődet, előre!

S hóna alatt megfogta nagyanyámat és emberfeletti erővel fölemelte a földről, míg Heinz a lábait fogta.

Sohasem fogom elfeledni ama megrázó látványt, midőn végimentek a fletten, s az élettelennek hosszú ősz hajzata végighurcolódott a köveken, melyeken alig egy órával ezelőtt a pénzdarabokat erőteljesen ide-oda rugdosta.

Én előrefutottam, s kinyitottam nagyanyám szobájának ajtaját. De először egy magas spanyolfalat, mely keresztben volt a bejárás előtt állítva, félre kellett tolnom, mielőtt egészen bemehettem a szobába. Eszerint az ajtó előtt elmenők profán szemeinek tiltva volt a betekintés.

Sohasem volt szabad ezen helyiségbe lépnem, még kisgyermek-koromban sem. S minden lelki szorongatás és kedélymegrázkódás dacára e pillanatban mégis úgy éreztem magam, mintha visszariadó szemmel néznék egy új, de fölötte komor világba.

Csak egyszer életemben nyertem hasonló benyomást, midőn egyszer egy ősrégi homályos templomba léptem, tele félig megfakult pompával, mártírképekkel és ama leírhatatlan vegyülékkel, mely hideg, bezárt templomi légből és fullasztó tömjénillatból áll.

Nagyanyámat az ágyra helyezték el, melynek függönyei voltak, ódonszerű meredező zöld selyemfüggönyök, melyekbe finom aranyvirágok voltak szőve. Úgy susogtak és sisteregtek, midőn félretolták őket, s olyan ijesztően nézett elő a kékes arc, lehunyt szemeivel, a kemény, sötétzöld alól.

Heinz tévedett, nagyanyám nem halt meg. Nehezen lélegezve feküdt ott; egyetlen tagját sem mozdította, de midőn Ilse oly

lágyan esdő hangon, amelyet még soha nem hallottam tőle, nevén szólította, akkor egy pillanatra felnyitotta szemeit s értelmesen nézett rá.

Ilse párnákat tett alá, hogy szinte ült az ágyban. Ez szemlátomást megkönnyítette lélegzését, s ama rémes, halk hörgés, mely minden lélegzetét kísérte, tünedezni kezdett.

Heinz ezalatt már elhagyta a Dierk-tanyát, hogy orvosért menjen. A legközelebbi faluba kellett futnia, s onnan kocsit küldenie az egyórányira fekvő nagyobb helységbe, hogy az orvost a Dierk-tanyára hozza, s így három-négy órába is beletelt, míg az orvosi segély megérkezik.

Ilse visszautasította segélyajánlatomat. Szótlanul tolta el kezeimet, aggályos tekintetet vetve a betegre, de megengedte, hogy ott maradjak.

Félig eltakarva a függönytől, leültem egy alacsony párnás padra az ágy lábánál, s szorult kebellemmel néztem szét a szobában.

Ez volt a legtágabb helyiség az egész házban. Nagyanyám talán kivételként egy közfalat, hogy e teremszerű tág tért nyerje. A falakat beszótt alakokkal fődött gyapjú faliszőnyeg borította. Tekintetem újra meg újra visszatért egy életnagyságú gyermekképhez, melynek szép arca gyással és szelíd türelemmel volt teli. Az ifjú, máglyára kötött Izsák volt az.

A szőnyeg igen régi, molyragott volt, s Ábrahám izmos alakjának egyik szeme és az áldozatra kész fölemelt kéz hiányzott már a képről... Aggastyánok gyülekezeteként szörnyű, magas támlájú székek sorakoztak a falak mellett, nagy virágú bársonnyal behúzva. Csak később tanultam becsülni e legdrágább fanemből faragott, fekete-barna oszlop támlákat. De első pillanatra a lomb- és szalagfüzérekből kikandikáló állatfők és mesés alkotások, melyek valamennyi szobabútoron is láthatók voltak, fenyegetőleg meredtek rám.

A sötét színek és mély, homályos sarkok mohón szítták be a két lámpa fényét, melyek elég világosan égtek az asztalokon.

Sötét volt a szőnyeg, melyen lábaim pihentek, s mely az egész padlót borította. Majdnem fekete volt az egész gerendás mennyezet. Csak a faliszőnyeg képeinek meztelen teste, az idő folytán szinte holtszínre halványulva, fehérlettek itt-ott fénypontokként, s egyetlen szelíd fényű tárgy lebegett, mint engesztelő fehér galamb a komor homályban. Egy sok ágú, fehér viaszgyertyákkal megrakott ezüst gyertyatartó volt ez, mely a gerendáról aláfüggött.

Úgy látszott, a beteg egyre jobban lett a szomorú óra alatt, melyet én ágyánál töltöttem. Körültekintett nagyra nyílt szemekkel, kevés friss vizet ivott, s egyszerre beszédét is visszanyerte.

– Mi történt velem? – kérdezte lassan, megtört, egészen megváltozott hangon.

Ilse felelet nélkül föléje hajolt. Úgy hiszem, a fájdalom elfojtotta hangját, s gyöngéden, szelíden simította ki haját homlokából.

– Jó öreg Ilsém! – mormogta. Megerőltette magát, hogy fölemelkedjék, de nem lehetett. Különös, meredt, vizsgáló tekintettel nézett végig testének bal oldalán.

– Meghalt! – sóhajtottá – s feje visszahanyatlott a párnákra.

Ezen felsóhajtás hideg borzadállyal töltötte el lelkemet. Akaratlanul megmozdultam, a kis pad odább csúszott, és a függönyök suhogtak.

– Ki van még a szobában? – kérdezte nagyanyám fölneszelve a zajra.

– A gyermek, nagyságos asszonyom, – Leonore – felelte Ilse vonakodva.

– Willibald gyermeke, igen, ismerem őt. Ugrál kicsi meztelen lábaival a pusztán, s énekel odaát a dombon. Én nem szívelhetem az éneket, Ilse!

Azt én nagyon jól tudtam, sohasem volt szabad a házban egyetlen énekhangot kibocsátani ajkaimon. Ah, én pedig *oly*

nagyon *szerettem* énekelni! Úgy volt, mintha lelkem kiszállna a távolba ama hangokon, melyek keblemet kitöltötték. S így hát csak Heinz kunyhójában énekeltem, hogy a zöld üvegű ablakok csakúgy rezegtek, vagy odaát a dombon. De sohasem hittem, hogy nagyanyám azt meghallja.

Fölkeltem, s reszketve tettem egy lépést az ágy felé.

– Kicsike, ugyanolyan, mint anyja volt – mormogta a beteg magában –, s ugyanolyan nagy szemei vannak és ugyanolyan hideg, szűk szíve, hiszen az ő homlokát is megöntözték vízzel!

– Nem, nagymama – mondtam nyugodtan – az én szívem nem hideg!

A nagymama olyan bámészan nézett rám, mintha azt hitte volna, hogy ezen kis teremtés csak énekelni tud, de beszélni nem, a legkevésbé azt, hogy őt meg merje szólítani. Ilse a függöny mögé bújt, s aggódva intett nekem, hogy hallgassak. Talán attól tartott, hogy váratlan megjelenésem a beteg újabb elmezavarodását idézheti elő.

De a nagymama egészen nyugodt maradt. Le nem fordította szemeit arcomról. Ezen szemek, melyektől mindig úgy féltem, ha mellettem elrohanva oly villogón és bolygón pillantottak rám, most nagyon szépek voltak. Sötét fényükre ugyan rémes fátyol borult, de lélek szólt belőlük, öntudatos gondolkodás.

– Jer hát ide hozzám! – szakította félbe a percnyi hallgatást.

Én egész közel léptem az ágyhoz.

– Tudod-e, mit tesz az: valakit szeretni? – kérdezte, s megtört, fátyolos hangjában mély érzés zengett.

– Igen, nagymama, tudom! Annyira szeretem Ilsét. Annyira, hogy nem is tudom kimondani, és Heinzet szintén!

Halk remegés vonaglott ajkai körül, s kínos megerőltetéssel tolt felém a takarón fekvő jobbját.

– Félsz tőlem? – kérdezte.

– Nem, „már nem”! – akartam hozzátenni, de lenyeltem az utolsó két szót s feléje hajoltam.

– Akkor add ide a kezedet és csókold meg homlokomat!

Úgy tettem, amint ő kívánta, és azon pillanatban, melyben ajkaim a retteget arcot érintették, s kezemet nagy, hideg ujjal gyöngéd szorítással átfogták, egy új, boldogító érzés szállt lelkembe. Egyszerre tudtam, hogy én ezen helyhez tartozom. Éreztem a titokteljes köteléket az unoka és nagymama közt, s elragadtatva ezen hirtelen felismerés által, leültem az ágy szélére, s gyöngéden nyújtottam karomat feje alá.

Boldog mosoly futott el a nagy erős vonásokon; belesimult karomba, mint fáradt gyermek, midőn el akar aludni.

– Az én testemből való test, az én véreimből való vér. Ah – sustogta szemeit behunyva.

Ilse pedig ott állt az ágy függönye mögött, kezeivel elfödte arcát, s keservesen sírt.

Ismét mély csend állt be, csak a beteg halk nyögése által meg-megszakítva. Nehéz, szabálytalan lélegzés és az öreg óra szüntelen halk ketyegése hallatszott még a csendben, melynek nagy, csillámló számlapja kísértetiesen meredt a szobába.

Így telt el ismét hosszú, szomorú idő. Már egyet ütött éjfélt után, amikor kinyitották künn a ház kapuját, és Heinz jött a pajtán keresztül egy másik ember kíséretében; mindjárt magával hozta tehát az orvost.

Ilse megkönnyebbülten lélegzett fel s intett nekem, csináljak helyet az orvosnak az ágy mellett. Én óvatosan kihúztam megmerevedett karomat feje alól, s a párnákra helyeztem nagymamám fejét. Tovább szunnyadott, jelét sem adta annak, hogy hallja, midőn az ajtó kinyílt s két férfi lépett be.

Ott állt egyszerre a legközelebbi falu öreg lelkésze, teljes egyházi díszben a szoba közepén, míg Heinz levett kalappal a háttérben maradt.

Meghatóan ünnepélyes volt a tisztas lelkész alakja, fekete talárban, imakönyvet tartva kezében. De Ilse fölrezzent, mintha kísérletet látna. Odarohant, visszautasítólag intve neki, de már

késő volt. Ugyanazon pillanatban kinyitotta nagyanyám szemeit, mintha a belépő tekintetét érezné.

Én hátraléptem, annyira eliszonyodtam a szörnyű megváltozástól azon vonásokban, melyek csak imént oly békés kifejezést mutattak.

– Mit akar ez a fekete ember? – nyögte.

– Vigaszt hoz önnek, ha szüksége van rá – viszonzta az öregember szelíden, nem hagyván magát megzavartatni a mogorva megszólítás által.

– Vigaszt?... azt már leltem az ártatlan gyermeki szíven, azon szeretetben, mely odaengedi magát, nem kérdezve: milyen a hited, s mit adsz érte?... Leonore, jó gyermekem, hol vagy?

Szívem reszketett e vágyó hangoknál. Gyorsan az ágyhoz léptem, hogy engem lásson.

– Vigaszt ti nem hozhattok nekem, kik engem kilöktetek a szörnyű sivatagba, hol a nap heve kiszárította agyvelőmet! – folytatta, a lelkészhez fordulva. – Egy üdítő cseppet sem nyújtottatok nekem azon az úton, mely most, amint prédikáljátok a pokolban fog végződni!... Ti türelmetlenek, ti dicsekedtek, hogy alázatban éltek Isten előtt, s mégis mindenkor készen tartjátok kezetekben a követ, hogy felebarátotokra dobjátok, s merészkedtek becstelenítő halálos ítéletet tartani az elhunytak sírjánál, kik már bírójuk előtt állnak!... Ti hamis próféták azzal dicsekedtek, hogy a jóság, a végtelen irgalom Istenéhez imádkoztok, és gyilkos csaták vezérévé, gonosz és indulatos Istenné teszitek, csakúgy mint a héber nép, melyet ti elátkozottnak neveztek! Tökéletesnek mondjátok őt, s mégis felruházzátok az emberi természet minden gyarlóságával: uralkodási vággyal, bosszúvággyal, hideg kegyetlenséggel... Közbenjárótok pálmát adott kezetekbe, ti pedig ostorrá teszitek azt!

A lelkész fölemelte kezét, mintha félbe akarná szakítani, de ő még hevesebben folytatta.

– És ezen ostorral ütöttetek engem, s kiűztetek a mennyországotokból, midőn esküdtetek: atyád, a zsidó, ki életet adott neked, anyád a zsidónő, ki életet adott neked, anyád, a zsidónő, ki téged táplált, mindörökké elátkozottak! Te, ember, atyám a legbölcsebb férfiak egyike volt, megmérhetetlen tudományt gyűjtött szellemében. És annak haszontalanul kellene elvesznie a pokolban. A korlátolt eszű, ki soha nem gondolkodott, csak hitt, minden fáradság nélkül érhesse el a mennyországot, holott leginkább a vizsgálónak ígértetett igazság és világosság?... És atyám megosztotta kenyerét az éhezővel, s bal keze nem tudott arról, amit jobbjá mívelt. Ő utálta a fősვნყსég, a hazugság és gőg bűnét, és megbocsátott azoknak, kik ellene vétettek, s nem bosszulta meg soha, amit rajta elkövettek. Ő szerette Úristenét, egész szívvel, egész lélekkel, minden tehetségével, s mégis szenvednie kellene az örök kárhozatban, mert nem öntöttek vizet homlokára?... Jól van, jól, tehát én oda akarok menni, ahol ő van. Visszaadom nektek a keresztséget. Tartsátok meg magatoknak a mennyországot. Elég drágán adjátok el azt, ti zsarnokok, fekete talárban!

Az öreg lelkész a legkeményebb szánalom kifejezésével lépett közelebb, de ott lehetetlen volt a kibékülés.

– Hagyja el, én kész vagyok – mondta metsző hangon, s a fal felé fordítá arcát.

VI.

Halkan, amint jött, úgy hagyta el ismét a lelkész a szobát. Akaratlanul követtem őt. Ámbár nagyanyám magaviselete arról győzött meg, hogy egykor nagy bűnt követtek el ellene, de igen sajnáltam az öregembert, ki a templomban áldva tette kezét fejemre. Jó és szelíd férfi volt, nem tartozott azok közé, kik a zsidó boldogtalan leányát az örület éjjelébe úzték. Készséggel jött

a sötétben, éjjel, a szeretetteljes aggastyán, hogy egy betegnek az egyház vigaszát meghozza.

– Tisztelendő úr – mondta neki Ilse künn a fleetben –, ne rója ezt fel neki, ő megkereszteltette magát, s aki őt keresztelte, jó volt és igaz keresztyén, mint ön, és őszintén ragaszkodott Krisztus tanaihoz... De akkor jött aztán egy, legyen is felelős érte, és vakon buzgólkodott, s az átoknak és kárhozatnak nem volt se vége, se hossza. Úgy ám, és minden szerencsétlenség, mely a családot érte, mindig csak Isten büntetése volt, és az megfosztotta őt eszétől. Legyen az felelős érte!

– Én nem rovak fel neki semmit – viszonzta szelíden a lelkész. – Hiszen fájdalom, nagyon is jól tudom, hogy a hamis buzgóság gyakran a legnemesebb gyümölcsöt is elrontja! E nő sokat szenvedett. Isten irgalmas lesz iránta. Csak az fáj nekem, hogy nem tudtam őt vigasztalni, midőn azt oly édes örömet tettem volna. De nem egyezik meg meggyőződésemmel, hogy egyházi vigasszal hívatlanul tolakodjam oly lélekhez, mely úgyis nehéz küzdelemben gyötrődik. – Szeretetteljesen simított végig kezével fejemen. – Menj be hozzá, hiányozni fogsz neki!... Bárcsak hitünk minden vigaszát a te ajkaidra tehetném, hogy a gyötrött lélek az igazi békét meglelje.

Azonnal visszatértem a szobába, míg a lelkész egy pohár vizet ivott, és aztán minden pihenés nélkül elhagyta a házat.

– Hol van a gyermek? – hallottam a beteget ismételve kérdezni, még künn a folyosón.

– Itt vagyok, nagyanyám! – mondtam belépve, s az ágyhoz siettem. Egészen egyedül volt. Heinz, kit benn hagytak, elment, amint sejtettem" azért, mert félt Ilsétől, mivel saját akaratából hozta magával a lelkészt.

– Ó igen, itt vagy, kicsi fekete-barna galambom! – mondta gyöngéden, s megkönnyebbülten fellélegzett. – Már azt hittem, hogy te is elfordultál tőlem, gyűlölettel és megvetéssel elmentél vele.

Én tiltakoztam ez ellen.

– Nem szabad ezt gondolnod, nagymama – kiáltottam élenken. – Ő küldött engem hozzád, s ő kimondhatatlanul jó. És én nem is tudom, hogyan van az, ha valakit gyűlölnek és megvetnek.

– Azaz, te szereted az egész világot – mondta enyhe mosollyal.

– Ó igen, hiszen azt már megmondtam neked! Ilsét és Heinzet, Mitzit és Spitzet és a jó öreg fenyőt odaát, a dombot és a kék eget.

Egyszerre elnémultam és szégyelltem magam, hiszen az nem volt igaz, amit mondtam, én nem is bírtam többé ama teljes odaadó, békés szeretettel az egész világ iránt. Éppen ma haragos, indulatos teremtés voltam; megmondjam neki ezt is?

Ismét az ágy szélére ültem, s ő jobbójában tartotta kezemet. Ujjai oly erősen szorították azt, mintha soha nem akarnák többé elbocsátani, és szemhéjai lassan bezáródtak.

Azelőtt oly erélyesen és erőteljesen szólt, és én annyira tapasztalatlan voltam, hogy ezen látványnál legkevésbé sem gondoltam kimerültségre, és most bal kezemmel is édesdeden fogtam át kezének csuklóját. Jól tudtam, hogy ott kell lüktetnie szabályos ütéssel az élet árjának. Hanem legmélyebb megilletődésemre lassankint világos lett előttem, hogy ezen hideg bőr alatt rémes csendesség van. Csak ritkán, hosszú, szívszorongató szünetek után lökte meg egyszer-egyszer röviden, keményen ujjaim hegyét.

– Olyanok vagyunk, mint az agyag a fazekas kezében – suttogta egyszerre. – Mik vagyunk mi, mi az életünk s minden uraságunk? – nyögött fel.– De te atyánk vagy s mi gyermekeid vagyunk, légy irgalmas irántunk, mint egy atya gyermekei iránt...

Ismét elhallgatott, rajtam pedig kimondhatatlan félelem vett erőt. Mindent odaadtam volna, hogy ezen zárt szemeket nyitva lássam és halkán szorítottam ajkaimat homlokára. Ő fölrezzent, de szeretetteljesen és gyöngéden nézett rám.

– Menj, hívd be Ilsét! – mondta gyengén.

Felugrottam, és ugyanazon pillanatban egy kocsi robogott az udvarba, leírhatatlan megkönnyebbülésemre. S mindjárt ezután Ilse lépett be egy úrral.

– Itt van a doktor úr, nagyságos asszonyom! – mondta és az orvos az ágyhoz lépett.

Nagyanyám arca azonnal feszült, szilárd kifejezést öltött. Odatolta jobbját az orvosnak, hogy ütőerét megvizsgálja, s figyelmesen nézett rá.

– Mennyi időt ad még nekem? – kérdezte röviden és határozottan.

Az orvos egy pillanatig megdöbbenve hallgatott, s kikerülte tekintetét.

– Majd kísérletet teszünk – mondta vonakodólag.

– Nem, nem, ne fáradjon! – vágott szavába. Árnyszerű mosollyal tekintett végig bal oldalán. – Ez már úgyis visszatért a porhoz! – mondta hidegen. – Mennyi időt ad még nekem? – ismételte élesebb, nyomatékosabb hangon.

– Jól van hát –, legfeljebb egy órát.

Könnyek gördültek szemeimből, és Ilse egy ablakba húzódott, s az üveglemezhez szorította arcát. Csak nagyanyám maradt nyugodtan. Szemei az ezüstlámpán nyugodtak, mely a gerendáról lecsüngött.

– Gyújtsd meg, Ilse! – parancsolta, s míg az székre állt s egyik gyertya a másik után fellángolt kezei alatt, a beteg az orvoshoz fordult.

– Köszönöm, hogy eljött – mondta –, s még egy utolsó szívességre kérném önt: legyen olyan jó, s írja fel, amit most tollba mondok.

– Igen, szívesen, nagyságos asszony, de ha végrendeletről van szó, arra kell önt figyelmeztetnem, hogy az érvénytelen lesz törvényes...

– Tudom – vágott szavába –, de arra most már nincs időnk. Végrendeletnek pedig elég lesz ez fiam számára, s elégnek kell lennie ilyen formában is.

Ilse íróeszközöket hozott, és nagyanyám tollba mondta:

„Én végrendeletileg a Dierk-tanyát, minden hozzá tartozó ingóságokkal és ingatlanságokkal, Ilse Wichelre hagyom...”

– Nem, nem – sikoltott fel Ilse ijedten és rémülten. – Azt én nem engedem!

Nagyanyám szigorú, rendre utasító tekintetet vetett rá, s zavartalanul folytatta:

„Háladatosságom bizonyítékaul határtalan ragaszkodásáért és önfeláldozásáért... Továbbá unokaleányomra, Leonore Sassenra hagyományozom, amit még állampapírokban bírok, s arra bárki legyen is, senkinek sem szabad igényt támasztani.”

Ilse fölrezzent, s bámulva nézett rá. A beteg egy szekrényre mutatott.

– Ott benn egy bádogládikának kell lennie... Vedd ki azt Ilse; tökéletesen elfeledtem, mennyi van benne.

Ilse kinyitotta a szekrényt, s egy kicsi bádogládácskát tett az asztalra. Rozsdás kis kulcs volt a pici lakatban.

– Régen, régen lehet az már, mióta nem nyúltam hozzá – mormogta a beteg s bágyadtan emelte jobbját homlokára. – Sötét volt az agyamban, én azt jól tudom... Micsoda évszámot írunk most?

– 1861-et – mondta az orvos.

– Ó, akkor a papír, ami ott benn van, már idejét múlta, s értéktelenné lett! – panaszkodott, míg az orvos a ládikát kinyitotta. A beteg óhajtására átnézte a papírokat, melyek színig megtöltötték a ládát.

– Kilencezer tallér – jelentette.

– Kilencezer tallér! – ismételte nagyanyám eléggülten. – Az elég a szükség és nélkülözés elkerülésére... Még egy kis doboznak is kell ott benn lennie.

Láttam, hogyan csóválja fejét Ilse ezen hirtelen jött szellemi világo sságot látva, mely oly könnyen felvette a fonalat ott, hol a tiszta gondolkodás annyi év előtt megszakadt. Az orvos kivett egy fadobozt a papírok közül – gyönyörű gyöngysort tartalmazott.

– Utolsó maradéka a Jakobsohn-féle vagyonnak! – suttogta a beteg fájdalmasan. – Ilse, tedd e gyöngysort ama kis barna nyak köré ott!... A te arcodhoz tartozik az, gyermekeim!... – szólt hozzám fordulva, míg én halkán összerezentem a gyöngy hús, hízélgő érintése alatt. – Te anyád szemeit örökölted, de vonásaid a Jakobsohn család jellegét viselik... E gyöngysor sok családi boldogságot és szép, békés, fénnel teli időket látott, de az is velem menekült a keresztyén türelmetlenség máglyája és más kegyetlen kízások elől! – Lélegzete elakadt.

– Most aláírom! – mondta nagy megerőltetéssel a kimerültség folytán beállt szünet után, szemlátomást szorongatott kebelével.

Az orvos az ágytakaróra tette a papírt, s a meredt kézbe nyomta a tollat... mondhatatlanul fáradtságos volt ezen utolsó földi munka, de a név: „Klothilde Sassen, született Jakobsohn”, végre mégis ott állt, meglehetősen szilárd, nagy vonásokkal az okirat alatt, melyet az orvos is mint tanú, aláírt.

– Ne sírj, kis galambom! – vigasztalt engem. – Jer ide még egyszer hozzám!

Szótlanul omlottam térdre ágyánál, s megcsókoltam kezét. Ő rám bízta, hogy atyámnak átadjam utolsó üdvözetét, s arcomról elfordulván nagy, homályosodó szemeit, szilárdul, beszédesen függesztette azokat Ilsére.

– A gyermeknek nem szabad itt tengődnie a pusztán! – mondta határozottan.

– Nem, nagyságos asszonyom, arról majd én fogok gondoskodni! – viszonzta a megszólított szokott rövid modorában, ámbár ajkai fájdalmasan vonaglottak, s nagy könnyek rezegtek pilláin.

Még egyszer végigsimított arcomon, gyöngéden, bágyadt, hideg kézzel, aztán nagyanyám szelíden, de mégis továbbtolt ama szorongatott sietséggel, mely minden pillanattal fősvénykedik, s merően nézett az egyik ablakra, oly csodálatosan kifejezésteljes tekintettel, mintha már a lélek kiszállóban volna azon az öröklétbe.

– Christine, én megbocsátok! – kiáltotta kétszer egymás után nagy megerőltetéssel, a messze távolba!... Készen volt az útra. Sokkal nyugodtabban igazította meg fejét a párnákon, égre emelte szemeit, s bensőleg, ünnepélyesen, habár elhaló hangon azt mondta:

– Hallgass meg, Izrael urunk, Istenünk, az egyetlen és csak egy! – Dicsértessék dicsőségednek neve!... – a hang halkan sutgó leheletben halt el. Szelíden hajtotta fejét jobb oldalára

– Mindörökké, ámen! – egészítette ki az orvos azon ajkak helyett, melyek örökre elnémultak.

Az orvos gyöngéden fogta be megtört szemeit

VII.

Kimentem a szobából.

Az első mély fájdalom jött rám. Mintegy megkövülten álltam a kérlelhetetlen „vége van, örökre! előtt, mely nekünk az elhaló étellel szemben oly hihetetlennek látszik. Azon egész lelkesült gyöngédséggel, mely oly könnyen kiárad az ifjú, túltelt kedélyből, ragaszkodtam az újonnan ajándékozott nagyanyához. Szabad volt azon kimondhatatlanul édes érzelmet megízlelnem, mely azt mondta nekem, hogy forrón óhajtja kis szívem odaengedését, és most azon gondolat gyötrött, hogy nem adtam eleget, és korántsem fejeztem ki magam elég meggyőzően arra nézve, hogy mennyire fogom őt szeretni.

Szükségét éreztem őt meggyőzni arról, hogy kezeimen fogom hordozni, csak épüljön fel megint, – ehelyett gondatlanul

hagytam elmúlni a drága időt, s gyermekes módon beszéltem az egész világ iránti szeretetemről... Ő ezt bizonyára a legkevésbé sem óhajtotta hallani, ő, kit oly borzasztóan megbántottak kinn a világban... És most meghalt, s én mindezt nem mondhatom neki többé... Késő! Egész gyámoltalanságunk és tehetetlenségünk foglaltatik ez egy sújtó szóban!

A fásudvar ajtaján kimentem a szabadba. Erőtelmes légár vonult át a pusztán, az éjjeli nedű maradékaival leheletében. Lefújta a mocsár pehelyfehér hálófőkötőjét, s gyöngéd csipkefátyollá vékonyította azt, mely mögött a nap tüze lángolni kezdett. Aranypiros színt öltöttek a zúgó tölgytetők, s a ház kicsi padlásablaka felcsillámlott.

A fűszálak mintegy ittasan inogtak a tündöklő harmat terhe alatt, de valahányat nagyanyám lábai az éjjel utoljára letiportak, egytől egyig újra fölkeltek..

A halottas szoba ablakai, melyeket mindig csak félig elfüggönyözve ismertem, most tárva voltak. Fölvetvén magam az ablakpárkányra, benéztem.

A szoba üres volt.

Az ágy függönyei most a rézsút bevilágító hajnali fényben smaragdzöldbe játszva a fal felé voltak hajtva, s a lég szabadon érintette az ágyat. A fiatal Izsák gyötrött arca bizonyára régóta nem látott ilyen béketeljes csendet. A hatalmas alak, melynek ereiben oly forrón keringett a vér, ott feküdt most kiterítve a fehér lepel alatt, csak a pompás ősz hajfonatokról volt felismerhető, melyek a lepel alól kibújva, az ágy széléről lelógtak.

Egy felriasztott dongó zúgva szállt el mellettem, és az ezüstcsilláron a viaszgyertyák sárga lángjai nyugtalanul lobogtak ide-oda a léghuzatban.

Ez volt az egész, mi a tág szobában mozgott, – még az óra is megállt. Ellenben most az első udvarban zajgott fel az ébredő élet.

A kakasok kukorékoltak, Spitz csaholva kergette szét a karattyoló tyúkokat, és Mitzi elfojtott bőgéssel kívánczolt a kéz után, mely feszülő tőgyét kiüríti. A háztetőn végigjött a házimacska, nesztelenül ugrott le a fáskert fűvébe, s zölden villogó szemmel húzódott a vadberkenyefa alá, melyen egy kis madár gondtalanul csicsergett. Én lassan megkerültem a sarkot és elriasztottam a cicust.

És fenn a háztetőn, a gólyafészekben, hangos kelepelés közt folyt a reggeli takarítás, aztán elrepült a gólyapár a mocsárba reggelire.

Minden úgy volt, mint máskor! Csak a ház előtt riasztott meg engem valami idegen, szokatlan. Egy ló nyerített az üde reggeli légben, s az udvar alacsony kerítésénél állt az orvos hátratett kezekkel, s végignézett a harmattal és aranyos verőfényel szinte elárasztott pusztán.

A kicsiny poros cséza, mely őt idehozta, befogva állt a ház előtt, és benn a fleeten Ilsét láttam állni egyenes, feszes tartással, mint mindig. Tisztán és csinosan megterítette az asztalt, elrendezte a csészéket és a vajas kenyeret a fehér abroszon, s kávéfőzött az orvosnak.

Izgatottan léptem hozzá.

– Ilse, hogy is teheted te ezt? Hogyan lehetséges ez e pillanatban? – mondtam neki indulatos szemrehányással.

– Hát talán azért mások éhezzenek és szomjazzanak, mert én búsulok? – kérdezte éles, szemrehányó hangon. – Ma éjjel láttad nagyanyádat meghalni, s mégsem tanultad meg tőle, miszerint az embernek a leggonoszabb órákban is helyén legyen az esze!

Mélyen megszégyenülve karoltam át nyakát, mert azon arc, mely csak most fordult hozzám egészen, szinte meg volt dermedve a fájdalomban, s az ép pirosság egészen eltűnt orcáiról.

És a kezek mégis mozdogtak és dolgoztak úgy, mint mindig.

Az orvos bejött, és a kocsis szintén, ki őt idehozta, én kitértem előlük és megint kimentem a ház elé.

A récesereg a puszta felé fordulva állt a kerítés bezárt rácskapujánál, s epedve várta, míg az kinyílik, hogy nyakra-főre a patakra rohanhasson. Csak egy réce birkózott még az udvaron valami fehér csomóval. Hiszen ez az a levél, melyet nagyanyám ma a fleetből kilökött, s melyet Ilse később hasztalanul keresett! A nyitott ajtón vihette ki a huzat, egészen az udvarba.

Kinyitottam a récéknek az ajtót, s felvettem a megszabadított papírcsomót. Rossz, mocskos állapotban volt, a kocsikerék átment rajta, s a réce félig eltépte.

A berkenyefa alatti padra húzódva, térdemen kezdtem kisimítani és kiigazítani a papírt s összeilleszteni a széttépett darabokat. Sok hiányzott belőle, s miután az írás igen futólag volt odavetve, csak nagy ügyvel-bajjal tudtam a következő helyeket elolvasni:

„Sohasem alkalmatlankodtam neked, mert becsületbeli dolognak tartottam veled szemben az önakarattól választott úton önállóan is járni... »Az elveszett« mindent elkövetett, hogy pályafutásának egyetlen árnya se essék vissza rád. Sohasem mondtam ki igazi családi nevemét mások előtt, sohasem ébresztettem gyanút bárminemű tudakozódások által téged és egykori otthonomat illetőleg, hogy rokonságban állok a Sassen családdal. Az pedig nem vált volna gyalázatukra, mert gondolj, amit akarsz, én mégis büszkén kimondom, egyhangúlag neveztek engem korunk csodájának, legfényesebb csillagának”...

Itt hiányzott egy darab a papírból, de a túlsó oldalon tovább olvastam:

„De most súlyos csapás ért engem; kihez forduljak, ha hozzád nem?... Elvesztettem hangomat, drága hangomat! Az orvosok azt mondják, hogy visszanyerhetném, ha Németországban tölteném a fürdőidénynt. De itt állok most üres kézzel. Mások lelkiismeret nélküli kezelése által elvesztettem vagyonomat az utolsó fillérig... Térdre borulva esdekelek előtted, ki a jólétben úszik, ki nem tapasztalta soha, mi a nélkülözés, a kegyetlen szükség – sokat

beszélhetnék neked álmatlan, kínos éjjelekről... Feledd csak egyetlenegyszer, hogy engedetlen voltam, s nyújts módot megmentésemre! Mi neked pár száz tallér, ki...”

A következő sorokon végigvonult a kerék széles nyoma, az amúgy is halvány írás tökéletesen össze volt karcolva. A másik lapnak egy lecsüngő foszlányán állt még meglehetősen olvashatóan a levél írójának címe s egy másikon ama másik szó, mely elég volt, hogy nagyanyámat ádáz dühbe hozza, az aláírás: „Christinéd”.

Ki volt ez a Christine? Jelenkorunk csodája, legfényesebb csillaga?...

Azon szavak: „térdre borulva esdeklek előtted!” – egyszerre roppant drámai benyomást tettek ártatlan kedélyemre. Rögtön láttam a legkarcsúbb várhölgyet képeskönyveim egyikéből térdre omlani, s fehér kezeit esdőleg felemelni... És elveszítette hangját, drága hangját!... Akaratlanul kaptam torkomhoz. Milyen borzasztó lehet az, ha az ember keble mélyéből vágyik énekelni, s a torok összeszorul és néma marad!

Sem Streit kisasszony, sem Ilse nem említette soha egy szóval sem ama lelke legmélyében „elveszettet”, s mégis igen közel kellett állnia nagyanyámhoz, mert ő volt utolsó gondolata. Csak most rázkódtatott meg engem az ünnepélyes kijelentés: „Christine, én megbocsátok!” – akaratlanul az elveszett fiúra kellett gondolnom, ki a szív legmélyebb, legcsendesebb zugában mégis a legkedvesebb gyermek maradt.

Zsebembe dugtam a levélmaradékokat, s bementem a fleetbe. A kocsí éppen kirobogott az udvarból, s veszedelmesen ingadozva tért a balfelé borzasztó rossz pusztai útra, míg az ellenkező oldalról Heinz ügetett a tanya felé. Csak e pillanatban jutott eszembe, hogy Heinz órákig nem volt látható. Ilse mellé álltam, ki az orvost a kapuig elkísérte, s most a küszöbön megállt.

Nekem úgy tetszett, mintha Heinz barátunk nagyon bátortalan lépésekkel közelednék. Először egészen felesleges

munkát talált magának a lécajtónál, azután nekiszánta magát, s hozzánk jött, ami nagyon nehezére eshetett neki. Kisírt szemeink láttán, zavartan állt meg.

– Na, hát mit mondott? – kérdezte akadozva, hüvelykujjával vállán keresztül a távozó orvosra mutatva.

– Istenem, Heinz, hát nem tudod? – kérdeztem, de Ilse mogorva hangon félbeszakított.

– Hol voltál? – kérdezte röviden fivérért.

– Nálam, odahaza – felelte az dacosan.

Heinz dacoskodik! Nem hittem fülemnek és szememnek. És még Ilse éles tekintetét is állta.

– Úgy – s milyen sürgős dolgod volt odahaza egy órákor? Tán a madarat kellett megetetned? – kérdezte Ilse metsző hangon.

Heinz félénken tekintett fel.

– Az ám, éjfél után egy órákor madarat etetni, hogy lehetnék olyan ostoba!... Négy falam közt ültem – szólt egyszerre. – Azokat apám építette becsületes két kezével, s az ajtó felett szent mondat áll... Én nem maradok itt a tanyán, midőn egy zsidó lélek egyenesen a pokolra száll! Ilse, ha apánk tudná, hogy te egy zsidó asszonynál szolgáltál!

– Heinz, ha apánk tudná, hogy te egy keresztyén embernél szolgáltál, hol félig megfagyta és éhezta, s ki mindennap ütleggel és pofonütéssel fenyegetett téged! – utánozta őt haragosan. – Hiszen ez egészen új bölcsesség előttem, amit te itt nekem kitaláltál, s azt mind onnan túlról hoztad?

Egy nagy falu irányába mutatott az erdő mögött, ahol Heinz fiatal korában egy ideig, mint béres szolgált.

– Igenis, úgy van, onnan hoztam! – viszonzta Heinz olyan dacosan, mint azelőtt, s makacsul bólintott fejével, meredt nyakkal. – A zsidók örök időkre el vannak kárhozva, mért keresztre feszítették a Megváltót. Gazdámtól tudom azt, aki vagyonos ember volt, telkesgazda, és a pap is prédikálta a templomban, annak pedig jobban kell azt tudnia, azért pap!

Ilse élesen nézett a szeme közé.

– Most hallgass ide! – mondta rövid, határozott hangon, s felemelt mutatóujjal oly közel lépett hozzá, hogy ijedten hátrált.
– Az egyszer s mindenkorra nem igaz, hogy Isten örök időkre bosszút akar állni Krisztus kínszenvedéseieért! Ha Megváltónk azt megengedné, akkor csakugyan vége lenne hitemnek, mert ő parancsolta nekünk: Áldjátok meg azokat, kik titeket átkoznak, s akkor ő maga ne cselekedné azt, amit másoktól megkövetel?!... Ha Jézus szenvedésének történetét olvasom, akkor én is mindig a zsidókra, de jól jegyezd meg Heinz öcsém, csak azon zsidókra haragszom, akik akkor éltek... Hogy lehetnék olyan embertelen, hogy olyanokon töltsen ki haragomat, kik mai napság, mint ártatlan gyermekek a világra jönnek és szüleik által a régi hitben, neveltetnek! Hej, Heinz uram, hogyan tetszenék az neked, ha valaki engem megbántana, s én ennek a valakinek a gyermekeit akarnám érte megverni?

– Az mind csak olyan könyvekből való beszéd! – mondta Heinz csüggedten. – Mind az öregasszonytól tanultad te azt!

– Sohasem tanultam. Talán azt hiszed, úgy hallottam, mint a bibliai mondatokat az iskolában? Ezt lelkiismeretem mondja nekem, és – homlokára mutatott – a józan ész... Eleinte ugyan sokat beszélgettem szegény úrnőmmel, egyik szó a másikat adta, s néha megnyugtattam őt, ha a „fekete taláros” emberek bajt szereztek neki... A zsidók egyszer feszítették keresztre a Megváltót, de olyanok, mint a tisztelendő úr odaát – ismét a falu felé mutatott – mindennap újra felfeszítik. Tűz, kard, átkozás meg gonosz szavak egy cseppet sem használnak a keresztyén hitnek, s nem is lehet senkitől rossz néven venni, ha nem óhajt magának belőle!... Most hallottad véleményemet, és most még különösen mondok neked valamit: milyen nagy vagy, annyira szégyelld magad, te háládatlan ember! Sok éven át a Dierk-tanya kenyerét etted, s úgy hiszem, jólesett neked a zsidókenyér, és

most magára hagyod az öregasszonyt halálos órájában? Eredj csak haza és olvasd el az „irgalmas szamaritánus” fejezetét!

Ilsa megfordult és bement a házba!

Igaza volt, tökéletesen igaza volt! Minden szavánál megkönnyebbült lelkem, mintha magam mondtam volna azt, tért engedve elkeseredésemnek. Mélyen fellázadtam, s mégis sajnáltam a szegény bűnöst, amint töredelmesen, lesütött szemmel a küszöbnél állt, s nem mert bemenni...

Lehetséges-e az? Ez az ember, gyermekies lágy lelkével, aki az oktalan állatot sem láthatta szenvedni,, most egyszerre egy sötét foltot mutatott lelkében, szívtelen keménységet és könyörtelenséget árult el, sőt azt hiszi, hogy tökéletesen fel van jogosítva erre, s mi több, úgyszólván éppen mint keresztyén hiszi magát erre felhatalmazva!

– Heinz, te nagyon rossz csínyet követtél el! – dorgáltam őt kemény hangon.

– Ah, hercegleánykám, kinek tegyen hát az ember kedvére? – sóhajtott fel, s könny csillogott szemében. – Azt mondják: halálosan vétkezik Isten ellen, aki nem engedelmeskedik a papnak, Ilse meg most azt mondja, hogy rossz ember vagyok, mert engedelmeskedtem neki!

– Ilse mindig eltalálja az igazat, azt te tudhatod legjobban – mondtam. A szigor, melyet előbb megengedtem magamnak, most már nem sikerült. Bár még igen éretlen voltam a józan gondolkodásra, azt az egyet mégis beláttam, hogy ezen kegyetlenség egyetlen szállal sem gyökeredzik az ember lelkében, hanem úgy van az beoltva lelkébe rendszeresen. Milyen utálatos dolog!

Szemeim akaratlanul elkalandoztak az égen. Többé nem irtóztam a fényártól, mely a világot előzőnli. Enyhítő írként özönlött az lelkembe, és miután ma éjjel a halál sötét szemébe tekintettem, most értettem meg először a föltámadás gondolatát.

Kezeim közé vettem Heinz jobbját.

– Itt az udvarban csak nem fogsz állni – mondtam. – Csak jer be velem, Ilse majd kibékül megint, szegény kedves nagyanyám pedig régen megbocsátott neked, ő már a mennyben van.

– Isten tudja, mennyire sajnálom a jó öregasszonyt! – morogta, s engedte magát vezetni a fleetre, mint egy gyermek.

Künn a fáskertben állt Ilse. Éppen a kút alá tette a csöbröt s megfogta a húzókart, de az első csikorgásnál halálsápadt arccal ismét eleresztette.

– Ó Jézusom, ezt a hangot nem bírom többé hallani! – jajdult fel.

Bement, egy székre hanyatlott, s kötényébe temette arcát. De ez nem tartott két percig sem.

– Milyen együgyű teremtés vagyok én! – mondta kedvetlenül. Feszesen fölemelkedett s végigsimította kötényét. Tán bizony szeretném megint ott látni asszonyomat a kútnál, hol mindig húsította szegény tüzes fejét, pedig hálát kellene adnom Istennek, hogy ott benn nyugodtan fekszik, megváltva a sok szenvedéstől!

– Ilse, Christine okozta neki azt a sok szenvedést? – kérdeztem félénken.

Élesen nézett rám.

– Ah, igaz – mondta rövid gondolkodás után. – Hiszen te is hallottad ma éjjel. Jól van hát, tudd meg, annyi bút hozott az nagyanyádra, amennyit csak egy rossz leány hozhat anyjára.

– Ah, tehát atyámnak nővére van? – kiáltottam meglepetve.

– Mostohanővére, gyermekem... Nagyanyád először zsidónál volt férjnél, az fiatalon meghalt. – Christine akkor még pólyában volt. Két év múlva nagyanyád megkereszteltette magát és a gyermeket is, s úgy lett Sassen tanácsosné asszony. Most már mindent tudsz.

– Nem, Ilse, korántsem mindent. Mit vétett Christine?

– Titokban megszökött és a színészek közé ment.

– Hát olyan nagy bűn az?

– Az elillanás mindenesetre! Hiszen azt magad is tudhatnád. Ami pedig a színészeket illeti, én nem ismerek egyet sem, s nem tudom, jók-e, vagy rosszak. Nos, elég ennyi?

– Ilse, ne haragudj – mondtam vonakodva –, de egyet szeretnék neked mondani: ama Christine mégis nagyon boldogtalan, elvesztette hangját!,

– Úgy? Te megtaláltad a levelet és elolvastad? – dorgált engem. – Nekem szemrehányást teszel, mert ilyen nehéz órában kötelességemet teszem, és ugyanazon pillanatban te idegen levelekbe tekintesz, melyekhez semmi közöd nincs e világon... Az annyi, mint a lopás, tudod-e azt?... Különben egy szót sem hiszek az irkafirkából; s mostanra érd be azzal, amit itt mondtam.

– Nem, azt nem tehetem!... Sajnálom őt! Valóban nem akarsz neki semmit sem küldeni?... Ó, Ilse, kérlek...

– Egy fillért sem!... Midőn titokban elhagyta a házat, azon éjjel sokkal többet vitt el magával örökségi részénél, az is gyötörte és égette ama szegény főt.

– Nagyanym megbocsátott neki, Ilse!

– Nekem azt előbb meg kellene tanulnom! Egy anya ugyan megteheti azt, s méghozzá midőn már alig tartozik az élők közé, de nekem, ki évekig nézte a szenvedését és becsületesen segítettem azt elviselni, nekem nagyon nehezen esnék az... Ugye, te mindent igaznak tartasz, ami azon levélben áll?... Igen, térden állva csúszik most, de nem azért, mert bocsánatért esd, isten ments! Sok éven át élélhetett bocsánat nélkül ott kinn, s jól érezte magát... Pénzt akar!... Azért a drága pénzért már érdemes térdre omlani!

Mennyire fájhatott ez neki, a szófukar Ilsének, hogy oly hevesen és elkeseredetten s oly hosszan beszélt.

– Ezúttal azt is megtudhatod, miért nem akart nagyanyád pénzcsergést hallani – folytatta mélyen felsóhajtva. – Nem is árthat neked azt megtudni, mennyi szerencsétlenség tapad néha az ilyen nyomorult tallérokhoz, amilyeneket tegnap először láttál

életedben. Nagyanyád a leggazdagabb asszony volt Hannoverben, első férje pompás házat és tele pénztárt hagyott neki... Aztán, a második házasságnál, mert hát túlságosan szerette a férjét, a legnagyobb áldozatokat tette, lemondott hitéről, mert azt nem volt szabad magával hoznia. A zsidó pénzzel már könnyebben összesógorosodtak. Hamar világos lett előtte, hogy második férje a legkevésbé sem törődött szerelmével. Pénzei idővel szét lettek szórva a szelekbe, a férj értett hozzá!

– Nagyatyám volt az, Ilse?

A pompás karminpír egész szokott lángjával hirtelen megjelent Ilse arcán.

– Lám, nem hagysz békét az embernek, s kikérdezed ,és faggatod, és aztán ilyen dolgok jönnek napfényre! – zsémbelődött bosszúsan és felkelt. – De nem mondok többet. Csak arra kérlek, Christinét többé elő ne hozd nekem, én holtnak tekintem őt, gyermekem!... Nem is kell többé gondolnod sem ama hazug teremtésre. Olyan dolog az, mely nem való ifjú fejedbe!

Egy csészét tolt Heinz elé, ki alázatosan leült helyére, s kávé t töltött neki, de még nem nézett rá. Aztán megint kiment a kúthoz. Láttam, hogy szorítja össze fogát, midőn a húzókart megfogta... De hát valakinek vizet kellett hoznia! A víz sugar szakadatlanul alázúgott, míg a csöbör megtelt.

Nem! És ha Ilse mindig eltalálta is az igazat, ebben mégsem bírtam neki engedelmeskedni. Folyton-folyvást csak a szerencsétlen énekesnőre kellett gondolnom! Hiszen nagynéném volt! Nagynéném! Ez édesen és jólesőleg hangzott, mégis komoly gondolatokat ébresztett bennem. Ő idősebb volt atyámnál, idősebb 42 évesnél. Hú, milyen borzasztó öreg!... De az mind nem tett semmit, képzeletem egyre az érdekes alak idomításával és feldíszítésével foglalkozott – hiszen ő énekesnő volt!

A magányos dombra menekültem át túláradó szívemmel, s fájó szememmel merengtem a szép kék égre... Vajon látott-e engem az én kedves nagymamám, amint ott olyan szomorúan

ültem? Ő bizonyára nem haragudott reám azért, hogy Christinére gondoltam, hiszen ő megbocsátott neki!...

VIII.

Négy hét múlt el nagyanyám halála óta.

Én is jelen voltam, midőn őt a legközelebbi falu temetőjében örök nyugalomra letették a földbe. A jó öreg lelkész oly buzgón könyörgött az elhunyt örök békességéért, mintha legkedvesebb gyónógyermeké feküdnék itt előtte, és Heinz is elfeledte, hogy ama pár deszka ott lenn egy megkeresztelt és a keresztyén hittől megint elfordult zsidó nőt vett körül, ő is keservesen sírt...

Most már tarka nyári virágok nyíltak az új hanton, könnyedén, fesztelenül emelkedtek ki a sötét földből, mintha az alatta alvónak kedves álmoképzeményei lennének, s világos szemmel tekintettek integetve a napos világba.

A magányos Dierk-tanya éppen legszebb idejét élte. Egy ősziarack színű ág közepette állt. A hanga virulni kezdett, és a méhrajok, melyek eddig az aranyos repceföldeken és a tatárka virágán legeltek, most kéjittasan lebegtek a mézzel elárasztott beláthatatlan síkságon...

Most ismét igézőn, álomba ringatón zúgták, zsongták körül a kedélyes otthont, újra meg újra az ősrégi, egyhangú pusztai nótát zengedezve.

Kedvenceim, a kék pillangók tömegesen táncoltak alá a virágokra, mintha a sugárzó nyári ég apró darabokra szétfoszlott volna. A homokbuckákon csillogó bogarak futkostak, és a réti és kerti virágokon pávaszemlepkék himbálóztak.

Máskor a lepkék után futkostam, megfogtam őket, egy ideig gyönyörködtem tarka színjátékukon, és aztán megint elbocsátottam őket, így töltöttem el gyakran fél napokat a pusztán bolyongva. De most másként volt. Sokat időztem

nagyanyám szobájában, mely zsidó hagyományokat őrző, ódon bútoraival titokzatosan hatott rám.

Minden úgy állt ismét a szokott helyen, mint hajdan, a nagyóra is pontosan fel volt húzva, s hogy semmi se hiányozzék, ami az emberrel elhitesse, hogy az elhunyt még ott működik, Ilse az ezüstcsillár leégett viaszgyertyáit újjakkal cserélte fel.

Imitt-amott egy ládát vagy egy szekrényt nyitott fel nekem, de az többnyire üres volt. Nagyanyám minden szükségtelen terhet eldobott magától, midőn a világból menekült. De nekem minden beírt papírszelet, minden porladó virágmaradék érdekes talány volt.

Egy nagy szekrényben még különféle, ruhadarabok is függtek, melyeket azonban nagyanyám sohasem hordott a Dierk-tanyán. Egy nap Ilse egy fekete gyapjúsövet ruhát vett ki onnan, szétfejtette, kitisztította és szabni kezdett. Ő szabni és ruhát varrni is tanult a városban, s arra nagyon büszke volt... Én pedig nagyon megijedtem, midőn felszólított, hogy bújjak be keze művébe, felpróbálás végett. Éppen olyan volt az, mint a páncél.

– Ilse, csak ezt ne! – ellenkeztem borzadva, s rángattam a fojtogató szűk nyakkivágást, mely szorosan simult torkomhoz, és könyököm alattomban mindenképp igyekezett szétpattantam a szűk, szorongató ujj varrását.

– Ej mit, majd megszokod! – mondta hidegen, s tovább szabott és varrt.

A fás kertben ültünk a tölgyek alatt, hová asztalt és székeket vittem ki. Kinn a síkság felett sütött a tikkasztó délutáni nap, de ott hűs volt és árnyas. Csak a méhek zsongtak, s fenn a fészekben rikácsoltak a fiatal szarkák.

Én a nagy, kerek, barna szalmakalapot tartottam kezeim közt, melyet Ilse körülbelül öt éve hozatott számomra a városból, s parancsára lefejtettem róla a rózsaszín szalagot, melyben nagy öröme telt szemeimnek.

Ekkor Heinz visszajött a faluból, s egy levelet tett Ilse elé.

Atyám mindjárt írt, midőn nagyanyám halálhírét vette, amit sürgöny útján közöltünk vele, s komoly betegséggel mentette ki magát, hogy a temetésre nem jött el.

Azóta meglehetősen élénk levelezés támadt közte és Ilse közt. Miről értekeztek, azt nem tudtam, mert egy sort sem láttam belőle, de annyit mégis tudtam, hogy Ilse utolsó levele és atyám válasza közt alig volt öt nap.

– Mindegy! – mondta, zsebébe dugva a levelet. – Holnapután utazunk.

Kalap és olló kiesett a kezemből.

– Utazunk?! – ismételtem akadozó lélegzettel. – Te el akarsz menni Heinzcel?... Egyedül akartok engem itt hagyni a tanyán?

– Jaj lenne ennek a szegény tanyának, ha rád lenne bízva! – kiáltotta Ilse, és nagyanyám halála óta először szállt gyenge mosoly vonásaira. – Bohó gyermek, te fogsz elmenni!

Fölkeltem, s oly hevesen löktem hátra székemet, hogy csörömpölve felbukott.

– Én? Hová? – kiáltottam.

– A városba – volt a lakonikus felelet.

Az egész verőfényes puszta és az őseresjű tölgyfák egyszerre eltűntek szemeim elől. A szörnyű, sötét udvari szoba fogadott csak, s a nedves, silány kertecskébe tekintettem a négy penészes házfal közt.

– S mit csináljak a városban? – szoltam szorult hangon. .

– Tanulni fogsz.

– Én nem megyek el, azt elhíheted, Ilse! – nyilatkoztatám ki határozottan, keserű forró könnyeimmel küzdve. – Tégy velem, amit akarsz, de majd meglátod, az utolsó órában belekapaszkodok künn a kapufélfába... Lesz-e annyi bátorságod, hogy engem onnan elhurcolj? – kétségbeesetten ráztam meg Heinz ujját, ki szoborként, tátott szájjal állt. – Hát nem hallod?... El kell mennem!... Eltűröd te ezt, Heinz?

– Tehát csakugyan igaz, Ilse? – kérdezte szorultan, s összekulcsolta esetlen kezeit.

– Nézze meg az ember ezt a két gyermeket! Valóban úgy tesznek, mintha vesztőhelyre vinnék a kisleányt! – zsémbelődött Ilse.

De én nagyon jól láttam, hogy éppen nem jól érzi magát kitörő hevességgel szemben.

– Azt gondolod, Heinz, hogy az mindig úgy tarthat az egész életen át, hogy e gyermek pogányként egész nap kinn kószáljon, és aztán este mezítláb, harisnyát, cipőt kezében hozva jöjjön haza?... Ő nem tud semmit, nem ért semmihez, s elszalad, mint a vadmacska, ha idegen arcot lát!... Mi lesz belőle utoljára?... Legyen eszed, kisleány. – S ölébe vont engem, mint egy kisgyermeket. – Ha elviszlek atyádhoz, csak két évig maradj ott és tanulj valamit igazán, s ha akkor sehogy sem tetszenék neked az élet odakinn a világban, szépen ismét hazajössz a Dierk-tanyára, és aztán mindig, mindig együtt maradunk. Jó lesz?

Két évig! Hiszen az egy egész örökkévalóság! Kétszer fog a puszta virítani, kétszer szállnak el és térnek vissza a gólyák, és én ne legyek a Dierk-tanyán? Négy fal közt legyek bezárva és birkózzam a gyűlölt kötéssel, avagy éppen az írást kelljen gyakorolnom és új bibliai mondatokat betanulnom!... Borzadtam és megrázkódtam, s minden izom, minden ideg lázadásra és erélyes ellenszegülésre feszült bennem.

– Ilse, akkor inkább temess el engem odaát a temetőbe – mondtam dacosan. – De abba a szörnyű udvari szobába nem fogsz engem bevinni.

– Bohóság! – vágott szavamba. – Azt hiszed, atyád magával viheti azt a bőröndben? Hiszen ő régóta elköltözött, és sok megváltozott azóta, most K.-ban lakik.

Hej, egyszerre megint itt volt előttem ama barna fürtös fő, vakítóan fehér homlokával, s gúnyos szemmel nézett rám.

Mindig oly véletlenül tűnt fel, s mindig annyira megijesztett, hogy a vér forrón szökött arcomba.

– De hiszen nem is kellek én atyámnak! – mondtam Ilse kendőjébe rejtve arcomat.

– Azt majd meglátjuk! – vizonozta rosszul rejtett sóhajjal, de nyomban reá kihívólag vetette hátra fejét, s eltolt engem magától.

– De hát okvetlenül meg kell lenni?... Ó Ilse!...

– Meg kell lenni, gyermek!... És most maradj békével s ne keserítsd meg életemet! Gondolj nagyanyádra, ő is így akarta!...

Kettőzött szorgalommal varrta be az ujjat a fekete ruhába, Heinz pedig zsebébe dugta a kialudt pipát és elsompolygott. Estefelé ott láttam őt ülni az ágyon; térdeit átfogva karjaival, a távolba merengett... Én odaszaladtam, melléje ültem, s most feltartóztathatatlanul folytak könnyeim, melyek nem mertek kitörni Ilse szigorú jelenlétében. Oly mély elválási fájdalmat régen láthatott az ég fölöttünk.

Másnap borzasztó képe volt a nappali szobának. Nagy faláda állt a közepén, és Ilse belerakta holmimat.

– Nézz ide!... – mondta, s odatartott nekem egy csomag vastag, tarka kockás párnahajat. – Hát nem igazi gyönyörűség ez?...

– Az ám, ennek van veleje!... Sohasem szenvedhettem ama pókhálóféléket, melyeken a nagymama aludt.

– Az új párnahajat magaddal viszed. Azokat lassanként beszereztem a háztartás számára, mióta a Dierk-tanyán lakunk. Jól vigyázz rájuk!

A pusztai juhok gyapjából készült formátlan, meredt harisnyák egész serege szintén a ládába vándorolt s meglehetősen nagy helyet foglalt el. Ilse az évek folyamán sok mindenfélét beszerzett, amivel én most majd kinn a világban „parádézni” fogok. Aztán roppant, duzzadó dunyhát és párnákat gyúrtak egy csomóba, s bevarrták zsákvászonba... Óriási málha lett!

Nekem ezen előkészületek mind borzasztó szívfájdalmat okoztak, és mégis voltak pillanatok, melyekben ifjú lelkem hirtelen felujjongott, mintha derült sejtelmek és szép remények ébrednének benne, de mindez úgy jött és eltűnt, mint a villám, és tekintetem ilyenkor mindig félénken és vizsgálóan surrant végig cipőimen. Most már szépen kitapostam azokat, s a legszabadabb mozgást engedték lábaimnak.

Olyan erősen léptem, amint csak bírtam, s azon megdönthetetlen bizonyossággal igyekeztem aggódó szívemet vigasztalni, hogy a szögek korántsem kopognak már oly borzasztóan, mint négy héttel ezelőtt. De ez nem mindig sikerült, s egyszer annyira mentem szorultságomban, hogy egész szerényen megkértem Ilsét, venne nekem inkább másik cipőt. De megjártam vele, lehúzta az egyik cipőmet, s a világosság felé tartotta.

– Hét országban keresni kell ilyen varrást és ilyen talpat – mondta. – Olyan cipő ez, melyben két év múlva is táncolni mehetsz! Nem kell neked új cipő!

Ezzel az ügy be volt fejezve.

S végül elérkezett a reggel, melyen el kellett hagynom szeretett pusztámat... Hajnalban, négy óra előtt, végigszaladtam a már harmatos pusztán. Kitért karokkal intettem a hangák millióinak, a gőzölgő turfamocsárnak, s annyira megráztam a jó öreg fenyőt elválási fájdalomamban, hogy az elmúlt tél utolsó száraz tűlevelei lobogó, hajamra hullottak.

Spitz is velem szaladt, ugatott és örült, mint a bolond. Mindezen heves mozdulataimat csupa tréfának és mulatságnak vette, mellyel neki akarok kedvezni. Tarka koszorút fontam Mitzi szarvaira, de oly álmosan pillantott rám, s rest volt csak egy halk morgással is búcsút venni tőlem.

Aztán Ilse rám adta az új fekete ruhát, s hófehér, széles batisztfodrot kötött nyakamra nagyanyám ruhaszekrényéből.

Fekete-barna fejem úgy feküdt rajta, mint egy érett mogyoró kis hópárnán.

Fölötte terpeszkedett a terjedelmes barna szalmakalap, melyet Ilse fekete szalaggal díszített fel. Csodálatos utazó jelenség lehettem, ama kis erdei gombához hasonló, melynek oly széles kalapja van, s melyet én mindig olyan nevetségesnek találtam.

A kávé után, melyet könnyek közt nyeltem le, Ilse egy dobozt hozott, s ünnepélyesen, hegyezett ujjakkal vett ki belőle egy lila selyemkalapot.

– Ez ünneplő kalapom volt Hannoverben – mondta, a tükör elé lépve, s nagy óvatosan fejére tette a csodálatos selyemházat. – Hiába, a városban bizony nem lehet kalap nélkül járni.

Félénken tekintettem rá. Az a fogalom, hogy „divat”, természetesen nem létezett számomra. Sejtelmem sem volt róla, hogy a pusztán túl van egy hatalom, melynek ellenkezés nélkül aláveti magát az ember, s mely által külső jelenségét oly formákba hagyja gyúrni és taposni, amint éppen kedve és szeszélye tartja.

Ezért a legkevésbé sem csökkent tisztelem a csőszerű alkotmány iránt, hanem a színt és idomot illetőleg mégis sokat veszíthetett húszévi pihenése alatt a kalapdobozban. Ám, Ilse helyreigazította a színehagyott árvácskákat sárga, göndör hajfellege felett, hátravetette a szabadon lefüggő kötőszalagokat, nagy fekete kendőt vett nyakába, s elindultunk.

Heinz és egy parasztlány a szomszéd faluból vitték a poggyászt taligán. Gyöngéden, de ellenállhatatlanul tolt ki engem Ilse a kapun, melynek küszöbén lábaim mintegy legyökerezve álltak. Hallottam mögöttem megfordítani a ház kulcsát. Ilse aztán zsémbelve elkergette a tyúkokat, récéket, melyek erővel ki akartak jönni velünk a szabadba. Összevissza lármáztak és karattyoltak, s közbe-közbe a bezárt Mitzi is bőgött a pajtában... A rácsajtó is becsapódott utánam és becsukódott. Elindultam hát ugyanazon az úton, melyen egykor Streit kisasszony is távozott...

Hogyan váltam el Heinztól, azt nem tudom megmondani. Még ma is könnyfátyol terül el az egész verőfényes búcsú felett. Csak annyit tudok, hogy mind a két karommal átölelve tartam a zokogó embert, s dacára kalapom szörnyű széles és merev karimájának, mélyen belefúrtam arcomat ócska kabátjába, s hogy ő bámészkodó parasztgyerekektől környezve, kék kockás zsebkendőjével takarta el szemeit, míg én a faluban a kocsira ültem, és az első postaállomásig eldöcögünk.

IX.

Már délre járt, midőn kimerültén, s megmerevedett tagokkal a K.-i indóházban kiszálltunk, miután az előtte való fél nap és egész éjjel a vaspályán utaztunk.

Egészen elszédített a sok új benyomás, melyekkel mindenütt találkoztam. A nap merőlegesen állt fejünk felett, s úgy látszott, mintha mindent porrá akarna összeégetni: a zúgó vonatot, minket és az előttünk elterülő város nagy háztömegét.

– Nagyságos Sassen úrhoz! – mondta Ilse parancsolólag a két hordárnak, kik poggyászunkat vitték.

– Nem ismerem! – viszonzta az egyik.

Ilse megmondta a házsámot.

– Ah, a nagyszerű magüzet, a Claudius cég?... Jól van, jól! – mondta tiszteletteljesen.

Fullasztó porfelleg fogadott bennünket a sétányon, mely az indóház és a város közt nyúlt el a tág gyepes tereken és szép gesztenyefákon körülöttünk nehéz, szürke réteg terült el, mintha hamu esett volna...

Itt mégis legalább egy-egy fuvallat húzódott végig, de azon utcákban, melyeken most végig kellett mennünk, bűzös, ónsúlyú tikkadtság uralkodott. Imitt-amott keskeny utcák merültek fel, s egyhangú, napfényes lápként egy tág tér tűnt elő. Nekem úgy tetszett, mintha ott a megtüzesedett kövezet gőzölögne, vagy

szikrát hányta. Ó, a piros virágú síkság odahaza, üdítő pusztai levegőjével és a hűsítő, zúgó tölgyeivel a Dierk-tanyán!

– Ez megöli az embert, Ilse! – nyögtem, míg ez a kezemet megragadta s hirtelen a járdára rántott, egy fogát vágatott el mellettünk, majd a sarkon befordult.

Eddig csak néhány siető embert láttunk. A téli hőség néptelenné, elhagyottá tette az utcákat. De most egyszerre dobpergés és zene hangzott fel előttünk.

– A díszőrváltás – mondta Ilse figyelve, elégedett mosollyal. Régi, huszonöt éves hannoveri emlékek merültek fel talán lelkében.

A zaj gyorsan közeledett, s egyszerre embertömeg hullámszerűen be az utcába.

– Huj, nézd csak ezt! Ez bizony száz évig függött a ruhaszekrényben! – kiáltott egy fiú, és megállt Ilse előtt. Egymásra tette ökleit a fején, a kalap formáját utánözve a szeme közé nevetett s fintort vágott. Mindenki nevetett és lármázott összevissza, még két hordárunk is mosolygott.

– Utcai gyerkőcök! – mondta Ilse megvetőleg, s feszesen vetette föl fejét, míg nagy megnyugtatómra egy csendes mellékutcaiba tértünk. – Hannoverben mégis udvariasabbak az emberek, ott sohasem történt velem ilyesmi!

Minden ideg reszketett bennem, s a legmélyebb levertség fogott el. Ilst, kit én oly szentül tiszteltem, Ist kigúnyolták!... Halk vigasztalással és hízelegve szorítottam jobbát orcámra, s gépiesen vándoroltam tovább fáradt, égő talpaimon.

A zaj lassankint elhalt mögöttünk, s végre megálltak a hordárok egy félreeső, holtcsendes, de előkelő házakból álló utcában.

Komor kőépület előtt álltunk. A földszinti ablakok mind rácsosak voltak, s a magasan fekvő ház kapujához lépcső vezetett, szép vaskorláttal. A régi ház tömör északi homlokzatával nagyon tekintélyes lehetett, de én eliszonyodtam az ablakrácsoktól, az

időbarnította falaktól, melyekre nem sütött a nap. A faragványokkal gazdagon díszített, nehéz tölgyajtó roppant, csillámló rézkilincsel úgy meredt rám, mint egy sötét, rémes rejtvény.

– Lásd, Ilse, hogy igazam volt a sötét hátsó szobát illetőleg? – kiáltottam kétségbeesetten. – Térjünk vissza!

– Csak várj egy keveset! – mondta, s felhúzott a lépcsőn. A hordárok vállakra vették a poggyászt s utánunk jöttek. Ilse csengetett. Erre rögtön kinyílt az ajtó, s egy öregember bebocsátott minket.

Szokatlan magasságú előcsarnokban álltunk, fényes kőkockákon. A széles, kanyarodó lépcsők a háttérben is kőből voltak és úgyszintén a csarnok közepén álló két hatalmas oszlop, melyek fenn merész boltívekre ágazódtak szét. Ezen kötömegek üdítő hűvösséget leheltek, de mély árny is terült el rajtuk, templomszerű félhomály, melyen a lépcső felett beáradó napsugarak sem bírtak áthatni.

– Claudius cég? – kérdezte Ilse.

Az öregember feszesen bólintott a fejével, és látható kedvetlenséggel lépett félre, hogy helyet engedjen a hordároknak.

– Itt lakik Sassen tudor úr?

– Nem, itt nem! – viszonzta amaz gyorsan s kinyújtott karral útját állta a hordároknak. – Sassen úr a Karolina-lakban lakik. Ha őt keresik, akkor ott kinn az utcasarkon jobbra kell befordulniok...

– Ó, istenem, megint ki kell mennünk a forróságba? – panaszkodék Ilse egy oldaltekintetet vetve rám.

– Sajnálom – mondta az öreg rendületlenül s vállat vonva –, de ezen a házon keresztül nem visz út, és maguk is tudhatnák, hogy az efféle limlom számára odaát a mellékutcában van a kapu! – dorgálta a hordárokat, málháinkra mutatva.

Ugyanazon pillanatban, midőn az öreg dorgálólag felemelte hangját, a csarnok háttérében egy ebecske is mérgesen csaholni

kezdett. Ott lépcső vezetett le egy ajtóhoz. E lépcsőn állt egy idős hölgy, fekete selyemruhában, tarka szalagé csipke főkötőben, s egy ékes kis pincsnék, mely nyilván kívülről jött be, kis lábait kendővel törülgette.

– Engedje keresztülmenni ezen embereket, Erdmann! – kiáltott át a hölgy nyájasan.

– De Fliedner kisasszony, nézze csak azt a port! – vetette ellen a másik oly aggályosan, mintha a Vezúv minden hamuját hordoztuk volna ruháinkon és cipőinken, s azzal előzőnlenők az előcsarnok fényes padlóját. – Ha Claudius úr éppen az udvari szobában van s ezen embereket az udvaron látja átmenni, akkor aztán baj lesz, Fliedner kisasszony!

– Utána majd ideküldöm Dórát a söprűvel és portörölővel, s ami a dorgálást illeti, azt magamra veszem – csillapította őt a hölgy – Claudius úr különben semmi esetre sincs az udvari szobában, hiszen öt perc múlva a Dorottya-völgybe akar kocsizni.

Saját kezűleg nyitotta ki az udvarra nyíló ajtót, s intett nekünk, hogy menjünk keresztül a csarnokon. Gyöngye, csintalan mosoly vonult át finom vonásain, midőn Ilse mellette elhaladt, s köszöntve hajtotta meg fodros fejét. De gyorsan elfordult, s a morgó kutyával karján, ismét fölment a lépcsőn.

– Ez okos nő – mondta Ilse eléggülten, miután az ajtó csörögve bezáródott utánunk.

Az udvar szó szinte villanyozott engem. Már látni véltem a Dierk-tanya valamennyi baromfiját vígan röpködni, de abból semmi sem volt látható a nagy, kopár négyszögben, melybe leptünk, s melyet a ház előrésze, két hozzá tartozó hosszú oldalszárny és egy a háttérben álló fal képezett.

A bal szárnyat nagy, kitárt kapu választotta ketté, melyen a szomszéd utca házai benéztek. A tisztára söprött kövezeten magasra tornyosuló új ládák álltak, az udvari épületek ablakain sem függöny, sem valami dísz nem volt látható. Ez következtetni engedett arra, hogy ott a Claudius cég üzlethelyiségei vannak.-

Éppen midőn az udvarba léptünk, egy kocsis az istállóból egy pár tüzes lovat vezetett ki, s egy szép, világos bélésű kocsihoz ügetett velük, mely a kocsiszín előtt állt.

Hordáraink egyenesen a hátulsó falban látszó ajtó felé tartottak, s mi utánuk mentünk.

– Hová mennek ezen emberek? – kiáltott egyszerre utánunk egy hang, meglehetősen keményen.

Még mélyebben belehúztam kalapomat a szemembe, s vigyáztam, nehogy visszaforduljak fejemmel. Rögtön megismertem ama barna kalapos öregúr hangját, habár most nem hangzott oly lágyan, mint négy héttel ezelőtt a pusztán.

Tehát mégis az udvari szobában volt, s most majd „baj lesz”, mint az öregember ott az előcsarnokban mondta.

A két hordár, mintegy katonai parancsra, rögtön megállt, nem mertek egy lépést sem tenni előre. Csak Ilse fordult meg elszántan.

– Sassen úrhoz akarunk menni. Szabad-e erre áthaladnunk? – kérdezte udvariasan.

Feleletet nem hallottam. De az úr bizonyára beleegyezőleg intett kezével, mert Ilse azonnal kinyitotta az ajtót, s előreküldte a hordárokat... Engem azonban éppen úgy, mint tegnap a Dierk-tanyán, kénytelen volt áttolni a küszöbön, mert mintegy mekövülten álltam egy helyben...

Első percre a pusztának szürkésbarna egyhangúságához szokott szemem minden legkisebb értelem nélkül futott végig a színek tengerén, mely a tág teret előttem elárasztotta. Nem voltam képes elgondolni, hogy ezen ezer színben pompázó, avagy szigorúan meghatározott színezetben elfutó, széles virágágyak nem egyebek, mint szorosan egymás mellett álló virágkelyhek, sok alakú virágkoronák, fürtök, szirmok, bimbók... Csak most fogtam fel, hogyan gondolhatta ki az emberi képzelet a mesevilág csodáit. Soha nem sejtett magányos varázsszigetként úszott ezen

virágmező az új világ közepette, mely e pillanatig oly rútnak, oly hamupor-színűnek tűnt fel előttem.

Lábaimnál egy lila virággal teleültetett út terült el, erős vaníliaillata szinte megsűrítette a léget, s úgyszólván elmámorosított. Feledve voltak a meleg, poros utcák, a díszes őrváltás irtózatos zaja, a gúnyolódó utcai gyerkőcök és a hátsó szobától való iszony. Kalapom már nem volt a fejemhez ragadva, magasra feldobtam a levegőbe.

– Ó, Ilse, én úgy szeretném, magam ezen virágok közé vetni, hadd csapnának össze fölöttem! – ujjongtam hangosan.

– Igen, te képes lennél rá – viszonozta ő szárazon, s tanácsosnak látta engem szoknyámnál fogva tartani.

A szüntelen méhzsongást, s valami távoli víz zúgását kivéve nagy csendesség és magány honolt a kertben. A madarak elnémultak s visszavonultak a hűs bokrok közé, s az emberek is déli szünetet tartottak. Csak egy idős ember, öltözete után ítélve kertész, lépett ki egy növényházból, midőn arra mentünk, s megmutatta a hordároknak a legközelebbi utat a „Karolina-lakba”. Ilse szépen megköszönte szívességét.

Egy patakhoz értünk, melyen át ékes ívezetű vashíd vezetett.

E patak választotta el a roppant virágmezőt. A túlsó partot sűrű bokrozat fődte, s ahol ez meg volt szakítva, ott sűrű facsoportok üdítő, zöld homályába tekintett az ember, valamint gondosan nyírt gyepszőnyegekre és világos kavicsal feltöltött utakra.

Midőn a hidat elhagytuk, összerezzenem, s hirtelen Ilse mögé bújtam. – Nevetés hallatszott hozzánk, dallamos nevetés, melyről éreztem, hogy azt soha életemben el nem fogom felejteni... Hanem azért mégis megfutamodtam, mert ahol a nevetés hangzott, ott voltak ama gúnyos szemek is, melyektől rettenetesen féltem. Ilse széles, csontos alakja egészen eltakarta kis személyemet. Úgy haladtunk előre a sötét, árnyas fasorokon végig, hűsítő berkek mellett. Hangos felkiáltások, nevetés és

csevegő leányhangok hatottak hozzánk, mindig érthetőbben, s egyszerre tarka nádkarikákat láttunk fölrepülni a kerek, kavicsos tér felett, melyre éppen kiléptünk.

A karikák egyike eltévedt s a sűrű bokrok közé esett. Egy fiatal, finom, gyöngéd alakú hölgy s egy karcsú fiatalember, világos nyári öltözetben, utánaszaladtak, magasra emelt karokkal és pálcákkal, s mélyen behatoltak a bokrok közé, az eltűnt karika után.

A karcsú férfi az ifjú Claudius úr, s a leány, ki mellette futott és kinek arcát még nem láthattam, és csak ezüstcsengésű nevetést hallhattam, finom könnyű cipőt viselő piciny lábaival és szabadon lengő szőke hajával rettentő kiállhatatlannak tűnt fel nekem... Olyan különösen éreztem magam, s mégis megkönnyebbülten lélegzettem fel, mert most elsurranhattam mellettük anélkül, hogy a fiatalemberrel találkoznom kellett volna.

Kikandikáltam Ilse mellől, s még több fiatal hölgyet láttam ott állni, de volt köztük egy, ki valamennyi felett kiemelkedett magas, erős idomú alak, fehér ruhában, mely fölé lángszínű, arannyal hímzett otthonka volt borítva... Mozdulataiban valami merészség s egyszersmind ama büszke hanyagság volt, mely az erő tudatából és nagy önbizalomból ered.

– Minden jó lélek! – kiáltotta komikus iszonnal, s összecsapta kezeit, midőn Ilse a hordárok előtt látókörébe lépett, aztán kíméletlenül pajzán nevetésre fakadt.

Ilse értelmesen megfordult s az ágyneműre nézett, mely oly kirívólag és nevetségesen ingadozott a hordár feje felett.

Egy pillanat alatt körülvettek minket a fiatal hölgyek.

– Ó, Jézusom, Leonore, mit rángatsz mindig? Úgy kapaszkodsz a szoknyámba, mint egy kisgyermek – zsémbelődött Ilse, s lerázva magáról, erélyes rántással maga mellé húzott.

Ó be szégyelltem magam! Egyik kezemben a kalapot, a másikban a nagy fehér nyakfodrot tartottam, mely isten tudja,

hogyan, leoldozódott nyakamról... Ha pellengéren kellett volna állnom, akkor sem szenvedtem volna többet nagy félénkségemben, mint most, ez idegen kíváncsi leányszemek alatt!

– Ah, egy kis cigányleány! – hallatszott egyszerre két hang, midőn elfogultan felemeltem fejemet s feltekintettem.

– Ej, hogy is ne, cigányleány! – mondta Ilse mélyen sértett hangon. – Nagyságos Sassen úrnak édes gyermeke!

– Mi, annak a múmiának gyermekei is vannak? – vágott szavába a magas, fiatal hölgy meglepetve, s piros ajkai folytonosan rángatóztak az elnyomott dévaj nevetéstől. A többiek azonban kissé hátraléptek, s egyszerre egészen más, úgyszólván nyájas, tiszteletteljes tekintettel néztek rám.

E pillanatban az ifjú úr is átjött a szabad téren. Én cipőmre néztem, mely merészen nyújtotta ki otromba hegyét a fehér kavicsra, s akaratlanul rángattam és húztam fekete szoknyámat, hogy csak legalább fél hüvelykkel meghosszabbíthassam.

A fiatalember menés közben magasra dobta fel a karikát s mindannyiszor újra megfogta igen kecses mozdulattal, ámbár az ifjú hölgy eléggé igyekezett fehér kacsóival elkapni a csinos tarka játékszert... Egyszerre rám esett tekintete. Megdöbönt és vizsgálólag húzta össze nagy barna szemeit, aztán egyenesen felém jött.

– Mit látok! Hiszen ez a pusztai herceglány! – kiáltotta bámulva.

– Kicsoda? – kérdezte a magas hölgy, nagy szemeket meresztve.

– Hát nem tudod, Charlotte? A pusztai herceglány! Hiszen sokszor beszéltem neked ama pici leánykáról, ki mezítláb, mint a gyík surrant végig a pusztán. Igen, valóságos gyík, hercegi koronával! – kacagott fel. – De hogyan jött ide a kis gyöngyáruszó?

A kíméletlenség, mellyel engem e büszke ifjú jelenlétemben bírált, és nyílt bámulata, hogy engem kertjében lát, egészen megsemmisítette öntudatomat, hanem a „gyöngyáruszó” kifejezés mégis fellázította véretem.

– Az nem igaz! – pattantam fel. – Én nem adtam el önnek a gyöngyöt, hiszen jól tudja, hogy a földre dobtam tallérjait!

Charlotte mosolygott és sugárzó szemekkel lépett hozzám.

– Ah, milyen kedves! Milyen büszke kisleány! – kiáltotta. Lehajolt s megsimította hajamat karcsú kezével, de körülbelül úgy, ahogy az ember egy kis bolognai ebescskét cirógat.

– Mit szólsz e nevezetes újsághoz, Dogobert? – szólt a fiatalemberhez fordulva. – A múmiának családja van. E kisleány itt Sassen tudor gyermeke!

– Lehetetlen! – pattant fel az, végtelen meglepetéssel.

– Nos, hát mi csodálnivaló van azon? – vizonozta Ilse szárazon. – Azt gondolja, mert e kisleánynak nincsen olyan sallangja – Charlotte elegáns otthonkájára mutatott –, tehát nem is lehet előkelő emberek gyermeke?

A fiatal hölgy nevetett, mint egy kobold – fölötte mulattatta a metsző rendreutasítás.

– De igazán, hogyan nézel ki, Leonore – zsémbelődött Ilse. – Csak az hiányzik még, hogy cipődet és harisnyádat is levedd!

Nyakamba tette a fodrot, lesimította hajamat s fejemre kötötte a kalapot.

Félénken néztem a körülálló hölgyekre. Egyszerre tudatára ébredtem, milyen nevetséges az én külsőm az övék mellett. Ők most bizonyára kinevetnek, pedig egyik sem mosolygott közülük, sőt ellenkezőleg, oly komolyan néztek ránk, mintha egy igazi hercegleány szedné föl előttük piperéjét. Csak Charlotte ajkai körül játszadozott legyőzhetetlen nevetésinger.

– Szegény áldozat! – mondta mély száanalom hangján. – És a kis pusztai hercegleány talán most már itt marad a papánál? – tette hozzá élénken.

– Természetesen! – viszonzta Ilse határozottan. – Hát kinél maradjon? De most már kérném, bocsássanak át, fáradtak vagyunk... Az ott a Karolina-lak, vagy minek hívják? – kérdezte egy fehérlő vonalra mutatva, mely a fák lombján, s a berkeken keresztül látszott.

– Én majd elvezetem önt oda – ajánlkozott az ifjú úr igen szolgálatkészen és udvariasan. Tökéletesen ki volt cserélve. Még szemei is, melyek eddig félreismerhetetlen gyönyörködéssel szemlélték Ilse szerencsétlen kalapját, nem vetettek többé egyetlenegy gúnyos tekintetet sem reám.

Az én szívemet pedig sajátságos érzés fogta el. Milyen ember lehet az én atyám, hogy már pusztá neve is elég volt arra, hogy Ilsének és nekem rögtön elismerést és tekintélyt szerezzen mások előtt?!

A hölgyek köszöntek s hátramaradtak, mi pedig a fiatalúr kíséretében rézsút átlépdeltünk a kavicsos téren a puszpángbokrok közé.

X.

Csak rövid út volt előttünk, zöld, rejtélyes homályban, de én erősen dobogó szívvel tettem meg azt. Ilse hátra sem nézve, bátran ment előre, de alig tűntek el a vidám leányalakok a sűrű mögött, midőn a fiatalúr gyorsan lehajolt hozzám s mélyen, pajánul benézett védtelen szemembe.

– Még mindig neheztel reám a kis pusztai hercegleány? – kérdezte halkán.

Én fejemet ráztam. Különös, hogy néhány félig suttogott szó az embernek szíve mélyéig képes hatolni.

És egyszerre csak ott állt előttünk a Karolina-lak!... A legkevésbé sem csodálkoztam volna azon, ha ott ama magas ablakokból Holle, a mesebeli tündéraszony int s felszólít engem, hogy vessem meg az ágyát és söpörjem ki termeit...

Az igézet egy neme máris fogva tartott, és e ház korántsem volt alkalmas feloldására s az én kijózanításomra... Mit tudtam én akkor a reneszánsz és a barokk építészetéről! A szigorú szabályok a legkevésbé sem zavarták itt a látvány tündérszerűségét. Csak szépen hajlott vonalakat láttam gyöngéden és hullámzatosan a levegőbe emelkedni, mintha nem is kőből, hanem viaszból lettek volna. Láttam oszlopokat, párkányzatokat, pilléreket, kecsesen összekötve pazarul odaszórt gyümölcs- és virágfüzéreket által, s köztük az ablakok villogó, széles tükörüveg lemezeit. Rokokó kastély volt ez, oly díszes és ékes, amelyet a múlt század fellengző építésze csak kigondolhatott.

Tükörképe még egyszer földerengett az ezüsttisza tóban, mely kőkorraltal körülfogalva terült el előtte. A tó legyező alakban ágazódott szét, a meglehetősen keskeny közökben fehér márványszobrokkal és feszes bukszusgúlákkal díszített pázsit töltötte be, az egészet széles út vette körül, ennek fehér kavicsára pedig ismét mély lombárny esett.

Mint valami zöld hullámokba merült gyöngy, úgy állt a kis kastély, kedélyesen elrejtve az erdei fák között.

A berekben ezüsfácán surrant el mellettünk, a kapu előtt, a ház hús árnyában pedig páva sétált pompás farkát drágaköves csillogással kiterjesztve, míg egy szürke daru mozdulatlanul állt fél lábon s ábrándosan előrehajtván meztelen, vörös fejét, majd nagyon komolyan lépdelt felénk. Aztán táncolni kezdett, s oly nevetséges bókákat csinált, mintha ő lenne a kastély szeremestere. Mennyi csoda tapasztalatlan szemeim számára!

A hordárok egy földszinti, nyitott csarnokban letették poggyásunkat. Ilse kifizette őket, aztán felmentünk egy lépcsőn. Az első emeleten magas ajtók mellett haladtunk el, melyek különös módon, tenyérszerű nagyságú poros, hivatalos pecsétekkel voltak ellátva. Széles, fehér papírszeletek takarták el az ajtók zárait, mint valami hallgatást parancsoló ujj az ajkakon...

Csak a második emeleten álltunk meg. Az ifjú úr kinyitott egy ajtót, s belépni hagyott minket, míg ő nyájasan meghajtva magát, visszavonult és nesztelenül újra betette az ajtót utánunk.

Most egyszerre halálos félelem lepett meg. Odahaza nagyon helyesen kitaláltam már, hogy atyám nem kívánja jöttömet, hogy teher vagyok neki, mert legszívesebben örökre a pusztán szeretne hagyni, és a kilétem feletti bámulat, mellyel itt mindenfelé találkoztam, megmutatta, hogy ő soha egyetlen szóval sem említette gyermekét.

És most mégis szobájában álltam. Minden mértéken felül tolakodó voltam, s ijedt szemmel tekintetem azon világba, melyben élt és működött... Milyen idegennek, megfoghatatlannak tűnt fel előttem minden, amit itt láttam!... A tág terem falait tetőtől talpig könyvek fődtek, bizony tán „annyi könyv, ahány hangavirág a pusztán van” – gondoltam.

Csak négy, zöld függönyös ablaknak és két ajtónak maradt hely. Az ajtó balról egészen tárva volt, egy másik terem nyílt ott, mely felülről volt világítva. Tág és mély kupolán át a tető közepéről, a verőfény elnyújtózott fehér emberi tagokra, egy fenyegetőleg emelkedő és buzogányt tartó kecses női alakra, mely lágyan leomló, gazdag redőzetű mézbe volt öltözve.

A könyvesterem ablakfülkéinek egyikében íróasztalnál egy úr ült és írt. Nem vette észre belépésünket, és amint egy pillanatig a küszöbnél mozdulatlanul állva tollának félbeszakítatlan karcolását hallottuk, hideg borzongás futott végig rajtam... Én nem tudom, a környezet rendkívülisége, vagy ugyanazon érzet volt-e, mely engem is megragadott, tudniillik az atyámtól való félelem, elég az hozzá, hogy a mindig bátor, tetterős Ilse egy pillanatig tétovázott, de aztán csak elszántan megfogta kezemet s az ablakhoz vezetett.

– Jó napot kívánok, tudor úr, tehát itt volnánk! – mondta, és nekem úgy tetszett, mintha e mélyen csengő, de mégis kissé remegő hang valóságos dörgő zajjal ütődne a csendes falakhoz.

Atyám fölrezzent a körüli felhalmozódott iratcsomagok közül, ránk mereszté szemeit, aztán mintegy felvillanyozva felugrott.

– Ilse! – kiáltotta egész ijedten.

– Igen, Ilse van itt, tudor úr! – mondta nyugodtan. – És ez itt Leonore, egyetlen gyermeke, ki atyját tizennégy év óta nem látta!... Az ugyan igen hosszú idő, tudor úr, s nem volna csoda, ha egymás mellett elmennének anélkül, hogy megismernék egymást!

Atyám hallgatott, homlokát többször végigsimította kezével, mintha nagyon nehezen tudná összeszedni gondolatait és felfogni ittlétünket. Gyöngéd kézzel tolt hátra kalapomat, s én, bensőmben kissé megriadva, azt mondtam magamban, hogy bizonyára ritkán láthatni oly sovány, beesett arcot, mint atyámé volt! Szemei azonban nagyanyáméihoz hasonlítottak.

– Te vagy hát, Leonore? – mondta igen szelíden s megcsókolta homlokomat. – Milyen kicsiny ő, Ilse, úgy tetszik, még kisebb, mint nőm volt – nagyot sóhajtott. – Hány éves e gyermek?

– Tizenhét éves, tudor úr, hiszen már kétszer megírtam ezt kegyednek.

– Ah, úgy! – mondta, s újra végigsimított homlokán. Aztán egymásba fonta ujjait s ropogtatta csuklóit; olyan ember arckifejezésével állt ott, mint akit hirtelen mély álomból rántottak fel, s a vakító, kápráztató valóságba állítottak. – Te fáradt vagy, gyermekem. Bocsáss meg, hogy annyi ideig állni hagytalak! – mondotta udvarias hangon, miután egyszer gyorsan fel s alá járt. A terem közepén könyvekkel és iratokkal teli nehéz asztal állt. Atyám odatolt nekünk kettőt azon támlásszékek közül, melyek azt körülvették.

– Vigyázzon, édes Ilse, igen nagyon kérem önt! – kiáltotta atyám ijedten, midőn a kosarat fölemelte, s gyöngéd anyai szem nem vizsgálódhat aggályosabban, mint ahogy atyám az igen

réginek látszó iratot vizsgálta, miután azt a szokatlan érintéstől megszabadította.

Én Ilsére néztem, de ő nem csodálkozott, arca nem változott meg; mindenesetre már ismerte atyámnak ezen sajátságát.

– Jer, pihend ki magad! – mondta, látván, hogy vonakodtam leülni. – Aztán elmegyünk a vendéglőbe.

– A vendéglőbe, tudor úr? – kérdezte Ilse nyugodtan. – Mit csináljon e gyermek a vendéglőben?... Az ugyan sok tallérjába kerülne két éven át.

Atyám szinte hátratántorodott.

– Két évig? Mit beszél ön, Ilse?

– Csak azt mondom, amit tíz éven át minden levélben megírtam önnek, itt vagyunk mindenestől!... Én már nem tűröm tovább, hogy e gyermek a pusztán elvaduljon! Csak nézze meg Leonorét! Alig tud olvasni és írni. Istenem, csak látná egyszer azokat a szarkalábakat!... A fákra mászni és a fészkekbe kandikálni, ahhoz ért, de rendes szegélyt varrni vagy harisnyát kötni nem tud. A legjobb akarattal sem bírtam őt arra tanítani. Az idegen arc elől elfut, s „jó napot” sem képes mondani... S ez legyen aztán nagyságos Sassen tudor úr egyetlen gyermeke!... Neje megfordulna sírjában, ha ezt megtudná!

Atyámnak nem jutott eszébe szemle alá venni kis személyemet ezen hízelgő jellemzés alatt.

– Istenem, hiszen az mind tökéletesen igaz és helyes lehet! – kiáltotta, mind a két kezével kétségbeesetten hajába kapva. – De kérdem önt, Ilse, én mit csináljak ezzel a leánykával?

Én eddig némán és mozdulatlanul hallgattam a szóváltást, de erre felkeltem.

– Ó, milyen kín nekem ezt hallani! – kiáltottam, s hangom reszketett a fájdalomtól és félelemtől. – Atyám, légy nyugodt, én bizonyára soha nem lépek többé szemeid elé! Rögtön elmegyek ismét, s ha kell, gyalog futok vissza a pusztára. Hiszen ott van Heinz, ő bizonyára örvendeni fog, ha visszatérek... És most majd

szorgalmas is leszek, atyám, abban bízhatasz. Kötni és varrni fogok, majd meglátod, soha többé nem fogok neked alkalmatlankodni!

– Csitt, gyermek! – mondta Ilse, könnybe lábadt szemekkel, gyorsan felkelve.

De akkorra már két kar tartott engem átölelve, atyám szívéen nyugodtam. Levette kalapomat, letette a földre, s gyöngéden keblére szorította fejemet.

– Nem, nem, gyermekem, szegény kis Lórikám, nem úgy értettem én azt! – vigasztalt engem megindultan. Különös, úgy látszott, mintha csak szavaimra tért volna egészen magához, és csak most ismerné fel az egész helyzetet. – Most azért is nálam fogsz maradni... Ilse, nemde éppen olyan hangja van e gyermeknek, mint nőmé volt? Nem hangzik-e éppen olyan üdítő ezüstcsengéssel?... Nálam fog ő maradni, nem szabad többé visszamennie a pusztára, az áll!... De, kedves Ilsém, hogyan is kezdjük a dolgot?... Hiszen ez itt nem is otthonom. Én magam is csak vendég vagyok e házban, bizonytalan időre... Igen, mit csinálunk hát?

– Arról majd gondoskodom, tudor úr – viszonzta Ilse elszántan, most ismét egészen szokott kerékvágásában volt. – Én bátran elmaradhatok egy hétig is a tanyáról, habár Heinz ezalatt egy pár bolondot is fog tenni... Majd elrendezek én mindent... És aztán, a gyermek sem jön üres kézzel.

Egy papírlapot húzott ki kötökosarából s atyámnak nyújtotta. Nagyanyám végrendelete volt.

Én fölemeltem fejemet kebléről s átadtam neki az elhunyt utolsó üdvözetét.

– Hát nem örületben halt meg szegény anyám? – kérdezte.

– Nem – mondta Ilse. – Éppen olyan józan ésszel bírt, mint legegészségesebb napjaiban, s mielőtt a világot elhagyta, mindenről rendelkezett... Csak olvassa ezt, a törvény közbejötté

nélkül lett ugyan kiállítva, de ő azt mondta, ön majd így is tisztelni fogja utolsó akaratát.

– Az magától értetődik.

Atyám szétbontotta a papírlapot s átfutotta az első sorokat.

– Annak örvendek, édes Ilse, az ön nevében is – mondta, hogy a Dierk-tanya törvényesen az öné.

– Valóban úgy hiszi, tudor úr?... Nos hát, ha én az ön helyében volnék, én meg azt gondolnám, „Aha, Ilse csak azért maradt az öregasszonynál, hogy azt a csinos tanyát megkaphassa”.

– Az nem is jut eszembe!

– De nekem igen... én nem fogadom el a tanyát. Az, ha megengedi, a kisleány tulajdona. Kell, hogy legyen menedéke, egy darab tulajdon földje, ahová menekülhet, ha talán nem jól érzi majd magát a nagyvilágban. Ha én ott maradhatok a Dierk-tanyán, s rendben tarthatom, amíg élek, az nagyon elég. Hiszen én mindjárt jó asszonyom halála után eltéptem volna ezt az írást, de még más is áll rajta, s így nem volt szabad ezt tennem.

Atyám tovább olvasott.

– Hogyan? Tehát mégis maradt valami kis vagyon? – kiáltotta nagyon meglepetve. – Ön mindig azt írta nekem, hogy anyám egyedül nyugdíjából és a Dierk-tanya csekély jövedelméből él...

– És az tiszta igazság is volt, tudor úr... Eleinte még került valami külön jövedelem, de hiszen én nem értek az ilyen dolgokhoz, s midőn a nagyságos asszony nem maga írta többé leveleit, akkor egyetlen garas sem került többé. Csak az orvos magyarázta meg nekem, hogy ama telinyomtatott kis papírszeleteket le kell vágni és előmutatni, és akkor megkapja az ember a kamatot.

– Magával hozta a papírokat?

– Igen – mondta Ilse egyszerre nagyon zavartan és vonakodólag. – De, tudor úr, azt megmondom önnek mindjárt – tette hozzá aztán határozottan –, ezeket nem szabad úgy kiadni –

jelentősen intett a fejével a mellékterem felé –, mint ama nagy pénzcsomagokat, melyeket a nagyságos asszony mindig Hannoverből küldött.

Atyám mélyen beesett orcái elpirultak, és tekintete olyan bizonytalan, révedezővé vált, mintha valami bűnön kapták volna rajta.

– Nem, nem – szabadkozott élénken. – Ne aggódjék semmit, e pénz Leonorée.

– S ön egész biztos helyre teszi azt, és rendesen minden évnegyedben..,

– Nem, nem, Ilse, csak azt nem! – vágott szavába rémülten. Én nem foglalkozhatom pénzügyekkel. Lehetetlen! Hivatásom annyira igénybe vesz...

– Ó, azon ne búsuljon, majd találunk mi annak is helyet, tudor úr! – nyugtatta őt meg, s én jól vettem észre, hogy szinte megkönnyebbülten fellélegzett. – De hát mi lesz most? Ebben a nagyszobában csak nem maradhatunk?... Nem látok itt sem szekrényt, sem ágyat.

– Azonnal levezetem önt lakásomba, csak egy pillanatig legyen türelemmel, egy rövid pillanatig! Hadd tegyem el a kéziratokat.

Az asztalhoz ment s gondteljesen lehajtott fővel kotorászott papírjai köztes közben gyakran végigsimított homlokán, aztán ritka, őszes szakállán, s végre leereszkedett a támlásszékebe. Egyszerre felkapta a tollat s írni kezdett.

Ezalatt Ilse a mellékterembe ment, s én követtem... Most nagyon jól elképzelhettem magamnak, hogyan vették ki magukat alakjaink a régiségárban, s még azt is tudom, milyen szemmel néztem a műkincseket, melyeket semmiképp sem tudtam megnevezni. Összevissza álltak és feküdtek, s még vártak a rendező kézre.

Ládákban, szalma és széna közt fehérlett a márvány, az asztalon pompeji bronzdarabok heverték, a földön pedig ódon

terrakották, félig összetört mázas agyagdíszítmények, melyeket egy pillantásra sem méltattam. Általában sok töredék és omladék volt ott, sőt egy lecsukott ládán valami női alak feküdt láb és kéz nélkül. Mit tudtam én akkor az ilyenekről!?

– Lehetségesnek tartaná valaki, hogy a Jakobsohn-féle vagyon fele ilyen limlomban fekszik! – mormogta Ilse indulatosan, sőt majdnem bőszerűen.

Előttem is megfoghatatlan volt ez, de mégis egyszerre mintegy megigézve álltam meg, és öntudatlanul derengett föl bennem a művészet csodáinak és legyőző hatalmának sejtelve. Hátradőlve egy fatörzsön feküdt ott egy fiú; bal karja fel volt emelve s átfogta a törzs egy letört hajtását. Tagjain ama laza lankadtság látszott, mely az édes álom kezdetének jele. Egy pillanatig mozdulatlanul néztem e szép arcba. Félig nyílt ajkairól a lehelet párolgott, a már-már lecsukló szemhéjak az álommal küzdve rezegtek, és a szabadon függő sovány, de izmos kezecskében lüktetett a vér, s felduzzasztottá a kék ereket sárgás bőre alatt, – ott benn lüktetett az élet, s én ijedten visszatántorodtam, visszapattantam.

– Csak nem félsz, gyermek! – kérdezte Ilse. – Ez ugyan mind eléggé rémítő!.. De nézze meg az ember, atyád, úgy hiszem, egészen megfélemedezett arról, hogy mi itt vagyunk.

E pillanatban ott benn az ajtón kopogtattak. Atyám nem hallotta, és csak tovább írt. Az újabb kopogásra aztán Ilse haragosan kiáltotta:

– Szabad!

Éppen úgy, mint előbb, midőn mi beléptünk, atyám ismét fölrezzent, s úgyszólván öntudatlanul meredt a libériás inasra, ki belépve tiszteletteljesen közeledett az íróasztalhoz. .

– Öfensége, a herceg szívélyesen köszönti és kéreti nagyságos Sassen urat, hogy délután öt órakor értekezésre a sárga szobába méltóztassék jönni – mondta, mély bókkal.

– Ah, úgy! Mindenkor parancsolatjára állok! – viszonzta atyám.

A szolga ismét nesztelenül kisurrant a tereméből.

– Mi is itt vagyunk még, tudor úr! – kiáltotta Ilse, midőn atyám ismét le akart ülni.

Magamban felkacagtam, de egyszersmind úgy éreztem, mintha valami súly gördült volna le keblemről. Érteni kezdtem atyámat. Ő nem közönyösségből vagy keménységből feledkezett meg anyjáról és rólam, ő csak egy más világban élt. Most bizonyos voltam benne, hogy szeretni fog, csak ne legyek tőle oly távol, hanem maradjak mellette... Csak a félnék, szorongató érzést kell magamban legyőznöm, és saját hangomtól nem kell visszariadnom.

– Atyám – szóltam oly bátran, amint csak valaha mintaképeimtől, Ilsétől hallottam, s az alvó gyermeket ábrázoló szoborra mutattam, míg ő, majdnem nevetséges zavarban kezeit dörzsölve, ingadozó léptekkel közeledett felénk –, ugye, te nem nevensz ki? Én azt hiszem, hogy ezen gyermeknek itt fel kell ébrednie vagy kezecskéjét az ágról levennie, hiszen vér van ereiben!

– Azért nevetnélek ki, kis Lórikám, mert rögtön felfedezted gyöngyömet, legdrágább kincsemet? – kiáltotta örvendő, s még gyöngédebben cirógatta a sárgás márványt, mint előbb az én orcámat. – Igen, csak nézd meg jól, gyermekem! Ez gyönyörű mű, mely közel áll magához az isteni tökélethez!... Micsoda lelet! Isten tudja, hogy jutott szatócskezekbe!... Felbecsülhetetlen kincs rejlik ezen házban. És mit gondolsz, hol találtam én ezeket, honnan hoztam napfényre éppen ezen felbecsülhetetlen darabot még csak tegnapelőtt? Lenn a földalatti helyiségekben, sötét zugokban és ládáknak, hol legalább negyven év óta álltak becsomagolva! Ez soha nem menthető megrablása a tudománynak!... Ó, ezen szatócslelkek.

Mindez nem úgy volt ugyan mondva, mintha hozzám, a puszta gyermekéhez szólna, ki félnék tekintetet vetett a művészet birodalmába, de beszédmódja mégis sokkal érthetőbbnek tűnt fel

nekem, mint amaz idegen szavakat használó tanáré ott a pusztai sírdombnál, és a váratlan lelet a „szatócsházban” egyszerre ugyanolyan ígézetben tűnt föl előttem, mint a híres óriások sírjának titkai.

Ilse egy oldaltekintetet vetett rám, mintha mondani akarná: „Mi az? Már ez is kezd!” – , de elnyelte a megjegyzést, s mint rendesen egyenesen célja felé tartott. Porral fedett vastag cipőire mutatott.

– A bőr égeti lábaimat – mondta – , s ha egy pohár friss vizet kaphatnék, annak nagyon örvidenék, tudor úr!

Atyám mosolygott, bezárta íróasztalát s levezetett minket a földszintre. Útközben egy nyitott szobába tekintettünk. Csinos szobaleány állt ott fehér kötővel s törülgette a port.

– Fliedner kisasszony két szobát nyitott ki nagyságos Sassen kisasszony számára – mondta tiszteletteljesen atyámnak. Én szeme közé nevettem, a nagyságos Sassen kisasszony tegnap reggel még mezítláb futkosott a pusztán. – Az úr ugyan a Dorottya-völgybe kocsizott – folytatta –, és Fliedner kisasszony nem tudja, hogyan óhajtja majd elrendezni a dolgot, ha visszajön, de addig is legalább a legszükségesebből akar gondoskodni. Két terítéssel többet is kellett feltennem, s a vendéglőből is két adaggal több ételt hoztam. – Atyám megköszönte fáradságát, s kinyitotta nekünk igen fényes nappali szobáját.

Elbeszéljem-e, hogyan és mint ébredt föl bennem a félénk és elvadult gyermekben csodálatos módon azonnal a női ösztön?... Ama csoda, mely hirtelen ezer finom érzetszálat fakaszt a leány lelkéből, amint gyöngéd kötelességnek lép elébe!... Azelőtt be sokszor „szörnyen ügyetlennek” mondott Ilse, midőn szeles kezeim burgonyát tisztítottak s most, bár még elég félénken, odatettem atyám tányérjára az ebédet, majd felugrottam, s felhúztam a redőnyt az ablakon, hogy egy napsugár bekandikált s alkalmatlanul szemébe sütött... Egy óra múlva ismét felment kedves könyvtárába, én pedig utána kiáltottam, hogy ne feledje

el, öt órakor a herceghez kell mennie, s azt kérdeztem, szabad-e felmennem s őt erre emlékeztetnem?

Sugárzó szemekkel fordult meg az ajtóban.

– Köszönöm, Ilse – kiáltotta át. – Ön visszahozta nekem gyermekemmel azon boldog kort, melyben kis feleségem volt körülöttem! Lórikám, pontban öt órakor jöjj fel! Én néha kissé szórakozott vagyok, s már többször történt, hogy megfeledkeztem a meghívásról.

Ezzel elment.

– Majd csak rendbe jön a dolog – mondta Ilse nagyon elégülten s felgyúrte ruhája ujjait.

XI.

Atyám lakóhelyisége mellett volt azon szoba, melyet Fliedner kisasszony egyelőre számomra rendelt. Egy hálószoba is nyílt belőle, ez képezte a ház délnyugati sarkát, s két ablaka volt, nehéz, habár kissé színehagyott sárga selyemdamaszt függönyökkel. Egy nyoszolya is állt benne sárga selyemtakaróval s duzzadó, friss illatú, tiszta huzatú párnákkal, továbbá egy választékos sárga függönyös pipereasztal, a mély falon pedig egy színes fával kirakott keskeny, ékes lábú almárium.

– Az ágynemű szükségtelen – mondta Ilse, erős karral behurcolva zsákvászonba bevarrt óriási málhánkat. – Van nekünk elég ágyneműnk, mégpedig milyen!

Kirakta a finom párnákat a nyoszolyából, megvetőleg méregetve kezében a könnyű pelyhet. – De milyen ügyetlenség ez! – kiáltotta egyszerre, s csípőre tett kézzel áttekintette a szobát.

– Úgy, amint az ágy most áll, félig a huzatos ablaknál fekszel, és az az ostoba almárium ott a szép, oltalmazott falnál áll. Hej, emeld egy keveset, gyermek, ezt elhúzzuk innen!

Félretoltuk az almáriumot, Ilse összecsapta kezeit feje fölött.

– Mi az isten csudája! Selyem van az ablakon, a bútorok mögött pedig ujjnyi vastagságú pókháló és por, hogy a falat sem látni! Ez aztán a szép rend!

A ládák jutottak eszembe, melyek negyven éve elfeledve álltak fenn a homályban. Tán a mindenfelé menekülő póknemzedéket sem háborgatták annyi idő óta az almárium mögött. De a megfeketedett porcafatokon és hosszú lábú szörnyeken kívül még egy kicsiny, alig észrevehető faliszőnyegajtó is napfényre került. Ilse minden habozás nélkül kinyitotta azt. Igen szűk helyen alig két láb széles, meredek lépcső vezetett fel az emeletre.

– Tehát oka van annak, miért áll ezen almárium itt – mondta Ilse. – Eszerint vissza kell tennünk. De előbb lesöpröm a port.

Ilse kiment, hogy valahonnan seprűt és szemétlapátot kerítsen.

Halkan kinyitottam ismét a kis ajtót... Vajon ki lakik odafenn?... Tán a szép Charlotte?... Egyik lépcsőről a másikra lépdeltem felfelé... Egyszerre jobbról, egyenlő vonalban szemeimmel, bágyadt fény villant fel. Ajtóhasadék volt, mely közlekedett az alsóval. Úgy hittem, nesztelenül nyitom fel az ajtót, de jaj nekem! Szörnyű zaj támadt, erős recsegés és sustorgás, és a szerencsétlen ajtó úgy csikorgott, mintha legalább tíz évig ki nem nyitották volna. Elrántottam kezemet a kilincsről, s amint hirtelen összereztem, csakhogy hanyatt nem estem és alá nem zuhantam a lépcsőn. Az ajtó lassan feltárult. Senki sem volt a szobában. Egy fekete selyem, női köpeny függött félig az ajtó felett, s ez okozta a suhogást.

Úgy tetszett nekem, mintha a falon felderengene az első halvány hajnalpír, melyet otthon a pusztán oly gyakran üdvözöltem. A falak rózsaszín tüll-redőzettel voltak bevonva, s ahová a szem pillantott, a lágy, szürke szőnyegen, a kicsiny hímzett, támlátlan székeken s a leeresztett ablakfüggönyökön, mindenütt rózsacsokrok voltak elhintve, bár nagyobbára csak rózsakísértetek voltak már – a nap egészen kiszítta színüket. Az

egyik ablak közelében kis pipereasztal állt, tele ezüstholmival. Azt és a székeket kivéve nem volt ott semmi bútor.

Óvatosan léptem be... Haj, itt is régen volt söpörve, porolva! „Szép dolog ez!” – mondaná itt is Ilse... Valóban jól érezheti magát Charlotte ezen sűrű, poros levegőben!... A bal oldali ajtó egyik szárnya ki volt nyitva, s tekintetem két, egymás mellett álló violaszín mennyezetű ágyra esett. Az egyik ágy mellett egyszerű állványon egy kis kosárbölcső állt, tele szép kis párnákkal, melyek zöld fátyollal voltak letakarva... Különös! Vajon ki lakhat itt?

Csend, mély, kísérteties csend uralkodott a homályos szobában. Nemcsak a külső, de a belső függönyök is eltakarták itt az ablakokat, s minden oly használatlan állapotban volt... Aha! Most már tudom!... A család, mely itt lakik, elutazott!... Egy pillanatig ugyan szemrehányást tett nékem egészben véve még igen tanulatlan lelkiismeretem: az én kis kíváncsi személyemnek semmi keresete itt... Ej, mit! Kéjes érzet volt nekem betekinteni ezen tökéletesen idegen háztartásba, lopva bekandikálni a soha nem látott fényel és pompával kiállított szobába!... Nyilván Holle asszony kastélyában vagyok. Tele van bársonnyal, selyemmel, arannyal, ezüsttel! Kisöpörni való por is elég volt itt, és fölvetni való ágyak is...

Egyes-egyedül jártam szobáin és termein keresztül, egyes-egyedül! De nem féltem, a legkevésbé sem! S ha ő valóban ott ülne a szomszéd szobában, magas háló főkötetőben, hosszú fogakkal és lógázó fővel, bátran léptem volna hozzá s szépen meghajtottam volna magam, hiszen ahhoz nem is szükséges valami különös bátorság. Nem bizony. De hirtelen felsikoltottam, hogy csak úgy visszhangzott a falakról, s eltakartam kezeimmel arcomat.

Kinyitottam az ajtót. Nem voltam egyedül, de Holle asszony sem ült ott benn. Kicsi, fekete teremtés lépett elém a szemközti ajtón.

Heves szívdobogás közt vártam az idegen közeledését, azt hittem, hogy kezeimet rögtön le kell vennem arcomról, s a fekete alak kérdőre fog vonni. De minden csendes maradt, egy lépés nem hangzott a sima padlón, s az ajtót sem tették be odaát. Elszántan nekibátorkodtam tehát s véget vettem a kétségbeesett helyzetnek. Feltekintettem.

Ama fekete alak még mindig ott állt a küszöbön, lassan leeresztve arcáról két barna kezét, aztán hátravetette a vadul összekuszált, sötét fűrthullámokat. Ej, hiszen én magam is ugyanazt tettem éppen!... Egyszerre elnevettem magam. Jóízűt nevettem: a szobának csupa tükörfalai voltak; egészen a mennyezetig csupa üveg. Különös volt a jelenség, melyet mindenfelől visszavetett!... Megráztam fűrtjeimet s bolondul nevettem, azután beléptem az előttem feltáruló terembe.

Ez a ház egész szélességét elfoglalta, s a déli és északi falon szorosan egymás mellett három roppant magas üvegajtaja volt, melyek kék selyemmel voltak befüggönyözve. De a függöny csak az északi oldalon tartotta meg a színt, dél felől piszkos szürkésfehérré vált.

Itt mintegy üde éltető lehelet áradt minden falról. Pici, lebegő pirosposzsgás gyermekek medalionokat tartottak kezeikben, s pajzánul nevettek rám. A tetőzetről gyönyörű nőalakok egész virágésőt szórtak alá. Aranydíszítmények nyúltak a festmények közé, s elárasztották azokat különféle alakú arabeszkekkel. A bútorok fája fényes fehér volt, aranyos szélekkel, a párnák kék selyemmel voltak behúzva.

Díszterem volt, de nyilván kedélyes családi szoba gyanánt használtatott. Bizalmas csoportokba összeállítva töltöttek be bútorok mind a négy sarkot, és az északi fal középső ajtajában nagy íróasztal állt. Tele volt mindenféle porcelánalakokkal és egyéb ékes dolgokkal, melyek használatát nem ismertem...

Ezüst írókészletet is láttam ott. Művész ki vitelű volt, a tinta- és a porzótartó rózsakelyhek alakjában nyugodtak rajta. A széles

levelek egyikére címer volt vésvé, s fölötté korona díszlett... Az írókészlét előtt címerrel díszített levélpapír hevert. Egy gyöngéd, könnyű női kéz nyilván tollat próbált: Sidonie K. hercegnő állt ott összevissza többször is leírva. Közben-közben pedig: Claudius és Lothar.

Megdöbbsentem. Hogyan, hát ezek talán fejedelmi szobák volnának?... Egy hercegnő ült volna az asztalnál és írt az ékes aranytollal, mely oly hanyagul ott hevert a papírlapok mellett?!... Finom lábai lebegtek volna ezen fényezett talajon, melyet most durva gyapjúharisnyám érintett, s az üvegajtókon előkelő, gyöngéd női arc tekintett volna ki?!

Félénkség kapott meg. Többé nem ragadtam meg a legközelebbi ajtó kilincsét, remegő ujjal emeltem fel a kulcslyuk takaróját, s félénk tekintetet vetettem ki rajta. Odakinn ugyanazon szép lépcső futott fel, melyen ma a fiatalúr és Ilse kíséretében feljöttem...

Ah, azon ajtók egyikénél álltam, melyekre azok a nagy pecsétek voltak nyomva! Olyan biztosan védelmezte tehát a hercegnő a lakosztályát visszatértéig minden hívatlan betolakodó ellen, hogy még le is pecsételtette?! S én ott benn álltam s kíváncsi szemeim mindent láttak,, amit idegen tekintetnek nem lett volna szabad érintenie! De azért nem éreztem semmi lelkifurdalást, sőt ellenkezőleg, fölötté rejtélyesen édesnek találtam, hogy az ajtók le vannak pecsételve, s hogy egy-egy vakmerő legyet kivéve, mely a kulcslyukon bebújhatott, semmi élőlény nem juthat be ide. Csak én, egyedül én járhattam itt!

És most egyszer azt is meg kellett próbálnom, hogy érzi magát a szép hercegnő, ha az üvegajtókon kinéz. Kissé félretoltam a függönyzetet. Kicsiny, kedélyes, fal nélküli földetlen szobácskaként csatlakozott kinn az erkély az ajtókhöz, a levegőbe kinyúlva. Hiszen én addig még sohasem láttam erkélyt! Milyen pompás lehet az, ha egyenesen a meleg szobákból, magasan a föld felett, kiléphet az ember a szabadba!

Odakünn az erkélyről a fák sűrűjének valamelyik nyílásán át tán a mezőre is ki lehetné látni? Elég könnyelmű és merész voltam megfordítani a kulcsot és az ajtót arasznyi szélességre kinyitni. A tikkasztó nyári lég behatolt, s kábító illatokat hozott magával a virágoskertből. Tán egy pillanatra ki is dughatnám a fejemet? Egek ura – ekkor kilépett Ilse, gyors, erőteljes léptekkel az átelleni sűrűből, s vállán egy hosszú nyelvű seprűt hozott! Becsaptam az ajtót, végigszaladtam a szobákon, lábaimra rántottam cipőmet, s lesurrantam a lépcsőn. Éppen annyi időm volt, hogy az ajtót bezárjam s a lehető legártatlanabb arccal egy székre vessem magam.

– Egészen az első házba kellett átmennem ezért a seprűért! – mondta. – Ez a ház itt éppen olyan, mint egy tündérpalota. Mindenütt, ahová az ember tekint, zárt ajtók és sehol egy élő lélek... És aztán volt ám nagy bajom, a szobalány sehogy sem akarta ideadni a seprűt, csupa tiszteletből... De aztán elvesztettem a türelmet!... Ez az ostoba ünneplő kalap, inkább nem is teszem fel többé!

Ilse gondosan elsöpört minden porcskát az ajtóról, kétszer megfordította a kulcsot s visszatolta a szekrényt a régi helyére. Aztán felfejtette a zsákvászon varrását és feltornyozta a roppant ágyneműt a gazdagon díszített nyoszolyába... Ej! Milyen szentelenül pöffeszkedett a fehér-vörös kockás ágynemű a sárga selyemdamaszt mellett, s milyen szerényen esett össze a megvetve eldobott finom gyolcs az én lepedőm mellett, melyen meglehetősen távolságról is megolvashattam a szálakat!

– Holnap reggel átmegyünk az előházba – mondá Ilse, friss, hófehér nyakfodrot véve ki a lábából. – Azután, amit atyád azoknál ott ma mondott, igen értelmes embereknek kell lenniük.

Én hiába igyekeztem visszaidézni emlékezetembe, amit atyám erre vonatkozólag mondott, csak annyit tudtam, hogy atyám az elhanyagolt ládákról beszélt és ezen „értelmes embereket” szatócslelkeknek nevezte.

– Tán magával az úrral is beszélhetek a te ügyedben – vetette oda.

– Az istenért, csak azt ne, Ilse! – kiáltottam fel. – Rögtön megszököm, és te sohasem látsz engem többé... soha, soha!

Ilse nagy szemeket meresztett rám.

– Tán itt nincsenek otthon!... – kérdezte jelentősen homlokára téve ujját.

– Gondolj, amit akarsz, de én nem engedem, hogy te csak egy szót is szólj rólam a fiatalúrnak...

– Ej, ki gondol arra a fiatal majomra? Arra az esztergályozott bábra, ki férfi léte re karikával játszik?... Csak az kellene még!

Éreztem, hogyan lángolt arcom, fölháborodás, fájdalom és szégyen dúlt bensőmben, metsző késeként... Nem, Ilse néha mégis nagyon kíméletlen, kemény és durva volt!

– Azon urat értem, ki tegnap az udvarban utánunk kiáltott! – folytatta zavartalanul.

– Ja azt – mondtam – , azzal beszélhetsz felőlem, amennyit akarsz. Az öreg, nagyon öreg!

– Úgy, tehát igazán ugyanazon emberek ezek, kik a pusztán voltak!

Én fejemmel bólintottam.

– És az öreg adta neked ama szerencsétlen tallérokat!

– Igen, Ilse!

Azon a ponton álltam, hogy igen nevetségessé tegyem magam. Szemeim könnybe lábadtak. Ilse ugyan jól tudta, hogy én akkor is sírni szoktam, ha ő Heinzcel zsémbelt, hanem az mégis egészen más volt. Őt gyermekségem óta szeretem, de mi közöm nekem amaz idegen fiatalemberhez? Mit is törődöm én azzal, ha Ilse őt majomnak, esztergályozott bábnak nevezi?... Az nagyon nevetséges volt... és mégis sokkal jobban bosszankodtam rajta, mint midőn Ilse jó öreg Heinzemet szigorúan megleckéztette...

Midőn másnap reggel felébredtem, igen furcsán éreztem magam... Tegnap megrohantak az új benyomások. Mintegy

mámorosán mentem aludni, de most itt volt a derült, tiszta reggeli napvilág, a kipihent lélek kijózanodott, s én megint azon félénk gyík voltam, mely az emberi szemek elől sötét barlangba szeretne bújni.

Vigasztalóként szólalt meg egyszerre egy kis daloló madárka, s félbeszakította leverő elmélkedéseimet. Minden bizonyal kinn ült az ablak párkányán, s én fájdalmas örömmel azt hittem, hogy egyenest a pusztáról jött, a Dierk-tanyai fal melletti berkenyefáról.

De nagy meglepetésemre a mély reggeli csend még másként is félbeszakított. Azon fal mögött, melynél az almárium állt, egyszerre egy mély csengő férfihang valami egyházi éneket kezdett. Egyszersmind kinyílt nappali szobám ajtaja, Ilse hallgatózva a küszöbre lépett. Némán intett nekem jó reggelt, s összetett kezekkel megállt.

– Jámbor, ájtatos férfiú az – mondta épületesen, midőn az első versnek vége volt, s ágyamhoz lépett. – Tehát mégis atyádon kívül más emberek is laknak itt a háznál. És milyen emberek! ...Tegnap ugyan az egész ház olyan pogányszerűnek, boszorkányosnak látszott.

Elhallgatott, mert ama hang elkezdte a második verset, de a kedves madárdal künn az ablak előtt régen elhallgatott már, az erős emberi hang elriasztotta a kicsi, szerény dalnokot.

– Úgy, most kelj fel gyermek! – mondta Ilse, miután a második verset is ájtatosan végighallgatta. – E szomszédság itt többet ér nekem, mintha kincset találtam volna. Ez szép reggeli ájtatosság volt!... most következik a napi munka!

Ezzel felhúzta a függönyöket, s kiment.

Kiugrottam az ágyból. Künn aranszizkrák táncoltak és permeteztek a víz tükrén. A fákon és bokrokön szivárványszínben csillogott a harmat, s a gyepeken aranyfácánok és pávákat futkostak.

Mialatt öltözködtem, a szomszéd hang fáradhatatlanul tovább énekelt.

– Ejnye, talán bizony fizetnek neki érte? – pattant fel Ilse, bosszúsan összevonva homlokát, midőn a hatodik vers után egy hetedik is következett. – Hiszen az Úristen is megunja, ha annyira telezúgják füleit!... Bizony nem arra teremtette ő a szép reggeli időt!

Ő már nagyon szorgalmas volt. Konyhát nyitattott ki magának, és a szobaleány ajánlkozása dacára maga készítette a reggelit. Ilse sehogy sem ihatta más kávéját. A szoba már ki volt takarítva, az ágy, melyet a kereveten készített magának, eltűnt, és az asztalon szépen elrendezve álltak a Fliedner kisasszony által küldött kávéscsészék.

Félénken kopogtam atyám szobájának ajtaján.

– Jer csak be, kis Lórikám! – hallatszott odabenn hangja... Hála istennek, még tudta, hogy itt vagyok, nem kellett magam újra bemutatni! Kezemnél fogva vont be a küszöbön, megcsókolta homlokomat, s mentegette magát, hogy tegnap este magamra hagyott, de egész tizenegy óra utánig kellett a hercegnél maradnia.

Ilse tudtára adta, hogy Fliedner kisasszonytól akar tanácsot kérni, mit kell most velem kezdeni, s atyám nagyon helyeselte ezt. Fliedner kisasszony igen érdemes, tiszteletre méltó hölgy, s igen örülne, ha kisleányáról gondoskodni szíveskednék. Később ő is látogatást tesz nála, s felkéri erre. De ma az lehetetlen, annyira bele van merülve a sürgős munkába, s gazdálkodnia kell minden perccel.

Korántsem volt oly szórakozott, mint fenn a könyvtárban íróasztala mellett, habár többször elhunyt anyám nevéen szólított, de nagy érdeklődéssel kérdezte, hány éves vagyok, és általában minden szavából kiéreztem, hogy egészen megbarátkozott a gondolattal, hogy gyermeke nála maradjon. Ez ismét felbátorított engem. Folyvást kezében tartotta kezemet, s szabad volt őt a lépcsőig elkísérnem, mert ő fenn a könyvtárban szokott kávézni.

A csarnokban egy derék öregúr ment el mellettünk. Hófehér haja és hófehér nyakkendője volt, s fekete öltözete atlaszként fénylett a bevilágító reggeli nap sugarában. Kalapját egészen leemelve, felette mélyen köszönt, de igen feszes, kimért magatartással, és világoskék szemei szinte ellenséges göggel futottak végig atyám elhanyagolt jelenségén.

– Ki ez? – kérdezte halkán, midőn e férfi gyorsan, de rendkívüli méltósággal a tavat megkerülte. Váratlan megjelenése tórszúrásaként nyilallta át szívemet.

– A Claudius cég öreg könyvelője – mondta atyám. – Szomszédod. Nem hallottad előbb énekelni?

Gúnymosoly vonult el finom ajkain, midőn egy pillantást vetett a buzgó reggeli énekes után, ki éppen eltűnt a házon túl levő berekben.

Két órával később én is Ilsével ugyanazon úton mentem az elülső házba. Ilse a nagykendője alatt vitte a bádogszekerénykét nagyanyám értékpapírjaival, úti öltözékét egy pár barna gyapotkesztyűvel toldotta meg, mi egész ünnepies tekintetet adott neki.

A kerek kavicsos tér ma üres volt. De annál élénkebb élet pezsgett a virágoskertben. A taligák nyikorogtak az utak kavicsán, az ágyak közt munkásemberek járkáltak, virágot virág után metszettek le, csokrokba kötöttek, a rózsakerítés mögül férfifejek merültek fel, s bámulva néztek utánunk.

Midőn a nagy virágház közelébe értünk, az öreg könyvelő éppen kilépett az ajtón. Kalap nélkül volt. Tiszteletre méltó hófehér feje szinte világított. A fiatalúrral beszélt, ki mint látszék, éppen kimenésre készen, mellette lépdelt. Nem vettek minket észre, ámbár kevéssel utánuk azon széles útra kanyarodtunk, mely egyenesen a falban levő ajtóhoz vezetett.

– Önök heveskedők. Ön és nővére, nagyon magasröptű emberek – mondta az öreg könyvelő.

– Rossz néven veszi ön ezt?

– És azon fészek, melyben megtollasodtak, már szűk, tudom én azt régen! – folytatta az öregúr, nem felelve az ifjú kérdésére. Most is kellemes, mély hangja volt, csak beszédmodora oly sajtószerű széles, hangsúlyozó volt, mintha minden szavának aranyfedezetet tulajdonítana.

– Azt nem akarom éppen mondani – viszonzta a másik vállat vonva –, de egyet-mást meg kellene változtatni, ami rám és Charlottéra nézve lealázó, s a társadalomban, különösen rajtam, hivatásomnál fogva pályafutásomat gátolva, ónsúllyal függ. Ha csak arra bírhatnék a bácsit, hogy ezen szatócskodással felhagyna!

Magasra emelte finom sétapálcáját, s egy pompás lángszín szegfűt, mely az út felé integetett, oly súlyos csapással fejezett le, hogy a virág messzire esett le a kavicsra.

Elkiáltottam magam, s akaratlanul mind a két kezemmel nyakamhoz kaptam, mintha a kegyetlen csapás engem is ért volna.

A beszélgetők hirtelen megfordultak. Ijedt arcom, de még inkább talán mozdulatom, gúnyos mosolyt csalt a fiatalúr ajkaira,

– Ah, a pusztai herceglány érzékeny is tud lenni? – kérdezte és udvariasan köszöntve, levette kalapját barna fürtjeiről. – Most bizonyára vandál, barbár s ki tudja, mi minden vagyok az ön szemében, örökre elítélve – folytatta mosolygó oldalpillantást vetve rám. – Nem tehetek tehát egyebet, mint hogy kiengeszteljem a sértett virágot.

Fölvette a szegfűt s gomblyukába tűzte.

– Ezáltal szegény nem lesz megint egészsé és éppé – mondta Ilse szárazon, amint továbbmentünk.

Amaz hangosan felkacagott.

– Nem Ilsének hívják önt? – kérdezte pajzánul.

– Szolgálatára, annak, Ilse Wichel, ha megengedi – viszonzta feléje fordulva. Olyan élesen hangzott ez, mintha só és paprika

lenne nyelvén. De még milyen lett volna felelete, ha azt is tudná, hogy a pusztán egy sárkány képét csatolta Ilse nevéhez!

Honnan vette azonban Ilse a bátorságot, hogy oly szilárdan, önállóan és egykedvűen nézzen e barna szemekbe, mintha bármelyik seprűkötő fiú szemei volnának, kit valami megdorgálással és egy darab kenyérrel elküldött a Dierk-tanyáról?

Igenis, Ilse bátor volt, mint egy katona, senki sem mérközhetett vele, senki az egész világon, és legkevésbé én, mert nyúl szívem oly hevesen dobogott, hogy azt hittem, a könyvelő úr látja, s azért szemlél engem oly éles tekintettel, tetőtől talpig.

Azt hiszem, a fiatalember meg akarta mondani kísérőjének, ki vagyok, de Ilse nem állt meg, fejével bólintott s megfordult. Én természetesen szintén megfordultam vele.

Az urak lassan utánunk jöttek.

– Odakinn, az utcasarkon kocsi jön! – mondta a fiatalember hirtelen megállva. – Igen, igen, a fekete lovak! Erich bácsi visszajött a Dorottya-völgyből!

Meggyorsították lépteiket, s még előttünk értek az udvarba, hová éppen ama csinos, világos bélésű kocsi a kapun behajtott. A kék szemüveges öregúr ült benne. Éppen olyan volt, mint akkor a pusztán, csak könnyebben ugrott le a kocsiról, semmint különben kimért, mindenesetre korához illő mozdulataiból sejtettem volna.

– Jó reggelt, kedves bátyám! – mondta a fiatalember.

– Itt vagy már, Erich bácsi?! – hallatszott Charlotte szava egy ablakból.

Az öregúr üdvözlőleg intett fel, unokaöccsének és a könyvelőnek pedig kezet nyújtott. Éppen elmentünk mellettük, de nem ügyeltek ránk, mert a kocsival egyszerre egy erőteljes ifjú jött be az udvarba, útitáskával a hátán, s e pillanatban kérőleg tartotta oda levett kalapját.

Láttam, hogy a fiatalember azonnal kivette erszényét, s egy ezüst pénzdarabot akart a kalapba dobni, de nagybátyja félretolta az adakozó kezét.

– Miféle mesterember kend? – kérdezte a koldulótól.

– Asztalos.

– Keresett-e munkát a városban?

– Kerestem bizony, nagyságos úr, de mennyire! De nem találtam, sehol sem találtam, pedig Isten a megmondhatója, akárminő munkát is szívesen elfogadnék. Nagyon meguntam már a vándorlást!

– Úgy? Akkor hát jöjjön addig hozzám, van nekem elég asztalosmunkám – a ládákra mutatott körös-körül –, és jól fizetek.

A vándorlegény zavartan vakarta fésületlen fejét.

– Nagyon köszönöm, uram, de előbb még a szállóba kell mennem – mondta akadozva.

– Hát menjen! – szólt az öregúr röviden és elfordult.

– Ez aztán fogas ember! – mondta Ilse csodálkozva, míg a csarnokba vezető lépcsőn felmentünk, de én fel voltam lázítva. A koldus szörnyű rongyos és elhanyagolt állapotban volt, s milyen röviden, milyen durván szólított meg ez ember által! Nem elég borzasztó-e már magában véve az is, hogy ama magas, erőteljes ifjúnak ott alázatosan kellett a büszke úr előtt meghajolnia!...

A fiatalúr mégis sokkal irgalmasabb és nemesebb volt, kérdés nélkül nyújtotta volna oda alamizsnáját... Ha az az asztalos sohasem jönne vissza, azt sem venném rossz néven tőle. Ugyan, ki hagyná örömet az a rút kék szemüveget magára villámlani!

Charlotte bizonyára látott minket az udvaron átmenni. Lejött a lépcsőn az előcsarnokba és üdvözölt minket. Én nem vehettem le róla szememet. Mint pókháló, oly finom és átlátszó csipke főkötő függött pongyolán sötéten fénylő haján és simult szép, habár egy ifjú női archoz kissé szokatlanul nagy, tojásdad orcái köré. A világos reggeli ruha könnyű redőzetben simult magas

alakja körül. Csak egy keskeny öv jelezte a legkevésbé sem összeszorított, erőteljes termetet.

– A kis pusztai hercegnő talán hozzám akar jönni? – kérdezte nyájasan, s egyúttal meg is fogta kezemet.

– Később kegyedhez is, kisasszony, de előbb Fliedner kisasszonnyal kell szólanunk – mondta Ilse. Az ő szemei is tetszőleg függtek a szép jelenségen, ő is tisztelte a nagyot és erőset. Az olyan széles váltakon nyugvó kemény főt mindig saját erős akaratával is földíszítette... Én oly végtelenül csekélynek tűntem fel magam előtt e két izmos, magas női alak mellett, mint valami pehely, melyet a szél két tölgyfa közé fújt.

Ilse nyílt feleletére Charlotte nevetve fejét rázta s kinyitott egy ajtót... Hála istennek, azon hölgy, ki belépőinkkor a mély ablakfülkék egyikében felemelkedett, legalább nem volt olyan nagy, mint két kísérom! Fliedner kisasszony, selyemruhájában és fehér főkötőjében, övén finom arany óralánccal, megint oly ízléses, gyöngéd és előkelő jelenség volt, mint tegnap reggel az előcsarnokban, s nyájias mosollyal jött elénk.

Én Ilse mellett azonnal egy ódonszerű kartonhuzatú pamlag ruganyos párnái közé merültem el, míg Charlotte egy támlásszékre vetette magát, s a csaholó pincset, mely fekete ruhámból erővel ki akart tépni egy darabot, nyakon csípte, ölébe vette és komoly leckét adott neki.

Ilse minden hosszas bevezetés mellőzésével a legszűkebb körvonalakban írta le eddigi életemet, hogy fejem tele van bohósággal, kezeim barnák s nem akarnak kötni, lábaimnak legyőzhetetlen hajlama van mezítláb futkosni. Ezek voltak ama képmás borzasztó alapvonalai, melyeket a két évig tartandó képzés és művelődés alatt el kell törölnie.

Én ezalatt báránytürelemmel ültem s néztem az átelleni üvegszekrényben ülő csúnya, nagy kínai porcelánfigurára, mely komoly arccal bólogatott és integetett fejével Ilse velős beszédére, mintha azt mondaná: „Igen, igen, annak másként kell lennie!”

Azután megolvastam a végtelen kulcssorokat a falon. Istenem, ezen kicsi és nagy kulcsok szörnyű mennyisége mind Fliedner kisasszony fejében volt, tehát tudnia kell, hogy mit zár be mindegyik! Szinte remegni, félni kezdtem ezen háztól, melynek annyi számtalan zára van. Ó, én kedves vidám Dierk-tanyám a te egyetlenegy kulcsoddal!... És gyakran az az egy sem lett éjjel megfordítva!

– Szívesen, igen szívesen veszem szárnyaim alá a kis kisasszonyt – mondta az öreg hölgy, miután Ilse beszédét befejezte és a szekrénykét az asztalra tette. – Hanem mindamellettt egyet-mást, különösen a pénzügyet, komolyan kell megfontolni. Én azon véleményen vagyok, hogy Claudius úr tanácsát is ki kellene kérni.

– Ó, az istenért, csak ma ne, édes Fliedner! – szakította őt félbe Charlotte élénken. – Erich bácsinak ma nagyobb mérvben munkarögeszmeje van, mint valaha. Előbb csak egy hajszál hija volt, hogy egy szerencsétlen vándorlegényt fel nem fogadott, de annak volt annyi esze, hogy elillant... Ő képes lenne a hátul só szobába dugni ezt a kislányt itt, és élte fogytáig szárított virágokból halotti koszorúkat köttetni vele!

Meredten néztem szemei közé, annyira megijedtem.

– Igen, igen, csak nézzen rám, kicsikém! – mondta, jól ápolt hosszú ujjait tördelve. – Én is folyvást rettegek ezen szerencsétlen tíz körmömért, hogy egy szép napon elkoboztatnak és alkalmazást nyernek a hátulsó szobában!

– Azt tartom, önnek éppen nincs oka a panaszra, Charlotte! – jegyezte meg Fliedner kisasszony minden szelídség dacára némi élességgel.

Ilse meglepett arcot vágott. Minden látszólagos kíméletlen szigorúsága mellett mégis sokkal jobban szeretett engem, semhogy elviselhetné azon gondolatot, hogy engem boldogtalanul hagyott hátra az idegen városban...

Igaz, a legfeketébb színekkel festette tudatlanságomat és ügyetlenségemet, de azt is bevallotta, hogy nagyrészt ő is oka ennek. Sohasem volt annyi ereje, hogy engem munkára kényszerítsen, és elnyomja bennem a szabad csavargás iránti hajlamot.

– Legyen egészen nyugodt – szólt Fliedner kisasszony mosolyogva Ilséhez. – Charlotte kisasszony néha szeret túlozni. Az úr szigorú, de nem tapintatlan, bátran beszélhet vele.

– Nos, hát, jól van, ha úgy gondolja – viszonzta Ilse megkönnyebbülten. – Én nem tudom miért, de nekem bizalmam van azon úrhoz. Nem tudom ugyan, milyen arca van – lenn az udvaron háttal állt hozzá –, de a kisleány egy hóval ezelőtt a puszta láta, s azt mondja, hogy öreg, nagyon öregúr, s eszerint kell, hogy tapasztalatai legyenek, és ismerheti a világot.

Charlotte kinyújtotta mindkét karját s hangosan kacagott.

– Erich bácsi majd megköszöni ezt önnek, fenséges pusztai hercegleánykám! – mondta, és Fliedner kisasszony is pajzánul nézett rám.

– Hozza csak szekrényét és jöjjön velem! – mondta Ilsének. Egy mantillát vetett vállára, helyreigazította fehér kezelőit, lesimította fényes, őszbe vegyült haját s indulni készült.

– Én is jelen akarok lenni! – kiáltotta Charlotte felugorva, s a párnás kosarába dobta a pincset.

– Reggeli pongyolában? – kérdezte Fliedner kisasszony nagy szemekkel.

– Ej mit, hát nem szép és üde az? – vetette oda Charlotte könnyedén, s a tükör előtt mélyebbre húzta homlokába a csipke főkötőt;

Az idős hölgy vállat vont, kinyitotta az ajtót, és mi újra kiléptünk a derengő előcsarnokba. Aztán nesztelenül nyitott ki egy ajtót a csarnok átellenes végében.

XII.

Én legszívesebben mindjárt a küszöbön visszafordultam volna, hogy az udvarra szaladjak, s meggyőződjem, ég-e még a sugárzó nap a kék nyári égen... Ó, milyen komor és hideg volt itt a rácsos ablakok mögött! A túsó házsor napvilágította fala benézett ugyan ide, hanem ezen rikítóan erős vakító világosság még sötétebbnek tüntette fel a boltíves tető és a barna faliszőnyeg árnyait. A tüdő minden lélegzéssel sűrű, nyomasztó léget nyelt, mintha, a világ valamennyi virágai meghaltak és megszáradtak volna benne.

Egy hosszú asztalnál az öreg könyvelő állt. Szürke könyökvédők voltak karjaira húzva, és rendezőleg turkált egy nagy halom papírcsomag közt. Több ember volt körülötte elfoglalva.

– Jó napot, Ekhof úr! – mondta Charlotte, s menet közben negédes modorral nyújtotta neki kezét. Körülbelül úgy, ahogy egy tanuló a másikkal kezét fog. Az nyájasan fogadta köszönését. Fliedner kisasszony előtt ellenben éppoly feszesen és fagyosan hajtotta meg magát, mint előbb atyám előtt.

Keresztülmentünk a nagy, teremszerű helyiségen, s innen egy mellékszobába léptünk. Csak egy úr volt abban, ámbár több írószekrény állt az ablakos fal mellett.

Azon úr úgy ült, hogy az egész szobát és azon ajtót is, melyen bejöttünk, beláthatta. Beléptünkre felemelte a fejét, aztán, mint látszék, kissé megdöbbenve felkelt, s lelépett az ablakfülkében levő magaslatról, melyen íróasztala állt. Keskeny, nemes, kissé halvány arca volt.

Charlotte, minket megelőzve, hozzásietett.

– Reggeli pongyolában, Charlotte?... kérdezte s egy nagy tüzes, sötétkék szempár csodálkozó tekintettel szegeződött a

fiatal hölgyre. Orcáinak élénk pírja sötétebb színt öltött, egészen homlokáig.

– Ejnye, bácsi, hiszen egyedül vagy! – mondta kérőleg, s még egyszer gyorsan körületekintett a szobában. – Ne vedd most oly szigorúan a házirendet, jelen kell lennem, midőn te egy érdekes ismeretséget kötsz.

Én régen Ilse mögé húzódtam.

– Nem ezen úr volt, aki nekem a tallérokot adta – suttogtam félénken.

Charlotte éles füle felfogta e szavakat.

– Bátyám – mondta, mint egy kobold, magában nevetve – négy héttel ezelőtt egy hölgy a lüneburgi pusztán látott téged, s most az öreg, nagyon öreg Claudius úrral akar szólni.

– Ah, hiszen az végtére mindegy, ezen urat látta-e kisleány, vagy mást – vágott szavába Ilse határozottan. – Én Claudius úrral akarok beszélni, s nemde ön az?

Gyenge mosoly játszott ajkai körül, midőn fejét meghajtotta.

És Ilse most újra elkezdte elbeszélését. Tán betanulta azt, mint a pap a prédikációját, mert megszakítás nélkül pergett le ajkairól éppen azon sorrendben, mint Fliedner kisasszony előtt.

Ezalatt én a hölgyek mögött álltam, s jobban megnéztem ezen urat. Ugyanazon öregúrnak karcsú, finom magas termete és hangja volt, de azért mégsem lehetett annak feje. A fiatal, sima homlok felett egész tömege volt a szőke hajhullámnak és fürtöknek, melyek a rézsút beeső napvilágban csakugyan ezüstoffényben játszottak. Feltűnő volt ezen bágyadt fényű haj alatt a sötét szemöldök. Szilárd, merész ívet képezve sötétkék szemei felett, bizonyos erős jelleggel ruházták föl a halvány, előkelő, habár nem éppen szabályosan szép arcot... Láttam, mint mélyedt be lassankint egy kis redő azok közé. Ilse előadása nyilván nem tetszett neki, legkevésbé sem volt kedve beavatkozni e dologba. Néha a mellette felütött fóliánsokra vetett egy pillantást. Látszott,

sehogy sem tetszett neki, hogy háborgatták, habár udvariasságból úgy tett, mintha nagy figyelemmel hallgatna.

– Én csak azt javasolhatom önnek – mondta hidegen, midőn Ilse elhallgatott, hogy lélegzetet vegyen –, hogy adja a fiatal hölgyet mielőbb nevelőintézetbe.

– Nem, bácsi!– vágott szavába Charlotte. – Kegyetlenség volna ama fiatal, félénk teremtetést, ki eddig a legkorlátlanabb szabadságot élvezte, ezen gépekbe, ezen mintákba belesajtolni! Az intézetben való élet borzasztó!

– Borzasztó, Charlotte? – kérdezte mélyen megilletődve. – És te eddig majdnem egész életedet intézetben töltötted! Miért nem szóltál erről soha?

Charlotte vállat vont.

– Mit használt volna nekem a panasz? – hangzott elég keserűen ajkairól.

Claudius úr szigorúan és áthatóan nézett rá, de nem szólt egy szót sem. E pillanatban kinyílt az ajtó, az öreg könyvelő lépett be, s egy magas termetű, feltűnően szép fiatalember követte. Ez utóbbi szemlátomást megijedt a hölgyek jelenlététől és azonnal vissza akart vonulni.

– Jöjjön csak be! – kiáltotta Claudius úr. Szemöldökei kissé összébb húzódtak. Kihúzta óráját, s odatartá a belépőnek.

– Nagyon későn jön, Helldorf úr – mondta hidegen.

Charlotte előkelő, közönyös fejbőlintással viszonzta a fiatalember üdvözlését. De nagybátyja szavainál mélyen elpirult, s egy haragos tekintet érintette őt.

– Bocsánat, Claudius úr, de fivérem egyik gyermeke néhány órával ezelőtt nagyon megbetegedett – mentegetődzött a fiatalember könnyedén, remegő hangon.

– Sajnálom, veszélyben van?

– Hála istennek, már a veszélyen túl van.

Claudius ismét Ilséhez fordult.

– Valóban nem tudom, miként tegyem magam hasznossá ezen ügyben – mondta. – Sassen úrtól hivatása és egész életmódja mellett nem lehet kívánni, hogy egy fiatal – s amint ön mondja –, meglehetősen elvadult leány képzését és művelődését vezényelje.

– Azt én szívesen magamra vállalnám! – szolt közbe Fliedner kisasszony.

– Én is! – mondá Charlotte gyorsan.

– De most leginkább a kis nagyanyai hagyaték kezeléséről van szó, mely Sassen kisasszonyra jutott – tette hozzá az öregebb hölgy.

– Az, úgy hiszem, leginkább atyját illeti.

– De ő semmi módon nem akarja – mondta Ilse gyorsan –, s én örvendek, mert... – egy pillanatig zavartan hallgatott, nem lelvén a helyes kifejezést –, no hát a sok töredezett kőképek és cserepek miatt, melyekkel elfoglalja magát – tette hozzá gyors elhatározással.

Az asztalra tette a bádogszekrényt, s felnyitotta azt. Claudius úr belenyúlt, s tekintetével átfutotta a papírokat.

– Sok elévült szelvény van közte, de különben a papírok jók – mondta, ismét visszahelyezve azokat. – Tehát én kezeljem a pénzt? Akarja-e, hogy a kamatokat tőkésítsem?

– Ó igen, szaporítsa, ahogy csak lehet! – viszonzta Ilse. – De az igaz, uram, a tudor úr nagyon feledékeny, s így nagyon jó lesz, ha a kisleány néha kezébe kap egy pár garast, hadd segítsen magán.

– Hol van a fiatal hölgy?

– Hát mutassa már meg magát! – fordult hozzám Charlotte, s mielőtt tudtam volna, mit akar, levette a kalapot fejemről, lesimította kezeivel szilaj fürtjeimet, s vállamnál fogva odatolt engem, mint egy gyermeket, kinek betanult névnapi köszöntését kell felmondania.

És én egészen elfogulatlanul léptem oda. Legkevésbé sem rettegtem ezen száraz, üzleti arkifejezésű férfiútól. Olyan bátran tekintettem rá, mint azon öregúrra a pusztán. Úgy hiszem, elég bátorságom lett volna határozottan ellentmondani neki, ha szárított virágairól és halotti koszorúkról kezdett volna beszélni.

Azon pillanatban, midőn szemeink találkoztak, láttam, hogy felismert, mégis a kék szemüveges úr volt.

– Ah, lám, lám! Ama különös kisleány, ki még sohasem látott pénzt! – mondta meglepetve.

– Igen, bácsi, a pusztai hercegleány, mint Dagobert mondja, a szabad kis pusztai pacsirta, ki lábatok elé dobta a pénzt, s ki nem hagyta magát olyan könnyen a kalitkába zárni! – mondta Charlotte nevetve. – Nos hát kisleány, csináljon szép bókot az öregúrnak!

Gyöngé pír futotta el Claudius úr arcát.

– Ne légy bohó, Charlotte! – mondta olyan szigorúan és komolyan, mint a pusztán, midőn az ifjút a cipő miatt rendreutasította.

– Beleegyeznek ön abba, hogy a pénz az én kezeimbe letéessék? – kérdezte tőlem nyájasan.

Nekem olyan furcsának tetszett, hogy először életemben valami birtokkal rendelkezem, s elnevettem magam.

– Tehát igazán az enyém e pénz? – kérdeztem.

– Nos hát, kié lenne még, ha nem a tiéd? – kérdezte Ilse bosszankodva.

– Annyira az enyém az, mint a kezem, vagy mint a szemeim? Azt tehetem vele, amit akarok? – kérdeztem tovább, szinte lélegzeni sem merve feszült érdeklődésben.

– Nem, még jelenleg nem rendelkezhetik oly korlátlanul vele, mert ön túl fiatal még hozzá... Ha én ezen értékpapírokat kezelés végett átveszem, akkor minden összegről, melyet tőlem felveend, számot adnia is kell.

– Ó, akkor hát nem ér semmit! – mondtam szomorúan és leverten.

– Van önnek valami különös óhajtása? – lehajolt és kérdőleg nézett rám.

– Igen, Claudius úr, de inkább ki sem mondom, hiszen úgysem fogja teljesíteni.

– Úgy? Miből következteti ezt? – kérdezte nyugodtan.

– Mert az előbb láttam, hogy egy szegény vándorlegényt alamizsna nélkül küldött el – mondtam bátran.

– Ah úgy! Ön segíyezni akar valakit?

Egészen nyugodt maradt, egyenes szemrehányásom a legkisebb benyomást sem tette rá.

– De mi jut eszébe e kisleánynak? – kiáltotta Ilse bámulva. – Gyermekek, kit akarsz te segíyezni? Hiszen senkit sem ismersz az egész világon!

– Ilse, te jól tudod, ki van most nagy szükségben – mondtam –, s tán a perceket olvassa, míg a pénz megérkezik, melyet Hannoverből vár.

– Hallod, Leonore, ha azzal állsz elő, akkor mindennek vége – szólt közbe Ilse. Olyan haragos volt, amilyenek őt sohasem láttam. – Egyszer és mindenkorra mondom: egyetlen fillért sem szabad annak adni!

– Akkor hát tartsátok meg magatoknak a pénzt! – kiáltottam hevesen, míg szemeimet könnyek homályosították el. – De én sem veszek belőle soha egyetlen fillért sem, soha! Abban bízhat, Ilse!... Inkább fogok halotti koszorúkat és virágcsokrokat kötni Claudius úr számára, a hátulsó szobában.

Claudius úr rám nézett,

– Hát ki mesélt önnek már ama hátulsó szobáról?

Szemeim akaratlanul Charlottéra pillantottak. Ez elpirult és nevetett.

– Charlotte tréfált, Claudius úr! – mondta Fliedner kisasszony szelíden mentegelve. Midőn könnyekre fakadtam, az öreg hölgy

azonnal átkarolta vállamat s magához szorított. Ilsét pedig még jobban felbőszítette „gyermekeskedésem”. Dörömbölve tette nagy, keményre dolgozott kezét a bádogszekrény tetejére, mintha azzal óvni és elzárni akarná azt minden jogtalan igény ellen.

– Claudius úr, ne engedje soha, hogy Leonore pénzt küldjön el! – intette sürgetőleg. – Mondom önnek, ha egyszer megteszi, akkor kis öröksége máris elveszettnek tekinthető!... Én nem magyarázhatom meg azt önnek egészén alaposan, mert az egy olyan gonosz családi történet, melynek eltemetve kell maradnia... Ó Jézusom, hogy ilyen fiatal nyelv arra kényszeríti az embert, hogy mindezt mások előtt kimondja... Röviden: egy rokonról van szó, ki szüntelenül gyalázatot halmozott a házra, és kitagadtatott.

– Ismeri ön ezen rokonát? – kérdezte Claudius úr, hozzám fordulva.

– Nem, sohasem láttam őt, és csak négy hét óta tudom, hogy él.

– És ez segílyt kér?

– Igen, elhunyt nagyanyámhoz írt levelében... De senki sem akar neki valamit adni. A színészek közé ment, mondja Ilse, és énekesnő lett.

Lángoló pír szökött a férfiú arcába, becsapta a mellette levő nagy könyvet.

– De elvesztette hangját, csodaszép hangját! – folytattam aggódva, kérőleg keresve szemeit, de ő elfordult. – Milyen borzasztó lehet az, ha az ember énekelni akar, és hangja megtagadja szolgálatát! Ilse, te máskülönben olyan jó vagy, hogyan viselheted el mégis szíveden azt, hogy nem akarsz segíteni, ha valaki szükségben van!

– Milyen nagy azon összeg, melyet ön kíván? – szakította félbe Claudius úr szelíd, nyugodt hangjával szenvedélyes kérelmeimet.

– Néhány száz tallér – viszonoztam bátran.

Ilse összecsapta kezeit a feje fölött.

– Ön nyilván nem tudja, mennyi pénz az? – mondta Claudius úr.

Fejemet ráztam.

Bármennyi legyen is, én örömet odaadom, csakhogy ő visszakapja hangját – mondtam.

– Igen, azt elhiszem – kacagott fel Ilse mérgesen. – Az ilyen hígeszű gyermek csak úgy cselekszik, amint jónak gondolja, s nemigen törődik vele, mi következik abból!

– Én adok önnek ennyi pénzt – szolt Claudius úr hozzám.

Ilse szinte felsikoltott.

– Legyen nyugodt. Gondom lesz rá, hogy Sassen kisasszony azért meg ne rövidíttessék. Én jótállok érte! Az íróasztal mellett álló pénztartóba nyúlt, s négy bankjegyet tett elé. Aztán gyors kézzel vetett néhány sort egy papírra. – Legyen szíves ezen nyugtát aláírni. – Odanyújtotta nekem tollát.

– Azt megteszi Ilse, én nagyon rosszul írok – mondtam elfogulatlanul.

Titkos mosoly futott végig arcán.

– Az nem lenne üzletszerű – mondta. – Ha én önnek adom a pénzt, akkor nem érvényes Ilse asszony aláírása. Hiszen a nevét csak oda tudja írni?

– Ó igen, de majd meglátja, milyen borzasztó szarkalábak azok.

Felálltam az emelvényre, leültem a párnás forgószékre, melyet odahelyezett számomra, s vidáman néztem le Charlottéra és Fliedner kisasszonyra, kik nevettek.

De milyen nevetséges is lehetett a vézna leányalak idomtalan tanácsosi fodrával és szilaj fürtjeivel, a tisztos irodai széken, a vastag, komoly könyv előtt, melyet kis orrával is alig bírt elérni! Én is nevettem velük, s mennyire szívemből fakadt a nevetés! Hiszen olyan boldog voltam, hogy kivívtam a pénzt nagynénem számára.

Claudius úr az íróasztalra támasztotta karját, úgy, hogy alakja egészen elválasztott engem a többitől. Megragadtam a tollat és kezdtem az első betűt festeni.

– De az nem megy úgy – mondtam megállva, midőn észrevettem, hogy rám néz. – Kezeimre nem szabad néznie.

– Úgy? Hát tiltva van? Szabad kérdenem, miért?

– Ejnye, hát nem látja azt maga is? Mert olyan barnák és rútak – mondtam őszintén, és bosszantott, hogy kényszerített engem ezt kimondani.

Claudius úr mosolyogva fordította el fejét, s én szorgalmasan tovább írtam. Jaj! Mennyi betűből áll az a név!...

Ekkor kinyílt az ajtó, s az ifjú Claudius úr sietve belépett. A lángvörös szegfű, mint izzó labda szinte szikrázott felém. Elejtettem a tollat, szememre tettem kezemet, úgy tetszett, mintha az egész világ forogna velem.

– Bátyám – kiáltotta sürgetőleg –, megegyeztem Zell gróffal az árat illetően, csak öt arannyal több, mint te mondtad... Jól van így? És meg sem nézed Darlingot? Idehozattam az udvarba.

– Helldorf úr köszönt neked, Dagobert – mondta Claudius úr minden felelet helyett, s a fiatal írrokra mutatott.

Dagobert futólag köszöntve meghajtotta fejét és közelebb lépett. Észre lehetett rajta venni, hogy mulattatja őt helyzetem az íróasztalnál, de egyszersmind bámult is.

– Az egekre, Dagobert, egy érzelő szegfű a gomblyukadban? – kiáltotta Charlotte, kezeit összecsapva. – Hogyan jutott az ily tisztességre?

Dagobert jelentőségteljesen mosolygott és dévajul nézett rám. Ilse felfogta a pillantást, melynek mindenki előtt fel kellett tűnnie.

– Ó, ugyan ne tegyen már úgy, mintha e kisleány adta volna önnek a szegfűt! – mondta szárazon. – Szemeink előtt fejezte le szegény virágot, s most megnyomorultan hagyja elszáradni –

fordult magyarázóig a körülállókhöz, a többiek nagy gyönyörűségére.

Dagobert vállat vont, de ő is nevetett a többivel.

– De Erich bácsi, szabad kérdenem, mi lesz most? Nem akarsz kimenni? – kérdezte a dolgról eltérve.

– Türelem, először egy pénzügyet kell elvégeznünk – mondta Claudius úr.

– Készen van? – fordult ismét hozzám, előbbi helyét elfoglalva.

– Nem bírok írni – suttogtam. A toll még ott hevert a nyugtán, és mind a két kezemmel eltakartam arcomat, mert éreztem, hogy lángol.

– Menj ki, Dagobert – parancsolta –, s nézz utána, hogy az udvarban baj ne történjék. Néhány pillanat múlva én is kimegyek.

A fiatalember kiment a szobából.

– Úgy, most hát írjon – mondta Claudius úr biztatólag, s áthatón, de nyájasan szegezte lángoló orcámra kék szemeit.

Én leírtam nevemet, s odatoltam neki a papírlapot. Egyszermind a keze után nyúltam. Ez először történt életemben egy idegennel szemben.

– Köszönöm! – mondtam teljes szívemből.

– Mit? – kérdezte barátságos hangon, köszönetét és kezet is visszautasítva. – Mi egyszerűen üzleti összeköttetésbe léptünk, s azt nem szokták megköszönni.

Leszálltam az emelvényről, s átkaroltam Ilse nyakát. Komolysága fölötte aggasztott engem.

– Ilse, ne haragudjál – esedeztem. – Ennek meg kellett lennie. Lásd, most már nyugodtan fogok aludni.

– Igen ám, az öreg Ilsét most már félre lehet tolni, annak nincs már szava – viszonzta, de nem utasított vissza. – Tehát annak meg kellett lennie. Jó, én nem bánom, én mosom kezeimet. A pusztán háromig sem tudtál olvasni valami idegen

előtt, és most, midőn arról van szó, hogy akaratodat keresztülvigyed, és észreveszed, hogy mások is pártolnak, most egyszerre tudsz fecsegni és lármázni, mint egy szarka, s orcáid oly tüzesek, mint a sült alma. De áldás nem lesz ezen teteden. Emlékezzél a szavaimra, de akkor ne jöjj hozzám panaszoddal!

Lefejtette karjaimat nyakáról, megfogta kezemet, s el akarta hagyni a szobát.

– Megálljon! – mondá Claudius úr, ki ezalatt leült íróasztalához s szemét végigfuttatta a papíron, – Tehát ön minden vevény nélkül akarja Sassen kisasszony vagyonát nálam hagyni?

Most Ilse orcái lettek forrók, mint a sült alma. Szégyellte magát, hogy így megfélekedett minden óvatosságról, ő, a higgadt eszű, kinek „mindig helyén áll a feje”.

– Csak jóságos arca ennek az oka, Claudius úr, mástól bizonyára nem feledtem volna el vevényt kérni – mentegette magát zavartan, s átvette a papírlapot, míg én a bankjegyeket – melyek Claudius úr emlékeztetése nélkül szintén ott maradtak volna az asztalon – zsebembe dugtam. Szép benyomása lehetett e szigorú üzletembernek a pusztai lakosokról!

– Istenem, mily kiállhatatlan pedantéria! – kiáltotta Charlotte az előcsarnokban. – Mintha nem tudná az egész világ, hogy a Claudius cég nem piszkolná be magát pár ezer tallérért!... De azért minden fillért és minden magszemet fel kell írni és nyugtázni és lepecsételni!

– Rendnek kell lenni, ezt talán kegyed is be fogja egykor látni – mondta Fliedner kisasszony, zsebkendőjével letörölve mantilláját, mely az első szobában kissé poros lett.

Az ifjú hölgy hátravetette fejét.

– Most nézzük meg Darlingot! – mondta felelet helyett, s leszaladt az udvarra vezető lépcsőn.

Az udvar üres volt, ellenben a kertnek mind a két ajtószárnya nyitva állt, s zavart kiabálás és zaj hangzott a kertből, mintha emberek és állatok szilajul összevissza futkosnának.

Claudius úr utánunk jött, egy pillanatig csodálkozva hallgatózott, aztán előresietett a kertbe.

Szívem hevesen dobogott a félelemtől és szánalomtól, midőn a nyitott kertajtón benéztem... Egy megvadult ló száguldott a kertben. Villámként repült a karcsú, ózkonnyúségű állat a tág, virággal megrakott téren. Tükörfényes háta és combjai a legtisztább aranszínben tündököltek, és sörényét rázva, vadul nyerítve a szabadság örömeiben, kigúnyolt minden kezet és lábat, mely utána futott és üldözte.

Valódi kéjjel tiportak el patái egy nagy violaágyat, aztán teljes erővel belerúgott a nagy üvegház ablakaiba! Magasra felágaskodva, s visszarettenve a csörömpöléstől állt meg az aransárga egy pillanatig. De csakis egy pillanatig, mint egy ércből öntött szobor, hátulsó lábain. Aztán nyílsebességgel megfordulás tovaszáguldott egy építmény felé, mely pompás bíborrózsák ezreivel díszlett, s most egyszeriben összetörte.

Valamennyi kerti munkás, a házban foglalkozó ember, sőt a két úr is az irodából, kik nyilván meghallották a zajt, ide-oda futkosott Dagoberttel és egy aranyaszomántos lovással együtt, és most Charlotte is, ki eddig lángoló szemekkel állt mellettem, berohant a kertbe.

Mintha a földből nőtt volna ki, úgy állt meg egyszerre a magas, erőteljes alak, világos lobogó ruhában, azon út közepén, melyen a ló vadul előreszáguldott, s a bőszerű állat horkolva hőkölt vissza a megdöbbenő jelenségtől, de a két karcsú, erős hölgykéz egyetlen ügyes, gyors mozdulattal megragadta mindkét felől a kantárt. Vasfogással tartotta s tovább hurcoltatta magát a vakmerő leány néhány lépésnyire, míg a mentő kezek mindenfelől odasiettek s megfogták az elvadult állatot.

– Charlotte, te pompás leány vagy! – kiáltotta Dagobert, még lihegve, de büszkén és ujjongva, s megcsókolta nővére homlokát. Mellette állt ama fiatalember az irodából, halványan s káprázó szemmel, mint egy kísértet. Ő volt az első, ki Charlotte segélyére jött... Láttam, mikor Charlotte szemei az ifjúra villantak. Lángoló pír futotta el a leány orcáit, de azonnal elfordult, olyan könnyedén s oly közönyös mozdulattal, mintha egy megvető „Ej mit!” lebegne ajkain.

Mindnyájan egyformán bámultuk erejét és bátorságát, én pedig szerettem volna erős kezeit megcsókolni. – Csak Claudius úrnak nem volt egyetlen szava sem számára.

– Ki nyitotta ki a kertajtó mindkét szárnyát? – kérdezte szigorúan, s az emberek közé lépett, kik azonnal tiszteletteljesen elszéledtek.

– Tréssel bankár szobáiban akartam a virágokat frissekkel felcserélni, s két szolga volt nálam a nagy saroglyával, így mind a két szárnyat ki kellett nyitnom – mondta ama szelíd hangú kertész, ki tegnap a kerten keresztül az utat mutatta meg nekünk –, és a ló bizonyára megijedt a nagy leanderfáktól, amint a saroglyán vitték.

Claudius úr hallgatott. Dagobertnek sem szólt egyetlen gáncsoló szót sem, ki az idegen lovat az üzleti udvarra hozta, s a lovászt sem dorgálta meg, hogy jobban nem vigyázott rá. A kertben tett pusztítást illetőleg sem ejtett egyetlen szót sem. Nagy figyelemmel szemlélte a tajtékozó aranysárgát. Szép állat volt az, de azon modorban, mellyel fejét lehajtotta és aztán hirtelen, váratlanul hátravetette, valami gonoszság és álnokság rejlett.

Dagobert ezalatt a nyeregbe vetette magát, és egyszerre ló és lovas visszarepült a tág udvarba... Ez most gyönyörű látvány volt. Rövid tüzes ellenkezés után a ló, megadta magát urának és mesterének, s látszólag a legkisebb intésének is engedelmeskedve.

Mint tűntek el mind a férfiak, akik ott álltak -- még a feltűnően szép, fiatal Helldorfot sem véve ki – ama Tankréd előtt ott, sötét gesztenyeszín fürtjeivel...

Csak az orcaiba hirtelen szökő pír árulta el, hogy a paripa titokban ellenszegül lovasának. Ruganyos alakján nem lehetett semmi erőmegfeszítést észrevenni.

– Bácsi – kiáltotta át –, bocsásd meg Darlingnak neveletlenségét pompás tulajdonságai kedvéért!... Nem gyönyörű állat ez?... Csak nézd meg jól! Ékes, ruganyos termete, a pici fej karcsú, hajlott nyakán. Finom, mintegy kecses hölgy, s tüzes, mintegy bátor vitéz... Bátyám, e paripa bírása fölöttébb boldoggá tenne.

– Azt nagyon sajnálom, Dagobert, mert én nem veszem meg... Csak lovagoljon rajta maga a gróf úr – mondta Claudius szánólag, de igen szilárdan, és elment megszemlélni a pusztításokat.

Dagobert egy ugrással a földön termett. Odanyújtotta a gonoszul mosolygó lovásznak a kantárt, és azt mondta:

– Tisztelem a grófot, majd beszélek vele a többiről!

A lovász felült s kilovagolt az udvarból, a többiek is elszéledtek, gyorsan visszatérve helyeikre.

Charlotte fivére karjába fűzte kezét s gyöngéden nézett kigyulladt arcára. A kertbe vonta őt, hová már Fliedner kisasszony és Ilse is beléptek, s gyorsan mentek az elpusztított üvegház felé. Rólam tökéletesen megfeledeztek. Én a testvérek után mentem, kik a híd felé vették útjukat.

– Nemde, most megint úgy álltam ott, mint egy megleckézettett iskolás gyerek! – dünnyögte Dagobert fogai közt. Hangja félig el volt fojtva, mintha a düh és harag összeszorítaná torkát. – S engem semmi sem bősít fel annyira, mint az a tettetett nyugodtság mindenben... Ő két okból nem veszi meg az állatot. Először, mert pajzánságában egy pár virágcsokorgarasban és néhány lat virágmagban megkárosította,

s másodsor, mert nyárspolgári gőgje nem akar semmi érintkezésbe lépni az arisztokrata eladóval. Inkább hagyja magát, megcsalni bármelyik zsidó által... De arról aztán nem szól egy szót sem! Hallgat, úgy tesz, mintha észre sem venné a kárt, s egyszerűen azzal bosszulja meg magát, hogy minden indoklás nélkül visszautasítja a vételt... És milyen hirtelen mutat gavalléros modort és tárgyismeretet! Nevetséges! Ő, ki sohasem ült más háton, mint egy lábú irodaszékén, úgy tesz, mintha szakértő volna. Olyan szemekkel vizsgálja a lovat, mintha a legjobban értene hozzá.

– Te abban könnyen csalódhatnál! – vágott szavába Charlotte.
– Én ellenkezőleg. Nagy a gyanúm, hogy Erich bácsi egykor, különösen Párizsban, bőven részt vett a gavalléréletben. Nem szenvedélyből, mert szenvedélyei nincsenek, a munka iránti szenvedélyt kivéve, de talán a divat kedvéért, vagy mit tudom én, miért!

Dagobert vállat vont, s visszatekintett a rózsákkal befont tákolmányra, melyet Claudius úr vezénylete alatt éppen felemeltek.

– A hidegség és számítás ezen pajzsa ellen mi ketten nem tehetünk semmit! – mondta. – Itt csak össze kell szorítani fogunkat, kezünket a forró, nyugtalan szívre nyomni, és bevárni, míg egy megváltó csillag feljön fölöttünk!

Midőn Charlotte megfordult, észrevette jelenlétemet, s elfogulatlanul kezét nyújtotta, hogy vezessen. Dagobert ellenben ijedten visszadöbbszent kis személyemtől, látszott, mennyire kellemetlen neki, hogy fültanú volt a háta mögött.

Pedig ha tudta volna, milyen vihar dúlt e pillanatban szívemben! Ujjaim összenyomták a bankjegyeket zsebemben. Milyen örömet dobnám oda azokat annak a férfiúnak ott, mint tallérjait a pusztán ezen jégtuskónak, ki látszólagos külső szelídség és jóság mellett e gyönyörű két ifjú lény felett zsarnokoskodik, és hatalmát érezteti velük!

Tehát senkijük sincs a nagyvilágon, csak keményszívű vén nagybátyjuk? ... Ó, én lelkesült szövetségesük voltam anélkül, hogy sejtették volna.

Dagobert a hídnál elbúcsúzott tőlünk, a városba ment. Milyen jónak és nemesnek kellett lennie! Minden bosszúsága dacára mégis először átment nagybátyjához s búcsút vett tőle, mintha semmi sem történt volna.

Charlotte lassan lépdelt tovább, azt mondta, hogy könyvet hoz magának a könyvtárból.

– Jöjjön, kisleány, én szeretem önt – mondta séta közben, vállaimat átkarolva. Szorosan magához vont, úgy hogy szívének erős, heves dobogását érezhettem. – Önnek jelleme van, s bátor szív dobog parányi testében... Mert ahhoz valóban bátorság kell, hogy valaki Erich bácsi szeme közé merjen nézni s tőle valamit kérni.

– Tehát önnek nincs atyja, vagy legalább nagyanyja? – kérdeztem hozzásimulva, s félénken tekintettem fel szép arcába, mely még az izgalom jeleit viselte. E pillanatban eszembe jutott, hogy nekem elmebeteg nagyanyám mellett is szabad volt boldog gyermeknek lenni.

Charlotte mosolyogva tekintett le rám.

– Nem, hercegnőcském, nagyanyám sincs, ki kilencezer tallért hagyna nekem. Ó, istenem, hogy leráznám akkor a port cipőimről! Mi nagyon korán lettünk árvák. Atyám 1844-ben esett el Isly mellett Marokkóban, – francia tiszt volt. Midőn Franciaországot elhagyta, én még pólyában voltam, s nem is tudom, hogy milyen arca volt.

– Hát talán olyan, mint Claudiusnak, hiszen bizonyára fivére volt...

Charlotte megállt, visszavonta karját s felkacagva csapta össze kezeit.

– Ó kisleány, önnek mégiscsak pompás ártatlan elmécskéje van!... Egy Claudius francia szolgálatban!... Az őstisztességű,

tősgyökeres német magárus cég fia francia szolgálatban! No, az bezzeg szépen csóválta volna tiszteletre méltó, merev farkocsát. Nem, nem, bennünk egy parányi sincs ezen darabosan őszinte német szatócselemből! Dagobert és én, mi franciák vagyunk, testestől-lelkestől!... Hála istennek, a mi ereinkben egy cseppje sincs e halvérnek!,,. Fogadott gyermekek vagyunk, Erich bácsi fogadott örökbe minket, isten tudja, mi okból,,. Szánalomból bizonyára nem. Ez tán rútul hangzik ajkaimról, de én sehogy sem hihetem azt!

Ismét átkarolt engem, s lassú léptekkel ment tovább.

– Hiszen magában véve nagyon szép és nemes volna ezen örökbefogadás, s én bizonyára nem lennék az utolsó, ki hálát adna neki érte – folytatta. – Hacsak nem tűnnék ki itt is a megrögzött önkény. Ő reánk erőszakolta nevét, nevünk Mericaurt, és mégis Claudiusnak kell magunkat neveznünk s úgy is írunk... Claudius! Milyen borzasztóan görcsös, feszes nyárspolgári név!... Semmi okunk sincs háládatosnak lennünk ezen reánk erőszakolt cseréért! Homlokunkra ragasztja a szatócseéget, mely különösen Dagobertnek katonai pályafutásában van hátrányára.

– Ő katona? – kiáltottam bámulva. Streit kisasszony gyakran beszélt kimerítőleg a kétszínű posztóról és fényes gombokról, mik egykor atyám házában is ki-be jártak.

– Hát olyan csodálatos az?... Vagy úgy! Ön még nem látta őt hadnagy egyenruhájában. De úgy hiszem, a polgári öltözetben is meglátszik rajta a katonatiszt. Ő Z.-ben van elszállásolva, s most szabadságon van itt... Büszke vagyok Dagobertre. Annyira megegyezünk és kiegészítjük egymást, mint két testvér ritkán. Talán annál inkább szeretjük egymást, mert igen sokáig voltunk elválasztva. Én életem harmadik évétől kezdve két évvel előttig egy nevelőintézetben voltam, Dagobert pedig katonai nevelésben.

Kiléptünk a Karolina-lak előtti térre.

– Jer, Hansi, jer! – kiáltotta Charlotte: A daru, mely megint a tónál állt, mint valami tüzes imádó szaladt hozzá. Mindenfelől jöttek pávák, gyöngytyúk, s itt-ott egy-egy fácán tollazata is csillogott, de azonnal eltűnt megint a sűrűben. Jelenlétem elriasztotta a félénk állatokat.

– Nézze csak, mennyi nem érdemlett szeretet mindenfelől! – nevetett Charlotte. – Ez ugyan fáradság nélkül van megszervezve. Én soha nem etetem ezen állatokat, sohasem hízelgek nekik, s mégis, amint hangomat hallják, utánam járnak s körülögnak. Nem különös ez?

Én semmi különöset nem találtam benne.

Hiszen már én magam is mint valami általa elkényeztetett, s éppen azért mindenre kész hű ebecske futottam mellette! Még sokkal tapasztalatlanabb és illetéktelenebb voltam, semhogy egyénisége hatalmát felismerhettem volna.

De a hihetetlen biztonság és erő összes jelensége és szilárd, csengő, hangon kimondott minden szava annyira imponált nekem, annyira megigézett, hogy őt magát és mindent, amit mondott, máris evangéliumnak tekintettem. Hogy ő is tévedhetne, vagy nem lehetne igaza, az nem is jutott eszembe.

– Hová utaztak azon emberek, kik itt laktak? – kérdeztem, a lepecsételt ajtókra mutatva, midőn az első emeletre értünk.

Charlotte nagy, gyanakvó szemekkel nézett rám, mintha áttol tartana, hogy az eszem nincs a helyén, aztán felkacagott.

– Tehát önöknél, ha valaki elutazik, az ajtókat szokás lepecsételni? Tán Ilse asszony is lepecsételte a Dierk-tanyát?... Hahaha! Hogy hova utaztak ezen emberek?... A mennyországba, kisleány! Én nagyon megijedtem.

– Tehát meghaltak?

– Nem haltak meg, csak meghalt... Egy nőtlen fiatalúr lakta az első emeletet, Lothar, Erich bácsi egyetlen testvérébátyja, egy gyönyörű tiszt. Majd meglátja rendkívüli szép, olajba festett arcképét, ott függ az előházban a nagyteremben.

– S meghalt?

– Meghalt, gyermekem, valóban, visszavonhatatlanul... Szélhűtésben halt meg, mint a hivatalos jelentés mondja, de egészen titokban golyót röpített agyába. A világ az uralkodóház egy hercegnőjével hozta összeköttetésbe halálát.

– Nem Sidoniének hívják azon hercegnőt? – szaladt ki ajkaimon.

– Ejnye, hát a kis pusztai vadóc genealógiai ismeretekkel is bír?... „Hívták”, kell mondani, mert Sidonie hercegnő szintén meghalt – néhány nappal a szép tiszt halála előtt... De mindez már régen elmúlt világ, amiről senki sem tud valami bizonyosat, én pedig a legkevesebbet. Csak annyit tudok, hogy a pecsétek ide vannak ragasztva, és az utolsó lakó végrendelete szerint ott is fognak maradni, míg... Tán a világ végéig, ha isten is úgy akarja!... Én nagyon szeretnék egyszer oda bekandikálni, csak úgy lopva. De hát minden úgy be van reteszelve, örök időkre eltorlaszolva, és Erick bácsi árgus szemekkel őrzi a pecséteket.

Egek, ha ama kérlelhetetlen férfiú átható tekintetével valaha megtudná, hogy az idegen leány a pecsétek mögött is járt! Reszketés futott végig tagjaimon, és erősen összeszorítottam ajkaimat, csak hogy az istenért soha el ne áruljam e szerencsétlen titkot!...

Alig léptem e világba, s máris volt valami, amit titkolnom kellett előtte, – nekem, kinek gondolatai és csevegései eddig oly fesztelenül, oly szabadon röpködtek, mint szilaj fürtjeim a pusztai szélben.

Ezalatt Ilse is feljött utánunk a lépcsőn, és dorgált engem, hogy megszöktem tőle, míg ő az üvegházban a szerencsétlenséget nézte.

– Ugyan szép história, amit a szörnyű állat véghezvitt! – mondta egészen felizgultan. – A nagy drága üveglemezek közül kettő egészen össze van törve, s rúgásával egy nagy fát is felfordított. Szép piros virágai ott hevernek a földön, mintha

piros hó esett volna... és az úr egyetlen szót sem szól. Történt volna csak velem!

– Erick bácsinak elég kaméliája van – mondta Charlotte könnyedén és gúnyosan. – Azt a néhány letört virágot semmibe sem veszi!... Különben ne higgye, hogy csak egyetlenegy is kárba vész vagy fizetetlen marad. Azokat mind sodronyra tűzik s virágcsokrokba kötik, ezek roppant mennyiségben lettek nálunk megrendelve egy polgárbálra. Nálunk semmi sem vész kárba, afelől nyugodt lehet.

Ezzel kinyitotta a könyvtár ajtaját, de én ott is beosontam mellette, s az ablakfülkéhez szaladtam, hol atyám dolgozott. Nem, Charlotténak nem szabad látnia, amint ez neveltségesen felrezen írásából s oly gyámoltalanul és értetlenül bámul a világba! Nem szabad őt kinevetnie, – azt én nem tűrném!

– Atyám, megint itt vagyunk! – mondtam, s átkaroltam nyakát. Így nem kaphatta fel fejét, s nem is tette azt, csak fölvetette szemeit és mosolyogva nézett arcomba. Boldog voltam, ő már ismerte hangomat, s hatalmam volt fölötte.

– Úgy, te kis hamis, így megrohansz engem? – enyelgett orcámat veregetve. – De ha egészen úgy akarsz tenni, mint kedves anyád szokta, akkor csak halkán, egészen halkán tedd kezedet homlokomra, vagy ejts egy virágot kéziratomra, és sutty! Megint künn kell lenned, mielőtt csak el tudnám gondolni, hogy ki volt itt.

Mindig fájdalmas szúrást éreztem szívemben, midőn anyámat ily módon említette. Őt tehát mindenkéfelett szerette, és anyám, amint látszott, ezerféle módon gyöngéd figyelemmel vette körül férjét, de elhagyatott gyermeke nem is létezett számára.

Atyám most Charlottét is megpillantotta. Felugrott és meghajította magát.

– Visszahoztam kisleányát, tudor úr – mondta. – Csak megengedi, hogy az előházbeli „tudománytalanok” is képezzék és idomítsák kissé a kis pusztai vadvirágot?

Atyám szívélyesen megköszönte ajánlatát, s korlátlan felhatalmazást adott neki e részben. S ekkor egyszerre, mintegy valamire emlékezve, homlokát dörzsölte.

– Éppen most jut eszembe, igen, néha kissé feledékeny vagyok, hiszen tegnap néhány pillanatig Margarete hercegnővel is beszéltem. A többi közt megérkezésedet is említettem, gyermekem, s ő igen élénken kinyilatkoztatta óhaját, hogy a jövő héten látni szeretne téged. Ismerte anyádat, mikor még udvarhölgy volt az L.-i udvarnál.

– Ön boldog! – kiáltá Charlotte. – Régi nemes nevet, nagy hírnevű atyát és oly anyát bír, ki udvarhölgy volt. Valóban, az Isten minden szerencseadománnyal halmozza el önt! S ön ezt tán nem is éppen irigylendőnek találja?

– Nem, én félek a hercegnőtől! – viszonztam félénken, s Ilse mellé húzódtam.

– Ne félj, Lórikám, igen hamar meg fogod őt szeretni – vigasztalt engem atyám, Charlotte pedig összehúzta pompás, fekete szemöldökét.

– Ne legyen gyermekes, parlagi rózsza! – zsémbelődött. – A hercegnő nagyon szeretetre méltó. Ő Sidonie hercegnő nővére, tudja, azé, akiről az előbb beszéltünk, s a fiatal herceg nagynénje. Most a háziasszony szerepét viszi az udvarnál, mert az ifjú fejedelem még nőtlen, s azt mondják, különös szívességgel viseltetik az olyan félénk, kicsi – bocsánat! – együgyű leánykák iránt, kik az udvarnál való bemutatástól félnek... Tehát legyen nyugodt, picikém!

Ezzel vállamnál fogva előre-hátra forgatott engem.

– De így akarja kisleányát a hercegnőnél bemutatni? – kérdezte atyámtól, s valóságos koboldmosollyal mutatta fehér gyöngyfogait.

Atyám zavartan, minden értelem nélkül nézett rá.

– Hát, úgy értem, hogy ezen özönvíz előtti öltözetben?

– Hallja a kisasszony – vágott a szavába Ilse éles hangon –, ebben a ruhában itt gyászolta szegény úrnóm a nagyságos tanácsos urat. Akkor pedig még előkelő és büszke volt, s ezen ruha mégis elég jó volt neki, s így hát nem fog ártani a hercegasszonynak sem, ha ebben látja a kisleányt.

Charlotte szeme közé nevetett.

– Hány éve annak, jó Ilse asszonyom?

Most atyám fejében is megvirradt. Végigsimított homlokán.

– Tehát az a bökkenő?... Igen, igen, igaza van, Claudius kisasszony, így nem lehet Lórit bemutatni. Most jut eszembe, boldogult nőm kitűnő ízléssel bírt, s még a későbbi időben is sokat járt velem az udvarhoz. Édes Ilse, lenn a földszinti lakban még két ládának kell lennie tele piperetárgyakkal. Ama fájdalmas eset után akkori gazdasszonyom elrakta azokat...

– Irgalmas isten, annak már tizennégy éve múlt! – kiáltotta Ilse kezét összecsapva. – És mindezt egyetlenegyszer sem szellőztették azóta?

Atyám fejét rázta.

– Ó, szegény teremtés! – mondta Charlotte szinte felujjongva, s átkarolt engem. – Itt nekem kell kiegészítőleg közbelépni, mert különben olyan gyönyörű tréfája lesz az egész hercegi városnak, mint még soha!... Én mindenről gondoskodni fogok, tudor úr!

– Úgy? És ki fizeti meg? – kérdezte Ilse szárazon.

Atyám nagyon megdöbbsent arcot vágott és aggódva nézett ránk. Összekulcsolta kezeit és pattogtatta ujjait.

Charlotte nagyon jól vette ezt észre.

– Majd beszélek erről a bácsival – mondta.

– Az sem adhat a kisleánynak más pénzt, csak abból, ami az övé – szólta közbe Ilse rendületlenül –, és ez szép história lesz majd. Az a kis vagyon csupa rongyért és haszontalan limlomért oly könnyen a szélnek repül, hogy észre sem vesszük!

– Hát nem bánom, tartsa meg a pénzét a zsebében! – viszonzta Charlotte bosszankodva. Én legújabb öltözékemet,

melyet csak tegnap hozott el a szabó, odaadom neki. Ilyen öltözetben nem bocsátom a kisleányt az udvarhoz, mert sokkal jobban szeretem, semhogy azt megengedjem.

Félrehajtottam fejemet és lopva megcsókoltam a fehér kezét, mely vállamon nyugodott. Ilse látta ezen mozdulatot. Fejét rázta, és eddig soha nem látott, fájdalmasan keserű vonás tűnt fel arcán. Úgy hiszem, már másodszor megbánta ma, hogy engem ezen „értelmes emberek” házába hozott.

Különben még nem volt semmi ok az aggodásra. A kielégített hiúságnak egy szikrája sem vegyült azon hálaérzetbe, mellyel Charlotte kezét megcsókoltam. Legtávolabbról sem gondoltam arra, hogy tán szebbnek tetszem majd a vastag mellfodor nélkül, mitől Charlotte merészen megszabadított. Barna arcom bizonyára egy árnyalattal sem tűnnék fel fehérebbnek olyan finom csipkegallér felett sem, mint amelyet az ifjú hölgy viselt, s kicsi füleim, melyek a legkisebb benső szorongatás alkalmával rögtön oly tüzes pírban égtek, abból is bizonyára éppen oly neveltségesen néznének ki, mint a fehér mellhullámok közül. De akkor mindegyre nem is gondoltam – egyszerűen azon szerétéiért voltam iránta hálás, mellyel elem jött.

Charlotte elbúcsúzott atyámtól, anélkül hogy az óhajtott könyvet magával vitte volna. Az udvarnál való bemutatásom, úgy látszott, egész gondolatvihart keltett ezen fehér, szilárd homlok mögött. Lenn a csarnokban még egyszer biztatott engem, hogy mindenről gondoskodni fog, újra komolyan figyelmeztetett, győzzem le egészen „ok nélküli féltékenységemet”, s visszasietett az előházba.

– Te nem fogod a kölcsönzött ruhákat felvenni – szólt Ilse hozzám, midőn Charlotte túl a tavon eltűnt a berekben. – Hiszen megboldogult nagyanyád sírjában is megfordulna... Ó, Jézusom, most végre még magamnak kell kérnem Claudius urat, hogy adjon ki a te pénzedből arra a haszontalan limlomra!... No, szép piperebábot fognak belőled csinálni abban a házban ott!

Midőn a lakószobába léptünk, hol a szobaleány éppen terített, a nyájas öreg kertésszel is találkoztunk, s ettől megtudtam, hogy Claudius úr parancsára virágállványt állított fel szobámban.

Alig tudtam néhány kimért szónyi köszönetét elhebegni neki, – hiszen nekem Claudius úr virága nem is kellett! Miért nem inkább eladja azokat az a szűkkeblű, számoló nagybácsi?!... Be sem mentem, hogy megnézzem azokat. De ebéd után eddigi életem legnehezebb, legszorongatottabb órái egyikében, mégis ott ültem mellettük, mert íróasztalomat félárnyékba borították...

Íróasztalomat! Milyen gúny rejlett ebben: nekem asztalt állítani, melyen kizárólag csak írni kell!... És most mégis előtte ültem és szinte izzadtam nagy szorongatottságomban, mert levelet kellett írnom, – az elsőt életemben. Ilse kérlelhetetlen maradt.

– Most lásd magad, hogyan végzed, amibe belekezdte. Egyetlen ujjammal sem nyúlok hozzá! – szólt kegyetlenül és határozottan s magamra hagyott óriási feladattal.

„Édes nagynéném! Elolvastam leveledet. Fáj a lelkem, hogy szép hangodat elveszítetted, s miután kedves nagyanyám meghalt, tehát én küldöm neked a kívánt pénzt.” Ennyit mondottak az összevissza kuszálódott fekete betűk a fehér lapon, mely előttem hevert. Szerencsésen megeltem a kezdetet, aztán felvettem szememeimet, a külvilágtól várva a további sugallatot.

Finom illat áradt el, – igaz, ott állt a virágasztal. Pompás halványsárga tearózsák hajtották felém nehéz kelyheiket, s a virággal behintett, magasra emelkedő rózsa-, azálea- és kaméliafák körül, koszorú gyanánt viruló hangabokor fonódott! Az öreg kertész mégis nagyon szépen elrendezte és kigondolta ezt!... Eldobtam a tollat s mind a két kezemmel a virágok közé kaptam... S erre emlékeimből egyszerre a méhektől körülzsongott háztető tekintett be hozzám, hangafűfodrával mindenik cserép téglasor alatt, s a csendes udvar felett a szarkák lármáztak a tölgyfák koronáiban. Az öreg fenyő kuszáit gallyaira ránehezült a

délutáni nap hevének egész súlya, és a lila meg rózsaszín szőnyegben a sárga rekettyevirágok tündököltek behímezett aranycsillagokként... Kék lepkek! Utánuk szaladtam egész a nyírfáig be a sűrű fűz- és égerfaberekbe, és sutty! Meztelen, forró lábaim a pompás, hús, rejtett pusztai folyóba ugrottak!...

Ekkor felijedtem gondolataimból, összevontam kezeimet, s újra bemártám a tollat az álnok feketeségbe, melyet az emberek kínomra találtak fel.

De most tovább!

„Én K.-ban lakom atyámmal Claudius úrnál, ha talán írni akarsz nekem, hogy megtudjam, ha meg is kaptad-e a pénzt a postán.” Punktum! Ez nagyon jól volt így, de vajon el is tudja-e olvasni? Ilse mindig azt mondta, hogy semmi értelme sincs írásomnak, mert a betűk „hamisan vannak összerakva”. Ah, most még a daru kezdett táncolni odakinn, s a kőkerítésen át egy sereg gyöngytyúk kiabálva menekült.

Amott meg túl a Dagobert lépett ki a berekből. Gyorsan haladt tovább, finom sétatálcával egyre a levegőt vagdalva, s egyenesen a Karolina-lak felé tartva... Én ijedten hajtottam le fejemet, mert mindig azon ablakra nézett, ahol én ültem. Nem, nem, ő nem jön be. Mégis túlságos együgyűség lett volna, ha első, villámszerű gondolatomnak engedve, az ajtót bereteszelem! Ő felment a könyvtárba, még az utolsó lépcsőn is hallottam elhangzó lépteit... Istenem, mennyi mindenféle látni- és hallanivaló történik a világon, s mégis lehetnek rideg emberek, kik egész napokon át írnak és az élettelen papír fölé hajolnak, mint például Claudius úr ott az előházban!

Már csak az aláírás hiányzott: „Unokahúgod, Leonore Sassen” – és végül a cím, melyet nagy ügyel-bajjal, betűt betű után, nagynéném összegyűrt levélmaradékáról leírtam... Hála istennek! Ez volt az első levél, de bizonyára az utolsó is, melyet valaha írok, – soha többé nem teszek ilyet... Ott hevert a toll

megint az ódon tintatartón, ahonnan felvettem – én bizonyára nem fogom háborgatni örök nyugalomban.

Hanem Ilse akarva, nem akarva, mégis kénytelen volt rányomni az öt pecsétet a levélre, aztán mintha égetné, ujjja hegyével fogta meg a levelet, – de mégis saját kezűleg vitte a postára. – A világért sem bízta volna idegen kézre a sok pénzt.

És ez a nyomorult első írásom és következményei olyannyira emlékeztetnek az ártatlan kis madárkára, mely öntudatlanul valami gonosz, mindent elnyomó dudva magvát egy művészileg elkészített, s ápolt virágágyba hordja.

XIV.

A Claudius-ház igen régi cég volt. A tizenhetedik század első felében, midőn a tulipánláz Hollandiában kitörve az egész világot befutotta és a Augustus Semper három hagymájáért 30 000 forintból álló s általunk jelenleg alig érthető összeget fizettek, a Claudius cég már híres volt és virágzott, s a család roppant vagyona különösen azon időből származott. Kezébe vette a virágmívelés ezen ágát, s a legkitűnőbb tulipánhagymákat tenyésztette. Azt beszélték, hogy a leghíresebb tulipánfajták közül a legtöbbet Claudiusék ügyes kezei termesztettek, melyek Hollandiában mesés árakon keltek el, s részben hollandi bélyeggel ellátva adattak át a kereskedelemnek.

De minél jobban felhalmozódtak a kereskedelmi ház kincsei, annál tisztességesebbek és egyszerűbbek lettek a cég egymás után következő főnökei és azonnal tartózkodóbbak a világ és annak örömei iránt. Fenntartották a legszigorúbb polgári egyszerűséget és egyenességet, s a végrendeletek egész során azon szigorú intés futott át az illető utódok számára, hogy híven ragaszkodjanak a tisztességes életmódhoz és feddhetetlen erkölcsiséghez, s az örökségből való kizáratás alatt tartsák távol magukat minden fényűzéstől.

Így történt, hogy a félreeső Fali utcában álló sötét kőház külszínét soha szépítő javítás nem élte... Mindnyájuknak, amint egymás után következtek, abban kellett lakniok, és az üzlethelyiség, a barna bor faliszőnyegű nagy boltíves szoba mai napig is ugyanazon állapotban maradt, amelyben akkor volt. Ott ama drága tulipánhagymákat csomagolták, melyekből a lázasan izgatott tulipánrajongók számára új színpompában emelkedett ki az akkori virágkirálynő.

Azon öregurak, kik egyik kezükkel gyöngéd virágalakokat ápoltak, a másikkal pedig vasláncokkal és páncélokkal igyekeztek körülvenni jövőendő nemzedéküket, a legjobban tudhatták volna, hogy a bimbózó korcs- vagy válfajok nem sokat gondolkodnak a törvények szabályaival, – és ha bölcssek lettek volna, akkor ezen virágtapasztalást az emberi természet javára is érvényesítették volna.

Eberhard Claudius a szellemileg gazdagon megajándékozott férfiú, mindenesetre sokat szenvedhetett háza nyomasztó, korlátozó hagyományai miatt, de ő tudott magán segíteni.

Amint beszéltek, szép, előkelő és általa szenvedélyesen szeretett neje bükörba esett az előhúz komor helyiségeiben... Egyszerre, anélkül, hogy a világ sejtette volna, idegen munkások jöttek, s egy francia építész vezénylete alatt a tág erdőség közepette, mely fallal volt elkerítve, bizonyos mennyiségű, ősidők óta kímélettel ápolt fát irtottak ki. Az oltalmazó erdei homályban lassanként egy derült kastély támadt, tele verőfényvel és duzzadó selyempárnákkal, repeső szerelemistenekkel és tetőig érő tükrökkel, melyekben az imádott nő szépsége fényesen visszaverődött. És azon a napon, melyen a halovány hölgy a meseszerű gyorsasággal elővarázsolt tavat először körüljárta, örömeiben felujjongva a tág, fényes csarnokban a gyöngéden gondoskodó férj nyakába borult. Az ő tiszteletére Karolina-laknak nevezte el Eberhard a kastélyt.

Eberhard Claudius egyszersemind a régiségtár megalapítója, s a gazdag tartalmú könyvtár és kéziratgyűjtemény gyűjtője is volt. Beutazta Olaszországot és Franciaországot, és ritka szakértő tekintettel kutatta fel a tudomány és művészet kincseit. Azokat haza is hozta, de hazájában éppen úgy el voltak rejtve a Karolina-lak helyiségeiben, mint az újra felviruló, szép fiatal nő.

Utána fia, Konrad lett a ház főnöke, ki visszatért a régi kerékvágásba. Puritán szigorral külsőleg-belsőleg egyaránt visszaállította a régi házi rendszabályokat, s zár alá tette a Karolina-lakot minden kincsével, mint oly művet, mely a legkirívóbb fényűzés és világi hivalkodás teremtménye lévén, az ősök szelleme ellen vét. A fényűzésnek egy újabb válfaja pedig csak unokájában Lothar Claudiusban jött megint napfényre.

Ez utóbbi, Erich öccsével együtt korai árvaságra jutván, határozottan ellenszegült annak, hogy ő legyen a cég képviselője. Tüzes természete a katonai pályát választotta. Nagyon hamar léptették elő, nemességet kapott, a fővezér segédtszjtje, s az uralkodó herceg kitüntetett kedvence lett.

Ekkor megint kinyíltak a Karolina-lak ajtai. Nagyon alkalmas lak volt ez a régi kereskedőnemzedék ezen magasra törő csemetéje számára, és mintha óvást akarna tenni minden további közösségre nézve, a hídfőnél is, a Karolina-lak felől, erős zárú ajtót alkalmazott.

Lothar a szép fiatal tiszt a legmélyebb erdei magánytól környezve itt székelt, az előházban pedig a könyvelő, Ekhof az üzletet kezelte, míg a kitűnő fiúnevelésben felnőtt Erich visszatért utazásaiból, és – híven az ősi hagyományokhoz – vaskitartással és munkaerővel átvette örökségét.

De a boldog és ünnepezt világfi, a szép tiszt, éppoly kevésbé értett a régiségtárhoz, mint elődei. A föld alatti helyiségekben évek hosszú során át érintetlenül heverték azok, míg egyszerre a fiatal herceg jutott a kormányra s valóságos szenvedélyt tanúsított a régészet iránt.

Atyámat, a tudomány ez ágában a legnagyobb tekintélyek egyikét K.-ba hívták, és most mint a gomba, úgy nőttek ki a régiségkedvelők a földből. Őfensége székvárosát kövezhette volna ki velük. A báli társalgás az udvarnál teli volt görög, római és etruszk régiségekkel, és csak úgy peregtek a kecses táncosnők ajkairól a nagy súlyú idegen szavak, mint: numizmatika, gliptika és epigráfia.

Az udvarnál történt változás híre hozta Dagobertet a Fali utcabeli csendes üzleti házba.

Fliedner kisasszony, ki a legutóbb elhunyt Claudius asszony, Lothar és Erich anyja életében, mint ennek támasza jött a házhoz és azóta végrendeleti intézkedés folytán megmaradt a házvezetőnői állásban, még tudott némely félig elfeledt dolgokról, s így az eltemetett régiségekre is emlékezett.

Dagobert talált módot, hogy erről atyámat értesítse. Ez utóbbi később ismételten elbeszélte, hogy ő egy pillanatig kételkedő mosollyal állt meg a szigorú, becsületes polgári külsejű ház előtt. Hanem mégis belépett, hogy a tulajdonostól engedélyt kérjen a kutatásra. Claudius úr megadta azt, habár látszólag nemigen örömet.

Atyám korán reggel leszállt a Karolina-lak föld alatti helyiségeibe, s egész nap nem volt látható. Se nem evett, sem nem ivott, mintegy bódult volt az izgatottságtól, a tudományt illetőleg roppant kincshalmaz tárult fel előtte... Claudius úr megengedte a múkincsek kiszedését és felállítását, s átengedte atyámnak a földszinti lakást és a könyvtár korlátlan használatát.

Mindezt természetesen K.-ban való tartózkodásomnak nem az első napjaiban tudtam meg. Én itt általában véve kevésbé voltam hajlandó magamnak tájékoztatást szereznem, mert miután az első benyomások áradata némileg csillapodott, egész erejével a puszta utáni vágy lepott meg... Ilse ugyan még itt volt, néhány napi szabadságidőt engedett magának, hogy valahára alaposan rendbe hozza atyám nőtlen gazdaságát, s bizonyára azért is, hogy lássa,

mint verék gyökeret az új talajban. Hanem ez nem csillapította le nyugtalan szívemet, hiszen tudtam, hogy ő végül is el fog menni, s engem itt hagy, és e gondolat mindig leírhatatlan izgalomba hozott.

Az előházbeliék kimondhatatlanul jók voltak hozzám, hanem én gyűlöltem a sötét, hideg házat, s csak kénytelenségből léptem abba Fliedner kisasszony vagy Charlotte karján. Hogy saját akaratomból tegyek ott látogatást, arra sohasem határozhattam el magamat.

Ellenben mindinkább vonzott engem valami atyám közelébe. Gyengéd figyelmeztetése folytán természetesen többé nem háborgattam őt olyan erőszakos módon, mint utolszor, midőn észrevétlenül nyaka köré fontam karjaimat. Sőt, azt sem mertem tenni, hogy mint anyám, egy-egy virágot hajítsak kéziratára. De mióta nekibátorodtam, minden reggel egy virágtartó állt íróasztalán, tele friss erdei virágokkal, s nesztelenül surranva el mellette, félénken és gyengéden simítottam végig kezemmel őszbe vegyült haját.

Örömet tartózkodtam a könyvtárban, de még öröместebb a teremben, hol „az összetört holmik” álltak, amint azokat Ilse állhatatosan nevezte. E néma arcok lassankint hatalmat nyertek fölöttem, sőt néha pillanatokra el is feledtették velem, hogy amott északon a tág puszta fekszik, mely után egész lelkem lázasan sóvárgott.

Hanem ott is nagyon gyakran megrémültem. Dagobert, ki a régiségtan iránt valódi szenvedélyt tanúsított, s magát büszkén atyám famulusának nevezte, fél napokig is elidőzött a könyvtárban és a régiségtárban. Mihelyt őt a könyvtárba lépni hallottam, azonnal elmenekültem a túloldali ajtón, nyakra-főre rohantam le a lépcsőn, s e gyermekes aggály és félelem gyakran nem elégedett meg a legfelső emelet és a földszint közti tág térrel, hanem futottam és futottam, míg végre, alig bírva már lélegezni, az erdőben találtam magam.

Pompás erdőrész volt ez, s olyan sűrű, mint valami őserdő. A régi Claudius urak megvették és falakkal kerítették körül, nem az üzlet részére való hasznosítás végett, hanem csupán azon célból, hogy nem zavarva és nem háborítva idegen arcok által, vasárnapi üdülési sétájukat saját birtokukban végezhesék. Ez volt az egyetlen fényűzés, melyet maguknak megengedtek...

A pusztá határtalan ege utáni forró vágy eleinte jéghideggé és érzéketlenné tett az erdő szépségei iránt. Pillantásaim sohasem irányultak fölfelé: mily borzasztó is, zöld eget látni! Hanem annál gyengédebben függtek a fényes virágokon, melyek félénk, vad szemekkel kandikáltak ki a moha, növényzet és az árnyas, nyirkos kő töredékek közül, s melyek éppoly számkivetetteknek és félénkeknek tűntek fel előttem, mint én magam.

Amilyen gondtalanul barangoltam be mindig a pusztát, oly kevés bátorsággal bírtam mélyebbre hatolni a látszólagos vadonba. A ház közeli környékére szorítkoztam tehát, s legkedvesebb tartózkodási helyem bizonyára a folyót szegélyező cserjés lett volna, hol egészen otthonosan éreztem magamat: Azonban K.-ban való tartózkodásomnak már második napján kiűzettem onnan.

Midőn Ilse a levelet a postára vitte, elkísértem őt a hídig. A színtelen, tiszta víz éppoly halk és kedves morajlással folydogált az ékesen hajlott vasívezet alatt, mint a meghitt pusztai folyó a Dierk-tanya mögött. A cserje közé osontam, égerfák és fűzfák voltak ott, kívülről pedig fehér, fényes nyírfasudarak csillogtak. Gyöngy kagylók nem feküdtek ugyan a víz fenekén, de igenis simára mosott apró kavicsok, s a nyirkos parton vízilencse és fehér virágú szironták díszlettek. A habfodrokon egy csipkézett, fénylő, kék folt reszketett, a beleskelődő nyári ég, minden, minden éppen olyan volt, mint otthon a kis medencében. Levettem lábbelimet, s nemsokára a kéklő ár körülfolyta lábaimat, melyek nagy bosszúságomra néhány napi szigorú fogságuk alatt máris fehérebbek lettek. Minden lehullt lelkemről

és testemről, ami rájuk bilincsként nehezedett, s tovafolyt a hullámokkal.

Nevettem magamban az öröm és kék miatt, és ismételten, dévajul csapkodtam a vízben, úgy hogy a kék cseppek magasra szöktek. Ekkor a gally megzörrent a sűrűben. Hiszen Spitz annyiszor kijött a tanyáról, felkeresett engem és hozzám ugrott a vízbe. Ilyenkor rendszeren keresztültörtetett a bokrokon, s én annyira az otthoni környezetbe képzeltem bele magamat, hogy a zörrenésre azt hittem, csakugyan az én kedves, bohó játszótársam közeledik. Hangosan kiáltottam nevét, de oh, mennyire pórul jártam képzelődésemmel! Természetesen nem Spitz jött, hanem azon a helyen, hol a zörejt hallottam, egy világos öltözötű férfi karját láttam hirtelen visszahúzódni.

Egy ugrással a parton termettem, s kész lettem volna sírni bosszúságomban. A kiképzésemre szánt két évnek még csak első óráit éltem, s máris visszaestem: Dagobert ismét mezítláb látta a gyíkot, s lesz megint nevetés és gúnyolódás az előházban. Csakhogy ő sötét ruhába volt öltözve, midőn alig egy órával azelőtt atyámhoz bemenni láttam. És azután, – nem cikázott e valami vakító villám is a dombok közt? Ezt a villámot én ma már láttam egyszer, éspedig ott benn egy irodában az asztalnál: a Claudius úr kezén levő gyűrű csillámlott úgy... Megkönnyebbülten lélegeztem fel: – ó, igen, csak az öreg Claudius úr lehetett!

Bizonyára hallotta oktalan lubickolásomat a vízben, s aggódva jött megnézni, ki tör le egy ágat az ő fűzfájáról, s ki zavarta fel az ő folyójának tiszta vizét. Nyugodt lehet a szigorú úr – én bizonyára nem fogom tenni soha többé.

Most már öt napja voltuk K.-ban, és vasárnap lett. A Dierkanyára csak mint szaggatott sírás hallatszott a távoli kis harangszava. Mint rezzentem most össze, midőn egyszerre mély, pompás harangszó rezgeti át a légen.

Ilse a templomba ment, s míg ő, a harangok hangjától kísérve, ünnepélyesen megkerülte a tavat, az alatt én a csarnokban álltam és utána néztem.

Ekkor az öreg könyvelő is kijött a szobájából. Hóna alatt tartotta az énekeskönyvet, s menet közben lila, szűk, új kesztyűt húzott a kezére. Az öregúr szinte sugárzott a csinoságtól és választékosságtól.

Midőn közelembre jött, megállt. Nem köszönt nekem. Tükörfényes magas kalapja mintegy leszögelve maradt fején, de hosszú tekintettel mért végig. És reszketni kezdtem, borzasztóan féltem, s azon pillanatban, midőn ajkait kinyitotta, hogy megszólítson, elszaladtam az erdőbe.

Vajon utánam jön-e a rettenetes ember? Lihegve álltam meg, félénken tekintettem hátra. Az út, melyen jöttem, szinte elveszett mögöttem a sűrűben. Anélkül, hogy észrevettem volna, meglehetősen meredek lépcsőn szaladtam fölfelé. Ott lenn mély csend uralkodott – az ájtatos férfiú bizonyosan a templomba folytatta útját...

Az előttem levő keskeny ösvény egy rétre nyílt. A perjés füveken még harmat csillogott és körös-körül az erdő szélén mintegy odaszórva heverték a szamócák piros, vastag fejecskéi. Ide tán senki sem jött fel, hogy leszedje őket. Megfűszerezték a léget, mely szinte aranyosnak látszék. Hosszú hajú erdeifenyők álltak itt szerteszét, repedezett kérgükön végigfolytak az aransárga szurokkönnyek, és a gyászos homályú sudarak közt halkán suhogott a szellő.

Titokteljes szellem uralkodott e helyen: oly hallgatag, oly csendes volt minden, mint odalenn a pecsétek mögött... Az erdőben csörrenés hallatszék. Valami fehéres és vörösbarna állat járt ott, s egyszerre szétterültek gyönyörű lapátszerű szarvai a fák sudarai közt. A pompás vad szelíd és nyájas volt. Aztán társai is átjöttek a réten, s félelem nélkül néztek rám nyugodt, barna szemekkel.

Továbbmentem... Hogy mennyi ideig tartott felfedezőutam ez új téren, azt nem tudtam. Tán órák múltak el, mióta így hegyen-völgyön barangoltam. Nem tudtam, hol vagyok, de nem éreztem félelmet, a tiszta, szűz erdei levegő megszabadított tőle... A hegyen túl voltam, s megint völgyben álltam, az utak keresztül-kasul futottak előttem, s nem tudtam, melyiken haladjak. Ekkor egyszerre a sűrűben balról emberi hangot hallottam. Azonnal ráismertem. A nyájas öreg kertész hangja volt, ki a leggyöngédebb, hízelt szavakkal igyekezett egy síró gyermeket lecsitítani.

A hang után mentem, s egyszerre egy fal előtt álltam: azon túl világos volt, ez határolta az erdőt. Mindenáron szerettem volna a kis sivalkodót látni; de a falra nem mászhattam, mert egészen sima volt. Ellenben fára mászni úgy tudtam, mint a mókus, hiszen ez is legkedvesebb szokásaim egyike volt, mint a lábfürdő a tiszta folyóvízben. Néhány perc múlva fenn voltam egy magas szálfá tetején.

Kínéztem a távolba; nagy darab eget láttam. Jobbról a pompás sétányoktól körbezett város terült el tornyaival, aztán jött a folyó, ugyanaz, mely Claudiusék birtokán is keresztülfolyt. Egészen közel voltam a Karolina-lakhoz, mert a folyó alig kétszáz lépésnyire volt tőlem; széles kőhíd emelkedett fölötte. A folyón innen díszes nyaralók voltak elszórva, egész az erőd széléig, kies kertek között.

Balról, oly közel, hogy a felső emeleten minden tárgyat láthattam, csinos kis svájci ház állt. A hozzá tartozó földbirtok nagyon kicsiny volt, az épület főhomlokzata előtt keskeny virágoskert terült el, s hátul pompás vadgesztenyefa terjesztette ki terebélyes, átláthatatlan, sötétzöld lombú ágait a szűk gyepes tér fölött. Ez volt az egész kis birtok egyetlen fája, melyet csak a széles kocsuiút választott el Claudiusék kerítésfalától.

A ház árnyat vető erkélye alatt Schäfer, az öreg kertész járt fel s alá. Rózsaszín kartonpalást volt vállaira vetve. Oly

szabályszerűen hordozta a sivalkodó kisfiúcskát, mint a leggyakorlottabb dada, s halálos ijedtségében valamennyi ismert gyermekdalt eldalolta. A ház mögötti kis gyepes téren egy kisleányka játszott; tán négyéves lehetett, fehér ruhája volt, s hosszú lensárga fürtök hullámzottak le hátán, egészen a derekáig.

A kisleány boldogan elmerült játékába. Mind a két kezével fűvet tépett s egy kis kocsihoz rakta. Egy ideig nem háborgatta Őt a gyermek sírás; de végre átjött a virágoskertbe, leszakított egy félhervadt violát s odanyújtotta nevetlen kisöccsének.

– De nem szabad ám virágot szakítanod, Grete, a papa megtiltotta! – kiáltott egy férfihang az erkélyről.

Az erkély déli sarkát annyira befutotta a vadszőlő, hogy a sűrű lombokon át egyetlen napsugár sem hatolhatott be a terített asztalra, mely az erkély közepén állt. A fiatal Helldorf, ki Claudius úr irodájában dolgozott, hajolt ki a sűrű szőlőlombok mögül! Eddig nem vettem őt észre. Könyvet tartott a kezében, s bár feddő hangon kiáltotta is le az előbbi intést, ajkai körül mégis gyöngéd mosoly játszott a lábujjhegyen álló kedves kis teremtés láttára.

Ekkor a hídon át egy úr érkezett, karján egy hölgyet vezetve. Egy pillanatig hallgatózva megálltak, aztán a hölgy kihúzta kezét kísérője karjából, s előreszaladt a türelmetlen gyermek felé. E hölgy mindenestre a templomban volt, mert egy énekeskönyvet tett le sietve a legközelebbi kerti asztalra, s a fiú után nyúlt, ki hangjának hallatára rögtön elhallgatott, s most dadogva és kézzel-lábbal kapálózva tipegett feléje, míg a nő túláradó anyai szeretetében csókokkal halmozta el a vaskos kis fickót.

Aztán bal karjával kisleányát ölelte át s szorította magához. Igen gyöngéd teremtés volt a kis nő, az ember azt hitte volna, hogy finom karja eltörik a vaskos fiú terhe alatt. Levette szalmakalapját, melynek kék szalagjait a gyermek kicsiny, bohó kacsói kuszálták, s csodálatos finomságú liliomfehér arcot láttam, olyan világosszőke haj alatt, amilyen Grete hátán hullámzott alá.

Ez alatt férje is, kit magára hagyott, utánament s a kertbe lépett. Nagyon hasonlított a fiatal Helldorfhoz. E szép férfiak bizonyára fivérek voltak.

Mindkét kezével felkapta kisleányát s feldobta a levegőbe, a fehér ruha felduzzadt, mint a nyári felhő, aranyfürtjei lobogtak a légben, s a gyermek ujjongva kiáltott az erkély felé:

– Max bácsi, látsz engem?

Én szinte megittasultam; először láttam tiszta családi boldogságot. Szívemből örültem a szép képnek, s lelkemben ég megnevezhetetlen forró vágy s fájdalom vegyült együvé. Engem sohasem szorított anyám ily szenvedélyesen szívéhez; én nem tapasztaltam soha, mint ott ama boldog kisfiú, hogy a gyöngéd anyai ajaknak egyetlen hangja minden képzelt szenvedést meg képes gyógyítani.

Egyúttal titkos örömmel láttam, hogyan öleli, szereti az ifjú nő gyermekeit. Milyen irigylésre méltó! Milyen édes is lehet az, ha egy olyan pici gyermekkar vágyva nyúl feléje, s minden megnyugtatót, minden üdvöt egyedül tőle, az anyától vár!

Grete ismét visszament kis szénásszekeréhez, és csevegve folytatta játékát, míg a többiek bementek a házba. Halkan másztam le a fáról, fürkészközve mentem a fal mellett és csakugyan megtaláltam az ajtót, mely a szabadba vezetett. Sőt, kulcs is volt a zárban, de vastag rozsdakéreggel bevonva. Látszott rajta, hogy sohasem nyúlnak hozzá. De annyira vágytam a kisleánnyal szólni. Erő és ügyesség szállt meg; hosszas bajlódás és erőfeszítés után megfordult a kulcs a kezemben, s az ajtó csikorogva kinyílt.

XV.

Átfutottam az úton s a léckerítéshez mentem, Grete nagy szemekkel nézett rám, gyorsan otthagya kocsiját s hozzám jött.

– Te nyitottad ki? – kérdezte s a hátam mögötti nyitott ajtóra mutatott. – Hát szabad azt neked tenni, te kisleány?

Én nevetve igent mondtam.

– Hanem hallod-e, a te kerted nem szép, – mondta, kis orrát megvetőleg felbiggyesztve, s a zöld homály felé mutatott, mely a nyílt ajtó mögött feltárult. – Hiszen egyetlenegy virág sincs benne!... Nézd csak meg a miénket! Schäfer úrnak sok-sok, tán százezer virága is van!

– Igen, de neked nem szabad ám egyet sem leszakítanod!

– Nem, leszakítanom nem – válaszolt leverten s ajkai közédugta pici ujját.

– De én tudok ám sok kék harangvirágot és szép fehéret is, és azokat le is szabad szakítanod, és szamócát is szedhetsz, amennyi csak belefér nagy szénásszekeredbe!

Azonnal maga után húzta a kocsit, átjött hozzám, s bizalomteljesen tette kezét az enyémbé, mint egy madárka, oly lágyan és melegen simult ez a kéz az ujjaim közé. Boldog voltam új ismeretségem által, s nem is jutott eszembe, hogy az engedély nélkül kinyitott ajtót ismét be kellene zárni. Tárva maradt az, mialatt mi a sűrűbe behatoltunk. Itt annyi volt a harangvirág és a szamóca, mintha onnan fölülről a fák koronái hullatták volna ide. A kisleány összecsapta kezeit, s szaggatni, szedni kezdte, mintha Claudius úr fél erdejét haza akarná cipelni.

– Ó, istenem, mennyi szamóca! – sóhajtott fel boldogan, és úgy dolgozott és iparkodott, hogy az izzadság csakúgy gyöngyözött homlokán. De mindamellett valami nótát is dúdolt.

– Én is tudok dalolni, Grete – mondtam.

– Olyan szép dalokat, mint én? Azt nem hiszem, Max bácsitól tanultam ezeket, – na, hát dalolj valamit!

Zenei hallásomnak igen korán kellett kifejlődnie, mert mindazon kis dalokat, mélyeket tudtam, még Streit kisasszonytól tanultam a hátulsó szobában. Mindenekfelett szerettem a Taubert-féle gyermekdalokat, s most rákezdtém: „Galambdúca volt egy parasztnak...” Egy kőpadra ültem, s az első hangokra

Grete odahagyta kocsiját, térdeimre könyökölt, s hallgatózva, mozdulatlanul nézett szemem közé.

Különös volt ez, megijedtem saját hangomtól. A pusztán erőtlenül hangzott az, a levegő széthordta, elfújta minden irányba, de itt felfogták az erdei fák zöld, szoros üregei. Oly teljesen és csengőn, annyira más lelkesedéssel áradt ki torkomból minden hang, hogy szinte azt hittem, nem is én vagyok az, ki most itt énekel.

Vidám kis dal volt, amit énekelni kezdtem a parasztról és galambjairól, melyek elszállnak. Grete az első vers után jóízűen nevetett és tapsolt örömeiben.

– Hát azután megint megfogja a galambokat? Nem megy tovább ez a dal? – kérdezte.

Újra rákezdtem, de egyszerre megakadt a hang a torkomon. Ülésemről elég messzire beláthattam az erdőbe vezető úton, mely a Karolina-lak felé vitt. Midőn a szellő a fák lombjait mozgatta, a ház ablakait is láttam csillogni... Ezen az úton az öreg könyvelő jött felénk. Akaratlanul is a fehér tarajos jégfelhő jutott eszembe. Amint azt a vihar átkergette a pusztá felett, olyan sötéten fenyegetőnek tűnt fel előttem ez az arc az ezüstfényű födetlen haj. alatt, s olyan gyorsan és meglepőleg közeledett felém a hatalmas alak.

Grete követte szemem irányát, – arcát lángpír borította el, örömkialtással röpiült az öregúr elé, s átkarolta térdeit.

– Nagypapa! – kiáltott a kisleány, gyöngéden hátraszegve fejcskékjét. Ez mintegy kővé válva állt ott, s lenézett a gyermekre, azután előrenyújtotta mind a két karját, úgy, mint midőn az ember menés közben hirtelen valami nem sejtett mélység előtt látja magát s iszonyattal hátrál. Ezen állásban maradt mozdulatlanul. Úgy tetszett, mintha félne, hogy kezei, ha leereszti őket, az aranyhaj valamelyik szálát érinthetnék.

– Ugye, te vagy az én nagypapám?... Luise mondta.

– Kicsoda az a Luise? – kérdezte tompa hangon. Nekem úgy tetszett, mintha e kérdéssel közelebbi dolgokat akarna kikerülni,

– Hát nagypapa, a mi Luisénk! Ő hordozta kisöcsémet, mikor még pólyában volt. De most elment. A mama mondja, hogy mi nem tarthatunk cselédet a gyermekek mellett, mert az nagyon sokba kerül.

Most vonaglás futott végig a megkövült arcon, s a kezek lejjebb hanyatlottak.

– Hát hogy hívnak téged?

– Ah, és te azt nem is tudod, nagypapa? Lám, Schäfer úr Karója pedig tudja, s a cirmos cicánk is tudja... Engem Gretének hívnak. De még több nevem is van, csodaszép nevem. Majd elmondom neked valamennyit: Anna, Maria, Helene, Margarete, Helldorf.

Neveinek ünnepélyes elsorolásakor megfogott egyet-egyet picu ujjai közül. Leírhatatlan varázs volt az ártatlan kis lélek hangjában és egész lényében, úgyhogy az öregember minden igyekezete dacára sem volt képes ellenállani. Egyszerre csak észrevettem, hogy gyűrűs keze a leányka szőke fején nyugszik. Azután lehajolt, – valóban meg akarta csókolni a kedves arcot...

Talán, ha ideje lett volna a kis teremtest karjaiba venni, s szívét szíven érezve, érezni azt is, hogy e szív is hozzátartozik azon vér által, mely ezen ifjú ütőerekben lüktet, – talán olyan pillanat lett volna ez, melyre az angyalok a mennyben mosolyogtak volna. Hanem gyakran belekap egy sötét kéz a támadó jóba és kiengesztelőbe, s álnokul éppen azon lelkeket löki finom szálai közé, melyek már-már megtérve közelednek egymáshoz.

Nem tudtam, miért ijedtem meg annyira, midőn a falajtó irányában, a bokrok közt egy világos női ruhát láttam lobogni. Nagy sietséggel közeledett felénk, s egyszerre, alig néhány lépésnyi távolságban tőlünk, ott állt a svájci házbeli nő, és felsikoltott s kezeivel eltakarta arcát.

Az öregúr felijedt. Sohasem fogom feledni ama jéghideg gúny kifejezését, mely rögtön megdermesztette a szép, öreg férfiarcot.

– Áh, lám! A színjáték pompásan sikerült!... Az igaz, hogy nagyon jól tudják gyermekeiket betanítani és felhasználni!

Ellökte magától a gyermeket, hogy ez megtántorodott.

A nő odarohant s felfogá karjaiba.

– Atyám – mondta, s intőleg emelte fel mutatóujját, miközben örületes mosolya látni engedte fehér fogait –, velem tehetél, amit akartál, engem lábbal tiporhatsz, én szó nélkül tűröm, de gyermekemet nem szabad érintened kemény kezeddal, azt ne merészeld többé!

Karjára vette a kisleányt, kinek elsápadt ajkairól egy hang sem jött többé.

– Én nem tudom, ki hozta be ide a gyermeket – folytatta.

– Én! – mondtam előrelépve, remegő hangon. – Bocsássa meg ezt nekem!

Minden heves felindulása dacára rögtön szelíd, habár azonnal eltűnő kifejezéssel fordult felém.

– Én éppen be akartam hívni a kisleányt, – folytatta aztán az öregemberhez szólva –, de nem találtam őt, s a faliajtó nyitva állt. Mondhatatlan aggállal repültem ide, hogy a pillanatot megelőzzem, melyben tekinteted a gyerekekre eshetnék, de fájdalom, elkéstem... Atyám, borzasztó küzdelmek után végre belenyugodtam, hogy te engem szívtelen, hálátlan, elveszett leányodnak nevezel: tehetetlen vagyok támadásaiddal szemben, melyekre az ájtatos világ „igent” s „áment” mond. De mint anyát, nem szabad engem megtámadnod!... Én volnék az, ki kincsemet, szentségemet – szenvedélyes bensőséggel szorította magához a gyermeket –, ezen édes, üdvteljes gyermekszívet önző célból komédiára tanítanám be? Ez olyan rágalom, melyet nem tűrök, melyet visszautasítok, s melyért te nekem egykor számolni fogsz Isten előtt!

Ezzel megfordult és távozott.

Én azt hittem, hogy az öreg okvetlenül utána fog iramodni, s békítőleg zárja szívére a súlyosan megsértett nőt! Hanem ő nyilván ama határtalanul hiú emberek egyike volt, kik lehetetlennek tartják, hogy valaha is tévedhetnek, s ha csakugyan egyszer homályosan érzik is, hogy tévedtek, akkor a megszegyenülés még inkább dacra és keménységre ingerli őket.

Mélyen haragvó tekintetet vetett az elsiető nő után, s haragtól lángoló arcával hirtelen oly közel lépett hozzám, hogy kénytelen voltam tüskés bokrok közé hátrálni.

– Hát ön, hogy mer ön más birtokán egy bezárt ajtót engedelem nélkül kinyitni? rivallt rám, és e hangokból olyan bosszúság tört ki, mely bizonyára titokban már régóta táplálkozott.

Én mintegy megdermedve az ijedségtől ott álltam, nem bírtam mozdulni sem... Ó, istenem, s most még segítsége is érkezett e borzasztó embernek! Szorosan mellettem, mintha csak a földből emelkedett volna ki, egyszerre ott állt Claudius úr. A sűrűből kellett jönnie...

Feltekintettem rá, szemeit ama szörnyű üveg takarta, s azáltal még halványabbnak tűnt fel, mint múltkor az irodában. Bizonyára sohasem bocsátja meg nekem, hogy a kert ajtaját kinyitottam és idegeneket hoztam be oda... Most bizonyosan rögtön törvényt tart fölöttem e két szigorú, kérlelhetetlen szatócs, s én nem tudok menekülni. Védtelenül álltam velük szemben... De hátha mégis megkísérelném atyámat vagy Ilsét idehívni?

– Claudius úr – szólta a könyvelő lehangoltan, s fölöttébb megdöbbenve a birtokos váratlan megjelenésén –, ön rendkívüli izgalomban lát engem. Idejöttem szokott vasárnapi sétámra, és...

– Láttam az egészet itt a berekből – vágott szavába Claudius úr nyugodtan.

– Annál jobb, akkor meg is fogja érteni, hogy elég okom van a bosszankodásra. Először is kinyitnak egy távoli, félreeső ajtót, mely felett nem örködhetünk, és...

– Ez mindenesetre helytelen, Ekhof úr., Hanem nagy buzgóságában megfélelkezett arról, hogy Sassen úrhölgy vendégem leánya, s nem szabad őt oly módon kérdőre vonni, amint ön éppen az imént bátorkodék.

Bámulva néztem fel, s meglepődve kerestem a szemeket a kék üveg alatt. A könyvelő annyira megdöbbenve lépett vissza, mintha először hallana ilyen feleletet ezen ajkokról. Mogorván vont össze fehér szemöldökét, és egy gonosz vonás eltorzította arcának alsó részét.

– Sassen úrhölgy? – ismételte gúnyosan. – Hol tiszteljem itt a nemességet?... Talán csak nem ezen nevetségesen felcicomázott gyermekalakban?

– Eszembe sem jutott a nemességet hangsúlyozni – viszonzta Claudius úr, könnyen elpirulva. – Egyszerűen azon tekintetre figyelmeztettem önt, mellyel házam minden vendégének tartozik.

– Na hiszen, majd meglátja, hogy jelen esetben mennyi áldást fog a vendégszeretet becsületes házára hozni!... Eleget ellenkeztem, kértem, de mit sem használt! Az eretnek képeket ismét előhurcolták a napfényre, s fenn a Karolina-lakban ül egy illető, ki nem ismer Istent s újra felállítja a régi bálványokat. S az, kinek kezében van a kormánypálca, az az ifjú istentelen a fejedelmi trónon, kinek például kellene szolgálnia népe előtt a tisztességes fegyelemben és istenfélelemben, s országát sátorrá kellene tennie, tele imádsággal és dicsérettel, még segíti is felállítani az új borjút. „Zaj és lárma van Szodomában és Gomorrában, és bűneik súlyosak.” Isten türelmes, de jönni fog az óra, melyben tűz és kénkövek fognak hullni az égből.

Claudius úr nyugodtan hagyta beszélni a fanatikus buzgólkodót, de szembetűnően meg volt döbbenve. Az öregember nyilván teljes meggyőződésből beszélt, hanem eddig tán még nem nyilatkoztatta ki meggyőződését ily drasztikus módon főnöke előtt, mint most, heves felindulása pillanatában.

– Az Úristen engem arra méltatott, hogy lássak és halljak, hol a hitetlenek vaksággal és siketséggel lettek megverve – folytatta, felemelte karját s látnokként mutatva a Karolina-lakra. – Azon ház ott bűnben épült s mindenkor a bűn posványa volt, és azok, kik ott vétettek Isten parancsolatai ellen, nem lelnék nyugalmat. Járnak és jajgatnak, és szerencsétlenséget jósolnak azon háznak, mely a Sabbath-gyalázókat befogadta.

Claudius úr félbeszakítólag emelte fel kezét.

– Hát talán nem hallottam ama velőtrázó kiáltást a termekben, melyek pecsét alatt vannak? – folytatta az öreg zavartalanul, emeltebb hangon. – Talán nem láttam ingadozni a lámpát szobám tetején ama túlvilági szellem léptei alatt, ki nyugalom nélkül vándorol ott fenn?... Én tudom, ők kikeltek sírjaikból; ők bűneik miatt arra kárhoztattak, hogy a világba visszatérjenek s megintsék a vakokat... Claudius úr, azon a napon, melyen e fiatal teremtés – rám mutatott – a Karolina-lakba lépett, élet költözött a befalazott és lepecsételt termekbe.

Nagy Isten, ez a férfiú meglesett engem! Míg én menthetetlen könnyelműséggel egy holtnak szigorúan őrzött hagyatékában turkáltam, ezek az éles kék szemek ott lenn a lámpán függtek s annak lengéséről nyomára jöttek minden léptemnek! Az öreg hallotta a kiáltást, melyet tettem, midőn a tükörfalban megpillantottam magamat, s most sötét vakhitében arra használta fel ezen eseményt, hogy a háztulajdonost ellenem és atyám ellen felingerelje!

Tekintetem akaratlanul is Claudius úr arcát kereste, mely felém volt fordítva, de a csillogó kék üveg oly tökéletesen eltakarta szemét, hogy lehetetlen volt meghatározni, milyen benyomást tettek rá a könyvelő szavai. Csak hozzám jött közelebb egy lépéssel, tán elsápadtam ijedségemben, s félt, hogy idegeim elgyengülnek. De midőn látta, hogy lábaim nem inognak, ismét sötét üldözőmhöz fordult.

– Ön meggyőzőleg bizonyítja, hogy a vakbuzgóság végül a legmegrögzöttebb babonához vezet vissza! – mondta, s harag és sajnálat vegyült különben mindig nyugodt hangjába. – Nem is tudom kimondani, mennyire sajnálom, hogy ön e sötét miszticizmusnak átengedte magát, Ekhof úr! Már figyelmeztettek engem erre, de nem akartam elhinni... Magától értetődik, hogy a legkevésbé sem tulajdonítom magamnak azon jogot, hogy az ön nézeteit bíráljam, csak kérhetem önt, hagyja ki azokat az üzletből, valamint házam elrendezését illetően is.

– Semmi esetre sem fogok rendelete ellen vétetni, Claudius úr – viszonzta a könyvelő, s feltűnően hangsúlyozott engedelmességében sok alattomos gonoszság rejlett. – Hanem engedje meg, hogy itt e helyen egy kérésemet is kimondhassam... Én már hosszú évek óta lakom a Karolina-lakban, és mindig nagy előnynek tekintetem, hogy itt a szent vasárnapot szigorúan Isten parancsa szerint, tiszteletteljes csendben és háborítatlan magamba térés által ünnepelhettem. Ezennel igen sürgősen kérem önt, szíveskedjék intézkedni, hogy a vasárnap ünnepe a jövőben se háborgassák oly helytelen kiabálás s könnyelmű dalolás által, mint amilyen előbb az egész kertet teletármázta. Úgy hiszem, annyi kíméletet öregember létemre mégiscsak megérdemlek.

A kék szemüveg ismét felém fordult. Szigorú rendreutasítást s mihez tartási szabályokat vártam a jövőre nézve, de olyasmi nem jött ki ajkain.

– Én nem hallottam kiabálást – viszonzta Claudius úr nagyon higgadtan –, hanem kénytelen voltam egy jelenetnek tanúja lenni, mely érzelmemet megsértette... Ezen fiatal leány – felém intett fejével – nem vétett az Úr parancsa ellen ártatlan gyermekdalával, de Ekhof úr, ön éppen a templomból jött, és amint nekem ma világosan bebizonyította, ön, ama hibátlan keresztyének egyike, kik minden cselekvésüket Istennek valamely parancsolatával tudják indokolni, hogy engedhette meg magának

gyermeke irányában az Ūr napját engesztelhetetlenség és keményszívűség által megfertőztetni?

Gonosz villám cikázott a fehér szemöldök alól a szólóra.

– Nekem már nincsenek gyermekeim, Claudius úr, hiszen ön tudja ezt a legjobban – mondta, annyira megélesítve az „önt” mintha mély sebet kellene ejtenie.

Meghajtotta magát, s gyors léptekkel ment vissza azon az úton, melyen jött. Én világosan éreztem, hogy Claudius urat azon egyetlen oly jellemzőleg hangsúlyozott szócskával sújtani és sérteni akarta. Ránéztem: a tőr elevenbe talált.

XVI.

Igen, a könyvelőnek bizonyára sikerült Claudius urat a legmélyebben megsérteni. Sudár alakja egy villámszerű összerezzenés után dermesztő meglepetésben állt, s az elsiető után nézett, míg az a sűrűben eltűnt.

Én fel akartam használni e pillanatot, hogy elillanjak, de a halk zörejre, melyet mozdulatom okozott, Claudius úr felém fordult.

– Maradjon még! – mondta, s vigasztalólag nyújtotta ki karját. – Az öregember nagy felindulásban van, s nem szeretném, hogy most még egyszer találkozzék vele.

Olyan nyájasan és higgadtan beszélt, mint rendesen... E pillanatban egyedül voltunk. Meggyónjam-e neki, mi van a dologban a Karolina-lak első emeleti kísértetét illetőleg?... Nem, nem volt bizalmam hozzá, a meleg dacára dobogó szívem egész mélyéig fáztam a közelében. Amilyen őszintén és minden tartózkodás nélkül vonzódott egész lelkem Charlotte iránt, oly kevésbé rokonszenveztem a hideg számítás ezen emberével. Sajátságos, tartózkodó modora és magaviselete, mely sem nála, sem másnál nem engedte meg a túlzást, határozottan visszataszított engem.

Ő ugyan az imént a keresztyén szeretet értelmében beszélt, s én mindenki másnál a meleg szív bensejéből eredőknek tekintetem volna e szavakat, de az ő ajkairól úgy hangzottak, mint a szenvedélytelen, józan eszű ember gáncsolása. Ő oltalma alá vett engem, de bármilyen gyermekes és ítéletképtelen voltam is, mégis azt mondtam magamban: csak azért tette, hogy alárendelje, túlkapásait gátolja.

Sokkal buzgóbb és lelkesültebb voltam Charlotte iránt, mintsem hogy eszembe ne jutott volna e férfiú felett kimondott ítélete, valahányszor csak találkoztam vele.

De most engedelmeskedtem neki s türelmesen vártam, míg a könyvelő dobogó léptei egészen elhangzanak. Gépiesen kapartam össze lábam hegyével az út fővenyét, s így az otromba cipő egész rútságában napfényre jött, de én ezt egy cseppet sem bántam, hiszen csak Claudius úr látta, ki mellettem állt!

– Elmegyek s bezárom az ajtót – szakítottam félbe a pillanatnyi hallgatást; eszeltbe jutott, hogy az még nyitva van... Bocsánatot akartam tőle kérni, de nem bírtam egy szót sem kimondani.

– Jöjjön hát – mondta. – Nem értem, hogyan bírta ön kis kezével az évek óta berozsdásodott régi zárat kinyitni.

– A gyermek... – akaratlanul mosolyognom kellett a kedves kis teremtésre gondolva – mindenáron közelről akartam látni a gyermeket, és az embereket, kik oly boldogan élnek együtt. Én sohasem tudtam, hogy van az, ha a szülők oly nagyon szeretik kisgyermeküket.

– És hogyan tudott belepillantani amaz idegen családi életbe?

Én egész elfogulatlanul mutattam ama szilfa tetejére, mely alatt éppen elmentünk.

– Ott fenn ültem.

Ő titokban mosolygott, és szemüvege dacára láttam, hogy tekintete bal oldalamba esett, s én is önkéntelenül odapillantottam, és jaj nekem! A bosszú-vágyó szilfa oly nagy és

szabályszerű háromszöget hasított fekete szoknyámon, mintha csak szögmérővel mérték volna ki.

Éreztem, hogy elpirultam, s habár csak Claudius úr volt ott, mégis elszégyelltem magam.

– Ó istenem, Ilse! – Többet nem tudtam szólani.

– Legyen nyugodt, Ilse asszonynak nem szabad zsémbelkednie – azt nem tűrjük! – mondta nyájasan, de egyszersemind oly pártfogó hangon, mintha a kis Gretéhez szólna, s ez bosszantott engem. Oly gyermekpicinységű és gyámoltalan csak nem voltam már?

E pillanatban tűnt fel nekem a legjobban, mennyire más volt Dagobert. Az, különösen mióta megtudta, hogy az udvarnál be leszek mutatva, úgy bánt velem, mint felnőtt hölgygel.

– Különben Ilse asszony már gondoskodott pótlékról – folytatta. – Tegnap bizonyos pénzösszeget kért tőlem az ön számára készítendő udvari öltözékre... Hanem ez alkalommal figyelmeztetnem kell önt valamire. Amíg e nő itt marad, hadd legyen e pénz az ő kezében, később pedig arra kell önt kémem, hogy közvetlenül hozzám forduljon.

– S ennek meg kell lennie? – kérdeztem, nem is titkolva bosszúságomat.

– Igen, ennek meg kell lennie, Sassen kisasszony. Úgy hozza magával, már csak a szokás kedvéért is, a rend.

– Ó, akkor hát igazsága volt kedves nagyanyámnak, midőn a pénzt nem szenvedhette... Istenem, mennyi teketória, ha pár nyomorult tallér egyik kézről a másikba megy át!

Ő mosolyogva nézett rám.

– Oly könnyűvé teszem önnek az egész dolgot, amint csak lehetséges.

– Hanem mégis minden garasért sötét szobájába kell jönnöm?

– Az már bizonyos... De hát oly borzasztó önnek az a szoba?

– Az egész előház olyan hideg és homályos, mint a sírbolt! Hogyan is tud abban élni Charlotte és Fliedner kisasszony?... Én meghalnék ott a félelem és aggodás miatt.

Akaratlanul keblemre tettem mind a két kezemet.

– Az a gonosz vén ház egyszer már veszélyt hozott egy nő életére! – mondta gyöngé mosollyal. – És most bizonyára ön nem érzi jól magát nálunk?

– Ó, a virágoskertet nagyon szeretem! – viszonztam hirtelen, nem felelve egyenesen a kérdésére. Úgy tűnik fel előttem, mint egy könyv, tele csodás tündérmesékkal! Néha hirtelen be kell hunynom szemeimet s visszatartanom kezemet-lábamat, mert különben egyszerre csak belevetném magam valamelyik virágágyba!

– Hiszen azt megteheti! – mondta nyájas nyugodtságával.

Én meglepve néztem rá.

– Na, akkor majd szépen összeszidna engem! – kiáltottam fel szinte akaratom ellen. – Mennyi csokor elveszne s hány garassal megkárosodnék ön!... Ó, istenem, és mennyi virágmag!

Claudius úr elfordult, bezárta az ajtót, amely előtt álltunk, s kihúzta a kulcsot a zárból.

– Ezt a garasos bölcsességet bizonyára ugyanazon ajkaktól hallotta, melyek már a hátulsó szobáról is beszéltek önnek? – kérdezte, miután a kulcsot zsebébe dugta.

Én hallgattam, lehetetlen volt Dagobertet megneveznem, pedig általa jutottam e „bölcsességhez”, amint Claudius úr magát kifejezte, kinek hangjában a keserűség bizonyos árnyalata volt észrevehető. Tovább nem faggatott engem.

– Hát a Karolina-lak és az erdő sem tetszik önnek? – kérdé.

– Ó, itt nagyon szép minden...

– De azért korántsem oly szép, mint a pusztán, nemde?

– Azt nem tudom, de annyi bizonyos, hogy kimondhatatlanul vágyódom a Dierk-tanya után. Néha borzasztóan szenvedek, s félek, hogy beleütem homlokomat ebbe a sok fába!...

E panasz szinte akaratlanul jött ajkaimra... Ezt még senki sem kérdezte tőlem a házban. Kétségkívül mindnyájan azt hitték, hogy a csere fölöttébb előnyös az én számomra.

– Szegény gyermek! – mondta. – Nem, nem, ez nem részvét volt! A lágy hangot már maga a természet adta neki.

Most éppen a Karolina-laktól oldalt fekvő térre léptünk. Ott állt az öreg Erdmann, ki a múltkor Ilsét és engem nem akart a csarnokba bebocsátani. Kezében egy kis teknőt tartott, s folytonosan szórta az eledelt a baromfiaknak az útra. Claudius úr gyorsan odalépett s visszatartotta jobbját, mely ismét búzaesőt akart árasztani.

– Ön nagyon pazar az etetésben, Erdmann – mondta, – Nézzen csak ide a bokrok közé, mindenütt csírázik a mag, melyet az állatok legjobb akaratuk mellett sem képesek megenni, amint sajnálatomra éppen most is tapasztaltam.

Belemarkolt a kis teknőbe s vékony ujjai közt szűrögette a gabonaszemeket.

– Hiszen ez csupa tiszta búza! Erdmann, most már meg kell önt dorgálnom! Ön nagyon jól tudja, mennyire utálok az ilyen gondatlan pazarlást. Nálunk kárba vész a búza, s hány szegény gyermek eped hasztalanul egy zsemlyéért!

Valóságos elkeseredés vett erőt rajtam. – Mennyire tudta szépíteni fősvénységét ez a férfiú! Nem azért haragudott, mert a pazarul elszórt búzában néhány garast veszített. Isten ments! A zsemlyét sajnálta, melyet az elpazarolt búzából talán egy éhes gyermek számára lehetett volna sütni.

Az öreg Erdmann azzal mentette magát, hogy egyetlen szem árpa sem volt már a házban. Mint bűnnel terhelt vétkes, úgy húzta fejét vállai közé, s gyorsan sietett a megmentő berekbe... S az a rút, kék szemüveg hogyan villogott utána! De én többé nem is akarok ránézni. Elfordítottam arcomat, kezeim a legközelebbi bokorba kaptak és tépték, szaggatták a leveleket, gondatlanul szórva el azokat az út kavicsára.

– Mit vétett önnek e szegény kakaóbokor? – hangzott mellettem Claudius úr hangja, ismét oly szelíden és nyugodtan, mintha nem is ő lett volna az, ki előbb haragudott. – Gondolja csak meg, hátha e dévajul és haszontalanul letépett levelekben is él egy csepp azon honvágyból, mely önt gyötri!

Lehajoltam, gyorsan összeszedtem a levélkéket, s egymásra rakva letettem azokat a hűs gyepre, szorosán a bokor törzse mellé, s egy lombos gallyat hajlítottam fölénk.

– Most legalább szülőföldjünkön hálnak meg – mondtam, akaratom ellenére a kék szemüvegbe tekintve.

– Képes lesz-e ön itt megszokni? – kérdezte.

– Meg kell lennie, hiszem művelnem kell magam, s arra két év szükséges. – Akaratlanul összekulcsoltam kezeimet. – Két hosszú év! De hiába, most már magam is belátom, hogy tanulnom kell, mégiscsak szörnyen tudatlan maradtam a pusztán! A kis Grete odaát, még ő is többet tud nálam!

Ő halkán nevetett.

– Mindenesetre szüksége van ezen tanulási és szenvedési időre, ha meggondolom, milyen nehezére esik kis kezének csak saját nevét is leírni – mondta. – Két év alatt sokat tanulhat; hanem atyja s tán mások is azt fogják kívánni, hogy ne fogadjon be ifjú lelkébe némely olyan dolgot, amit a világ s mindenekelőtt a fővárosi élet tanít és követel... Ilse asszony tegnap felszólított engem, hogy őrködjem az ön magaviselete és előremenetele fölött.

Hirtelen ijedség járta át lelkemet. Ezt én nem tűröm, ez ellen teljes erőmmel fellázadok! Önként bizonyára nem hajtom nyakamat az elviselhetetlen igába, melyben Dagobert és Charlotte is nyög! Hanem mégis különös volt, hogy nem leltem annyi bátorságot, hogy azt neki kereken a szemébe mondjam.

– Én nem tudom, mi jut eszébe Ilsének; hiszen azt Flidner kisasszony már régen elvállalta, és Charlotte szintén – mondtam

kissé vonakodva. – És Charlottét annyira szeretem, iránta bizonyára engedelmes leszek.

– Éppen ezt kell kikerülni – viszonzta ő komolyan. – Ön nagyon jó helyen van Fliedner kisasszony kezeiben. Charlottenak ellenben még sokkal több baja van önmagával, semhogy elvállalhatná a művelődés iránti felelősséget... Ahhoz, hogy engedelmemmel korlátlan befolyást gyakoroljon egy tapasztalatlan kedélyre, mindenben tökéletesnek kellene lennie. Attól pedig még igen távol van... Charlotténak alapjában nemes hajlamai vannak, de lelke még nem mentes minden salaktól. Jól tudom, hogy elég gyakran kell majd intőleg és tiltólag önök közé lépnem.

Ha valaha egy szikra rokonszenvet éreztem volna e férfiú iránt, ezen kíméletlenül és kereken kimondott szavak után az is kialudt volna lelkemben. E pillanatban keserűn megbosszulta magát Charlotte fecsegéséért a hátsó szobát illetőleg. Jól tudtam én azt. Ugyanazon álnok megtorlási mód volt ez, mely Dagobertet is oly mélyen elkésérítette. S mindezek dacára Ilse oly könnyűszerrel adott engem e feszes, megrozsdásodott, számító ember hatalmába! Négy fal közé fog engem zárni, s tanulni kényszerít, máris gyenge írástudásomról beszélt, s mindenbe, amit tenni fogok, belekandikál majd ez az utálatos kék szemüveg!

Ezalatt a csarnokba értünk, s azon folyosó előtt álltunk, melyre atyám szobája nyílt. Claudius úr levette szemüvegét és zsebébe dugta... és habár ő csak Claudius úr volt, kit én ki nem állhattam, mégis feltűnően szép szeméi voltak. Éppen úgy jártam azokkal, mint a felhőtlen déli éggel: éppoly szelídnek, ártatlannak látszik az is, s ha az ember nyílt tekintettel akar belenézni, lezárulnak szemhéjai a nap tüze előtt, mely az egészet átlángolja.

Elhallgattam. A szemüveg volt az én sáncom, vele eltűnt bátorságom is és elbújt lelkem legmélyebb zugába. Egyszerre megzörrent a fövény a lépések alatt, melyek a házhoz közeledtek.

– Na, már ne vegye rossz néven, kisasszony! – Hallottam már messziről Ilse hangját. – Hanem az irtózatoss egy divat!... Ilyen szép, fiatal hölgy, s füstöl mint egy kürtő!

– Ó, Ilse asszony, csak nem attól fél, hogy a dohányfüst elrontja kalapjának gyönyörű virágait? – nevetett Charlotte.

– Bohóság, eszemben sincs! Hanem azt mondom önnek, hogy ha csak sejteném is, hogy az a gyermek valaha ilyen papírt dug kis fogai közé, rögtön összeszedném holmimat vele együtt...

Ilse elhallgatott, mert már a küszöbre lépett, s előttünk állt Charlotte, ki mellette megjelent, papírszivart tartva piros ajkai közt, és nevető arca eltűnt egy vastag füstfelleg mögött, melyet Ilse bosszúságára éppen kibocsátott.

Hanem Claudius úr láttára mégis megdöbbenve hátrált, mélyen elpirult s kivette szájából a szivart. Látása engem nevetésre ingerelt, s a könnyűség, mellyel a szivarral bánt, még érdekesebbé tette őt előttem.

Claudius úr úgy tett, mintha észre sem venné.

– Igaza van, ne túrje azt, Ilse asszony! – mondta nyugodtan. – Kalapjának ugyan nem árt a dohányfüst, hanem a nőiesség szende, szűzies fényét rút korommal homályosítja el.

Charlotte heves mozdulattal dobta el a szivart messzire a tóba.

– Gondoskodtál a meghívásokról, Charlotte? – kérdezte Claudius úr oly nyugodtan, mintha nem látná az indulatosságot, mely a leány arcán vonaglott és szemeiből lángolt.

– Még nem. Erdmann majd széthordja őket estefelé.

– Akkor ne felejts el Helldorfnak is jegyet küldeni.

– Helldorf bácsinak? – kérdezte vontatottan, mintha nem hinne füleinek, és sötét láng borította el arcát.

– Annak. Ő is nálunk fog holnap ebédelni. Van valami kifogásod ezen intézkedésem ellen?

– Az éppen nincs, csak hogy új előttem – vizonozta kissé értetlenül. Claudius úr könnyedén vállat vont, udvariasan

köszönt s felment a lépcsőn. De nem ment a könyvtárba, hallottam, midőn odafenn egy ajtót kinyitott.

– Hát egyszerre feje tetejére áll a világ? – kérdezte Charlotte, ki mozdulatlanul, lecsüngő karokkal állt, s a felmenő lépteire figyelt, mígnem az ajtó becsukását nem hallotta. – Isten legyen velünk, ebből gyönyörű história lesz!... Kutya legyenek, ha Ekhof úr holnap el nem sózza a levest!

– Ej, mi köze van annak a vén könyvelőnek a konyhához? – kérdezte Ilse bosszankodva: A fáradhatatlan reggeli és esti énekes egészen elvesztette kegyét.

– Édes Ilse asszony – nevetett Charlotte –, én majd mondok önnek valamit... A Claudius cég üzleti egén egy melléknap kering, s az Ekhof úr. Erich bácsi azt teszi ugyan, amit akar, hanem annyira tiszteli mégis a nagyon bölcs könyvelő úr tanácsait és kívánságait, hogy ténylegesen a szerény melléknap uralkodik... Ekhof pedig halálos ellensége Helldorfnak. Hogy méltán-e, vagy alaptalanul, azt nem tudom, s nincs is semmi gondom rá, s végül nem is törődöm vele, mert én azt az embert a legkevésbé sem ismerem! Csak annyit tudok, hogy Helldorf eddig nem lépte át a Claudius ház társasági helyiségeinek küszöbét, csupán azon okból, mert Ekhof nem óhajtja azt, és holnap egyszerre részt kell vennie egy lakomában, melyet Erich bácsi két tekintélyes amerikai üzlettárs tiszteletére adni akar. Ekhof majd dühöngeni fog s hivatkozik Isten ítéletére, mert ez olyan kitüntetés Helldorfra nézve, amilyenben a bácsi csak nagyon tiszteletreméltó kopaszokat és világhírű cégeket részesít... Bizony mondom önnek, a világ feje tetejére állt, s én nem is csodálnám, ha ott azok a kőemberek – a tó közepén álló csoportra mutatott – felállnának, szépen meghajtanák magukat s azt mondanák nekünk, hogy szép leányok vagyunk!

Nevetnem kellett, és Ilse szintén mosolygott.

– Mit csinál Claudius úr fenn a második emeleten? – kérdeztem. Sehogy sem ment a fejembe, sőt bosszantott, hogy a

„szatócs”, amint őt atyám nevezte, a tudomány birodalmába lépett.

– Bizonyára látcsövei közt kotorász... Avagy nem vette még észre a Karolina-lak két kiemelkedő pontját? Az egyik a régiségtár kupolája, a másikat pedig csillagvizsgálónak rendezte be a bácsi... Nemde úgy tűnik fel, mintha csakugyan magasztosabb érdekei is volnának? Hanem az istenért, el ne higgye valahogy, az ő foglalkozása csak egy tárgy körül forog, éppen úgy olvassa ott fenn az ég csillogó aranyait, mint a nagy irodai asztalon a tallérokat. – Erre zsebébe nyúlt, s kihúzott egy kis keskeny csomagot.

– És most elmondom, miért jöttem ide. Itt van a harisnya, egy tucat, melyet az ön számára B.-ből hoztattam. Éppen most érkezett meg, s holnap a ruhát is elhozza a szabónő.

– Ugyan, ne hagyja magát elámítani, kisasszony, hiszen ez sohasem volt egy tucat! – kiáltotta Ilse, széles tenyerén méregetve a kis csomagot. Éppen csak olyan nagy volt az, mint egyetlenegy pár a híres pusztai gyapjúharisnyákból. Felbontotta a papírborítékot, s csodafinom csipkeszővet dudorodott ki belőle,

– Úgy? Na, hiszen ez igen szép! – mondta bosszúsan. – így majd K.-ben is félig meztláb futkoshat a kisleány... Ezek nagyon előkelő holmik, csakhogy sohasem jönnek a mosásba, az első séta után odadobják a rongyszedőnek... Jaj nekem, szegény asszonyom pénze...

Egyenesen a szobába ment.

– Ne engedje magát zavarba hozni, kisleány – mondta Charlotte a leghatározottabb hangon. – Én évről évre ilyen harisnyát viselek, ha Fliedner kisasszony tízszer duzzog is e pazarlás miatt... Nekem finom, érzékeny párizsi bőröm van, önnek pedig számba kell vennie állását, s ezzel vége!

Ezzel elosont, s én kissé szorult szívvel Ilsét követtem.

Éppen letette kalapját és énekeskönyvét, s haragos, vörös arccal állt szobámban a virágasztal előtt. Rosszul, elhanyagoltan

nézett az ki. Én már eleve rossz szemmel *néztem* a virágokat s nem öntöztem meg őket, bár Ilse szigorúan meghagyta, hogy ez az ért teendőm lesz. A pompás virágok most epedve bocsátották le kelyheiket.

Ilse egy szót sem szólt, csak ujjával mutatott művemre, s ekkor felébredt bennem az ellenszegülés és dac szelleme.

– Ejnye, mi közöm nekem ehhez az asztalhoz? – kérdeztem bosszúsan. – Nem látom át, hogy miért állította ide Claudius úr a virágokat. Én nem kértem őt arra, s ha erővel idehozatta, akkor ápoltassa is!

– Nagyon, jól van így, mindig szebben fejlődik a dolog! – mondta tompa hangon. – Lábain csipke van, és szíve hálátlan! Leonore, te nem fogsz többé visszatérni a Dierk-tanyára, nekem ugyan nem kellesz ott többé!

Hangosan felkiáltottam, s keblére borultam. Hangja törként metszette át szívemet.

– Téged a nagymama galambocskájának nevezett – folytatta kérlelhetetlenül –, szép galambocska... Tudta volna csak, hogy mi rejlik benned, akkor tudom, hogy...

– Ördögnek nevezett volna – egészítettem ki haragosan, s mélyen felindulva önmagam ellen. – Igen, igen Ilse, az vagyok, gonosz, sötét szívem van. De hiszen én azt nem tudtam, s most minduntalan erőt vesz rajtam.

XVII.

Másnap reggel atyám azt mondta, hogy Margarete hercegnő hat órákor látni akar engem. Még azonfelül egy inas is eljött, hogy tudtomra adja megjelenésem óráját. A hercegnő nyilván nem bízott atyám emlékezőtehetségében. Az igaz, hogy előző nap óta sokkal szórakozottabb és magába vonultabb is volt, mint máskor.

A délutáni órákban egy előkelő kinézésű úr ment fel a könyvtárba, kis ladikéval a hóna alatt. Igen soká maradt ott, s midőn azután atyám a herceghez ment, egészen elfelejtett tőlem búcsút venni. Lépteit hallva, kiszaladtam a csarnokba, s ekkor láttam, hogy orcái lázas pírban égnek. Szemei sajátságosan villogtak, s haja rendetlenül összevissza volt kuszálva, kezei bizonyára folytonosan turkáltak benne.

Délben az ebédnél találkoztunk. Én alig tudtam enni, annyira szorongatott kedélyállapotban voltam. Szörnyen féltém a hercegnőtől, kit nem tudtam magamnak másként képzelni, mint aranyos damasztruhában s fején drágakövektől csillogó koronával.

De atyám magaviselete is aggasztott engem. Nem evett egy falatot sem. Folytonosan kenyérgolyókat gyúrt ujjai közt, s merően nézett a levegőbe. Nyilván önmagával küzdött, s valamit akart mondani. Tekintete gyakran fürkészőleg esett Ilse arcára, ki semmit sem sejtve, jó étvággal evett, ismételten mondogatván, hogy sehol sem terem oly lisztes burgonya, mint a Dierk-tanyán, mert ott homokos a föld.

– Édes Ilse, valamire kérném önt – szólalt meg egyszerre atyám, s az oly röviden, oly szorultan hangzott, mintha csak erőszakos benső megerőltetéssel sikerült volna kisajtolnia a szavakat.

Ilse feltekintett tányérjáról.

– Nemde, ön elhozta magával azon értékpapírokat? Elhunyt anyám utolsó hagyatékát?

– Igen, tudor úr – mondta Ilse odafigyelve, s letette a villát.

Atyám mellzsebébe nyúlt, s óvatosan kihúzott egy selyempapírba gondosan begöngyöltett tárgyat. Kezei reszkettek, szemei sugárzottak, midőn a puha borítékot szétnyitotta. Egy pompás, igen nagy érem volt benne.

– Nézze meg ezt, Ilse, mit szól hozzá?

– Igen szép – mondta, s tetszőleg intett fejével.

– És képzelje csak, potom áron kapható. Háromezer tallérért kaphatnék olyan éremkincset, mely testvérek közt is legalább 12000-et megér. – Atyám máskor oly csendes, szelíd arca szinte vad izgalomban lángolt. – Ez az első szerencsés véletlen életemben. Eddig mindent igen nehezen, sőt a legnagyobb áldozatokkal kellett megszereznem... és éppen most nem rendelkezhettem nagyobb összeggel... Édes Ilse, ön a legmélyebb hálára kötelezne engem, ha az önre bízott pénzből 3000 tallért adhatna nekem. Leonore ezáltal semmiképp sem fog megkárosodni, mert szavamat adom önnek, hogy ez az érem legalább háromszor annyit ér, mint amennyit az érte fizetendő összeg.

– Igen, igen, én azt mind elhiszem, de hát aztán forog is? – kérdezte, s ujjával az éremre tapintott, mi atyámnak szinte ideggörcsöket okozott.

– Hogyan érti ezt? – kérdezte nagyon lassan.

– No hát úgy értem, hogy elfogadja-e a kereskedő, ha az ember fizetni akar vele?

Atyám összerezte, mintha megszúrta volna őt.

– Nem, Ilse – mondta rövid szünet után leverten. – Önnek fonák fogalma van erről. Kiadni nem lehet az ilyen pénzt, csakis újra elárusítani.

– Úgy? Akkor hát a háromezer tallér a szekrényben hever, és csak arra való, hogy az ember megnézzé, éppúgy, mint azt a törött limlomot ott fenn a nagyteremben? Abból ugyan bizony nem lakik jól ez a gyermek, s még csak cipőt sem vehet magának rajta. Tudor úr, én mindjárt mondtam önnek, hogy ama pénzhez nem szabad hozzányúlni! Midőn Hannoverben az egyik csomagot a másik után a postára hordtam, tudja, azzal az öt pecséttel, melyeket utoljára már sehogy sem szenvedhettem, s aztán néha kedvetlen képet vágtam hozzá, akkor szegény asszonyom mindig azt mondta: „Ilse, te ezt nem érted! A fiam híres ember, s már ez együtt jár ezzel” – s én a mai napig is olyan ostoba maradtam,

hogy sohasem tudtam felfogni, tudor úr, miért kellett úrnőmnek elszegényednie, s miért kellett eladnia mindazon gyönyörű régi Jakobsohn-féle ezüstműt és a sok karperecét, láncot, gyűrűt, csupán azon okból, mert ön híres ember... Látja még kevésbé megy a fejembe, hogy most e gyermeknek is oda kellene adnia azt a kis örökséget. Ne vegye rossz néven, tudor úr, de nekem mindig úgy tetszik, mintha az a temérdek sok pénz egy nagy, feneketlen lyukba esnék, mert semmit sem lehet többé felőle hallani vagy látni, ha egyszer eltűnt... Hiszen meglehet, hogy az mind az üzletében fekszik, s hogy egykor, ha majd eladják...

Atyám felrezzent. Mindent el tudott túrni és mindent elhallgatott, csak azon gondolatot nem, hogy gyűjteményét valaha idegen kéz fogja érinteni. Felháborodva félbeszakítólag nyújtotta ki mindkét kezét Ilse felé, aki egy pillanatra elhallgatott, de aztán bátran folytatta:

– Nekem különben már nincs is hatalmam azon pénz felett. Ott fekszik az előházban, a pénztárban, hiszen ön nem akarta azt átvenni, tudor úr, s így odaadtam Claudius úrnak, az pedig nem olyan ember, akivel tréfálni lehetne, s ki ma átvenne valamit, s holnap meg ismét kiadná, ha valakinek eszébe jut.

Atyám ismét betekerte az aranyérmét a papírba, zsebébe dugta, s nem szólt többé egyetlen szót sem. Lehangoaltsága és szótlan levertsége mélyen szívembe nyilallt, de nem tettem semmit. Ilse egész lény a legmélyebb elégedettségét fejezte ki, azon tudatban, hogy a pénzt biztosította. Én féltem szigorú, átható szemeitől, s midőn atyám ismét felment a könyvtárba, egyetlenegy közvetítő szót sem mertem szólani.

Délután négy órakor a csinos szobaleány lépett szobámba, ki Charlotte-nál a komorna teendőit is végezte. Egy letakart kosarat hozott karján, s midőn a kendőt felemelte, apró fekete levélkével telehintett, fehér, tüllfelhők duzzadtak felém.

– Claudius kisasszony küldött, hogy felpróbáljam kegyednek a ruhát – mondta, s kiszedte a kosár tartalmát. Ezalatt elbeszélte Ilsének, hogy ma „megbolondulni való” nap van az előházban.

– Képzeld csak – mondta –, ma lakoma van nálunk, mindnyájan lótnak-futnak, egyszerre csak, mégpedig korán reggel, azt a parancsot adja ki Claudius úr – elhiszi-e? –, hogy az irodát át kell tenni az udvari szobákba, éspedig rögtön. Csaknem a feje tetejére áll valamennyi férfi a háznál. Azt az irodát, melyben valamennyi Claudius több mint száz év óta dolgozott! Egyikük sem mert csak egy szekrényt is másként állítani, és most nagy óvatossággal egyszerre átviszik mindazon ócska, korhadt dolgot az ódon sötét szobából egy napos, világos terembe. Azok ugyan szépen fognak csodálkozni!... A kárpitosznak azonnal zöld függönyöket kellett feltenni, mert a szoba nagyon is világos, és Claudius úr gyenge szemei nem bírják a napfényt... Ezt magyarázza meg nekem valaki... senki sem képes rá a házban. Az öreg Erdmann pedig egész sápadtan járkál, és azt hiszi, hogy ez a világ végét jelenti.

Én csak fél füllel hallgattam oda. Mi közöm nekem Claudius úr irodájához?... Szemeimmel csak úgy nyeltem a csodálatos dolgokat, melyek a szobaleány kezei közül kikerültek. Ilse is minden tárgyat vizsla tekintettel szemlélt, s ujjjaival húzogatta és próbálgatta a ruha könnyű kelméjét, vajon tartós-e. De midőn végre a szobaleány hegyes ujjjaival egy pár csodálatos pici fekete atlasztopánt vett ki a kosár fenekéről s mosolyogva élém tartotta, Ilse szó nélkül kiment a szobából.

Én mégiscsak szörnyen megrögzött voltam. Nemhogy a legkevésbé sem búsultam távozása miatt, hanem ellenkezőleg, úgy éreztem, mintha kő esett volna le szívemről, midőn Ilse szőrszoknyája az ajtóban eltűnt. A pusztai cipész erős művei jobbról-balról végigdörömböltek a talajon, Ilsének igaza volt, a csipkében és atlaszban éppúgy éreztem magam, mintha ismét mezítláb járnék, mintha a pusztai lég hízelegve lengené körül

lábaimat. A komorna ezután beleburkolt engem a tüllfelhőbe, s egy-egy fekete taftszalagot tűzött fel... Kőd vett körül, amerre csak néztem! Körülfolyta karjaimat, vállaimat, lefolyt derekamról egészen lábam hegyéig, s csakugyan én volnék az, ki benne rejtezik? Én? Ah, hiszen ezt ki sem bírom, ez valóban „megbolondulni való”.

– Megálljon, megálljon! – kiáltott a komorna –, még egy szalagot a bal vállára! Hiszen így senki előtt nem mutathatja magát!

De azt már nem hallottam, én már futottam végig a csarnokon, aztán át a hídon és keresztül a virágoskerten, s úgy lengett és hullámzott körülöttem, mintha fehér nyári felleg vett volna fel a hátára.

Most nem irtóztam az előháztól, felrohantam a csigalépcsőn Charlotte szobájába. A homályos folyosón az öreg Erdmann állt feszesen, mintha fából volna kifaragva. Asztalkendőjét tartott kezében, s bámultában nagyra meresztette szemeit: Úgy tetszett, mintha utánam kapna, hogy visszatartsa, midőn mellette elsuhantam; ej, de mit törődtem én a vén zsémbelővel? Minden habozás nélkül rohantam a szobába.

Ablakai a kertre és udvarra nyíltak, s habár a sötét faliszőnyeg és a nehéz, barna damasztfüggönyök rútol elkomorították, mégis a legnyájasabb szoba volt az egész házban. Egyik oldalán pompás zongora állt. Charlotte előtte ült, s kezei a billentyűkön nyugodtak, mintha éppen játékhoz akarna kezdeni. Nem messze tőle ült Fliedner kisasszony, gyöngyszín selyemruhában és finom főkötőben, egyebet nem láttam.

– Ah, Charlotte kisasszony – kiáltottam –, nézzen csak rám! – S megfogtam az ujjdudor elálló szélét. – Nem úgy nézek-e ki, mintha szárnyam volna, valóságos szárnyam?... ó, és a cipő... nem, a cipőt meg kell néznie! – könnyedén felemeltem ruhám szélét, s a világosságnál csillogtattam az atlaszt. – Most már, ha a padlón végigmegegyek, nem dobog úgy: hup! hup!, mint az én

borzasztó szeges sarumban!... Hallgasson csak! Semmi neszt sem fog észrevenni. – Szilárd léptekkel, mint egy katona, indultam feléje. – Nemde, most már nem vagyok az a nevetségesen kicicomázott gyermekalak, mint Ekhof úr mondja?

– Nem, pusztai hercegnőcském, nem! – kiáltotta amaz. – Ki hitte volna, hogy a fekete hernyóbabban ilyen lepke rejlik?

És Charlotte nevetett, nevetett szünet nélkül. Fliedner kisasszony pedig zsebkendőjével takarta el száját, s mosolygó szemmel nézett el mellettem, azt hittem, a falra.

– Hát látta már magát a tükörben? – kérdezte Charlotte.

– Dehogy! Nem is volt annyi időm, s ez nem is szükséges. Hiszen úgylátom a ruhát és a cipőt. Nem kell nekem még tükör is ahhoz!

– De egyszer mégiscsak látnia kell magát – nevetett amaz, s a roppant tükörré mutatott, mely a két ablak közti teret elfoglalta. Mit sem sejtve futottam oda s a tükörbe néztem. Felsikoltottam s mélyen eldugtam fejemet keresztbe tett karjaimba. – Ó, istenem, nem is álmodtam, hogy férfitársaság is lehet az előházban, s most ott álltam közepette. Mögöttem, éppen a tükörrel szemközt volt egy ajtó, mely a társalgóba vezetett, s eddig csak zárva láttam. Most mind a két szárnya tárva volt, s a küszöbön Dagobert állt. Barna szemei mosolyogva találkoztak az enyéimmal. Nyakán vörös gallér virított, melle és válla csakúgy csillogott az aranytól, – egyenruhában volt Mögötte még más nevető férfiarcozat is észrevettem, s egy sarokkereten egy öregúr, mellett ült Claudius... Mindezt egyetlen tekintettel láttam.

Egész testemben remegtem, s a szégyen és bosszúság könnyei tódultak szemembe. Ekkor egy pár lágy, hideg kéz érintette karjaimat s elvonta azokat arcomtól. Claudius úr volt, ki felugrott és hozzám sietett.

– Sassen kisasszony, ön megijedt – mondta. – Rossz tréfa volt ez Charlottétól, amiért bocsánatot kell öntől kérnie.

Ezzel egy támlás székhez vezetett, s gyöngéden leültetett annak párnáira.

– Úgy hiszem, most már el is kezdhetnéd a játékot – szólott Charlotté-hoz fordulva.

– Mindjárt, kedves bátyám!

Ezzel hozzám szaladt, térdre borult előttem, s megragadta kezemet.

– Méltóztassék fenséged nekem, szegény bűnösnek megbocsátani – esedezett pajzánul. – Ezennel bocsánatot kérek, de csak öntől, pusztai hercegnőm, a többitől csak köszönetét érdeMLEK azért, hogy tovább legeltethették önön szemeiket.

Kénytelen voltam nevetni, ámbár még könnyek remegtek pilláimon... Hogyan is tudta ő azt tenni, így valamennyi előtt térdre borulni – ez nagyon csodálatra méltónak tűnt fel előttem. Én a legjobban szerettem volna belebújni valami egérlukba. Mind a két kezével hízelegve simította meg fürtjeimet, aztán felkelt és megint a zongorához ült.

Charlotte igen gyakorlottan, de kissé túlzott erő kifejtéssel játszott. A hangszer csak úgy zengett kezei alatt, s én sokkal jobban szerettem volna, ha ez a zengés és dörgés künn a pusztán harsogott volna, – itt idegrázóan verték vissza a falak. Azért én mégis szíves hálával tartozom a zenének, legalább elvonta rólam a jelenlévők figyelmét, s miután egy ideig a támlásszékekben, mint egy oltalmazó kikötőben, elrejtve pihentem, végre bátorságot vettem magamnak s felnyitottam szemeimet.

Az első, kit láttam, az öreg könyvelő volt; az ablakfülkében ült, félig eltakarva a függöny által; Charlotténak igaza volt: „ő dühös ember”. Haragja tegnap mégis némileg nagyszerű szint öltött, valóban úgy tűnt fel, mint egy próféta, s hangjának igéző pátosza és hullámoztatása megfélemlített engem. De e pillanatban csak mélyen bosszankodó ember volt, ki alig bírja fékezni haragját. Bal keze, melyen drágakövek csillogtak, erősen összeszorítva az ablak párkányán nyugodott, a félig felém fordított klasszikus

nemes arcélt egészen eltorzították a bosszúsan lehúzott szájszögletek, s úgy látszott, az egész társaság elvesztette kegyét, mert hátat fordított neki.

Gyűlöletének tárgya, az ifjú Helldorf, azon ajtónak támaszkodott, melyen én bejöttem. Ez volt talán a leghálásabb és legfigyelmesebb hallgató, s szemei mintegy megigézve függtek a zongorázón. Ő bizonyosan más véleményen volt, mint Claudius úr, ki minden futamnál, mely az erőteljes kezek alatt felrengett, sötétén vont össze szemöldökét s rosszállólag rázta fejét. Tehát még itt is a szakértőt akarta játszani az a – szatócs!

Egyszerre azt éreztem, hogy a támlás szék könnyedén megrázkódik, oldalt tekintetem: Dagobert állt mellettem. Bizalmasan támasztotta könyökét a támlásszék karjára és midőn felnéztem, mélyen tekintett ijedt szemeimbe. Azután lehajolt, s a zajos akkordok által óva, fülembé suttogetta:

– Ön még ma elmegy a hercegnőhöz?

Én fejemmel igent bólintottam.

– Akkor kérem, gondoljon rám is egy keveset amaz édenben, melybe lépni fog.

Szédület fogott el. E suttogó hangok, melyek oly lágyan és bensőségesen esdekeltek, leírhatatlan hatást gyakoroltak reám. Az számít az én kegyemre, ki a pusztán oly gúnyosan és megközelíthetetlenül állt előttem, ez a Tankréd, ki katonai rangjával és szépségével, mint egy király állt e sok szatócs közt! A vér agyamba szökött, s felelet nélkül keblemre hajtottam le fejemet. Büszke és boldog voltam, de ezt a többieknek nem kell látniuk.

A zenedarab befejezése és az élvezetért szokásos hálanyilatkozatok után a vendégek távozni készültek. Helldorf is kalapja után nyúlt. Claudius úr intett neki, s hallottam, midőn így szólt hozzá.

– Maradjon még, én is szeretném önt egyszer énekelni hallani. Sokat beszélnek szép hangjáról.

Az általános búcsúzás alatt én a mellékszobába illantam. Tán ott lelek valami ajtót, melyen át a folyosóra juthatok. Egész helyzetem, váratlan berohanásom a társaságba, mégis fölöttébb nevetséges volt. Tartottam tőle, hogy Charlotte gúnyolni fog, ha majd magunkra maradunk, s inkább egészen kerülni akartam őt ma.

Azon szoba mellett, melyen át elillantam, a nagy ebédlőterem volt. E teremből egy nyitott ajtó a folyosóra vezetett, hol az öreg Erdmann most is, mint valami őr, járt föl s alá... Milyen gazdag és pompás ezüstenemű fődte az ebédlőasztalt és a tálalóasztalokat! Tekintetem végigfutott e gazdagságon, amint ott elhaladtam, de aztán egy oldalfalon akadt meg a tekintetem, s nem tudtam tovább menni.

A „pompás tiszt”, amint őt Charlotte nevezte, nehéz, faragott keretből tekintett alá. Szép, büszke férfiú volt, az életkedv és a diadaléret mosolyával duzzadó ajkain!... És csakugyan, ez a fehér kéz, mely oly erőteljesen és mégis oly keresetlen keccsel támaszkodott az asztalra, ez emelte fel a fegyvert s zúzta szét egyetlen nyomásra e sugárzó, derült homlokot. S itt, a Karolina-lakban követte el a szörnyű tettet? Lábam talán éppen azon helyre lépett, hol a zúzott agyú férfi feküdt?... Hányszor beszélte nekem Heinz borzadva, hogy az öngyilkosok „kikelnek éjjel sírjukból, és nem lelnek nyugalmat”!

És ha most éjfélkor csakugyan végigvonul a lepecsételt termeken, lejön a keskeny, sötét lépcsőkön s nesztelenül eltolja a szekrényt ágyam mellől? – Majd felsikoltottam félelmemben. Elfordítottam arcomat a képről, mely eleven, fényes szemmel tekintett rám. Ekkor Claudius úr lépett a szobába s fürkésző tekintettel nézett körül. Én minden félelmet és óvatosságot feledve mutattam a félelmes alakra.

– A Karolina-lakban történt a szerencsétlenség? – szaladt ki ajkaimon akaratlanul.

Mélyen elpirult arccal döbbsent vissza, s szemei villámokat szórtak.

– Gyermeek, mibe avatkozik ön? – kérdezte komoran. – Végre mégiscsak kénytelen leszek felkérni e hívatlan nyelveket, hogy mérsékeljék magukat! Egy pillanatig hallgatott s fivére arcára függesztette szemeit, aztán nyájasabban mondta:

– Nem, nem a Karolina-lakban történt. Kellemetlen önnek e gondolat?

– Én – félek a kísértetektől. Heinz szintén és Ilse is, csak hogy ő nem mondja!

Enyhe mosoly szállt ajkaira.

– Én is látok néha kísérteteket, melyektől félek, s e pillanatban jobban, mint valaha – mondta, s én nem tudtam, komolyan beszél-e vagy tréfál. – Az udvarhoz megy ön ma?

Nevetnem kellett magamban, ő is ugyanazt kérdezte, amit Dagobert.

– Igen – mondtam –, és sietnem kell, mert hat órakor a palotában kell lennünk.

Gyorsan át akartam lépni a küszöböt, ő azonban gyöngéd kézzel visszatartott.

– Vigyázzon magára, nehogy önmaga okozza vesztét az udvari levegőben! – szölt intőleg saajátságos hangsúlyozással, s felemelte mutatóujját. Oly különös volt az, mintha e hang, és pedig ezúttal először, szívem mélyéig hatott volna. Ej, mit! Az az ember javasol nekem ilyesmit, ki maga is mindig csak magára gondol? Mennyivel különb volt Dagober kérelme!...

Én fejemet ráztam, kiszaladtam, s lerohantam a lépcsőn... Szerencse, hogy Ilse nem látta ellenszegülő fejmozdulatomat, – ó, milyen leckét kaptam volna megint!

XVIII.

A komornát még szobámban találtam. Azonnal hatalmába kerített, feltűzte a hiányzó szalagcsokrokat, s fehér, kerek, kis szalmakalapot nyomott fűrtjeimre.

Én a tükörbe pillantottam, s egyszerre úgy találtam, hogy hajam, melyre sohasem ügyeltem, s melyet csak kellemetlen tehernek tekintettem, tulajdonképpen mégis pompás, fényes, fekete gyűrűkben hullámzik le nyakamra, s hogy a kalap tejszínű szalagjaival különös, szép ellentétet képez.

Ilse éles szeme azonnal rajtakapott engem e legelső kémszemplén, és szigorú arca, karmazsinvörös arccsontja haragos kifejezéssel tűnt fel egyszerre a tükörben díszes fejem felett.

– Most már hát a tükör bolondja is lesz? – zsémbelődött. – Az sohasem volt tisztességes nőszemély, ki oly kíváncsian nézegeti, vajon szépen áll-e orra az arca közepén... Tudod-e azt, hogy ez vétek?... Ha szegény úrnóm annak idején elvette volna a tükröt Christinétől, akkor sok minden nem történt volna meg... Ezért tudd meg, hogy mielőtt elmegyek, be fogom takarni azt az üveget!

Arra nem volt szükség. Hogy az vétek, azt nem voltam képes belátni, mert a Jóisten adta nekem az orrot és az egész alakot. Hanem az már csakugyan nevetséges volt, hogy magammal szemben tetszelegtem. Pirultam is önmagam előtt és szégyenkeztem, mintha valami ostobát mondtam volna.

A szobaleány távozott, szánólag mosolygó pillantást vetve rám, kit oly keményen megdorgáltak, s én felmentem a könyvtárba atyámért.

Még kinn az ajtó előtt hallottam, hogy gyors léptekkel jár fel alá és hangosan beszél. Azt hittem, valaki van nála, és halkán nyitottam az ajtót. Egyedül volt, de rendkívüli izgalomban.

Folytonosan méregette a tág szobát s egyre borzolgatta haját mind a két kezével. Olykor-olykor megállt, felvette az aranyérmet az asztalról, melyet ma Ilsének mutatott, s nézegette, mintha keresztül akarna hatolni szemével a bágyadtan csillámló fémen, majd megint letette, s mélyen felsóhajtott. Aztán olyan keményen ütött sovány ujjával az asztalra, hogy az szinte belerengett, és a járkálás újra kezdődött. Engem nem vett észre, ámbár már néhány perc óta a szobában voltam.

– Atyám, mi bajod? – kérdeztem végre félénken.

Hirtelen megfordult. Az első pillanatban nem ismert meg az új ruhában, én nevettem és hozzá futottam. Elkomorodott, felhevült arca kiderült, s ami engem annyira boldoggá tett, egy szeretetteljes mosoly sugározta be az egésztestet.

– Ej, lám, lám, Lórikám! Milyen csinos kisleány vagy te! – kiáltotta, megfogta mind a két kezemet, s tetőtől talpig megvizsgált.

Mily kimondhatatlan hálával telt el iránta szívem! Tudományos gondjai és bajai közt mégis az én csekélységem számára is volt néhány pillantása!

– Nem megyünk még, atyám? – kérdeztem s minden bátorságomat összeszedve lesimítottam haját és helyreigazítottam atlasz nyakkendője csokrát. – A hercegnő talán már vár is bennünket. Ó, hogy dobog szívem a félelemtől!

– Még előbb egy urat kell várnom, kit a herceghez fogok vezetni – mondta röviden, nem ügyelve utolsó kiáltásomra... Odavolt a derült hangulat! Kivonta magát rendező kezeim közül, ismét járkálni kezdett, s nagy sajnálkozásomra pár pillanat múlva a lesimított haj ismét szét volt kuszálva.

– Tehát nem akarod nekem megmondani, mi bánt téged annyira? – kérdeztem esdőleg.

Atyám hátratett kezekkel éppen mellettem ment el.

– Ó, gyermekem, azt én nem mondhatom meg neked!... Nem is tudom, hogyan értetném meg veled! Hiszen óriási dolog volt az

is ma délben Ilsével – kiáltá szinte türelmetlenül, s tovább járkált.

De én nem hagytam magam olyan könnyen elutasítani.

– Az igaz, én szörnyen együgyű maradtam a pusztán! – mondtam őszintén. – De ki tudja, talán mégis jobban megértenélek, mint gondolod... Kísérelj csak meg!

Atyám félig kedvetlenül mosolygott, de mégis felvette az érmet az asztalról s odatartotta eléem,

– Nos hát, nézz ide... Ez egy csodaritka darab, egy úgynevezett érem. Gyűjteményemben nincs meg, mert eddig nem tudtam ilyet szerezni.

– Sugárzó tekintettel tartotta a világosság felé. – Pompás, csaknem sértetlenül megtartotta bélyegnyomatát!... Az úr, akit várok, eladja ezen érmét. Felbecsülhetetlen értékű darab... Értesz engem, gyermekem?

– A kifejezéseket nem egészen, atyám, hanem amit tulajdonképpen akarsz, azt nagyon jól tudom... te ezt az aranydarabot semmi áron sem szeretnéd elszalasztani.

– Gyermek, örömet adnék éveket életemből, ha ezt megvehetném! – szakított félbe rajongóan. – Hanem, fájdalom, képtelen vagyok reá, egy óra múlva a herceg a legválogatottabb darabokat megszerzi éremgyűjteménye számára, és én...

Itt elnémult, mert az úr, ki a kis szekrényvel hóna alatt már tegnap is a könyvtárban volt, belépett. Láttam, mennyire elsápadt atyám.

– Nos, hogyan leszünk, Sassen úr? – kérdezte az úr belépve.

– Nekem... le kell mondanom...

– Atyám – mondtam gyorsan –, én megszerzem neked, amire szükség van.

– Te, kisleányom?... Hogyan állna az neked hatalmadban?

– Azt csak bízd rám! Hanem az éremnek nálam kell lenni, hogy hivatkozhatssam rá! – Ó, egyszerre mily határozott és

gyakorlatias lettem! Egészen büszke voltam magamra. Látná csak ezt Ilse!

Atyám hitetlenül elmosolyodott, de mégis volt egy szalmaszál, melybe még egy pillanatig kapaszkodhatott. Kérdőleg nézett az úrra, beleegyezőleg intett fejével, papírba göngyöltette az érmét és átadta nekem. Én görcsösen összeszorított kézzel dugtam zsebembe, hiszen tudtam, hogy az felbecsülhetetlen érték, s az előházba futottam.

Hogyan fogom én most rábírní Claudius urat, hogy pénzből háromezer tallért adjon! Hogyan leszek képes megindító szavakkal előadni atyám bűját! Ha nincs egészen kőből, akkor meg kell hogy indítsa a leány kérése, ki atyját mindenáron boldognak akarná látni. Természetesen még sohasem fogott el vele szemben oly kimondhatatlan félelem, mint e pillanatban, midőn összeborzadva: kérőképpen léptem ismét a hűs, homályos csarnokba, melyet csak az imént ellentmondásokkal telve hagytam el...

Hanem előre! Meg kell lennie! Sokkal jobban szeretem atyámat, semhogy bárminő áldozatot ne hoznék érte, még azt is, hogy Claudius úr hideg üzértekintetét türelmesen elviseljem... Ej, mit! Hiszen a négyszáz tallért is ideadta nagynéném számára, miért tagadná meg a háromezret! Egyszerűen aláírom ismét, s azzal az ügy be lesz fejezve.

Erdmann és a szobaleány éppen egy edénnyel telt kosarat hoztak le a lépcsőn, midőn én felmentem. Az étterem ajtaja még tárva volt. Ha Claudius úr még Charlotte szobájában van, akkor tán magamra vonhatom figyelmét a nyitott ajtón át anélkül, hogy a többiek lássák, mert nem akartam, hogy valaki tanúja legyen kérésem előadásának.

Éppen a mellékszobába akartam lépni, midőn két gyönyörű hang ütötte meg fületem. Mintegy odanőve álltam meg, ámbár a föld égett talpaim alatt, s szívem aggódva dobogott minden elveszett percért.

*„Ha látnálak künn a pusztán
Zivatarban téged:
Köpenyemmel a vihartól
Védve fedeznélek.*

– énekelte Charlotte és Helldorf. Benéztem az ajtó nyílásán, a két szép alak egymás mellett állt, míg Dagobert a zongoránál ült s az éneket kísérte.

Ó, az én pusztám viharban, tavaszi viharban! Mikor zúgva vonult el a Dierk-tanya felett, s a dacos-ódon sarokoszlopokat kidönteni, az ablakokat pedig bezúzni akarta; mikor a tölgyekről letépte a múlt évi tiszteletre méltó száraz harasztparókát s ezer parányra szaggatta széjjel; mikor Ilse gondosan bezárta az ajtókat és a tyúkok a tág, védtelen udvarból a pajtába menekültek, – akkor én kiszaladtam a kerítés elé s rárivalltam a légben elvonuló dübörgő seregre...

Nem olyan vihar volt az, mint télen! Ezer meg ezer hang, mely kinyugodta magát, ujjongott összevissza. A víz, mely a jégtől megszabadult, zúgott az erdőben, melyben már hevesen lüktetett az ébredő életszél, suhogott, s e zajba belecsendült minden virágharang, mely a barna burokból fejét kezdé emelni... S engem a vihar megragadott és vitt magával a pusztán keresztül, mint az elsodort tölgylevelet, amíg csak a halmon meg nem álltam s félig ijedten, félig ujjongva az ódon fenyőfát átkaroltam.

Mind a ketten: a fenyő és a kis testem inogtunk, remegtünk, de tűlevelei vígan zörögtek, s én nevelten a nagy vastag felhőkre nézve, melyek kénytelenek voltak vonagló tagokkal gyámoltalanul tovairamodni. A szél rángatta szoknyámat, hajam arcomat csapkodta – de nekem nem volt szükségem „köpenyre, mely védve fedezzen”. Valami vas- és acélszerű volt annyiszor becsmért gyermeki kezeimben és lábaimban. Aztán megint bátran szembeszálltam a viharral, míg hazaértem, s megszidtam Spitzet, amiért lustán melengette bőrét a biztos kályhasarokban,

*S hogyha egykor rád a balsors
Vészt és vihart hozna...*

énekelték benn, és a hangok egyre emelkedtek, mint a vihar vad zúgása, midőn legfőbb fokát érte el. Én szinte megittasultam a hangoktól, de nem volt szabad tovább is átengednem magam a varázsnak... El a honvággyal és a fájdalmasan édes álmokkal!... Láttam, mint jár fel s alá atyám izgalommal a könyvtárban, s ez elégt volt arra, hogy sietve átlépjem a küszöböt.

Mélyen a szoba sarkába vonulva, Claudius urat találtam egyes-egyedül, gondolatokba merülve. A szék oldaltámlájára könyökölt, kezébe temetve homlokát és szeméit. Tömött, szőke hajfürtjei eltakarták fehér ujjait. Szorult szívvel hátráltam, még hajának bágyadt ezüsthénye is józanítólag, fagyasztólag hatott rám. Hirtelenében egyetlen szó sem jutott eszembe hősies, szépen kigondolt beszédemből, csak azt az egyet éreztem vele szemben, hogy igen udvariasan és jóságos, hangon, de egyúttal olyan szilárdul és határozottan vissza fog utasítani, hogy minden további szótolakodás lenne... S ámbár most úgy ült ott, mintha egyáltalában nem törődne a világgal s egészen a megható énekbe volna elmerülve, azért fejében mégiscsak számok keringtek, s jól tudom, hogy amint kimondom a háromezret, akkor halkán mosolyogni fog, s azt mondja: „Önnek nyilván fogalma sincs arról, hogy mily sok pénz az.”

Hanem mindennek dacára egyszerre mellette álltam. Alig tudnám elmondani, hogyan tettem meg e néhány lépést. Lehajoltam hozzá és suttogva mondtam ki nevét...

Egek! Hiszen én nem akartam őt megijeszteni, hangom oly gyenge és félénk volt, s ő mégis úgy felrezzent, mintha a végítélet trombitája érte volna fülét. Felugrott és elmosolyodott. Én jól tudtam, miért, – hogy is lehetett ilyen kis teremtestől megijedni, ki'parányi madárkaként nesztelenül röppent oda!

Jól láttam, hogy nem haragudott meg, s mégsem bírtam szólani. Bárcsak feltette volna azt a borzasztó kék szemüveget és széles karimájú kalapját, – hanem egyszerre olyan nagyon fiatalnak látszott tüzes, kék szemeivel... Szörnyű együgyűnek tüntem fel magam előtt, s neki sem jutott eszébe engem gyámoltalan zavaromból kiségiteni. Hallgatott, míg benn énekeltek:

*Szívem lenne menedéked,
Örömet megosztva...*

– Ön szólni akar velem? – kérdezte végre szelíd hangon, midőn az ének megszűnt.

– Igen, Claudius úr, de nem itt.

Azonnal átment velem a mellékterembe s betette az ajtót. Szemeimet a padlónak egyik fényes négyszögére függesztve előadtam neki óhajtásomat, és ez jól is sikerült. Ismét megleltem a szavakat és kifejezéseket, melyeket kigondoltam. Lefestettem előtte, milyen forrón óhajtja atyám bírni az érmét, hogy enni sem tud a nagy izgatottságtól. Elmondtam, hogy én nem tudom elviselni, ha őt szenvedni látom, és azért segíteni akarok rajta s meg kell szereznem ama háromezer tallért mindenáron – aztán feltekintettem rá.

Ismét éppen olyan volt, mintha ott lenn állna az irodában vastag könyve mellett, – a nyugodt kihallgatás, a leghidegebb meggondolás és óvatosság mintaképe.

– Saját ötlete ez, vagy Sassen úr fejezte ki először azon kívánságát, hogy háromezer tallért szeretne kivenni az ön vagyonából? – kérdezte.

Milyen rút ellentétben állt e kimért hang meleg ékesszólással, s mennyire bosszantott ez engem!., De az átható szemek előtt nem bírtam sem egyenesen hazudni, sem

valamiképp elpalástolni a dolgot, mire pedig nagy kedvem volt az első pillanatban.

– Atyám ma délben Ilse előtt nyilatkozott e tekintetben – mondtam vonakodólag.

– És ő nem egyezett bele?

– Úgy van – mondtam levertem Tudtam, hogy az ügy veszve van.

– S nem gondolta Ön, Sassen kisasszony, hogy akkor én még kevésbé adhatom önnek a kívánt összeget?

Feledve volt szándékom, hogy alázatos kéréssel és könyörgéssel fordulok hozzá s türelemmel viseltetem e kereskedői számítással és higgadtsággal szemben!... Éreztem, hogy a vér forrón szökött arcomba, „gonosz szívem” erőt vett rajtam.

– Igen, gondoltam én erre – feleltem gyorsan, pihegő kebellemmel, és a küszöbre mutattam – még az imént ott álltam, s borzadtam e lépéstől. De én szeretem atyámat s óerte hoztam e nehéz áldozatot.

Midőn egy pillanatra elhallgattam, – nem szólt egy szót sem. Valóban egészen kőből volt, legszebb szavaim hatás nélkül maradtak, ilyenkor azután ne haragudjék meg az ember!

Alig bírtam tartóztatni magamat, hogy nagyot ne toppantsak lábammal. Hevesen fordultam meg s kitörő haraggal kiáltottam vissza:

– Most már nem is kell nekem az a pénz. Nevetséges volna, hogy én azt, amit kedves nagyanyám nekem ajándékozott, idegenektől kolduljam!... Azt nem is teszem meg, nem, én!... Soha, soha többé nem kérek semmit sem öntől, s ha tízszer az enyém is és jogom van vele rendelkezni...

– E pillanatban még egyetlen fillérrel sem rendelkezhetik! – vágott a szavamba, minden indulat nélkül ugyan, de nagyon komolyan és nyomatékosan. – És annyit mondhatok önnek, hogy ha ön továbbra is a puszták szilaj, féktelen gyermeke marad,

akkor nálam sohasem fog célt érni. Felmászhatik a fákra, lubickolhat a folyóban, e tekintetben senki sem korlátozza, de lelkéből ki akarom irtani a vadságot.

Tehát csakugyan megragadott engem vasujjaival s nem is bocsát el, míg, a két év le nem telik! Istenem, milyen sajnálatra méltó torzképet akar belőlem csinálni!

– Ha ugyan túrni fogom! – mondtam hátravetve fejemet. – Heinz egyszer egy hollót fogott, s midőn szárnyait le akarta vágni, a madár véresre csípte ujjait.

– S ön is olyan vitézül akarja magát védeni, kis pusztai pacsirta? – kérdezte, és mosolyogva tekintett karcsú ujjaira. – Az a gonosz holló nem volt képes belátni, hogy Heinz bizalmas házibarátot akar belőle csinálni... De térjünk vissza a pénzügyre! Az ön vagyonával nekem éppoly kevésbé szabad kényem szerint rendelkezni, mint önmagának, ellenben igen szívesen kész vagyok Sassen úrnak saját pénzemből előlegezni a szükséges összeget.. Nemde ön azt mondta előbb, hogy az éremkereskedő éppen most az atyjánál van?

Megszégyenülve nyúltam zsebembe s átnyújtottam neki az érmét.

– Ah, császári érem az Antoniusok idejéből! Szép példány! – kiáltotta. Az ablakhoz lépett, s éles, vizsla tekintettel szemlélte az érmét hosszú ideig. Megint úgy tett, mintha ehhez is értene valamit.

– Jöjjön – mondta a jobbról eső mellékszobába nyitva. A falakat nehéz selyemkárpitok fedték s ez a szoba is éppoly komor volt, mint valamennyi e végtelen hosszú sorban. Az egyik ablakhoz közel állt egy szekrény, sötét faragványokkal díszítve, s nehéz, finomul metszett ezüsttel kiverve.

Claudius úr felnyitotta a csodálatos, ódonszerű bútort, s kihúzott egy fiókot. A sötét bársonyalapon szépen elrendezve egész sora volt ott az érméknek, melyekről atyám azt mondta, hogy csodaritkák. Kivett egyet közülük, tenyerére tette a mellé,

amelyet én hoztam, még egyszer vizsgálódva összehasonlította a kettőt s odatartotta elé.

Annyira hasonlítottak egymáshoz, mint egyik tojás a másikhoz, csakhogy az, amelyet Claudius úr a fiókból kivett, kopottabb volt.

– Ez szebb – mondtam azon éremre mutatva, melyet atyám mindenáron bírni óhajtott.

– Igen, azt elhiszem önnek – vizonozta –, de nekem nem tetszik.

E pillanatban kinyílt az étterembe vezető ajtó, s midőn megfordultunk, Dagobertet láttuk a küszöbön állni. Claudius úr kedvetlenül összevonta szemöldökét, de a fiatalember azért nem riadt vissza, sőt közelebb lépett és barna szemei bámulva tévedeztek az éremsoron.

– Egek, mily gyönyörűek! – kiáltotta meglepve. – Bátyám, eszerint te gyűjtő vagy?

– Egy keveset, amint látod.

– És a világ egy szót sem tud felőle!

– Szükséges-e, hogy a világ aprólékos kedvteléseimet ismerje? Milyen büszke higgadtsággal mondta ezt.

– Ha nem is éppen a világ – vizonozta Dagobert –, de mégis ilyen időben, midőn majdnem az egész főváros a szó szoros értelmében lázas érdeklődéssel a régiségtanon csügg, az ilyen közönyösség valóban megfoghatatlan.

– Azt hiszed?... Én meg azt mondom neked, hogy ritkán találok élvezetet olyasmiben, ami csupán mint divatcikk van a nyílt vásárrá kitéve, s hívatlanok által egészen más célokra zsákmányoltatik ki, mint amilyenekre a tudomány törekszik... Különben is én nagyon óvatos vagyok apró hajlamaimmal, sohasem vonom be azokat a versenybe, mert idegen befolyások mellett nagyon könnyen a fejünkre nőnek. Az ilyen elharapódzott szenvedélynek azután semmi sem elérhetetlen, nem kíméli a legszentebbet sem, ha a szükség éppen úgy hozza.

– No, úgy hiszem, Erich bácsi, ilyen büntől mégiscsak megmentenek téged őseid megtakarított fillérei! – nevetett Dagobert, míg Claudius úr a fejét rázta. – Hihetetlen! Téged érdekelnek a régiségek, s egy igen becses régiséggyűjteményt mégis éveken át a pincében hagyatl penészedni!

Claudius úr könnyedén vállat vont.

– Talán másként ítélnéd meg a körülményt, ha ismernéd atyám végrendeletét. Az ő óhajta szerint ama régiséggyűjteménynek örök időkre eltemetve kellett volna maradnia.

– Vagy úgy! Akkor ugyan büszke lehet Sassen úr, mert az ő kérései döntötték halomra e ház okatlan hagyományait.

– Nem annyira azok, mint tulajdonképpen abbéli meggyőződésem, hogy sem nagyatyámnak, sem nekem nincs jogom megfosztani a művészet kincseitől a világot, s örökre eltemetni azokat – hangzott az igen nyugodt felelet.

Én túhegyen álltam e párbeszéd alatt, – a drága idő egyre haladt! Szerencsére Dagobert az ablakhoz lépett, s egy arra robogó fogat után nézett. Claudius úr pedig visszatette az érmét helyére, betolta a fiókot, s a másikat visszaadta nekem.

– Szívemből sajnálom, hogy adott szavamat be nem válthatom – szolt hozzám. – De nem szeretnék segédkezet nyújtani ilyen érmek megvásárlásához. Az érem, melyet kezében tart, hamis.

Dagobert hirtelen megfordult.

– Ki akarja megvenni ez érmekeket?

– Sassen úr.

– Hogyan, bátyám? Ó jónak találja az érmekeket, és te más véleményen vagy?... Bocsánat, csak véletlenségből szaladt ki ajkaimon. Udvariatlan voltam! – tette hozzá rögtön mentegetőzve,

Claudius úr halkán mosolygott.

– Csak az én véleményemet bizonyítottad be, miszerint a laikus nagyon jól teszi, ha szép csendesen otthon marad bölcsességével. Egy tekintéllyel szemben az ő ítélete mindig szerénytelenség lesz.

Bezárta a szekrényt, s én minden további szó nélkül elhagytam a szobát. Dagobert velem egyszerre lépett a terem ajtajának küszöbére.

– Szentelenség! – mormogta fogai közt, de úgy, hogy én is meghallhattam, és megint nővére szobájába ment, míg én szó nélkül félénken elfutottam.

Igen, szemtelenség volt az, világhírű atyámmal szemben... Mintha üldöznének, úgy futottam a kerteken végig, s egészen felizgatva rohantam fel a Karolina-lak lépcsőjén.

– Hát?... – kérde atyám nagy feszültségben, midőn beléptem.

– Claudius úr azt állítja, hogy az érem hamis! – jelentettem elfojtott hangon.

Az idegen úr szűnni nem akaró nevetésre fakadt, alig bírt magához térni. Atyám megvetőleg vállat vont.

– Szatócstudomány – mormogta –, a legjobb szóba sem állni ilyen emberekkel.

Kalapja után nyúlt, zilált hajára nyomta, s karját nyújtotta nekem.

– Menjünk! – mondta megadással.

XIX.

Gyors léptekkel haladtunk a kerteken keresztül; atyám már néhány pillanat múlva nem tudta, hogy egy félénk tipegő kisleány függ karján, s lábujjhegyen, mint egy elsodort hópehely, repül mellette.

Szünet nélkül beszélt az idegennel, nagy bosszúságomra éppen olyan érthetetlen idegen szavakat használva, mint az öreg tanár a pusztán.

Midőn az udvaron mentünk keresztül, Helldorf gyönyörű hangja ütötte meg füleinket. Most egyedül énekelt. Atyám meglepve, egy pillanatra meglassította lépteit. Eddig sohasem szemlélttem meg az udvart figyelmesen, mert nagyon ridegnek és kopárnak tűnt fel előttem.

De most, midőn egyenesen a nagy kapu elé fordultunk, mely a bal oldali szárnyat kettévágta, szemeim végigfutottak az előttem fekvő földszinten. Egy sorban levő négy ablaknak egy-egy szárnya állt nyitva, és benn egész sereg fiatal lány ült. Az ablakpárkány nagyon alacsony volt, és így látni lehetett a folytonosan működő, gyors kezeket. A hozzám legközelebb álló ablakban az egyik munkásnő éppen egy félig kész mirtuszkoszorú felett tartott szemlét, mielőtt újabb gallyakat fűzött volna hozzá.

Ez volt tehát ama hátulsó szoba, mellyel engem Charlotte mindjárt ittlétünk második napján halálra ijesztett. Nekem ez éppen nem tűnt fel sötétnek és visszariasztónak. Elég világos és szellős volt, és a leánykák igen tisztán és csinosan voltak öltözve. E sok szőke és barna fej mind az éneket hallgatta, mozdulatlan maradt minden ajak.

Egyszer csak azt vettem észre, hogy az egész társaságot hirtelen ijedség futotta el, valamennyi homlok mélyen a munkára hajolt és ama fiatal leány a mirtuszkoszorúval halkán, észrevétlenül belökte az ablakszárnyat könyökével, míg piruló arca a szoba felé fordult.

Ott benn erősen becsaptak egy ajtót, s mindjárt utána az öreg könyvelő dorgáló hangját hallottam.

– Milyen huzat van! – kiáltotta, s csengő hangját annál jobban lehetett hallani, minthogy fenn az ének egy pillanatra elcsendesült. – Vagy úgy! Kinyitották az ablakokat, s hallgatják a sátán csábjait, a kezek pedig ezalatt pihennek!... Ti balga hajadonok, rátok is illeni fog majd, hogy „Valóban én nem ismerlek titeket!” „Jobb hallgatni a bölcsnek dorgálását, mint a bolondnak énekét!”

Az utolsó bibliai mondatnál csörögve csapta be egyik ablakot a másik után, s megrázta mindegyiket, vajon jól be van-e zárva, hogy a legkisebb hézagon se hatolhasson be a világi levegő. Láta, hogy az ablak előtt megyünk el, de nem köszönt; szemei büszke visszautasítással futottak végig rajtunk.

Atyám gúnyos mosollyal rázta fejét.

– Ez is olyan diktátorkodó papácska – szolt az idegenhez –, ez is ama korlátoltak egyike, kik üres fejükkel képesek egészen a botrányig vinni a dolgot, mert a reakció megöli a gondolatot... Milyen gúnyos bámulattal fognak eltelni a jövő századok, ha visszapillantva látni fogják ugyan koruknak e torz alakú, s mégis gyöngéden ápolt napfoltjait!

Mennyire sajnáltam e szegény fiatal teremtéket ott a hátulsó szobában! Az ő szárnyaikat is kegyetlenül megnyirbálták! Az ő lelkükben ugyan már nyoma sem volt a „vadságnak”, foglyok voltak minden szabad akarat nélkül. Csendesen hajtják le fejüket, s nem szólnak ellene, hogy még a friss légtől is megfosztják őket, csak azért, mert az tiltott hangokat repít hozzájuk... És aki szárnyaikat megnyirbálta és felettük örködött, nem volt más, mint ama rettentő reggeli énekes.

Ó, Claudius úr, velem bizonyára több baja volna! Én tudok futni, mint a nyúl, s ha itt sehol sem lelek oltalmazó hajlékot, hová fejemet lehajthatnám, akkor aztán egy napon ismét visszamegyek oda, ahonnan jöttem... Hiszen nem kell éppen a Dierk-tanyára mennem, ahol Ilse dorgálva fogadna. A zöld ablakos kis kunyhóba bújnék, ott enném Heinzcel a tatárkakását és megnyirbálatlan szárnyaimmal szabadon repülnék végig a pusztán...

Elhagytuk a Fali utcai házat, s most a rút, poros városon mentem keresztül, melyet többé sohasem akartam látni. De az most nem tűnt fel előttem oly borzasztónak, mint akkor, a déli nap hevében. Sok minden megváltozott azóta, szemeim nem találkoztak többé egyetlen gúnyos tekintettel sem. Nők mentek el

mellettünk, kik jószívűleg és olyan nyájasan néztek kalapom alá, mintha örömük telnék benne, ha megtudhatnák, vajon kinek az arca van ama kis tipegő leánykának az újdonatúj díszruhában...

De ami nekem egyszerre egészen különös tartást, sőt bizonyos benső lendületet adott, s aminek következtében fejemet is magasabbra emeltem, az ama modor volt, mellyel az emberek atyámat köszöntötték. E sietve tovarohanó férfiú zilált hajával, hanyag magatartásával, legkevésbé sem volt tekintélyes jelenség, s a tiszték és díszes öltözetű urak mégis mélyen meghajoltak előtte, az előkelő hölgyek pedig, kik pompás fogatokban repültek el mellettünk, élénk kézmozdulatokkal köszöntek neki, mintha kiváló barátjuk volna...

E nagy tisztelet egyedül a hírneves embert illette, kinek fejében oly roppant nagy tudomány lakik. Mindnyájan meghajoltak előtte, csak a „szatócs” nem ott a Fali utcában, – hiszen az mindent jobban tudott!

Bosszankodva gondoltam az érmeikkel telt szekrény előtti jelenetre, legjobban bosszantott pedig azon benyomás, melyet a dolog rám tett... Hiszen ama férfiú csakugyan úgy állt ott, mintha felsőbb hatalommal bírna, mintha minden szava éppoly szilárd alapon nyugodnék, mint régi szatócsháza, és – szörnyűség! – még ama fényes katonatiszt is, minden előkelősége és szépsége dacára, tökéletesen háttérbe szorult ez egyszerű, fekete kabátos férfiú előtt...

Milyen meglepetés! Ez volt azon „öreg, csendes úr”, ki előttem olyan csekély fontosságúnak tűnt fel, s kire nem is ügyeltem ott a régi halomsírnál.

Sokáig kellett járnunk, míg a hercegi palotához értünk. Egy libériás inas előresietett, hogy bejelentsen minket, s míg az éremkereskedő egy előszobában várakozott, atyám engem sok szobán és termen keresztül vezetett. Még egyszer felborzongatá haját ujjával, aztán betolt engem azon ajtó küszöbén, melyet a kilépő libériás inas feltárt.

Itt volt tehát ama pillanat, mely ellen a puszta tudatlan gyermekének természetes jó ösztöne hasztalanul lázadt fel. Fellépésem fölötte szomorú volt. Charlotte megmutatta nekem, hogyan hajtsam meg magam... Én édes istenem, hiszen Spitz is jobban tudta mutogatni apró mesterségeit, melyeket Heintztől tanult!

„Higanytalpaim” ónsúllyal tapadtak azon helyhez, hová atyám állított. Mélyen lesütött szemeim csak egy darab fényezett talajt láttak. Selyemruha suhogását hallottam, s a harag ki-kitörő érzése fogott el. Ismét azt mondtam magamban elnyomott könnyek közt, hogy olyan otrombán és együgyűn állok ott, mint egy durván faragott fakép...

Ekkor egy kedves, csengő női hang ütötte meg fülemet. A hercegnő atyámat üdvözölte, és majdnem egyidejűleg egy gyöngéd ujj érintette meg államot, s emelte fel lehajtott fejemet. Erre feltekintettem, s félénk szemeimet semmilyen csillogó korona sem vakította el. Csodaszép, tömött barna fürtöket pillantottam meg, melyek egy rózsás arcot hullámozgattak körül, s mint kedvenceim, a pusztai lepkék, oly kék fényes szempár mosolygott felém.

Azt hittem, hogy a hercegnő már nem lehet fiatal, hiszen ő az uralkodó herceg nagynénje, s anyám ifjúkori társnője volt. Ezért azt gondoltam, hogy a magas, karcsú hölgy bársonyszerű arcbőrével, s arcélének lágy, ifjú vonalaival nem is lehet Margarete hercegnő, de atyám más véleményre hozott.

– Fenséged, most személyesen is meggyőződni méltóztatik, hogy mennyire igazam volt, midőn határtalan elnézéséért esedeztem. Félénk libácskám gyámoltalanul csüggeszti le fejceskjét, – beszéde közben elfojtott nevetés hallatszott.

– Azon majd segítünk – viszonzta a hercegnő mosolyogva. – Én tudom, hogyan kell bánni az ilyen félénk kisleányokkal... Menjen most, édes tudor úr, a herceg várja önt. Viszontlátásra a teánál.

Atyám elhagyta a szobát, s én most ott álltam magamra hagyva az udvar veszélyes légkörében, annak izzó talaján! Most azt is láttam, hogy a hercegnő nincs egyedül. Néhány lépéssel hátrább egy csinos fiatal leány állt. A hercegnő bemutatott bennünket egymásnak, s így tudtam meg, hogy a fiatal leány udvarhölgy, s neve Constance Wildenspring. Mielőtt észrevettem volna, az udvarhölgy gyors kezekkel levette kalapomat és mantillámat.

Szemközt ültem a hercegnővel, míg a fiatal hölgy hozzánk közel, egy ablakfüggöny mögött foglalt helyet, s hímzéssel foglalkozott.

Milyen pompásan tudta a fejedelmi hölgy „a félénk kisleány” lelkét felszabadítani a bátortalanság ígérete alól! Elbeszélte nekem, milyen gyakran időzött anyámmal a H.-i udvarnál; milyen boldog, víg idő volt az, mennyi tehetséggel és műveltséggel bírt anyám, s milyen csodaszép verseket költött. Ezzel egy piros marokenbőrbe kötött vastag könyvet mutatott nekem, mely az elhunyt verseit és egy drámáját tartalmazta, s kevéssel halála előtt jelent meg.

Az én helyzetemben talán sok fiatal leány előtt nagy szerencsének tűnt volna fel, ha első fellépésénél az udvarnál ilyen előnyös háttérrel talál. Én nem éreztem ilyesmit. Fájdalmas irtózattal néztem ama könyvre, hiszen az abban foglalt elmeszülemények voltak okai, hogy első gyermekségem az anyai szeretet verőfényét nélkülözte.

Míg világos, napos utcai szobákban a költőné képzeletének alakjait szeretetteljesen ápolta és kedvelte, addig gyermeke lelkének négy sötét fal között kellett epednie és nélkülöznie!

A hercegnő talán megsejtette fájó emlékeimet, hisz én megmondtam neki, hogy a legjobb akarattal sem emlékszem anyám vonásaira. Észrevétlenül vitte át a beszédet saját életem folyamára, és ekkor elfogultságom utolsó maradványa is eltűnt. Elbeszéltem mindent. Jókedvvel vezettem át az ünnepeelt hercegi

szobán Heinzet, Ilsét, Mitzit és a tölgyfa tetején vígan lármázó szarkákat. A vén magányos fenyő is közbezördített tűleveleivel, s a mocsárból felemelkedtek a vízi rémek, maguk után húzván fehér palástjuk vizes szegélyét, végig az éjjeli csendben nyugvó pusztán. A hózivatar is megrezdült a Dierk-tanya nyögő teteje körül, s én Heinz mellett ültem a kályha padján, míg a sülő almák sziszegtek és sisteregtek a tüzes sütőben...

A csinos udvarhölgy arca néha mintegy ijedten bukkant ki a függönyök mögül, s gúnyos ámulattal meresztette rám szemeit. De az nem hozott engem zavarba, a hercegnő nagy szemei mind fényesebben sugárzottak, s bensőséggel nyugodtak rajtam. Éppen olyan figyelemmel, szinte lélegzés nélkül hallgatta beszédemet, mint Heinz és Ilse, midőn a fleetben csodaregéket olvastam fel.

Beszéltem a gyíkokról, méhekről és hangyákról, hiszen ők játszótársaim voltak, s én olyan tökéletesen ismertem háztartásukat, életmódjukat és munkálkodásukat, mint a Dierk-tanya házirendjét. Bevallottam, hogy minden állatot szeretek, még a legkisebbet és legrútabbat is, hiszen élet van benne, s hangjának és mozdulatainak gyenge zöreje a puszta mély magányát is életre kelti... Aztán nem tudom én hogyan történt, de egyszerre csak a nagy sír is ott volt elbeszélésem sorában. Ott ültem a sír hátán, a sárga rekettyevirágok közt, és karjaimmal átfogva térdeimet, énekeltem, énekeltem a megmérhetetlen távolba.

A hercegnő egyszerre csak megragadta kezeimet, magához vont, s megcsókolta homlokomat.

– Szeretném tudni, vajon hogyan hangzott a magányos kisleány dala a pusztán – mondta.

Én összeborzadtam Ugyan a félenkségtől és ijedségtől azon gondolatra, hogy hangom e négy fal között megszólaljon, de úgy éreztem, mintha valami ígézet lepett volna meg. Hiszen már úgyis annyira legyőztem elfogultságomat, s feltártam

gyermeklétem egy részét! Összeszedtem minden bátorságomat, s egy kis dalt énekeltem.

Egyszerre az éneklés közepette összerezzenem. A szürke udvarhölgy-szemek olyan sajátságosan villogtak-csillogtak a selyemfüggöny mögül, hogy akaratom ellen is a tanyai macskára kellett gondolnom, midőn zölden villogó szemekkel a szegény csicsergő kis madarat a berkenyefán nézte. Ej, mit törődtem a kicsi hölgy nemtetszésével! Hiszen nem neki énekeltem én, ezért hangom bizony nem fog remegni. Még hangosabban folytattam, s bátran végzém be kis dalomat.

Még nem végeztem be énekemet, midőn két inas egész nesztelenül egy tökéletesen elrendezett teaasztalt hozott a szobába, s amint utolsó hangom elcsendesült, egy fekete frakkos úr lépett be. Mélyen meghajtotta magát, aztán felegyenesedett, s tagadhatatlan kellemmel tapsolt kesztyűs kezeivel.

– Csodálatos, fenség! Istenemre, magnifique! – kiáltotta lelkesülten, s nagy gyorsasággal, bár tökéletesen nesztelen léptekkel a hercegnő felé sietett. – De milyen kegyetlenség ez mindnyájunk iránt, fenség! – tette hozzá szemrehányólag, felemelt karjait lebocsátva. Az egész kóros jelenség egy fiatal duzzogó leányka gyermekes kifejezését és modorát öltötte magára. – Évek óta esedezünk térdeinken, hogy egyetlenegy hangot hallhassunk a fülemiletorokból és hiába!... Mint tolvajnak, mint valami szerencsétlen száműzöttnek kell az embernek kinn a küszöbön álldogálnia, ha egyszer ismét a rég nélkülözött élvezetben akar részesülni... Hogyan, fenség, ez volna elrontott, beteg hang? Ez a zománc, ez a csengő erőteljesség?

Az égre emelte tekintetét, s ajkaival érintette mutató- és hüvelykujjának hegyét... Én egészen meg voltam zavarodva. Az embereknek ez a faja annyira új volt előttem, akár egy tahiti lakó. Csak a meglehetősen mély hang és az állán gondosan kettéválasztott szakáll hozott engem zavarba, mert különben

megesküdtem volna, hogy ez az ember nem más, mint egy udvarhölgy frakkban.

– Kedves Wismar – mondta a hercegnő elfojtott mosollyal. – A régi időben néha ugyan én is azt a bűnt követtem el, hogy igen gyenge és igen középszerű hangommal környezetemet untattam, arra azonban nem kellene engem emlékeztetnie, hiszen igyekeztem azt jóvátenni, mert jókor felhagytam vele... Különben, nagy meglepődéssel látom, hogy zenészeti bűneim szerencsésen el vannak feledve, mert nemes kamarásunk mély alt hangomat egyszerre ezüstcsengésű szoprán hanggá, a szegény kenderikét csalogánnyá lépteti elé. Sidonie énekelt szépen, – én sohasem!

A „nemes kamarás úr” hüledezve állt ott. Hosszú képe nem nagyon tetszett, s nevettem magamban, mint akkor is tenni szoktam, midőn Heinzet meséimnek valamelyik új fordulata meghökkentette.

Wildenspring kisasszony a hercegnő utolsó szavainál gyorsan felkelt. Mérges tekintetet vetett derült arcomra, s a teaasztal mellé vonult.

– De fenség, a hasonlat mégsem egészen helyes – duzzogott az ezüst teakannával foglalkozva. – Habár Wismar úr a hangnemet illetőleg tévedett is, azért fenséged mégis csodálatosan énekelt, Fernau grófnő még most is egészen tűzbe jön, ha szó van róla!

– Jaj nekem, más keze se nincsen, Constance? – nevetett a hercegnő. – A jó Fernau huszonöt éve teljesen siket!

– De a papa és a mama még most is rajonganak, – viszonzta az udvarhölgy állhatatosan, hanem mégis lesütötte szemeit ama gunyoros kifejezés láttán, mellyel őt úrnője végigmérte.

– Kérem, fordítsa jobbra szemeit és bókjait, Wismar úr – mondta a hercegnő, felém mutatva kezével, – mert a csalogány ott ül.

Az öregúr hirtelen megfordult. Addig nem látott engem, mert egy csoport óriási legyezőpálma egészen eltakarta kis alakomat. A hercegnő bemutatott engem, én az udvaronc mély bókjára felkeltem, szeme közé nevettem, s szintén bókot csináltam, olyan mélyet és sikerültet, hogy Charlotte is szívből nevetett volna rajta.

A dévajság gonosz szelleme, mely nagyanyám halála óta mélyen lelkemben szunnyadott, ismét felébredt s visszaadta mozdulataim könnyűségét.

Wismar úr hirtelenében néhány bókot mondott nekem, melyek atyám szerény libácskáját rózsabimbóvá, tündérré változtatták, s haragudott a „kedves tudorra”, hogy egész mostanig megfosztotta az udvart boldogító jelenlétemtől, s annyi ideig a nevelésben hagyott.

– És melyik intézetben nevelkedett nagysád? – kérdezte végre.

– Egy pusztai tanyán, Wismar úr! – kiáltotta Wildenspring úrhölgy, gyermekien ártatlan mosollyal.

A kamarás meghökkent, hanem egy tekintet, a hercegnő felém mosolygó arcára ismét a régi kerékvágásba vezette.

– Ah, tehát onnét származik e hang gyönyörű májusi üdesége?... A szabad lég, igen, a szabad lég!... Fenség, ez volna ám szép szerzemény udvari hangversenyeink számára... Olyan szűzies, oly tökéletesen érintetlen...

– Milyen gondolat az, Wismar úr! – vágott szavába az udvarhölgy. – Sassen kisasszony csak nem akarna az udvari színház kitűnő primadonnájának vetélytársa lenni! Ez esetben sajnálnám őt!

– Lásson a tea után, Constance. Attól tartok, hogy nagyon keserű lesz! – mondta a hercegnő. – Különben nyugodt lehet, én korántsem fogadom el a tanácsot. A ritka vendéget úgy őrzi az ember, mint szeme fényét, s én az üdítő pusztai illatot, mely a

távoli „pusztai tanyáról” egyszerre tikkasztó udvari köreinkbe hatol, egyedül magamnak akarom megtartani.

Wildenspring úrhölgy elhallgatott. Megrázta a teáskannát, s az első hasznavehetetlen vizet olyan hirtelen és hevesen öntötte az öblögetőbe, hogy a barna cseppek a hófehér damasztterítőre peregtek.

– És ön most a papájával a Claudius házában lakik? – kérdezte gyorsan a kamarás tőlem, felfogva a büszkén rendreutasító tekintetet, melyet a hercegnő ügyetlen udvarhölgyére vetett. Úgy látszott, hogy Wismar úr némi villámháritóul szolgált az udvarnál.

– A Karolina-lakban lakunk – feleltem.

– Ah, a szegény Lothar lakosztályában! – kiáltotta szánó hangon, a hercegnő felé fordulva.

– Dehogy – szóltam nagy buzgósággal – ott csak nem lakunk, hiszen azon helyiségek le vannak pecsételve.

Láttam, hogy a hercegnő arcát egészen hullámozó hajáig lángoló pír futotta el. Mind a két kezével megragadta egy hortenzia lecsüggő virágát, s mély lélegzetet véve eltakarta arcát.

– Még mindig lepecsételve? Mi okból? – kérdezte pillanatnyi szünet után. – Tehát nem fivére az egyedüli örökös?

Wismar úr vállat vont. Azt mondta, hogy semmit sem tud felőle, azok már rég elfeledett dolgok, és a Claudius nevet csak azóta hallani ismét itt-ott az udvarnál, mióta Sassen úr a régi kereskedelmi' házban a régiséggyűjteményt felfedezte.

– A pecséteknek örök időnkig az ajtókon kell maradniuk – mondtam félénken. Jól tudtam, hogy hibát követek el, de mégsem akartam a hercegnőt tájékoztatás nélkül hagyni. – Az elhunyt úgy kívánta, és Claudius úr ezért sohasem tűri, hogy valamelyik pecséthez hozzányúljanak. Hiszen ő olyan szigorú, olyan borzasztóan szigorú!

– Ej, hiszen ez majdnem úgy hangzik, mintha félne tőle, kis nagysád! – nevetett a kamarás.

– Én félnék? Nem én! – ellenkeztem bosszúsan. – Én nem félek tőle, a legkevésbé sem... De nem szenvedhetem! – szaladt ki ajkaimon. – Ó, ezt az embert nem is szereti senki, senki a világon, és az nagyon könnyen érthető! – kiáltottam élénken. – Hiszen ő is csak két dolgot szeret: a munkát – mint Charlotte mondja – és nagy, vastag számkönyvét... Vannak virágai, oly végtelen sok virága van, hogy magát a csúnya házával együtt beletemethetné, de abban a szobában, hol reggeltől estig ül és dolgozik, nem tűr meg egyetlen zöld levélkét sem... Óráját kezében tartva szidja embereit, ha egy pillanattal később jönnek ama rút varangyfészekbe, s éjjel a csillagokat szemléli az égen, csak azért, mert azokat is úgy olvashatja, mint a tallérokat asztalán. Ő fősvény, és sohasem ád alamizsnát a szegényeknek...

– Megálljon, gyermekem – vágott szavamba a hercegnő –, azt tagadom! Városunk szegényeinek nincs jobb barátjuk, habár kissé különc is jótékonyosságában és tetteiben, s a gyűjtőívektől és az efféléktől állhatatosan megtagadja az aláírását.

Én egy pillanatig megdöbbenve hallgattam.

– Hanem Charlotte iránt keményszívű és hideg, mint egy jégcsap – mondtam azután hirtelen –, és mindent jobban akar tudni, mint mások.

– Szép lajstrom! – nevetett a kamarás. – Ez a férfiú a múltkor mégis megmutatta, hogy néha valóban jobban ért valamihez, mint mások – fordult a hercegnőhöz. – Végre hát, mindnyájunk örömére, a mi ravasz Zell grófunkat is szépen rászedték. Darlingja, melyet legutóbbi utazásából magával hozott, díszpéldánya a szépségnek és eleganciának, hanem gonosz állat. Némelyek azt állítják, hogy múlovaroktól vette, olyan különös szokásai vannak. Zell nagyon szeretett volna megszabadulni tőle, de a mi körünkben természetesen senki sem kapott rajta, hanem Zell iránti tekintetből kíméletesek voltak, nehogy másokat elijesszenek... A fiatal Claudius hadnagy egyszerre tűzbe jött, mert Zellnek egy pár jó barátja nagyon ajánlotta neki a vételt, de

bátyjaura megnézte Darlingot és – szépen megköszönte a fiatalember szerencséjére, mert a ló egy órával ezelőtt levetette és rútol összerugdalta Tréssel bankár fiát, aki megvette.

– Meg kell vallanom, Wismar úr, hogy az önök úgynevezett kíméletessége engem nagyon bosszant, s gróf Zell is vigyázzon magára, ha legközelebb az udvarnál, megjelenik – szólt a hercegnő, s nagy kék szemeiben a harag lángja lobbant fel. – Rossz következménye lesz az esésnek?

– Alig hiszem – hebegte a kamarás. – Fenséged nyugodt lehetsz méltóztassék meggondolni, ki volt a lovas – tette hozzá, könnyű köhécseléssel mosolyogva. – Erőtéljes vér és egészen más csontok; az ilyet nem lehet oly könnyen megölni. Egy pár karcolással és kék folttal vége lesz a dolognak.

– Ön az előbb valami Charlottéről beszélt Claudius házánál – szólt ezután hozzám Wismar úr, ki talán érezte, hogy nagyon messzire ment. – Talán ama feltűnően szép leány...

– Nemde, Charlotte szép? – szakítottam félbe egész boldogan, és rögtön megbocsátottam neki egész gyerekes modorát és magaviseletét ez egyetlen megjegyzés kedvéért.

– Az én ízlésem szerint kissé túlzottan emancipált és kihívó. Néhányszor találkoztam vele a nőegyletben – szólt a hercegnő, inkább a kamaráshoz beszélve. Az „emancipált” szónak a jelentését nem értettem, s a gáncsot is inkább csak a hercegnő hangjából vettem ki, de az is mélyen sértett és fáj nekem. – Különös viszonyok uralkodnak, abban a házban! – folytatta. – Hogyan juthatott eszébe Claudiusnak, hogy egy francia gyermekeit sajátjául fogadja?

Wismar úr nem tudván felelni, ismét vállat vont.

– S még hozzá az illetők a legkevésbé sem háládatosak érte – szólalt meg Wildenspring úrhölgy. – Ez a Charlotte mindig haragosan utasította vissza a Claudius nevet, iskolai füzetain mindig Mericourt állt, és a növendékek elég gonoszak voltak, s a

lehető leggyakrabban a gyűlölt néven szólították, csakhogy villogó szemeit láthassák.

– Ah, Constance, ön közelebről is ismeri e fiatal leányt? – kérdezte a hercegnő.

– Amennyire éppen egy intézet zsúfoltságában s ennek különböző rangú növendékei ismerhetik egymást, fenség – viszonzta az udvarhölgy közönyös vállvonogatással, ami véremet fellázította! – Két évig ugyanazon drezdai intézetben együtt voltunk... Ó, mikor idejött, meg akarta újítani a kényszerű ismeretséget és azonnal meglátogatott engem...

– Hát aztán? – tudakolá a hercegnő, midőn a fiatal hölgy egy pillanatra elhallgatott.

– A papa semmi tekintetben sem találta rám nézve kívánatosnak, hogy vele érintkezzem, ezért én egyszerűen lakására hajtottam és névjegyemet küldtem be hozzá.

Hirtelen elhallgatott, félrefordult, s mélyen, igen kecsesen meghajtotta magát. Az egyik oldalajtón nagyon komoly arcú, csinos fiatalúr lépett be, atyám és még két másik úr kíséretében. A herceg volt.

A hercegnő, mintha anyja lett volna, melegen és szívélyesen üdvözölte őt, azután bemutatott neki. Most már nem kellett valami különös bátorságra szert tennem, hogy feltekintsek őfenségére, s nyugodtan feleljek nyájas kérdéseire. Csakhamar biztosabb lettem a kényes talajon, és a „libácska” most bizonyára már sokkal bátrabban emelte fel fejét. Atyám egész álmélkodva nézett rám, s egyszerre hízelegve végigsimította hajamat.

Arca megint nagyon fel volt hevülve. Valódi gyűlölettel néztem az aranyérmekre, melyekből néhányat a herceg nagynénje elé tett. Azt mondá neki, hogy ezen éremkincs jelentékeny összegbe került ugyan, de immár a régóta híres K. hercegi éremgyűjtemény a legteljesebbek egyike, mert a mai vétel után oly példányokkal gyarapodott, melyek a műbarátok számára csaknem olyan mesések, mint a Nibelung-kézirat...

Láttam, hogy folytonos ideges vonaglás futott végig atyám vonásain. Mondhatatlanul sajnáltam őt. Nagyon jól el tudtam képzelni, milyen kint okozhat neki, ha látnia kell, milyen általános csodálkozás közt járnak kézről... kézre a forrón óhajtott kincsek, másnak jogos tulajdonaként... Azon ember iránti elkeseredésem, ki őt szatócsbölcsségében ily lemondásra kényszerítette, újra fellázította egész lelkemet, s elfeledtetett velem minden tartózkodást.

– Látja – mondtam fennhangon a hercegnőhöz, ki éppen elragadtatással szemlélte a pompás császárérmét –, Claudius úr ezt is jobban akarja tudni. Azt állítja, hogy ezen érem itt hamis!

A herceg hirtelen megfordult, s átható tekintete, mely félig meglepve, félig haragosan függött arcomon, egészen megijesztett.

Atyám pedig nevetett s újra meg újra elsimítá hajamat homlokomról.

– Lám, az én kis diplomatám! – kiáltotta. – Szerencse, hogy a papa szilárdan ül a nyeregben, mert különben ez a kis fecsegő itt sok bajt okozhatna neki! Nevetséges!. – szólt vállát vonogatva Wismar úrhoz. Ő volt az egyetlen, aki arcát kételkedő redőkbe igyekezett szedni, ámbár az ilyen piperkőc ember bizonyára semmit sem értett a dologhoz. – Az a férfiú körülbelül annyit érthet az éremtanhoz, mint én a tulipántenyésztéshez... Hanem megnyugtatómra mondom önnek, hogy az éremárus, általam különféle ajánlólevelekkel ellátva; még ma elhagyja e várost, s nevem védpajzsa alatt járja be az udvarokat és egyetemeket. Elég önnek ennyi kezesség öfensége legújabb, s általam ajánlott szerzeményét illetőleg?

Wismar úr zavartan mosolygott, s erősítette, hogy ő egy cseppet sem kételkedett. Erre a jelenlevők közt vihar támadt a műkedvelők ellen, és senki sem volt bőszültebb, mint Wildenspring úrhölgy, ki csakúgy szórta a legbizarrabb kifejezések tudálékos morzsáit a társalgás közé.

– A szakember átkai mindig a műkedvelők voltak és lesznek – mondta atyám. – Az idősebb Claudiusra eddig ugyan még nem lehetett panaszom, ő szigorún és óvatosan vigyáz rá, nehogy velem saját fészkeben találkozzék, s kedvem szerint hagy engem művészeti kincseivel rendelkezni. Ellenben úgynevezett famulusom néha nagyon megkeseríti életemet.

– Hogyan, a csinos hadnagy? – nevetett az urak egyike.

– Úgy szörpölgeti a tudományokat, mint a lepke a virágkelyhet – folytatta atyám helybenhagyó fejbólintással. – Ha az ember csak legtávolabbról is véleményadásra kéri, sutty, már elillant!...Az udvartól eredő régiségtár iránti előszeretet az ő számára azonos jelentőségű ama gyorsan változó divatos bohóságokkal, melyek szerint ma egy kis aranynyerget, holnap egy cserebogarat visel óraláncán... Rövid idővel ezelőtt nagybátyját észak felé egy üzleti utazáson elkísérte. Sürgető kérelmére ajánlólevelet adtam neki Hart tanárhoz Hannoverbe, ki aztán csakugyan olyan nyájas volt, hogy az urakat egy csoport halomsírhoz vezette el a pusztára, s azokat felnyitatta... Istenem, milyenek voltak a leletek, melyeket a hadnagy úr kezembe adott! Összevissza voltak hajlítva és törve, s azzal mentegette magát, hogy ugyanazon ládába dugta őket az ásványokkal, melyeket Hart tanár egy társának küldött. A szívem háborgott tőle!

Mily kevéssé sejtette atyám, hogy e pillanatban az én szívem is háborgott, és leírhatatlan haragot éreztem azok iránt, akik közt ültem!... Nevettek és gúnyolódtak, es senkinek sem jutott eszébe védeni a távollévót. Claudius urat azonnal védelmezte a hercegnő, midőn kissé messzire mentem vádamban, de Dagobert mellett nem ejtett ki senki egyetlen nyájas szót sem. Szegény testvérek!

A hercegnő egyszerre félbeszakította az általános társalgást, azon kérdéssel fordulva atyámhoz, hogy milyen idő tájban lesz a Karolina-lakban befejezve a régiségek felállítása, miután őt

felette érdeklik a napfényre hozott műkincsek, s feltette magában, hogy a herceget elkíséri első látogatása alkalmával.

– Emellett még egy titkos mellékgondolatom is van – mondta.
– Igen szeretném egyszer megnézni a Claudius-féle telepet. Az üvegházak pálmáikkal nagyon híresek... Egyenesen nem akarnék odamenni, azon férfi polgári büszkesége elviselhetetlen, és attól tartok, hogy ott nemigen lesz hálás terünk.

– Hát még a határozottan szenteskedő színezet, melyet a telep egy idő óta homlokán visel, s mely fenségednek oly kimondhatatlanul terhére van! – kezdé Wildenspring úrhölgy, hatásra számítva, s látszott rajta, hogy nagyon kellemetlen neki a tudat, hogy a herceg és a hercegnő ama házat megtekinteni szándékoznak.

– Éppen azért fő célom csupán a műkincsek megszemlélése, egyúttal aztán a kertet is megnézhetném. Így legalább nem lenne semmi bajom sem a tulajdonos gőgjével, sem álszenteskedésével.

Az udvarhölgy hallgatva egy csésze teát nyújtott úrnőjének, s aztán, alázatossággal vette fel ismét a hímzést. Az est hátralevő részét élénk vita töltötte be a régiek művészetéről, és az udvaroncok, kik oly kegyetlenül pálcát törtek a műkedvelés felett, olyan bizton és bátran, olyan lelkesülten szóltak a tárgyhoz, mintha minden idejüket és összes lelkierejüket kizárólag a régiségtan tanulmányozása venné igénybe. Én feltétlenül hittem volna is nekik, ha nem látom a gunyoros pillantásokat, melyeket a herceg atyámmal gyakran cserélt.

Midőn elmentünk, a hercegnő egy foulardkendőt hozatott, s nyakamra tekerte.

– Húvösödik az idő – mondta –, s kedves kis pusztai pacisirtámnak nem szabad berekednie. – Atyámat pedig biztosította, hogy igen gyakran fog magához hívatni, s különös oltalmába fog venni. Aztán megcsókolta homlokomat, és mi elhagytuk a palotát.

XX.

Ezalatt zivatar vonult el a város felett. Hús lég folyta körül halántékomat, és a palota terének átázott kavicsa villogott és csillogott a légszeszkoronák fényében. Udvari fogat vitt bennünket haza. Dörgő robajjal hajtott be a Claudius-féle üzletház udvarába, s a gyermekes gőg érzete dagasztotta keblemet, midőn a kocsi ajtaja előtt alázatosan álló hercegi inas mellett Ugyanazon a kövezetre ugrottam, mely néhány nappal ezelőtt még félig-meddig tiltott út volt számomra.

Szemeim Charlotte szobáját keresték. Élénken óhajtám, hogy lássanak onnan, de a lépcsőház ablakait kivéve az egész előház sötét volt. Magasan fenn az előcsarnok közepén pompás, de ősrégi divatú lámpaharang függött, s a világítás mintegy közelebb hozta a tetőzet sűrű, erőteljes hajlású kőíveit, melyek nappal elérhetetlennek látszottak a szem előtt.

Ama roppant üvegházak egyikében, melyekről ma este a hercegnő is beszélt, világosság volt; két nagy golyólámpa bíborfényvel lángolt az éjbe. Én a főúton végigmenve, az üvegház felől gyors lépteket hallottam. Valami világosság lebegett a legközelebbi rózsabokrok közt, s egyszerre Charlotte állt előttünk.

– Hallottam önöket jönni – mondta pihegve, elfojtott hangon.
– Kérem, Sassen úr, engedje át nekem a kis hercegnőt még egy fél órára. Oly gyönyörű az éj. Minden baj nélkül visszahozom önnek a kisleányt a Karolina-lakba.

Atyám jó éjt kívánt nekem, s megígérte, hogy Ilsét tudósítani fogja holléte mről. Aztán távozott, míg Charlotte átkarolta vállaimat, s erősen magához szorított.

– Már hiába, gyermekem, önnek egy kicsit villámhárítónak kell lennie szolt hozzám gyorsan és félig hangosan. – Odaát – az üvegházra mutatott – két kemény fő összekocant. – Erich bácsi ritkán tölti velünk az estét, és emiatt a jó Ekhof lassanként

hozzászokott, hogy az első hegedűt játssza teaasztalunknál. Ma pedig mindnyájunk bámulatára maga a bácsi elnököl. De alig menekültünk az első esőcseppek elől a lugasból-az üvegházba, midőn Ekhof megfoghatatlan együgyűséggel és tapintatlansággal keserű szemrehányásokat kezdett tenni a bácsinak amiatt, hogy Helldorf is jelen volt a mai ebédnél, – borzasztó darázs-fészekbe nyúlt.

Szünetet tartott, s hallgatózva állt meg egy pillanatra. Ekhof erős hangját hallottuk dörögni.

– Az öregnek ugyan nem ártana, ha a házban és üzletben kissé gátat vetne alattomos fondorkodásainak, – folytatta Charlotte, és hangjából hallani lehetett a bosszankodást. – Nagyon elbizta magát és túloz, az nagyon igaz! Csak Erich bácsi ítélőszéke elé nem lett volna szabad jönni a dolognak; ő meggyilkolja az öregembert kérelhetetlen szemeivel és hidegségével, miáltal minden szava kétélű tórré válik. – Kissé meggyorsította lépteit. – Isten tudja, mi volt tulajdonképpen az oka e hirtelen összekoccanásnak! Erich bácsi évekig járt mintegy bekötött szemmel az alattomos szellem mellett a házban: Ekhof óvakodott, nehogy valami módon irányában is a kiállhatatlan bibliai pátoszt használja. De e jelenlegi dühös izgatottságában akaratlanul-áradt ajkairól a kenetteljes beszéd. – Alig lehet hallgatni! Én utálok, ha férfiakról olyan kiskorú fecsegést kell hallanom, másrészt mégis hálával tartozom az öregnek. Ő Dagoberthez és hozzám vonzalommal viseltetik, s ez bír rá, hogy mielőbb megrövidítem a büntető törvényszéket. Jöjjön, megjelenése rögtön véget fog vetni a jelenetnek.

Minél közelebb értem az üvegházhoz – nem az volt, melyet Darling elpusztított –, annál álomszerűbbnek tűnt fel előttem minden. Alig hallottam már, mit suttogott Charlotte, s gépiesen engedtem magam továbbvezettetni általa.

Az üvegház távol esett a főúttól. Eddig csak csillogni láttam a roppant üvegfalakat, sohasem jöttem még közelükbe. Akkor,

magától értetődően, mérhetetlen távolságra esett tőlem a fűvészet és földrajz. Nem tudtam én akkor, hogy ott amaz idegenszerű látvány nem egyéb, mint a tropikus világ; üvegbe foglalt darabja honi növényzet közepette, s egyikre sem találtam más kifejezést, mint: csoda és valóság...

De nem is álltak itt sem csöbrök, sem virágcserepek; mint az előmeleg-házban. Közvetlenül a földből emelkedtek a pálmái, oly magasra és oly erőteljesen, mintha ki akarnák feszíteni az oltalmazó üveget. A barna sziklatömegek közül víz szökött elő, szikrázó parányokra osztódva szét a hegyes csúcsokon, s folytonosan rezegtetve a pompás páfrányok finom tollacskákra hasogatott, óriási leveleit. A köveken kaktuszok kúsztak, otromba gyámoltalansággal nyújtva ki furcsa idomaikat. De zöld húsból arasznyi hosszúságú bíborharangok csüngtek ki, míg benn, a csodálatos csúcsos, fogas, összevissza font növénykarok a távoli félhomályban mint szétszórt, bágyadt visszfény sárga és fehér színei villantak fel:

Feltekintettem Charlottéra, s azt hittem, hogy őneki is hasonló mámorban kell lennie, s ő is úgy ballag tovább, mint karján a felizgult, tapasztalatlan gyermek. Nem gondoltam meg, hogy mindez szintén ezen „szatócssátorhoz” tartozik, melyet ő és Dagobert olyan mélyen gyűlölt és megvetett.

Charlotte mozdulatlanul állt, egyetlen pontra irányozva villogó szemeit: Claudius úr arcára. A férfi a lámpa teljes fényében állt egy pálma mellett, – s éppoly sudár és magasra emelkedő alak, mint a pálma finomul páncélozott törzse... De e pillanatban nem volt halálos hidegség „kérlelhetetlen szemeiben”. Arca élénk volt és kipirult a benső izgultságtól, habár mellén összefont karjai a nyugodtság és mozdulatlanság látszatát kölcsönözték neki.

Az idegenszerű környezetben különösen vette ki magát a rögtönözve betolt teaasztal. Mellette Dagobert ült, – még egyenruhában. A mellén és vállain előmlő csillogás-villogás

egészen másként összhangzott a tropikus virágok fényes színű pompájával, mint nagybátyja dísztelen alakja.

Hátal Claudius úr felé fordulva, s látható zavarban egy teáskanalat egyensúlyozva mutatóujján, úgy nézett ki, mintha akaratlanul, egy fölötte eldörgő égháború elől húzódnék félre. Úgy látszott, egyetlen szóval sem vett részt a kellemetlen felvilágosításokban éppúgy, mint Fliedner kisasszony, ki oly lázas sebességgel kötött, mintha egy egész század kisdedet rögtön új harisnyákkal kellene ellátnia.

– Azzal nálam semmire sem megy, Ekhof úr – mondta Claudius úr a könyvelőnek, ki kezeit egy szék támlájára támasztva meglehetősen távol tartotta magát haragvó főnökétől, hanem azért mégis kihívólag rázta fejét –, hiszen éppen most beszélt csengő-pengő szavakkal, s ama széles ívű hangon, melynek okvetlenül győznie kellett.

– Istenkáromlás, hitelenség, istentagadás, az ön felekezetének eme kedvenc szavait s azok hatását nem szabad csekélyre becsülni – folytatá Claudius úr. – Főleg ezekkel viszik véghez azon, a tizenkilencedik században hihetetlen tényt, hogy a felvilágosult emberiség nagy része külsőleg a szűkkeblű fanatikusok seregének aláveti magát. Sokan, a szellemdús emberek közül is még mindig sokan rettegnek e nagyon is elhasznált anatómának a nagy tömegre való bizonyos befolyásától, s készek hallgatni, jobb meggyőződésük ellenére; ez az, ami e felekezet trónusának még egy arasznyi időre cseréplábakat kölcsönöz.

A szék recsegett-ropogott a könyvelő kezei alatt, Claudius úr azonban nem hagyta magát zavarba hozni ezáltal:

– Én hú tisztelője vagyok a keresztyénségnek, jól megértsen:, nem az egyházaknak – folytatá. – Azért is ragaszkodtam saját meggyőződésem alapján valamennyi elődöm rendeletéhez, mely szerint a jámbor gondolkozást ápolni kell a cég munkásainál, de sohasem fogom túrni, hogy házamat vallási tévelygések

tenyészhelyévé tegyék!... Oly kereskedelmi ház ez, mely összeköttetéseinek szálait átdobja a tengereken, s meggyökeresedni hagyja azokat török, kínai, szóval bármiféle földben, és a sötét ortodoxia, a hit dolgában való csalhatatlanság, mely erősen beragasztott csigaházba búvik – ennél észellenesebb összeolvasztás el sem képzelhető! Nem kell-e fiatal utazó ügynökeinknek, kiket ön annyira igyekszik ortodox elvekben nevelni, a legszörnyűbb képmutatáshoz folyamodni, ha azokkal, kiket Istentől megvetett más hitűeknek tekintenek, barátságos üzleti összeköttetésbe kell lépniük?... Önmagamnak sem bocsáthatom meg, hogy ama sötét szellemnek annyi ideig szabad volt mellettem járnia, s hogy azt embereimnek el kellett szenvedniük.

– Én senkit sem kényszerítettem! – pattant fel a könyvelő.

– Semmi esetre sem korbáccsal kezében, Ekhof úr, de igenis az emberekhez való viszonya által. Én tudom, hogy például legfiatalabbik segédünk, ki vagyontalan ember, s kinek fizetéséből özvegy anyját kell segélyeznie, nagyon is erején felül adózik felekezeti pénztárába, melynek létezéséről eddig sejtelmem sem volt. Valamennyi munkásunk és munkásnőnk békén túri, hogy minden héten egy részletet levon bérükből az említett pénztár számára. Másként nem tehetnek, miután azon véleményen vannak, hogy ön mindent kivihet nálam s árthatna nekik... és ön nem gondolja meg, hogy ezen embereknek úgyis elég drágán kell hitüket megfizetniük. Nem lép-e hozzájuk a papság életük minden fontos pillanatában nyitott kézzel? A keresztelés, a házasságkötés, Istennel való kibékülésük ünnepélye, sőt az utolsó lépés, melyet a világból kifelé tesznek, – mindezekért kezük keresményével adóznak az egyháznak. Nem kell még felekezeti pénztár is a házamnál! El ama vakbuzgó elmélkedésekkel, melyeket tegnap tömegesen találtam a dolgozószobák asztalfiókjában, s melyek bárgyú

gyermekgügyögésükkel elrontják nyelvünk méltóságát, s egyedül a középkor durva nézetvilágának nyújtanak táplálékot!

Ezen egész sújtó ítélet legkevésbé sem hangzott szenvedélyes hangon. Alig futotta el élénkebb pír a beszélő orcáit, s alig tett néha-néha egy nyugodt, visszautasító kézmozdulatot könyvelője felé.

Charlotte állt, mintha lábai a földre gyökereztek volna. Úgy látszott, egészen megfélekedezett arról, hogy engem azért hozott ide, mert így kívánt e jelenetnek véget vetni.

– Jól beszél – suttogta. – Nem vártam volna tőle. Máskor mindig oly közönyös és minden szóval fősvénykedik... Valóban, Ekhof elég együgyű ahhoz, hogy újra felvegye a kesztyűt s újból vereséget szenvedjen – szólt haragosan, s oly áthatóan függesztette lángoló szemeit a könyvelőre, mintha az üvegfalat akarná szétrepeszteni. Ekhof elhagyta eddigi helyét, s néhány lépéssel közelebb ment Claudius úrhoz.

– Vesse meg, ha tetszik, a bárgyú gyermekgügyögést, Claudius úr – mondta csengő, borotvaélessé vált hangon –, engem ezer és ezer más, valódi keresztény kedélye felüdít és megerősít... Hiszen az Úr akarja, hogy egyszerűségben, gyermeki egyszerűségben éljünk, s azért talán mégis inkább lelünk kegyelmet színe előtt, mintha a „halhatatlan” Schiller és Goethe urak műveit olvassuk, melyek természetesen nem rontják el a nyelv méltóságát... Ha ön nem akarja az én Istenem tiszteletére irányzott igaz szívű törekvéseimet házában megtúrni, akkor magától értetődőleg alázattal ahhoz kell magamat alkalmaznom... Én csak azt hittem, hogy a Fali utcában lévő háznak korántsem árthat, ha sokat, minél többet imádkoznak benne. Történt ott némely oly dolog is, mi az égbe kiált Istenhez és kiengesztelést vár...

– Ön néhány nap óta már másodszor teszi nekem e célzást – szakította félbe nyugodtan Claudius úr. – Tekintetbe veszem korát és az üzlet körüli érdemeit, s ezért nem akarom közelebbről jelezni azon bánásmódot, mely nem átallja feltépni a régi sebeket

s szövetségesül hívni azokat a tünező hatalomért való harcban.. Sajat megítélésére bízom, nemes lelkű eljárás e ez... Amit ifjúkori balgaságból és szenvedélyből tettem, azt én egyedül magam veszem vállalaimra. Sajnálom, hogy mindehhez még egy új hibával járultam, amennyiben önt azon óhajással, hogy fiáért némileg kárpótoljam, fölöttébb korlátlanul hagytam rendelkezni házammal, üzletemmel és önmagammal is... Égbekiáltó igazságtalanság volna, ha mindazon embereket, kik tőlem függnek, csak egy napig tovább hagynám bűnhődni az én vétkem miatt. Én nem akarom imáikat, melyek úgylis csak kicsikartak s egészen hatástalanok.

– De hát mit tett? – suttogtam eltartotténak.

– Agyonlőtte Ekhof egyetlen fiát.

Én iszonnal szakítottam el magamat tőle, s alig tudtam elfojtani egy felsikoltást.

– Istenem! Ne legyen már annyira gyermekes! – kiáltott rám Charlotte türelmetlenül, s heves mozdulattal vont újra magához. – Ekhof fia becsületes párbajban esett el, s Erich bácsi egész nyárspolgárius életében okvetlenül ez a legérdekesebb mozzanat... Hanem most már menjünk be! A tárgyalások forrponthoz értek.

Minden további szó nélkül ment velem az üveghomlokzat hosszában és maga előtt tolt az oldalajtó küszöbére. Finom kavicsra léptem. Tekervényes utak kígyóztak a sziklacsoportok és árnyas cserjék között, átszeldeve imitt-amott a bársonyszerű gyengéd pázsitot. Minél inkább ritkultak az ágak és lombok, melyek a lámpafénytől s a történt jelenettől elválasztottak bennünket, annál nyugtalanabb s bátortalanabb lettem... Egyáltalában nem álltam oly viszonyban az előház lakóival, hogy késő éjjel közvetlen tanúja legyek holmi szóváltásoknak, melyek éppen nem tartoznak reám... És ha a ház ura felbosszankodik emiatt?... Nem tudtam, mint történt, de most az egyszer nem

voltam képes oly könnyűszerrel belenyugodni abba a gondolatba, hogy: „Ej mit, hiszen csak Claudius úr!” Reszkettem tőle.

Charlotte átölelt karjával, s mikor első felindulásomban kibontakoztam karjai közül, úgy éreztem, hogy egész lényem össze van zúzva. Mintha vihar szárnyain repültünk volna, oly gyorsan haladtunk előre s egyszerre, aki égből hull alá, ott álltunk az elbámuló társaság előtt.

– A kertben csíptem fel a kis hercegnőt – szólta, hirtelen megelőzve a könyvelőt, ki éppen szólni készült. – Nézze csak, kedves Fliedner kisasszony, nem egészen másképp néz ki most e gyermek? Udvari teát ivott, udvari kocsin jött haza, éppen mint a Hamupipőke! Mutassa csak gyermekem, nem vesztette el egyik atlaszcipőcskáját a várpalota lépcsőjén?

Minden levertségem mellett is elnevettem magam, s helyet foglaltam a széken, mellyel Dagobert megkínált... Charlotténak igaza volt: a vitatkozás máris megszűnt, mintha el sem kezdődött volna, s midőn felpillantottam, a könyvelő már eltűnt a homályban, melyen át mi az imént bejöttünk... Claudius úr még ott állt a pálma mellett. Én egy ijedt tekintetet vettem rá, fürkészve, hogy nincs-e valami bélyeg a homlokán. Hiszen egy embert ölt meg! Csak a szigorú, kék szemeket láttam, melyek felém világoltak, s rémülten rázkódtam össze.

Fliedner kisasszony fellélegzett, láthatólag örült megérkezésemnek, s gyengéden szorította meg kezemet.

Mélyen behúztam magamat a karosszékekbe. Egy óriási legyezőpálma, mely smaragdzöld színben csillogott a lámpafénynél, ott bólingatott közel homlokomhoz, míg mások oldalvást hajladoztak felém, s hűvös, hízelgő karjaikkal meztelen vállaimat érintették. Mint egy védő mennyezet alatt ültem, s azt hittem, hogy el vagyok rejtve. Hozzá még Claudius úr is visszavonult, de nem hagyta el az üvegházát. Hallani lehetett folytonos lassú lépteit a szikla- és növénycsoportok mögött.

Újra nekibátorodtam, azután elbeszéltem dicsőséges szereplésemet. Eleinte akadozva, de később úgy, hogy magam is mulattam rajta. Elmondtam, hogy mint veszett kárba bennem az előre, jól betanult meghajlás, mint énekeltem el a gyermekdalt s mint regéltem el egész nyíltszívűséggel élettörténetem egyes részleteit a hercegnőnek.

Charlotte egyre-másra hangos nevetéssel szakított félbe, sőt Fliedner kisasszony is el-elmosolyodott s hízelegve veregette meg arcomat. Csak Dagobert nem vett részt a nevetésben. Ugyanazon bámuló ijedelemmel nézett rám, mint a szürke szemű udvarhölgy, s mikor végre a nagy hőség miatt a foulardkendőt az asztalra dobtam s hozzátettem, hogy az a hercegnőé, félreismerhetetlen tisztelettel vette fel a kendőt s óvatos kezekkel helyezte el azt egy szék támlájára, ami engem rendkívül bántott és bosszantott.

– Megálljon! – kiáltott fel egyszerre Charlotte és felém nyújtotta kezét, mikor tovább akartam folytatni előadásomat. – Mondja meg most már ön, Fliedner kisasszony, hogy dacára sötétkék szemeinek nem illenék-e be a kisasszonyka inkább amaz érdekes zsidó hölgyek közé, kikről a *Biblia* regél, mint egy régi, tősgyökeres német nemesi törzs sarjadékának?... Mikor fürtös fejecskéjével elrejtőzve itt, a pálmák között látom – kérem hercegnőcském, tartsa csak még egy pillanatig a homlokán kezecskéjét! – Delaroche ifjú zsidó hölgye jut eszembe, amint lopva a nádasban a kis Mózesra vigyáz.

– Hiszen a nagyanyám zsidó volt – szóltam teljes őszinteséggel.

A szabályos lépések egyszerre megálltak az üvegház háttérében, s egy pillanatra a teaasztal körül halotti csend támadt.

Úgy ültem, hogy az üveglapokon át a kert egy részét beláthattam. A hold már feljött, de még egy felhőhegység mögött állt, melynek cikcakkos csúcsait ezüstszínnel szegélyezte be. A

terjedelmes téren bizonytalan fakó fény lebegett, kísérteties színbe vonva be a tárgyak körvonalait. A fehér lilomágyak, jóllehet messze a háttérben, a folyamparti fák alatt terültek el, magukba szívni látszottak a hold összes, gyér sugarait. Minden csillámlott szemeim előtt, és mint egykor, most is hideg borzadállyal, s fájó szívvel szegény nagyanyámra kellett gondolnom, amint kiterítve a tölgyfák alatt feküdt... Újra feltámadt bennem minden, amit ama borzasztó éji órákon át tapasztaltam és szenvedtem, a kevés és mindig félelmes érintkezési pont hosszú éveken át köztem s az elmeháborodott nő között, azután a nagyanyai szeretet hirtelen felvillanása a haldoklás órájában, a gyötrelmem, mely eltöltötte lelkemet, mikor láttam, hogy a szívet, melyet csak az imént nyertem meg, a halál vett hatalmába. Ez mind egész nagyságában tárult fel lelkem előtt, s elmondtam mindent úgy, amint az emlékemben felmerült. Fölemlítettem amaz iszonyú jelenetet is nagyanyám, s az öreg lelkész között, hogyan utasította vissza nagyanyám a lelkész támogatását. Mint zsidó nő halt meg, s mily szelíd és békülékeny maradt a lelkész még ennek dacára is.

Egyszerre, mialatt mindenki mély csendben figyelt előadásomra, a kavics hirtelen heves és erős léptektől csikorgott, s a könyvelő állt előttem, kiről azt hittem, hogy már rég otthon, a Karolina-lakban van.

– Gyenge ember volt – pironkodott mennydörgő hangon. – Neki nem lett volna szabad az ágytól távoznia mindaddig, míg a makacs lelket meg nem fékezte. Neki kényszerítenie kellett volna őt a megtérésre. A lelkész elég eszközzel rendelkezik, hogy felrázza az elpártoltakat, kik elbizakodott lélekkel szédelegnek a pokol felé.

Felugrottam. A gondolat, hogy egy hang, minő az övé, tiszteletlenül vegyül bele egy lény halálküzdelmébe, s meghosszabítaná egy vergődő lélek gyötrelmeit, borzasztóan felindított.

– Ó, ezt ő nem merészelte volna tenni! Én és Ilse nem túrtuk volna!... Sőt, még most sem fogom eltérni, hogy ön csak egy rossz szót is ejtsen szegény nagyanyám felől! – szóltam méltatlankodva.

Fliedner kisasszony gyorsan felkelt, csillapítólag fogott át karjaival, s aggódva tekintett a sziklacsoport mögé. Ott újra felhangzottak a lépések, azután sietve közeledtek a teaasztal felé.

– Ugyanezt a hercegnőnek is elbeszélte Ön, Sassen kisasszony? – kérdezte hirtelen Dagobert. E kérdéssel elejért akarván venni a további nyilatkozatnak, s azt érte el vele, hogy a lépések azonnal elnémultak.

Én tagadólag ráztam a fejemet..

– Nos tehát, ha szabad önnek tanácsot adnom, hallgasson róla a jövőben is!

– De hát mi okból? – kérdezte Fliedner kisasszony.

– Azt ön gondolhatná, kedves Fliedner kisasszony – válaszolt vállat vonva, csaknem bosszúsan. – Eléggé köztudomású dolog, hogy a herceg nem kedveli a zsidókat, miután egykori udvari ügynöke, Hirschfeld, oly rútul megcsalta. Azután – s ez fődolog – a Sassen név már századokon át mocsoktalanul áll az udvar előtt. Igaz ugyan, hogy őmagassága, a herceg előtt Sassen úrnak csupán tudománya a fő dolog, de másképp van az környezeténél, melynél, a származás tisztaságú és régisége, a meghatározó. Ilyen aprólékos fecsegés a fiatal hölgy részéről mint a tudor úr fényes fogadtatásának, mint az övének magának is, érezhetőleg kedvezőtlen fordulatot adhatna, amit ön bizonyára nem óhajt.

Én hallgattam, mert az egész beszédből egy szót sem értettem. Egyáltalában nem voltam képes felfogni, vajon mit árthat az atyámnak, hogy az anyja zsidó volt! Mert nekem még sem fogalmam, sem alkalmam nem volt, hogy erről gondolkozzam. Még remegtem az ijedelem utóhatása alatt, melyet a rettenetes öregember hirtelen megjelenése okozott. Pedig még mindig ott állt összefont karokkal velem szemben, s szemei szikráztak a

fehér pillák alatt, mintha el akartak volna égetni engem. Először éreztem életemben, hogy gyűlölnék. Oly tapasztalás ez, melyet nehezen fog fel egy ifjú lélek. A lég, melyet együtt szívtam be ellenséggel, megfojtással fenyegetett; nem voltam képes tovább az üvegházban maradni.

– Haza kell mennem, Ilse vár – szóltam, s határozott mozdulattal bontakoztam ki Fliedner kisasszony karjai közül, kalapom után nyúltam, miközben szemeim lázas vággyal epedtek a tágas, hűvös kert után.

– No jöjjön hát – válaszolt Charlotte felállva. – Látom szemeiből, hogy nem marasztalhatjuk tovább. Ön még képes volna összezúzni az üvegtáblákat éppúgy, mint a szilaj Darling...

– Darling ma este levetette gazdáját, és összezúzta patáival – szóltam.

Dagobert felpattant.

– Hogyan, Arthur Tresselt? A híres lovast? Lehetetlen!

– Ej, mit, gyönyörű lovas! Ez az ember is okosabban tenné, ha ott üldögélne az irodában – jegyezte meg Charlotte látszólagos közönnnyel, de megvetőleg összevont pillái alól bosszús pillantást lövellt ki, s titkon az üvegház háttérébe hatolt. – Nagy fájdalmi vannak a szegény fiúnak?

– Wismar úr úgy nyilatkozott a hercegnő előtt, hogy az olyan erőteljes vér, s az effajta csontok, mint az övéi, nem egykönnyen mennek tönkre.

A sziklák mögül halk kacagás hallatszott. Azt hiszem, hogy váratlan földrengés sem tett volna nagyobb hatást a két testvérré, mint e gyorsan elhangzó, alig hallható kacaj. Minő bünt követhettem el én szegény, megrémült teremtes, hogy Dagobert szemei oly haragosan szikráztak felém?... Úgy látszott, mintha Charlotte első felindulásában a harag nyilát készült volna beröpíteni a sziklacsoport mögé, de azután legyőzte magát, s büszkén hátravetve fejét elballagott.

– Jöjjön kicsinyem – szólt hozzám. – Adjon egy szép pacsit Fliedner kisasszony tenyerébe, s kívánjon jó éjt; ideje, hogy lefektessük önt.

Bármely más pillanatban mélyen sértette volna tizenhét éves méltóságomat e felszólítás, most azonban rögtön megbocsátottam Charlotténak, mert az ajkak, melyek élcelődésre erőltették magukat, teljesen színteleneknek látszottak. Jól láttam, hogy a büszke leány mélyen meg volt sértve, habár nem is értettem, hogy miért.

Látszólag nyugodtan és hallgatagon ment velem végig az üvegházon és a kert egy részén. Azonban alig haladtunk át a hídon, mikor megállt, s mély, nehéz lélegzetet véve keblére nyomta minkét kezét.

– Hallotta, mint kacagott? – kérdezte kitörő bosszúsággal.

– Claudius úr volt?

– Igen, gyermekem... Majd, ha huzamosabb ideig együtt él velünk, meg fogja tudni, hogy az a hatalmas szellem sohasem nevet hangosan, még az emberek gyengeségei fölött sem... Hanem kicsinyem, önnek vigyáznia kell, hogy a jövőben a bácsi jelenlétében ki ne tálaljon mindent, mit az udvarnál hallott vagy tapasztalt.

Zavarban voltam. Hiszen kényszerítettek, hogy beszéljek, s én kevésbé iskolázott, őszinte természetem dacára még elővigyázatos is voltam, és egyetlen szó sem jött ki ajkaimon abból, amit az udvarnál Dagobertről beszéltek.

– Hát miért civódik ön velem? – kérdeztem dacosan. – Nem mondhatom el, hogy a lebukott lovast az udvarnál erős, izmos embernek tartják?

– Ó, sancta simplicitas! – kacagott fel gúnyolódva Charlotte. – Arthur Tréssel gyengéd és finom ember, mintha mézeskalácsból volna... A szellemes Wismar úr megjegyzése az egész durva polgári osztályra vonatkozott. Egy gavallér ilyen lebukásnál minden bizonnyal összezúzta volna finom és egészen különösen

alkotott bordáit, s nemes lelkét okvetlenül visszalehelte volna az égbe, de az erőteljes polgári vérben nagyon sok van a durva, nyers földből, melyhez hozzá van ragadva.

Újra felkacagott, azután gyors léptekkel haladt előre, s velem együtt a Karolina-lak földszintje felé tartott.

A hold most már egészen lefátyolozva állt a kastély fölött. Az erdei homállyal környezett csendes házban éppoly bódító hatással volt rám az eláradó fehér fény, mint az erős virágillat a kertben, A bükk alatt levő Diana oly megdöbbenőleg látszott fölelevenedni e sajátságos megvilágításban, hogy az ember szinte várta, amint majd a kifeszített íven nyugvó vessző hirtelen átsuhan a levegőn. A hold szelíd fénye mindent befolyt, ott rezgett a falak virág- és gyümölcsállványain, ott pihent a terhet emelő kariatidák merev szemem és lezárt ajkain, s ott úszott a tó tükrén, az ablakok üveglapjain. A meghalványodott selyemfüggönyök minden egyes kis redőjét ki tudtam venni az erkély üvegajtai mögött. Ekkor a hold ezüsttalpaival végigfutott a titokteljes szobán, s most bizonyosan nem ingott meg a dühös fanatikus lámpája a szoba tetőzetén.

– Ő, ott fenn megértett volna engem és fivéremet – szölt Charlotte, az erkély felé mutatva. – Ő szilárd kezekkel lerázta magáról a szatócsatyafiság szennyét és porát, s bátran fölemelkedett ama légkörbe, melyet egyedül ő volt képes éltetni. – Mozdulatlanul nézett a csillogó ablaküvegekre, s vállat vont. – Az igaz, hogy szétzúzott fővel hullott alá, de mit tesz az? Mégis kényszerítette a gögös kasztot, hogy elismerjék; hasonló volt hozzájuk, s ragyogó útját azon a talajon futotta be, melyet Ők dühös féltékenységgel sajátjukul híresztelnek. Végtére is teljesen mindegy, hogy ezt az utat tíz vagy tizenöt év alatt teszi-e meg valaki. Én örömet halnék meg ifjan, ha ennek árán csak 12 havi életet vásárolhatnék meg magamnak ott a magasban! Elégszer ízleltem már, hogy mit tesz az, ha valaki fél ifjúságát büszke, nagyravágyó szívvel s kigúnyolt, plebejus névvel orrfintorgató

nemesi növendéktársak közt tölti el. Nem akarok mindig alant állani, nem akarok!

Ökölbe szorított kézzel heves mozdulatot tett, s egy darabig gyors lélegzetvétellel járt fel s alá.

– Erich bácsi ismeri szívemnek ez elrejtett tüzét. Dagobert ugyanígy gondolkodik, érez, és szenved, mint én – folytatta megállva –, s Ilsének összes nyárspolgárgőgjével igyekszik azt elfojtani... Önmagunkban kell keresnünk méltóságunk támaszait, s nem külső eshetőségekben, mondja a nagy filozófus. Nevetséges! Már ez magában is felingerel. Úgy érzem, mintha kínpadhoz volnék kötve, láncaim csikorognak, s átokra fakadok a sors mostohasága ellen, mely a fiatal sast varjúfészekbe vetette! Honnét vannak e legyőzhetetlen érzelmek? – kérdezte továbbhaladva. – Itt vannak, amíg csak lélegzem, itt kell lenniük véremben, mely bennem csergedez. Az arisztokratikus öntudat nem agyrém, kell, hogy bizonyos szálak nemzedékről nemzedékre átszövődjenek öntudatlanul, anélkül, hogy ez külsőleg észrevehető volna, elmúlt nagysággal kötvén bennünket együvé, mint például minket, testvéreket is, kiknek tulajdonképpen származását síri némaság, s átláthatatlan homály fedi...

Az utolsó szavaknál a szenvedélyesen kitörő panasz némi zokogásba olvadt. A cserjésbe vivő egyik út nyílásánál, mely mellett az imént éppen elhaladtunk, Claudius úr állott, s nyugodt komolysággal szemlélte a felindult leányt.

– E homály majd egykor el fog oszlani, Charlotte, ígérem ezt neked – szólt oly szelíden, mintha az egész heves kifakadás hozzá intéztetett volna, s ő egyszerűen felelne rá. – Előbb azonban meg kell értened az igazságot, s azt akkor leszel képes elviselni, ha az élet és én – parancsolólag mutatott magára – okosabbá fogunk tenni! Most menj be a házba, Dóra ad majd egy pohárka cukros vizet... s még valamit! Ezennel szigorúan megtiltom az ilyen

holdvilágos sétákat Sassen kisasszony társaságában. A rangkórság ragályos. Te értesz engem!

Különös, hogy az erős lelkű leány egyetlen szót sem tudott válaszolni. A meglepetés egy pillanatra bénultta, s az ellenállásra képtelenné tette. Fejét dacosan hátravetve oly erősen megszorította kezemet, hogy csaknem elkiáltottam magam, azután indulatosan ellökött magától, s berohant a cserjésbe.

Egyedül maradtam vele. Aggály és félelem szállta meg szívemet, de nem akartam mutatni, hogy félek, csak azért sem! Az erős Góliát egy pillanatra elvesztette fejét, s futás közben vereségét szenvedett, ellenben a kis Dávid bátran viselte magát!... Gyors lábaim dacára lassan ballagtam a Karolina-lak felé, s ő szótlánul lépdelt mellettem... A csarnok fényesen ki volt világítva. A folyosóban is, mely szobám mögött nyúlt el, Claudius parancsára minden este két lámpa égett. A folyosó előtt, melynek lépcsőjére már éppen föltettem lábamat, megállt.

– Ön ma délután haraggal vált el tőlem – szólt hozzám. – Nyújtsa ide kezét, mégsem szeretnék oly gonosz tapasztalatokra jutni, mint Heinz azzal az átkozott hollóval.

Felém nyújtotta kezét. A lámpa világa a folyosó ajtajának egyik rubinvörös üvegén át vérszínű fényt vetett a fehér ujjakra, s gyémántgyűrűje szemvakító villámokat szórt maga körül. Összeborzadtam.

– Vérrel van borítva! – kiáltottam magamon kívül, s ellöktem magamtól kezét.

Ő visszahúzódott, s rám tekintett. Soha életemben nem fogom elfeledni az elhaló tekintetet, mely az enyémmel találkozott. Soha még emberi szem így meg nem nézett. Megfordult, s anélkül, hogy egyetlen szó jött volna ajkaira, elhagyta a házat.

Akaratlanul is szívemhez kaptam, mintha a tördöfést visszakaptam volna – és mint fájt a szívem! A megbánás volt ez, a mély megbánás!... Lerohantam a lépcsőkön, ki a szabadba, kezemet akartam nyújtani neki, melyet kért, és kérni őt, hogy ne

haragudjék. De a tér üres volt; távozó léptek neszt sem hallottam – Claudius úr bizonyára a puha erdei talajon távozott.

Mélyen lesújtva léptem be végre Ilse szobájába. Mindig éber és tiszta szemei azonnal észrevették, hogy szemeim könnyben úsznak, s én azt mondtam neki, hogy ennek az az utálatos vérvörös üveg az oka, s inkább azt zúzta volna össze Darling, mint az üvegház ablaktábláit.

XXI.

Ezt az estét gondteljes napok követték, minőket ezúttal először éltem át életemben: atyám betegsége miatt aggódtam. Oly borzasztó főfájásban szenvedett, hogy három napig még kedves könyvtárába sem volt képes felmenni... A vad méh, mely napfényes időben egy fél óráig sem volt képes a Dierk-tanya szobájában időzni, most reggeltől estig ott ült szótlanul az elsötétített szobában, a szenvedő lábainál, s aggódva leste minden mozdulatát, ajkainak minden hangját. Egyetlenegyszer sem háborgatott a vágy a ragyogó augusztusi ég után, hiszen a sötétes szobában is volt napfény, s ez az volt, ha az ágy szélére ülve hűvös kezeimmel felváltva meg-megérintettem a beteg izzó homlokát, mikor bágyadt mosollyal Ilse nevét suttogetta, nem is sejtve, hogy minő áldás gyermekkel bírni. Anyám halála óta valahányszor visszajött régi baja – időszakonként agybántalmakban szenvedett –, mindig kétszeresen elhagyottnak, kétszeresen betegnek érezte magát, mert nem volt körülötte egyetlen ápoló kéz, egyetlen gyöngéd tekintetű szem. Ilyenkor azután keserű megbánással, mint nagy veszteséget emlegette a távolságot, mely az apát s leányát egymástól elválasztotta.

A herceg háziorvosa gyakran meglátogatta atyámat. Az udvartól naponként egy inas jött, ki a beteg hogyléte felől tudakozódott, s hűsítő szereket hozott, s Ilse készségesen

válaszolt a hercegi lak minden részéből jövő kérdezősködésekre. Az előházbeliek is nagy részvétet tanúsítottak. Fliedner kisasszony minden reggel személyesen jött körültekinteni, s az egész ház minden használható teremtését rendelkezésünkre bocsátotta... Egy este Charlotte is eljött hozzám fél órára, hogy a „kicsikéjét” szomorúságában kissé vigasztalja. Nekem azonban úgy tűnt fel, legalábbis külseje után ítélve, hogy neki magának sokkal nagyobb szüksége volna a vigaszomra, mint nekem. Valami titkos tépelődés borongott erős és sötét szemöldökei fölött, s taglejtéseinek eddigi büszke s gondtalan biztosságát ideges mozgékonyság váltotta fel. A találkozást nagybátyjával a cserjésben egy szóval sem említette, de elbeszélte, hogy jelenleg viharos, rekkenő idők járnak az előházban. Claudius úr a legnagyobb következetességgel viszi ki tervét, hogy házát és üzletét a becsúszott képmutatóktól megtisztítsa. A munkások által befizetett missziói pótlékokat nagylelkűleg meghagyta a könyvelőnél és saját pénzéből új alapítványt tett egy általa létesített pénztárra, melynek rendeltetése, hogy a munkások gyermekei iskolába járhassanak, s a szegényebb leányok kiházásítási költségei pótolhassanak. Az egyházi nyomtatványokat kosárszámra hordták el, s a fiatal üzleti segéd, ki csupa kegyvadászatból erején felül adózott az egyházi pénztárba, s a szemforgatást kitűnő tökélyre vitte, hathatós megfenyítésben s dorgálásban részesült, tudtára adatván, hogy ha újra visszaesnék a tilos kétszínűsködésbe, azonnal el fog bocsáttatni. A könyvelő természetesen haragtól eltorzult arccal jár fel s alá – ezt mindjárt tudtam, mert az ablakredőny hasadékan át gyakran láttam őt a „testvérek” társaságában a tó körül sétálni. A köteléket, mely e három embert egymáshoz fűzte, még szorosabbá látszottak tenni az újabb események. Erre mutattak a rendszeres erdei séták is.

Valahányszor Charlotte Claudius urat említette, bensőmben még mindig bizonyos gyöngé szúrását éreztem, de a megbánás és önvád kínjai jóval alábbhagyott, mióta bosszankodva

elgondoltam, hogy atyám betegsége semmi másból nem származott, mint a felindulásból, melyet az éremvásárlás meghiúsulása miatt érzett. Az én tizenhét éves eszemnek kitűnő, hajszálfinomságú logikája végül is az egész bűnt annak a nyakába varrta, ki elég keményszívű volt a kért összeget megtagadni, és – eszerint nem tartozunk egymásnak semmivel!

Végre a szomorú napok is elmúltak. A beteg szobájának ablakai tárva-nyitva álltak, ismét szabadon behatolt rajtuk a nap és ózon, s Ilse sepegt és porolt, mintha a puszta valamennyi homokját kellene onnét eltisztogatnia. Atyámat első ízben újra felkísértem a könyvtárba, ott fenn elkészítettem délutáni kávéját, félig összevontam a zöld gyapotfüggönyöket, mert ő így szerette, s lábait befödtem egy kivattázott takaróval. Annak tudatában, hogy mindennel el van látva csöndes boldogságot érezve afölött, hogy újra munkájához láthat, s mint a nyíl repültem ki a kertbe. Bezzeg jobban megtudtam most már becsülni a felséges erdei levegőt s az ezerszeresen egymásba fonódott ágak enyhületes homályát. A nap vakító tűzgolyóként függött a kert fölött, s úgy látszott, mintha mohó vággyal akarná, kiszívni a tó kékes vizét, mely bágyadtan és lustán terült el kőmedencéjében.

Azon útra tértem, melyen szombat óta nem jártam, s behatoltam a sűrűbe.

És íme, még ott állt a kis Grete kocsija, benne a félig elolvadt, félig elszáradt eperrel. Senki sem követelte vissza. Lehet, hogy Schäfer, az öreg kertész kereste, de nem találta... Mint sajnáltam a szegény kisgyermeket, ki bizonyosan siratta elvesztett játékszerét! Szülei szegények voltak, oly szegények, hogy anyja kezeit véresre feltörte a munka – talán nem is volt módjukban kárpótolni a kicsikét veszteségéért.

Jóllehet Claudius úr a minap, ha nem is rendreutasító szavakkal, de mégis igen kifejezőleg egyszer s mindenkorra megtiltotta a kijárást, amennyiben a kulcsot szemem láttára húzta ki a zárból s tette el zsebébe, én mégis a kertajtóhoz

szaladtam. De lám! Új zár villant szemembe, szilárd, erős zár, kulcs nélkül. Még a pántok, a tolózárak is újak voltak. Teringettét! Mennyire tartanak egy erőszakos leánykéztől, hogy az ajtót annyira összevissza vasalták!

Felmásztam a szilfára. Ez meglehetősen keserves munka volt ma. Lábaimon finom hímzett harisnya volt, s azzal bújtam bele a nagy pusztai cipőbe, mely oly nagy volt, hogy egybe-egybe három láb is bőven elfért volna, s minden percben attól tartottam, hogy hűtlenül elhagy s lerepül a sűrűbe.

Végre szerencsésen feljutottam a szilfa tetejére. A svájci lak vadszőlőtől árnyazott erkélyén gyerekkocsi állott. A kis Hermann feküdt benne fehér vánkoston, lustán és nagyon jóllakva. Mellette, állt Grete, s kedélyesen rágcsált egy nagydarab vajjas kenyeret, miközben kistestvérével csevegett. Benn a szobában mamájukat láttam, amint vasalt, s felhevült arccal minden pillanatban az ajtóhoz lépett, hogy a kisgyermek után nézzen.

Ki gondolta volna, hogy a kedves szelíd női arcot oly vihar árnyalhatta be, mint vasárnap reggel láttam. E percben már a legkisebb nyoma sem volt felfedezhető annak a mosolygó vonásokon, mint ahogy Grete sem siratta elveszett kocsiját. De a gyermekeknek vissza kellett azt kapnia, mégpedig azonnal. Föltettem magamban, hogy megtöltöm frissen szedett eperrel és erdei virággal, s megkérem az öreg Schäfer kertészt, hogy vigye haza. Leszálltam a fa tetejéről s ágról ágra kúsztam lefelé. Ekkor emberek közeledtek a Karolina-lak felől. Már nagyon közel kellett lenniök, s megrémülve húztam össze magam a könnyelő hangjának hallatára, mely úgy hangzott fel hozzám, mintha az öreg a szilfa tövében állana. A fa csúcsát már nem érhettem el anélkül, hogy a mászás által okozott zörejt alant is meg ne hallják. Nyugodt maradtam hát, azt remélve, hogy a vihar csakhamar elvonul, s karjaimmal átöleltem a fa sudarát, mert egy nagyon vékony, ingadozó ágon ültem, s dobogó szívvel pillantgattam lefelé.

A lombok nyílásain át legelőször is Charlotte bíborszínű bársonycsokrát vettem észre, melyet rendesen a fején viselt. Ahol Charlotte volt, ott volt Dagobert is; a testvérek újra kimenekültek az előház rekkenő légköréből az erdőbe. Boldogtalanok voltak s vigaszra volt szükségük, nekem azonban mégis fájt, hogy szorongatott helyzetükben e rideg vénemberrel tartottak.

A társaság arra az útra tért, mely rejtekhelyem közelében vonult el. Ekhof feltűnően mérsékelte hangját, de vontatott beszédmodora mégis lehetővé tette, hogy minden szavát tisztán és érthetően kivegyem. Kalapját kezében tartotta, s szép öreg fejének fehérlő teteje szinte felviláglott hozzám. Az elfojtott bosszús kifejezés számtalan apró redővel barázdálta be különben sima arcát.

– Az istenre kérem, hagyjon fel vigasztalásaival! – szolt megállva, teljes udvariassággal. – A következmények kiszámíthatatlanok! Azt önök nem képesek megítélni, hogy mily nagyszerű haladást tettünk azáltal, hogy a Claudius-ház s az abban lakó számos lélek sorainkba lépett. Ennek jó volt a hatása és sok ingadozót és gyöngét visszatérített az egyházhoz. És most a fáradságos mű ily feltűnő módon, s ily meggondolatlanul szétromboltatik!... Mily boldogtalan vakság ennek helyére az újkor bálványát, a szerencsétlen, úgynevezett művelődést állítani!

– A bácsi önmagát vágja arcul rögeszméjével! – szolt Dagobert hidegen. – A hatalmas és pénzes embereknek nincs jobb szövetségesük az egyháznál azok csoportja ellen, kik vakmerőn megingatják a létező viszonyokat. Ha én hatalommal és pénzzel rendelkeznék, az ön felekezete gazdagabb volna egy buzgó pártfogóval. Én megértem az időt, s azok közé tartozom, kik gátat vetnek az örült forgatagnak, mit haladásnak neveznek.

– Az egyházat illetőleg Charlotte kisasszony másképp gondolkodik – szolt Ekhof s szikrázó szeméit szigorúan és áthatólag a fiatal leányra szegezte.

– Igaz, e tekintetben eltérnek nézeteink – szólott Charlotte őszinteséggel. – Ha nekem pénzem volna, mindenekelőtt arra használnám, hogy eloszlatnám a lealázó, szégyenletes homályt, mely családunk múltját fedi. Nem akarom tovább is a kenyérbelet enni, mit elém löknek, mert világosan tudom és érzem, miszerint nem méltó hozzám, hogy emiatt valaha még szégyellnem kelljen magamat!... Mától kezdve takarékos leszek...

– Charlotte kisasszony takarékos lesz? – szólott közbe Ekhof hihetetlenül és gúnyosan.

– Igen, az leszek – folytatta Charlotte hevesen – zsákba öltözve s fejemre hamut hintve fogok járni, csak hogy pénzt szerezhessenek, melynek segélyével Párizsban megtehessem kutatásaimat...

– Hogyan, hátha nem is kell kegyednek oly messzire mennie, hogy e homályt eloszlassa?

Mint csengő érc hatottak e szavak hallásomra s idegeimre. A férfiú, ki azokat halkán és nyomatékosan kiejtette, hirtelen megállt, mintha egyetlenegy válságos csapással valamely nagy, belső küzdelemtől szabadult volna meg.

– Jöjjön – szólott röviden és parancsoló hangon a fiatal hölgyhöz, ki őt szótlanul és gépiesen követte. Leült a padra, melyen vasárnap én ültem és énekeltem, s mely búvóhelyemnek rézsút átellenébe esett.

Ó, jaj, mily kínos helyzetbe jutottam. Halálos gyötrelmek közt s félig a légben függve öleltem át a szilfa sudarát; rettegtem, hogy a vékony ág letörök alattam. Azonkívül szerencsétlen cipőim abban a gyönyörűségben részesítettek, hogy himbálózó lábaimon minduntalan s rendületlen következetességgel csúszkáltak fel és alá, anélkül, hogy a dolgon segíthetnem volna. – Istenem! Ha egyike e csodajószágoknak lepuffan, mint fog kacagni fölötte Dagobert, és minő pompás alkalom lesz az ellenségemnek, hogy mennydörgő dorgáló beszédét tartson!

– Egy történetet fogok elbeszélni önöknek – szolt a könyvelő a testvérekhez, kik mellette foglaltak helyet. – Hanem halljanak mindenekelőtt egy őszinte nyilatkozatot... Amit önökkel közölni fogok, ne tulajdonítsák azt önök iránti vonzalmamnak. Ez hazugság volna... Nem is a bosszú beszél belőlem. „És én fogom megtorolni, szolt az Úr”. E percben ne Ekhofof, az embert tekintsék bennem, hanem az Úr harcosát, ki nem fog habozni, ha az emberek földi érdekei – legyenek bár azok saját családja, saját csontja és vére érdekei – s az egyház üdve között kell választania.

És valóban, a vak fanatizmus lelkesítette Ekhofofot. Rettentő komoly arcot vágott, s látni lehetett a zordon fényt szemeiben, melyeket egy pillanatra fölvetett, hogy a lombsátoron keresztül az eget keresse.

– Ön ismételten biztosított engem, hogy egy jó hangzású név és vagyon birtokában azonnal a mieink sorába állana – szolt Dagoberthez.

– S ezt újra ünnepélyesen kijelentem: egyiket sem helyezhetném jobb oltalom alá. Ezreket sem fogok sokallni...

Ekhofof lehajtotta a fejét.

– Az Úr sok eltitkolt bűn kiengesztelőjének fogja önt tekinteni, s végre leveszi büntető kezét a szegény lélekről, mely még mindig nyugtot nem találva, bolyongva – szolt szenvelgő hangon. – Minden vétek kezdete az volt, hogy a kalmárfiú nem becsülte meg azon állást, melyre az Úr születésénél fogva helyezte, és kardot fogott.... Gyönyörű alak volt, s értett ama finom mesterségekhez, melyek megejtik az emberek szívét. így történt, hogy a herceg nemességre emelte és sohasem bocsátotta el oldala mellől... Könnyelmű, vidám élet folyt akkor odaát, honnét a becsületnek, jó erkölcsöknek, istenfélelemnek, mint világító fáklyának kellett volna minden irányba szétsugároznia. A herceg víg ember volt, úgyszintén neje, a hercegnő, s fiatal nővérei: Sidonie és Margarete hercegnők nagyon hasonlítottak Heródes leányaihoz. Minden szabad volt nekik, mert a herceg

gyöngéden szerette őket, s mindent kérhettek tőle, csak valamely egyenetlen házasságba való beleegyezést nem, mert a herceg büszke volt a hercegi vére... A szép nővérek elutaztak meg visszajöttek, amint nekik tetszett. Margarete hercegnő többet időzött az L-i udvarnál, mint otthon, az idősebb nővér pedig nagy előszeretettel viseltetett Svájc és Párizs iránt. Gyakran két-három óra, sőt huzamosabb időre is elutazott, természetesen a legszigorúbb inkognitóban s igen tiszteletreméltó öreg udvarhölgyének s egy nem kevésbé éltes gavallérnak védszárnyai alatt.

Egy percre elhallgatott s kezével megsimogatta állát, én pedig csöndes kétségbeesés közt ültem fenn az ágon, görcsösen húzva össze talpaimat, hogy cipőim le ne essenek. A vér hevesen lüktetett halántékaim körül, mert még lélegzetet sem mertem venni. És ez az ember oly hosszadalmasan beszélt – úgy tetszett nekem – , mintha sohasem végezné be.

– Az volt a különös – folytatá végre – , hogy valahányszor Sidonie hercegnő Svájcba utazott, egy szép fiatal hölgy jelent meg a Karolina-lakban. Éppoly fekete fürtjei s olyan karcsú termete volt, mint a hercegnőnek, mintha csak ikrek lettek volna... Ez időben még erősebben el volt zárva a kert elő részében lévő híd, mint egyébkor, s a folyampart mentében, a Karolina-lak felől szilárd palánk vonult végig, mely Lothar halála után természetesen eltávolított... Az egész előházban csak egyetlen lény volt, ki szabadon élvezhette a hídon való átjárás kegyét: Fliedner kisasszony. Neki külön kulcsa volt ehhez, melyet többnyire este, sőt késő éji órákban is használt... Ha azt kérdik önök tőlem, hogy mindezt honnét tudom, nem válaszolhatok egyebet, minthogy azt boldogult nőm beszélte el nekem. Neki ugyan – becsületére legyen mondva – soha semmi szerepe nem volt e sötét történetben, de a női szemek és fülek finomak és élesek, s ha egyszer a női kíváncsiság fel van keltve, nem sokat

törődik vele, megnedvesedik-e a láb, midőn az ember a vizen át akar menni; talál ő magának utat, hogy áthatolhasson...

„Lám, lám, ez a jóasszony is leskelődött!” – gondoltam én nagy megnyugvásomra, s egy percre megfeledkeztem veszélyes helyzetemről.

– Olyan élet volt ez, mintha az egész ház egy gerlefészek lett volna. Egy gyönyörű női hang a legszebb dalokat énekelte, s késő, csöndes éji órákban, az erdő tisztásában a tiszt úr vállrojtja ragyogott a holdvilágnál, karjára fűzve a fehér, karcsú hölgyet... Egy este azonban Fliedner kisasszony nagy sietséggel és megzavarodva futott át a hídon. A gyertyavilág fel-alá vándorolt a Karolina-lak ablakai mögött, s éjfél tájban gyermeksírást lehetett hallani.

Charlotte nyílt ajkakkal sóhajtott fel, mintha lélegzet után kapkodna, s szikrázó szemei mohó sóvárgással függtek a beszélő arcán.

– A hölgy időről időre több éven át megjelent a Karolina-lakban. A jelenet, melyről az imént említést tettem, később még egyszer ismétlődött – folytatá Ekhof –, s azután a vidám, könnyűvérű Sidonie hercegnő hirtelen meghalt guttaütésben a fürdőben.

A szép Lothar három nappal Sidonie halála után Bécsben, ahol a herceggel együtt éppen akkor tartózkodott, föbbe lőtte magát.

Claudius úr a borzasztó csapás után néhány napra megérkezett haza.

Mikor először alkalmam volt beszélni vele, meg nem állhattam, hogy elő ne hozzam a Karolina-lakban történt előzményeket. Ő büszkén és sötéten tekintett rám, s Lothar tárcájára mutatva így szólt: „Itt vannak az okmányok; fivérem törvényes házasságban élt nejével!” Másnap az elhunyt kívánságára meghívatta a törvényszéki urakat. Én künn álltam velük a folyosón, mialatt ő még egyszer bement azon

lakosztályba, melyben fivére lakott. Láttam, mikor a tárcát a nagyterem egyik íróasztalába betette és elzárta; Azután még egyszer végigjárta a szobákat, melyekbe nekünk nem volt szabad belépniük. Bezárta az ajtókat, bezárta az ablakokat, s három perccel azután a hatósági pecsétek ott függtek az ajtókon... A két gyermek, kik a Karolina-lakban születtek...

– Hallgasson, hallgasson egy szót se többet! – kiáltotta, Charlotte felugorva. – Nem tudja ön, hogy megőrülök, hogy meghalok, ha e történetnek csak egy óráig is hitelt adok, s akkor azután azt mondják, hogy semmi sem igaz belőle, s hogy az egész egy rég elhalt asszony hiú agyréme!

Mindkét kezét halántékára nyomta és hevesen járkált fel s alá.

– Csak nyugalom és hidegvér! – szólt hozzá Ekhof intőleg, mialatt felállt s megragadta a fiatal leány karját. – Én csak egyetlenegy kérdést teszek fel most ezekután önnek: kinek a gyermekei önök, ha nem Lotharéi s a hercegnőéi?

Ó egek! Charlotte egy hercegnő leánya! Most már nem bántam volna, ha leesem is a fáról!.. így már minden rendjén van, minden... Mily félreismerhetetlenül beszélt belőle a hercegi vér!... Szerettem volna hangosan ujjongani, ha nem lett volna az a rettenetes kínzó szer lábaimon s ha nem kellett volna izmaim legvégső erejét is megfeszítenem, hogy még lélegzetemet is visszafojthassam. Mi lett volna, ha a bűsz öregember most, vallomásai után, önkéntelen leshelyemen felfedezett volna!

– Azt kérdezhetik önök, vajon mint jött arra az elhatározásra Claudius úr, hogy egészen idegen származású és nemzetiségű emberek gyermekeit felneveltesse, sőt gyermekeivé fogadja? – folytató Ekhof. – Lássák, ő nem akarja önöket testvére örökségétől, az önök jogos tulajdonától megfosztani, ő sokkal igazságosabb. Igen, sőt többet tesz, ő önöknek hagyja saját vagyonát is, miután nem nősül meg. Vagyon tekintetében fényesen gondoskodik önökről, bár csakis halála után. Addig pedig járszalagon vezeti önöket, valódi nevüktől azonban örökre

megfosztja önöket, mert nem akarja – én nagyon jól ismerem őt –, hogy a beoltott nemesi ág tovább viruljon. Az ő fejében is a Claudiusok hajthatatlan polgári gőgje van! Most tehát végre nyugodjanak meg – zárta be szavait Ekhof türelmetlenül –, s igyekezzenek összegyűjteni gyermekkori emlékeiket!

– Én nem emlékszem semmire, de semmire – rebegette Charlotte, s kezét homlokára nyomta. Az erős lelkű leány összeroskadt a szerencse súlya alatt.

– Charlotte, térj magadhoz! – kiáltott rá Dagobert. Ő látszólag sokkal nyugodtabb volt, mint nővére, de nekem azonnal feltűnt, hogy oly büszkén emelkedett fel, mintha egy fejjel megnőtt volna, s homályos pírral borított arcán olyan kifejezés ült, mely engem megfélemlített. – Ő általában nagyon kevésbé és zavartan emlékezhet vissza, miután még nagyon kicsiny volt, mikor életünk folyama megváltozott. Én magam sem tudok sokkal többet – szólt a könyvelőhöz. – Gyermekkorunkat nem egészen Párizsban töltöttük, hanem egy kis birtokon a városhoz közel, Godin asszonynál, mint ön is tudja. Arra jól emlékszem, hogy atyám térdein hintáztatott, de ha megölnék sem tudnám megmondani, milyen kinézése volt. Annyit tudok, hogy fényes, tündöklő jelenség volt; úgy hallottuk, hogy katonatiszt. Anyámat nagyon ritkán láttam, legélénkebben egy délután maradt meg emlékemben. Anyám Erich bácsival s egy úrral jött ki hozzánk. Kávéztunk a kerti lakban s Erich bácsival kergetőztünk a pázsiton; majd magasra felhajított a levegőbe, és Charlottét órákig hordozta karjain... Egészen másképpen volt, mint jelenleg. Szép, piros, üde arca volt, s élénk, gyors mozdulatai. Úgy hiszem, nemigen lehetett akkor több mint húszéves.

– Huszonegy éves volt, mikor végképp elhagyta Párizst – erősítette meg a könyvelő elsötétült arckifejezéssel.

– Anyám zongorához ült – folytatta Dagobert – s mindnyájan kérlelték: „a tarantellát, a tarantellát!” És azután énekelt, úgy, hogy reszkettek belé a falak, s mindenki el volt ragadtatva, velük

együtt én is. Godin asszonynak gyakran kellett azután e dalt elénekelnie gyöngé és idős hangjával, ha azt akarta, hogy szót fogadjak és jól viseljem magamat. Sohasem fogom elfeledni a dalt. „Glia la luna in mezzo al mare, mamma mia si saltare”... Anyám arcára a legjobb akarat mellett sem tudok többé visszaemlékezni; az éneket kivéve, rám nézve Erich bácsi játszotta minden délután a legfőbb szerepet. Ha a világ valamennyi női arcképét elém tennék is, mégsem volnék képes közülük anyámét kiválasztani... Még csak annyit tudok, hogy igen magas és karcsú volt, s hosszú fekete hajfürtjei aláomlottak keblére. Talán még ezt is elfeledtem volna, ha oly sokszor meg nem pirongatott volna anyám éppen e fürtök miatt, melyeket erőszakos hízelgéseim közben gyakran összeziláltam. E látogatás óta Erich bácsi nagyon gyakran jött magánosán. Egészen elkényeztetett bennünket, – éppen ellenkezőleg, mint jelenleg. Akkor azután sokáig elmaradt, mígnem egy napon újra eljött s engem elválasztott Charlottétól és Godin asszonytól... Ennyi az egész, mit önnek mondhatok.

– Teljesen elég – válaszolt EkhoF. – Claudius úr már korábban be lehetett avatva a titokba, miután sógorasszonyát gyakran kísérte unokaöccséhez és hűgához. A hercegnő csaknem mindig Párizsba ment, midőn a herceg a hadseregével elutazott.

Karját a fiatal tiszt karjába fonta.

– Most óvatosan kell eljárunk és fürkésznünk, ha célunkat el akarjuk érni – szölt EkhoF, magával vonva Dagobertet az erdőbe. – Fliedner kisasszonytól, ki egyedül bír tudomással a dologról, természetesen sohasem fog ön egy árva szót sem hallani, inkább fát hagyva vágatni a hátán!... Ez az öreg cicus nem fog sok aggodalmat és gondot szerezni... Az udvarhölgy, az utazó gavallér és a hercegnő háziiorvosa, ki akkoriban ki s bejárt a Karolinalakba, már rég meghalt...

– És Godin asszony is, már sok évvel ezelőtt – egészítette ki Dagobert alig hallhatólag.

– Most csak bátorságra van szükségünk. Az utakat és módokat majd megtaláljuk – szólta Ekhof határozottan, és ez az ember elbeszélése közben teljesen kivetkezett bibliai beszédmódjából. – Hanem, mint már említettem, minden sietséget szigorúan mellőznünk kell, ha évek telnének is bele.

Tovább haladtak, de Charlotte nem követte őket. Midőn az utóbbi látta, hogy magára maradt, magasra emelte karjait feje fölött, keble remegett és sajátságos módon nevetni és zokogni kezdett. Én nem tudtam, vajon a kitörő, leírhatatlan boldogság vagy az örület szaggatott hangjai voltak-e ezek. Éppen ilyen állapotban láttam nagyanyámat a kútnál... Megrémülve hajoltam le és – puff! Egyik cipőm lenn volt a sűrűben. – Ez a szegekkel kiveret csodajóság olyan csörömpöléssel és oly erővel zuhant alá a bokrok között, mintha, pisztolyból lőtték volna ki. Charlotte félig elfojtott kiáltást hallatott.

– Hallgasson, az istenért! – suttogtam leszállva a fáról s odaszaladtam hozzá.

– Szerencsétlen, ön hallgatózott? – hangzottak Charlotte szavai kezem alól, mellyel ajkait eltakartam, azután indulatosan taszította el magától kezemet, s haragos tekintetűt vetett rám.

– Én hallgatóztam? – ismétlőm mélyen sértve. – Hát tehetek én róla, ha önök ott lenn sétálgatnak, mikor én fenn ülök a fa tetején?... Vagy elkiáltsam magamat, hogy ne jöjjenek ide, ha valami titokról akarnak beszélni, mert én is itt vagyok, és a viláért sem akarnám, hogy meglásson ez a vénember, aki mindig oly haragosan fut, ha engem lát?... Azután miért volnék én szerencsétlen! Boldog vagyok, oly boldog és elégedett, hogy ki sem mondhatom, Charlotte kisasszony!... Most már minden rendjén van! Most már büszke lehet! Gondolja csak meg, Margarete hercegnő az ön nagynénje!

– Az isten szerelméért, halálra akar gyötörni? – kiáltott, s oly erősen rázta meg vállamat, hogy mint a pehely szálltam előre s hátra. Azután elbocsátott s újra gyors léptekkel járt fel s alá.

– Ne higgyen semmit, én sem hiszek egyetlen szót sem – szólt hosszú szünet után látszólag nyugodtabban, jóllehet keble hullámozott és sebesen lélegzett. – Az öreg gyermekded, alattomos agyával valaha valami rosszat álmodott, s most azt hiszi, hogy azt egy rég elhalt nő beszélte el neki... Az egész dolognak mindössze az adja meg a valószínűség parányi látszatát, hogy a bácsi gyermekeivé fogadott bennünket. Senki sem értette eddig, hogy mi indította őt erre, s én magamban egész nyomatékkal hozzáteszem még azt is, hogy bizonyára nem a könnyörületesség... Engem csak az győzhetne meg, hogy mennyi a való az öreg elbeszélésében, ha végigjárhatnék az emeleten.

Én nem tudom elképzelni, hogy a büszke hercegnő – mert a mi hercegi házunk ereiben határozott fejedelmi vér folyik – titkos házasságban élt volna a Karolina-lakban. Én meg mernék rá esküdni, hogy ha ma letépnék a pecsétet az ajtókról, mégsem találna ott az ember egyebet, mint egy magános fiatalember számára való választékos berendezést.

– Ne esküdjék, Charlotte kisasszony! – szakítottam félbe sutgó hangon. Úgy nekibátorodtam, mintha megittasodtam volna, s mintha összevissza kavargóit volna a fejem. – Ott fenn a szobában egy női köpenyt láttam, s az íróasztalon levélpapírok vannak, melyeken Sidonie, K.-i hercegnő nevét láttam. Ezt neki magának kellett odaírnia, mert oly finom írása nincsen sem atyámnak, sem Claudius úrnak. Azt hiszem, hogy ilyen finom írása csak nőnek lehet.

Charlotte rám bámult.

– Ön ott benn járt? A pecsétet mögött?

– Igen, ott benn voltam – válaszoltam gyorsan, habár lesütöttem szemeimet. – Én tudok egy utat s felvezetem önt ezekbe a szobákba, de csak midőn Ilse eltávozott.

Abban a pillanatban, mikor Ilse nevét kiejtettem, kimondhatatlan szorongás vett rajtam erőt. Úgy éreztem magam, mintha csak mellettem állna, fenyegetve emelvén fel ujjait, s

mintha valami rosszat cselekedtem volna, mit soha, soha többé nem lehet jóvátenni... Nem volt képes még az sem megnyugtató s megvigasztalni, hogy Charlotte hirtelen kitörő örömradiással s egész szenvedéllyel szorított szívéhez – hogy is adtam volna őérette az én jó öreg Ilsémet?

XXII.

Ilse tevékenysége a következő napokon jobban igénybe volt véve, mint valaha. Atyám házi bútorai közt két erősen bezárt ládát talált tele fehérenművel, melyek anyám halála óta sohasem láttak napvilágot. Csak úgy hullottak ott fenn a kárhóztató szavak a csodálatos ember fejére, ki az összetöredezett holmikát úgy rakosgatja, mintha cukorból volnának, a legszebb ágyi és asztali készleteket pedig elrothadni engedi. Ilse vonásai újra kiderültek, mikor a hosszas fogság sötétsárga színét patyolatfehérség váltotta fel a megtalált készleteken a jótékony nap s az ő ujjai érintésére s éppen e körülménynél fogva sokkal kevesebbet törődött énvelem. Fel sem tűnt neki, hogy oly gyakran s oly kitörő gyöngédséggel borultam nyakába, hogy jóvátegyem hízelgéseimmel az áruló „ha Ilse eltávozott” kifejezést.

De még más kedélyek is nyugtalanítottak engem. Én természetesen nem is gondoltam arra, hogy rám nézve is mily veszélyes lehet, ha beleavatkozom a titokteljes történetbe – ilyesmihez korántsem voltam eléggé okos. Hirtelenében mindössze a bűntudat némi árnyalatát éreztem azon emberrel szemben, ki semmit sem sejtve üldögélt az előházban íróasztala mellett, mialatt titokban mindnyájan ellene szegültek. Legkevésbé sem volt kétséges, hogy hibás volt, mert csalfán megfosztotta a két nagyratörő testvért nemes nevétől. Én forrón óhajtottam, hogy amilyen gyorsan csak lehetséges, a testvérek igaz tulajdonukhoz juthassanak, de hogy a legmélyebb hallgatás köpenye alatt saját fészékében törnek ellene, hogy az áruló

könyvelő s a két testvér szemtől szemben társalognak vele asztalánál étkezve, s hogy atyám, mintha csak saját házában volna, kénye-kedve szerint tesz-vesz s rendelkezik a Karolina-lakban, mialatt gyermeke ellenséges indulattal áskálódik a tulajdonos ellen, – ez fájdalmasan érintett lelkem mélyén.

– Ön tegnap leskelődött utánunk – szolt Dagobert másnap, sötéten összeráncolva szemöldökeit, midőn én, nem is sejtve, hogy a csarnokban van, mellette gyorsan el akartam futni. Úgy látszott, hogy várt engem. Tegnap óta parancsoló úr lett a hajlongó famulusból. Éppoly elbizakodottnak és fennhéjázónak látszott, mint kinn a pusztai halmon, – s ez bosszantott engem. De a barna, büszke tekintetű szemek annyira uralkodtak rajtam, hogy a nyájas szavak közül, melyeket hozzá intézni akartam, egyetlenegy sem jött ajkaimra.

– Charlotte közlése halálos félelemmel töltött el – folytatta. – Meg vagyok győződve, hogy ma még a verebeknek is ki fogja fecsegni drága titkunkat, mert ön sokkal fiatalabb, sokkal tapasztalatlanabb, hogy sem beláthatná, mi körül forog a dolog. Egyetlen meggondolatlan szó az ön ajkairól fel fogja kelteni ravasz ellenfelünk figyelmét, s örökre megghiúsítja minden fáradozásunkat.

– De én nem fogom e szót kimondani – válaszoltam haragosan. – Majd meglátjuk, ki tud jobban hallgatni.

Ezzel felszaladtam a lépcsőn, s besurrantam a könyvtárszobába. Most már ajkaimon pecsét nyugodott, kész lettem volna inkább meghalni, mint hogy egy hangot is kiszalasszak ajkaimon.

Dagobert nyers rövidségével szemben dacos voltam, Charlotte ellenben félelemmel és aggódással töltött el. Órákon át ott álldogált lecsüngő karokkal, mozdulatlanul a cserjésben, s merev, sóvárgó pillantásokat vetett az emelet befüggönyözött ablakaira. Sokkal halványabbnak látszott, mint egyébkor, s ha hozzám férhetett volna, bizonyára átfont volna karjaival és forró

lehelettel suttogta volna: „Mikor távozik el valahára Ilse asszony? Sem éjjelem, sem nappalom, megöl a gyötirelem.”

A szorongattatások elől többnyire atyámhoz menekültem. Éppen befejezéséhez közeledett régiségei elrendezésének, mert a hercegnő megígérte, hogy legközelebb meg fogja látogatni. Segítségére akartam lenni, s ha netalán én is éppoly finoman és gyöngéden érintettem meg a legjelentéktelenebb agyag- vagy márvány töredéket is, mint ő, ezt csak ama közléseknek köszönhetem, melyekben a munka közben részesített. Bár még nem biztos pillantással, de ott láttam lebegni a széttöredezett holmik fölött a halhatatlan szellemet, mely évezredek óta forrong az emberiség agyában, s mely minden alakkal, minden színmaradvánnyal azon kört jelzi, mellyel az emberi fejlődés hatalmas törzse minden új időszakban gyarapodik.

Így érkezett el egy nehéz, kínosan rettegett nap. Az erdő lombkoronája fölött a fátyoltalan nap égő aranszálai csillogtak s a tó csodaszép kék szemei mosolyogtak. Ó, mint gyűlöltem én újra e tavat, a gúnyosan rám bámuló, fényes szobrokat s a facsoportokat, melyeket gyöngéd sárga lepellel takart be a közeledő ősz – e színpompa könnyeimben tört meg.

– Semmi szükség a sírásra, egyáltalán semmi, gyermek! – szólt Ilse s végighúzta kemény kezét szemeimben. Úti felöltője volt rajta. Az asztalon volt kalapja s nem messze tőlem kisede ládácskája állott csekély fehérneműjével, melyen csak mostanában tette az utolsó öltést. Éppen atyámnál volt elbúcsúzni. Én nem mertem elkísérni, de lenn a lépcső aljánál hallottam, amint még egyszer kiöntötte szíve érzelmeit. Egészen vörös arccal tért vissza, de még a megindultság sem gátolta, hogy útját ne a portörlővel tegye meg, s minden lépésnél végigsimított egy-egy márványlépcsőt. A hercegnő egy óra múlva jönni talál, s akkorra itt mindennek tükörtisztának kellene lennie.

Ekkor előhozta a gyöngydobozt, melyet nekem nagyanyám ajándékozott.

– No, gyermek! – szól hozzám, mialatt a gyöngysort meztelen nyakamra tette –, hadd lássa a hercegnő, hogy nem jöttél üres kézzel atyádhoz. Én tudom, hogy mennyi pusztai pénz hever az ilyen dolgokban. Sokszor végig kellett nézmem, mint adogatta el szegény asszonyom egyik darabot a másik után a Jakobsohn-örökségből.

Gyorsan feltette kalapját s a nagy gyapotkendőt, mely hosszan lecsüngött vállairól, s egészen eltakarta a bal kezében tartott ládácskát. Azután hozzám lépett s anélkül, hogy csak egy pillantást is vetett volna maga körül, az előházba mentünk. Én jobb kezét fogtam és szívemre szorítva gépiesen mentem mellette. Csak a tornácba érve hátráltam vissza, mert Ilse nem Fliedner kisasszony szobájába ment. Kérdésére az öreg Erdmann megmutatta neki az úr úgynevezett „új dolgozószobáját”.

– Még az utolsó pillanatban is gyermekeskedsz? – dorgált nyers hangon, mialatt a ládácskát letette, s minden szó nélkül kinyitotta a kijelölt ajtót.

Bosszúsan léptem a homályos zöldes szoba küszöbére. Claudius urat nem láttam amaz este óta, mikor megbántottam. Szívesen kitértem volna útjából akár örökre, most azonban kénytelen voltam szemközt állni vele, s ezt oly kihívó modorban tettem, amint csak kitelt tőlem. A bűntudat súlya az ő lelkiismeretét terheli s nem az enyémet, nem, bizonyára nem az enyémet!

A délre eső ablakok egyikénél ült és írt. Mikor minket belépni látott, megrántott egy zsinórt, a zöld függönyök szétváltak mellette s a kinn levő bokrok illatos rácsain át látni lehetett a virágoskert tarka ágyait. Felállt, s kezet nyújtott Ilsének. A tekintet után, melyet a minap rám vetett, azt hittem, hogy egészen más állása van szemeinek, de azok most is oly komolyan és mereven szegeződtek arcomra, mint legelső találkozásunk alkalmával. Egészen megfélemlítettek.

– Claudius úr, most már komoly a dolog – szólt Ilse s minden szaván erőt vett a válás fájdalma, melyet eddig oly állhatatosan elnyomott. – Végre is haza kell mennem... Isten a megmondhatója, mily nehéz a szívem, de vigaszt találok önben. Ön nem fogja elfeledni, amit nekem ígért.

Mielőtt észrevehettem volna, megragadta kezemet és Claudius úr jobbábra akarta helyezni. Ez elfordította tekintetét s egy könny után kapott. Én azonnal megértettem őt, hiszen úgy megorzadtam a minap érintésétől.

– Fáradhatatlanul fogok rá ügyelni, Ilse asszony – szólt szokott szelídségével –, de hogy végül azon hatalmat is megszerzem-e magamnak, hogy neveljem és hatással legyek rá, azt egyelőre hagyjuk még függőben.

– Csak nem hiszi, Claudius úr, hogy hiányozni fog nála a kellő tisztelet az ön irányába? – szakította félbe Ilse. – Leonore jól tudja, hogy a tudor úr foglalkozásai közepette nem sokat gondolhat rá, s hogy kell lenni valakinek, ki róla anyagilag gondoskodik – arcát még homloka fölött is gyöngé pír futotta el –, míg újra hazatér a Dierk-tanyára... Mondom, hogy ön az én vigaszom e nehéz órában, ha nem is adott kezét Leonorének, végre is ön komoly, szigorú ember, Leonore pedig semmi egyéb, mint tetőtől talpig gyermek...

– A dolog kissé másképpen áll, mint ön gondolja – szólt közbe Claudius úr... Mily gyötrelm! Most még Ilse is durva kézzel érinti a sebet, melyet Claudius úron ejtettem! A megbánás érzelme újra erőt vett rajtam. Még e percben újra jóvátehettem volna hibámat. De nem, ezt mégsem tehettem, mert akkor én is oly csalárdul jártam volna el, mint az utálatos, vén könyvelő, ki elárulta urát s színleg mégis jóban van vele.

– Az ön védencének, Ilse asszony, mindenekelőtt vigaszra van szüksége – folytatta Claudius úr, s szemei, nem csekély kínomra, folyvást rajtam függtek.

– Nézze csak, mily halvány! Én félek, hogy az aggodalom és félelem, melyet amiatt érez, miszerint szabadsága nagyon is szűk körre van szorítva, kétszeresen leveri őt. – Ezzel egy új kulcsot vett le a falról s elém tette az íróasztalra. – Jól tudom – szólt hozzám –, hogy az elválás fájdalmát hol fogja ön leginkább legyőzhetni. A kertajtó zárját újra megcsináltattam, a kulcs az öné. Most már szabadon meglátogathatja a Helldorf családot, s kedvére mulathat kis kedvencével, amikor csak tetszik.

Ilse bámulva nézett ránk, de nem volt ideje bővebb felvilágosítást szerezni. Kinn az udvar kövezetén kocsizörej hallatszott.

– Most már távozzék, Ilse asszony! – szólt Claudius úr, mialatt egyik ablakhoz lépett s szétvonta a függönyöket. Fogata ott állt az udvar ajtaja előtt. Az öreg Erdmann éppen Ilse ládáját tette fel a kocsiba.

– Mi az – szólt Ilse –, csak nem megyek talán kocsin?

– S miért ne? Könnyebben megtörténik a válás is; mint ha gyalog hagyná el a házat.

– No tehát Isten nevében... Nesze gyermek, itt ne feledd a kulcsot – s beledugta zsebembe. – Én ugyan nem tudom, hogy minek az neked, de hát Claudius úr neked adja, s én szó nélkül átadom.

Szívélyesen megrázta Claudius úr kezét és távozott. Kinn a tornácban Fliedner kisasszony és Charlotte várakozott rá. Nem bírtam kiállni a fiatal leány szikrázó pillantását, s derült mosolyát és zokogva rejtettem arcomat Ilse keblére. Ilse megkeményítette magát, s erővel le akarta küzdeni könnyeit. Hallottam fuldokló lélegzetét. Végül karjaival görcsösen magához szorított egy pillanatra. Mintegy fátyolon át láttam a zöld függönyök mögött Claudius urat állni. Titkon intett Ilsének, hogy a kínos perceket megrövidítse. Fölösleges volt, én magam rövidítettem meg a búcsút. Halántékomra nyomva kezeimet futottam az udvaron

keresztül a kertbe, s csak mikor a hídon áthaladtam, hallottam a távozó kocsi zörgését.

Bezártam az ablaktáblákat, bereteszeltem az ajtókat, s a pamlag szögletébe vettem magamat, hol utoljára Ilse ült. Tompa fájdalomban feküdtem ott órák hosszat.

Megérkezett Margarete hercegnő is. Atyám üdvözölte a csarnokban. Hallottam, mikor Wismar úr és az udvarhölgy zúgolódva kergették el a darut, mely mindenáron személyes tiszteletét akarta tenni a fenséges hölgnél... Az érkezők léptei elhangzottak az emeleten. A hercegnő hihetőleg a titokteljes pecsétek előtt időzött – borzasztó aggodalom szorongatta szívemet. Most már Ilse eltávozott, s itt volt a pillanat, mikorra megígértem, hogy csalhatatlan bizonyítékokat szolgáltatok a könyvelő közléseihez. Zsebemhez kaptam, s a kulcsot, mintha megégette volna ujjaimat, messze elhajítottam a szobában... Bizalmat helyeztek belém ott, hol én csalást követtem el! Különös, hogy az előházbeli ember egész elhatározottsággal, komolyan, s bár titokban, de gyöngéd gondolkodással fogta pártomat... De én nem akartam vele tartani, én a többiekkel álltam felbonthatatlan szövetségben s ez neki egykor tudomására fog jutni, mégpedig saját kárára! Még mélyebben rejtettem arcomat a vánkosok közé. E pillanatban az a vékony napsugár is fájdalmat okozott, mely az ablaktábla nyílásán át szobámba hatolt.

A hercegnő ismét lejött, s atyám – magával akarván vinni – kopogtatott ajtómon. Én meg sem mozdultam s örültem, mikor mindnyájan elhagyták a házat, de nemsokára azután Charlotte szaladt végig a folyosón, erősen megrázta a kilincset és parancsoló hangon szólított meg. Mikor az ajtót kinyitottam, ott állt ragyogó öltözetben, oly szépen, oly úriasan, mint soha azelőtt.

– Gyorsan, gyorsan, gyermekem, a hercegnő látni akarja önt – szólt Charlotte türelmetlenül. – Minő balgaság az, bezárkózni s

eltemetni magát e valóságos egyiptomi sötétségbe, s mindezt csupán azért, mert megszabadult ez együgyű erkölccspapolótól?! Ugyan, hagyjon fel ezzel az érzélgéssel!

Ujjaival kissé rendbe szedte hajamat, megigazgatta gonoszul összegyűrődött ruhámat, s karjával, mellyel derekamat átfonta, oly hathatósan kormányozta lépteimet, hogy alig vettem észre és már útban voltunk az előház felé.

– Véletlenül éppen a kertben voltam Dagoberttel, mikor a hercegnő az üvegházak felé ment – folytatá hanyagul. – Azonban dacára minden gyermekességemnek, s dacára, hogy föltétlenül hittem mindent, amit ő mondott, kissé kételkedve néztem a keresett választékosságot, mellyel csupa „véletlenségből” kicicomázta magát. – És mit szól ön ahhoz, hogy az ön szórakozott atyja, ki máskor még az öreg Erdmann közt s köztem sem tudott különbséget tenni, magára vállalta, hogy bemutat bennünket? S képzelje csak, valóban nagyszerű volt, még csak Dagoberttel sem tévesztett össze bennünket!

Ez újra a régi fennhéjázó hang volt, mely fölényes biztonságával mindig megrázott engem.

– Erich bácsi is belekeveredett az udvari társaságba, természetesen akarata ellenére – folytatta. – Éppen a sziklacsoportokon tétetett némi változtatásokat, midőn beléptünk a hercegnővel. Meg vagyok győződve, hogy lelke mélyéből átkozni fogja székvárosunk helyi közlönyeit, melyek holnap szélteben-hosszában híresztelni fogják, hogy őfensége meglátogatta a Claudius-házat, hanem természetesen abból senki sem fog észrevenni semmit. Ő egész nyugalommal és jámborsággal húzódik meg a polgári erényei mögött, s egészen úgy tesz, mintha ő tisztelné meg a magas társaságot. Nevetséges, de én úgy hiszem, hogy ez hatással volt a hercegnőre. Ahol csak egy virágot látott, azt mind megszagolta, s most átment az előházba, hogy az egész berendezést a legalaposabban s

leglelkiismeretesebben megnézzé, például azt az utálatos hátsó szobát... Brr!... Különben, ízlés dolga!

Éppen a tornácra értünk, mikor a hercegnő kijött az említett szobából. Claudius úr mellett ment s pompás virágbokrétát tartott kezében.

– Hová bújt el a kis pusztai hercegnő? – kérdezte, s mosolyogva fenytett meg ujjaival... Charlotte nem tudott megnyugodni, míg vele is nem közölte a nevet, melyet rám adott.

– Egy pokoli sötétségű szobába, fenség – válaszolt helyettem a fiatal leány. – A kicsike ma szomorú, mert el kellett válnia öreg szolgájától.

– Bátor vagyok megkérni téged, Charlotte, hogy Ilse asszonyt másképpen címezd – szólt közbe Claudius úr. – Ő évek óta az anyát pótolta Sassen kisasszonynál.

– No már akkor megérdemli, hogy oly veresre kisírta érte szemeit – szólt hozzám szeretetteljesen a hercegnő, s megcsókolta homlokomat.

E pillanatban Fliedner kisasszony jött le a lépcsőn, kezében egy csomó kulcsot zörgetve, s mély hajlongások közt jelentette, hogy mindent felnyitogatott. Charlotténak igaza volt, méltóságos tartásával és gőgös tartózkodásával éppúgy vette ki magát e „szatócs”, mintha csakugyan ő tisztelné meg a magas vendégeket, s nekem is egyszerre úgy tűnt fel, mintha e keresetlen fenség visszfénye eláradna egyúttal atyáinak régi sötét házán is, s a hatalmas kőboltozatokon, melyek minden szót, minden lépést visszhangoztak, s a széles, tömör lépcső nehézkesnek látszó s mégis könnyed ívezetű, vésett korlátján.

A felső szobákon természetesen meglátszott, hogy elavult polgári ízlés szerint a kereskedői gyakorlatiassággal voltak berendezve s „örök időkre” felszerelve. Dacára, hogy távolról sem volt meg itt az a derült pompa, mint a Karolina-lakban, azért mégis minden gazdagságra mutatott. Itt nem lehetett fényes, puha selyemkelmével bevont dagadó vánkosokat látni. A

legbecesebb fanemekből faragott bútor minden kellem nélküli, szögletes és oly merev volt, mint azoknak nyaka, akik egykor itt laktak. A meztelen génuszok helyett legföljebb egy-egy sötéten árnyalt Krisztus-kép vagy Holbein-nak egy-egy lefátyolozott s lesütött szemű női arca tekintett le a falakról. Nem hiányoztak azonban az élénk s tartós színű gobelinek, a valódi arannyal áttört bőrkárpit s a rideg pompájú brokátok sem.

A szigorú s valódi német polgárias szellem, mely még a falakon is mindenütt ott lebegett, a hercegnőt, csodálkozásomra, eléggé mulattatta. Mikor az első társalgóterem nyitott ajtaján belépett, egy ezüstkancsót ragadott meg mindkét kezével, egy valóságos óriási szörnykészítményt, mely a szoba közepén levő tölgyfa asztalon pompázott. Nevetve kísérelte meg ajkaihoz emelni. E percben gyors léptekkel mellette termett Claudius úr, s megfogta a súlyos edényt, mely már-már kicsúszott kezei közül, a hercegnő pedig halotthalványan s merev szemekkel bámult a szép Lothar arcképére.

– Istenem, istenem! – rebegte s homlokára tette kezét.

Fájdalmas pillanatban semmi sem adja oly gyorsan vissza eszméletünket, mint mások színlelt aggodalmának ügyetlen kifejezése... Wildenspring kisasszony úrnőjéhez rohant, s őt támogatni igyekezett. A hercegnő összeszedte magát, s egy büszke mozdulattal visszautasította őt.

– Mi jut eszébe, Constance? – kérdezte gyöngén remegő hangon. – Vajon oly gyöngé idegzetű vagyok, hogy azt hitte, talán elájulok? A megindulástól pedig visszatartóztathatja-e magát valaki, ha egy rég elhunyt alakot hirtelen mintegy megelevenedni lát szemei előtt?... Illatszerez üvegemet az üvegházban feledtem, nagyon örülnék, ha szíveskednék felhozni.

Az udvarhölgy és Wismar úr rögtön eltűntek a folyosón. Dagobert és Charlotte egyik ablakfülke átláthatatlan függönye mögé vonult, atyám pedig a mellékszobában egy metszett feszület szemlélésébe volt elmélyedve.

A szoba egy perc alatt teljesen kiürült. A hercegnő mélyen felsóhajtva lépett a kép elé, s kis ideig tartó hallgatás után magához intette Claudius urat.

– Az ön számára festette Claudius e képet? – kérdezte elfojtott lélegzettel.

– Nem, fenség!

– Úgy, tehát azt sem tudja, hogy kié volt azelőtt?

– Ez az egyetlen tárgy, mit fivérem egykori lakásáról magamhoz vettem.

– Ah, a Karolina-lakból – lélegzett fel megkönnyebbülve.

– Tehát saját szobáiból... Ki festhette e képet? Ez nem a mi öreg szőrszálhasogató udvari festőnk műve, ki sohasem volt képes az életet ily megragadólag a szemek elé varázsolni.

Néhány percig hallgatott s ajkaira nyomta zsebkendőjét.

– Én azt hiszem, hogy nem sokkal hazatérte előtt festhették – folytatta reszkető hangon. – Azt a kis ezüstcsillagot, mely kiválik többi rendjele közül, nővérem, Sidonie halála előtt két évvel egy kedélyes kirándulás alkalmával alapította. Felirata az volt: „Hűség és hallgatás”, s természetesen annak, ki vele feldíszítettett, nem bírt más értékkel, mint azzal, hogy emlékjele volt egy vidáman eltöltött pillanatnak...

Újra halotti csend lőn, melyet csak a selyemfüggönyök gyöngesuhogása szakított félbe.

– Különös – szólalt meg hirtelen a hercegnő –, a fiatal Claudius nem viselt gyűrűt, mint mondják, csupa hiúságból, hogy kezének rendkívüli szép szabása annál inkább feltűnő legyen. De nézze csak e csíkot itt a bal kéz gyűrűsujján... Én jól ismerem e kezet, mert gyakran láttam, de ama szerencsétlen pillanatig mindig é sajátságos, egyszerű gyűrű nélkül. Mit jelent ez itt? Éppen úgy néz ki, mint egy jegygyűrű.

Claudius úr egy szót sem válaszolt. Finom ajkai, mint az mélyen gondolkodó egyéneknél láthatni, még vékonyabb vonalat képeztek, mint egyébkor.

– Istenem! Hová ragad a képzelődés – folytatta a hercegnő hosszabb szünet után, elmélázón mosolyogva. – Hiszen ő nem volt senkinek eljegyezve! Nem, soha, tudja az egész világ. Azért mégis szóljon csak őszintén, csakugyan senki sem követelte halála után e képet?

– Fenség! Rajtam kívül senki sincsen, ki Lothar hagyatékára igényt tartana.

Mi volt ez?... A felelet oly tökéletesen elfogulatlan volt, és annyira magán viselte a szigorú valódiság lenyomatát, hogy kétkedésre még csak gondolni sem lehetett. Charlotte sápadt arccal s a halálos félelem látható kifejezésével állt a függöny mögött... Őrá a dolog ugyanazon hatást gyakorolta, mint énrám. Csak Dagobert vetett egy hosszú, megvető tekintetet nagybátyjára, s gúnyos mosoly lebegett ajkain. Ő tudta, hogy miben áll a dolog, ő kétségtelenül meg volt győződve, hogy ez az ember hazudott...

Kettőjük közül melyiknek nem volt igaza? Én a győzelmet mégis csak a testvéreknek kívántam, de egyúttal azt is gondoltam, hogy soha életemben egyetlenegy embernek sem fogok hinni az esetben, ha bebizonyul, hogy egy oly ember is, mint Claudius úr, közönséges hazugságokra vetemedik.

A két küldött vállat vonva s minden eredmény nélkül jött vissza az üvegházból s az illatszeres üvegcsé végre is a hercegnő zsebéből került elő, ki azonnal újra visszanyerte hatásos nyugalját. Csak arcán, melyet rendesen gyöngéd, rózsaszín hamvasság borított, maradt meg a sötét bíborszín.

Wildenspring kisasszony aggódva hozta fel, hogy az égen terhes zivatarfelhők tornyosulnak, amit csakhamar igazolt a szobában hirtelen elsötétedés. A hercegnő azonban ennek dacára is helyet foglalt s megízlelte a finom gyümölcsöket, melyeket Fliedner kisasszony ezüsttálcán szolgált fel. A jelenlévők mind körüle foglaltak helyet, csupán atyám hiányzott. Ott járt benn a legvégső szobában, vizsgálva s megtapogatva egyik bútort a

másik után. Úgy látszik, arról teljesen megfeledkezett, hogy kivel jött ide, s mosolyogva hagyták tovább folytatni kedvtelését.

Én oly bátortalanságot s annyi szorongást éreztem, mintha tudtam volna, hogy a fél domborművekkal megrakott szobatetőzet mindjárt fejünkre szakad, vagy pedig minden pillanatban megtörténhetnék, hogy a szép Lothar egyszer csak kilép keretéből a társaság közé. Mily megdöbbenően beszédesen tekintettek alá szemei, s mily melegnek és életteljesnek látszott az a rendkívül szép kéz, mely az egyszerű jelentőségteljes gyűrűt viselte ott a háttér sötétszínű bársonya mellett!

Talán észrevette a hercegnő arcomról gyötrő gondolataimat, mert magához intett.

– Gyermekem, nem kell annyira szomorkodnia – szólt hozzám gyöngéd szelídséggel, én pedig a minden oldalról felém irányzott tekintetektől elbátortalanodva gyorsan s önkéntelenül térdre borultam előtte... gyakran tettem ezt Ilsével is. Kezét fejemre tette, s azután fölemelte fejemet. – Pusztai hercegkisasszonyka! Mily szépen hangzik ez a szó!... Hanem ez a barna arcocska, a keletiesen hajlott kis orr, a szilaj, sötét fürtök, s a félénk dac vonásaiban és mozdulataiban nem árulják el, hogy ön tulajdonképpen az északi puszták gyermeke. Inkább illenék az ilyen kis hercegnő a magyar pusztára, hol a betyárok esténként lábacskaik elé öntenék a rablott kincseket, s ki drága keleti gyöngyökkel ékesítené fel magát. Ah, láthatja is, hogy igazam van! – mosolygott s megfogta a gyöngysort, mely egészen alácsúszott mellemre. Alighogy ezt tette, meglepve forgatta ujjai közt a gyöngyszemeket. – Hanem a gyöngyök, melyeket ön visel, a szó legszorosabb értelmében gyönyörű szépek – szólt csodálkozva. – Az önéi e gyöngyök? Kitől kapta e ritka szép példányokat?

– Nagyanyámtól.

– Atyai nagyanyjától?... Ah, igen, ha nem csalódom, ő született Olderode volt, ősrégi, gazdag bárói törzs sarja nemde, gyermekem?

Egy mozdulat a hercegnő feje fölött okozta, hogy hirtelen felpillantottam. Dagobert állt ott, fölemelve mutatóujját s tekintetem találkozott átható, delejes tekintetével. „Ne szóljon semmit!” – intett a kifejezésteljes tagmozdulat. Mint valami álom suhant át lelkemen, hogy egyszer már intett engem, de életemnek e leggyűlöletesebb pillanatában sem időm, sem eszem nem volt megkérdezni, hogy miért. Csupán és egyedül e pillantás hatalma alatt leírhatatlan zavaromban dadogtam:

– Én nem tudom...

Mit tettem! Mikor az utolsó szót kimondtam, már szétfoszlott a varázs és megijedtem saját hazug hangomtól... Hogyan, én voltam az, ki éppen most, ennyi fül hallatára kinyilatkoztattam, hogy nem tudom, vajon nagyanyám az ősrégi, gazdag Olderode bárói családból származik-e? Hazugság, hazugság! Oly jól tudtam, mint Isten tíz parancsolatát, hogy ő Jakobsohn leány volt. Mint zsidó vallású nőt láttam őt meghalni, s én voltam egyetlen utolsó vigasztalása... Miért az igazságnak e szándékos elferdítése? Még talán azt is fogom mondani, hogy nem ismertem! Csaknem gépiesen engedtem az idegen befolyásnak, s mély gyötrelmet éreztem azon tudat miatt, hogy e percet mindenkor szégyellnem fog kelleni... És azután ha mindnyájan tetszést intenének is, mint Dagobert, mit használna az nekem? Valaki mégis volt, ki szigorúan ítelt meg, nem titkolható zavarral nézett rám, elfordult és kiment – s ez Claudius úr volt.

Küzdöttem magammal, de nem volt bátorságom, hogy hibámat rögtön őszinteséggel jóvátegyem. A félelem és szégyen, hogy nevetségessé leszek, lezárták ajkaimat. Az a percnyi hallgatás is, mely válaszomat követte, csakhamar megszűnt. A zivatar első rohama hirtelen gyorsasággal sepert végig az utca forgatagába sodorva a száraz leveleket s a forró köveket szürke

porrétegét, teleszórta vele az ablakokat. Azután kettészakította az ég sötét kárpitját, s vakító sárgás sugár villant meg, mely szikrázva ragyogta be a szemközti házak ablakait, s halvány reszketeg visszfényt hintett a félhomályos terem sötét bútorzatára, s falaira..

A hercegnő felkelt, míg a többiek ijedten szaladtak az ablakhoz! Maga atyám is abbahagyta érdekes vizsgálódásait és sietve jött át a terembe. Láttam, hogy Claudius úr is belépett egyenes, szilárd tartásával, s anélkül, hogy arcának csak egy izma is megmozdult volna. Csak most, e pillanatban jöttem nyomára, hogy miért nézte őt a hercegnő mindig oly nagy figyelemmel, mikor beszélt vele. Olyankor bizonyosan, mint a képen, a fényt kereste szemeiben, a fényt, melyet ő „léleknek” nevezett, s melyet az öreg szőrszálhasogató udvari festő nem volt képes lefesteni. A hercegnő karjába fonta karját, s levezettette magát a lépcsőn. Gépiesen követve őket, Fliedner kisasszony mellett haladtam el. Szelíd tekintetében most valami idegenszerű hidegség volt, mikor rám nézett. Ah, igen, ő már a minap is tanúja volt az üvegházban, mikor Dagobert figyelmeztetett engem, s most a hazugság fekete bélyegét látta homlokomon. Ajkaimba haraptam s átléptem a küszöböt. A hölgyek selyemuszálya suhogott a lépcsőn, s közbe-közbe megcsendült a hercegnő hízelgő, édes hangja. Úgy tetszett, mintha még sohasem hallottam volna oly lágy, szívélyes hangon szólni... Biztosította Claudius urat, hogy még egyszer meg fogja látogatni az „érdekes patríciusi házat”.

Wildenspring kisasszony s a kamarás összedugták fejüket, s a kiállhatatlan udvarhölgy felemelte uszályát, gyanakvó tekintetet vetett a lépcsőre. Wismar úr pedig zsebkendőjével legyezgette magát, éppúgy, mint Dagobert kinn a pusztai halmon. Charlotte utánuk ment; láttam, mint gyűlt ki arca s szájának élesen hajlott vonása, mint rángatózott a szótlan elkeseredés miatt. E pillanatban még ez sem volt rám hatással, de rögtön ezután eloszlott kábultságom, mely addig erőt vett rajtam.

– Bravó! – suttogott valaki hátam mögött. – A pusztai hercegnőcske vitézül viselte magát. Most már nyugodt vagyok a titkot illetőleg. – Dagobert oly közel és oly bizalmasan hajolt hozzám, hogy éreztem leheletét... Ha hirtelen egy váratlan, fájdalmas csapás ért volna, még az sem lett volna képes úgy bosszantani, mint ez a suttogás. Gyűlöletet éreztem e két barna szemcsillag ellen, mely felém mosolygott. Ezek miatt követtem el a meggondolatlan tettet, s a lehelet melege, mely arcomat érte, felizgatott és sértett. Ez nem az az ember volt többé, ki mellett minden megtámadás alkalmával bátran síkraszálltam. Csalárd volt a szép Tankréd, s megbámult gesztenyeszínű fürtjei kígyók voltak, melyek alágyűrűztek homlokán. Kezemmel elutasító mozdulatot tettem, és szinte bódultan futottam le a lépcsőn s atyám karjába fontam karomat, ki a hercegnővel éppen a lépcső aljához ért.

– Nono, gyermekem, most nem a pusztán vagyunk! – dorgált atyám mosolyogva szelességem miatt. Az udvaroncpár ijedten ugrott félre, midőn mellettük elszaladtam, s maga a hercegnő is meglepve fordult vissza a feltűnő robajra.

– Ne pirongassa ezt a kis vadméhet, tudor úr – védelmezett jóakarólag. – Örüljünk, hogy vidám természete oly gyorsan visszatér s legyőzi a válás fájdalmait.

Kétségbeejtő helyzetben voltam: felindulásomat gyermekes dévajsnak hitték, s így gondolkodott Claudius úr is. Pillantásra sem méltatta csekély személyemet. Úgy látszott, hogy számára megszűntem létezni. Úgy kell nekem, megérdemeltem e büntetést.

Forró gőz csapott be kívülről a tornácra. *Úgy* érezte az ember, mintha a kertek virágillata lomha, mozdulatlan tömeggé sűrűsödött volna. Még az ég sem dördült, s egyetlen jótékony csepp sem áztatta a szomjas földet, de az udvar kövezetén már járták a körtáncot a szétszórt papírszeletek, s a folyómelléki

nyárfák felborzolták sima lombfürtjeiket. A vihar egy percre alábbhagyott, hogy újult erővel törhessen ki.

A hercegnő sietve ugrott fel a mellékutcából előrobogó kocsijába, s atyám, kit a herceg magához rendelt, elkísérte. Claudius úrnak még egyszer kezet nyújtott, Charlotte és Dagobert pedig egy előkelő, barátságos fejbólintásban részesültek, melyet ők mély meghajlással köszöntek meg. Az én csekély kis személyem nem vétetett számba a nagy sietségben, s ez nagyon helyes volt. Hátat fordítottam mindenkinek, átmentem az udvaron s kinyitottam a kertajtót. Alig voltam képes megállni lábaimon. A vihar kitört s tombolt a tágas térségen. Haragosan rohant meg engem s kiszakította kezemből a kert ajtaját. Minden erőmet össze kellett szednem, hogy újra hatalmamba keríthessem, s akkor azután nagy zörejjel csaptam be magam mögött. Hiszen nem hagyhattam nyitva a szigorú házszabályok értelmében.

Most tehát előre. Levegő után kapkodva tántorogtam néhány lépést előre, s úgy éreztem magamat, mintha egyszerre hullámozó vízbe zuhantam volna... Ott folyt a virágok eleven tarka tengere, hol leapadva s egy-egy percre az ágak és levelek fakó zöldjét hozva felszínre, hol újra színgazdag pompában hullámozva... És hogy megvadultak és megbódultak azok a szép karcsú olasz jegenyék. Hogy hajlongtak, hogy járták örült táncukat a viharral, s hogy belesivítottak ennek ordításába!

Egyszerre elveszett a talaj lábaim alól. Végigrepültem a virágágyon, s azután ott termettem újra az udvar kőkerítése mellett. Magasra emelt kezeimmel megkapaszkodtam a kiálló kődarabokba s hozzájuk nyomtam fejemet, hagytam a vihart tombolva elvonulni fejem fölött. Egyszerre ijedten tekintettem ki az arcomra hulló hajfürtök alól, mert az ajtó zajosan nyílt fel kezemben, s Claudius úr lépett ki rajta. Fürkészőleg tekingetett minden irányba, s egyszerre meglátott engem.

– Ah, ide űzte 3nt a zivatar? – kiáltott r3m. Azonnal v3d3leg 3llott el3m, 3s t3bb3 egyetlen hajsz3lamat sem lebbentette meg a sz3l.

– Mint valami boldogtalan kis fecske, melyet a vihar kizavart f3szk3b3l! – nevetett Dagobert, ki Claudius 3r ut3n j3tt s ingadozva fog3zott az ajt3f3lf3ba.

Kezemet gyorsan elkaptam a falr3l, s elford3tottam arcomat. Ugyanaz a nevet3s volt ez, amely a puszt3n a Dierk-tanya f3dele al3 3z3tt.

– J3j3n az el3h3zba – sz3lt hozz3m ny3j3san Claudius 3r. – Most el nem juthat a Karolina-lakba!

3n a fejemet r3ztam.

– 3n k3s3rni fogom 3nt, meg sem tud 3llni par3nyi l3bacsk3in, hacsak valaki nem t3mogatja.

„A vihar ellen k3penyemmel v3delmezn3lek” – villant 3t lelkemen. – Nem, nem megyek! Csak menjenek ketten. Az egyik ir3nt csak f3lelmet 3reztem, mert csal3rds3g lakozott fej3ben, s a m3sik el3tt, ki oly szel3den 3s t3relmesen besz3lt velem, sz3gyelltem magam.

– Nincs sz3ks3gem k3penyre, mely v3delmezzem. Magam akarok megk3zdeni a viharral – sz3ltam szorongva s feltekintettem r3, de reszket3 s csillog3 k3nnyeken kereszt3l, melyeket nem voltam k3pes visszatart3ztatni. Fogaim vacogtak, mintha f3zn3k.

Claudius 3r r3m n3zett, Dagobert pedig 3j3lag felkacagott. Valami megmagyar3zhatatlan r3ng3st vettem 3szre von3saiban.

– 3n beteg – sz3lt Claudius 3r, hozz3m hajolva. – Nem tehetem, hogy mag3ra hagyjam, k3rem, legyen sz3ves velem j3nni.

Ez a kimer3thetetlen t3relem 3s gy3ng3ds3g a szeg3ny m3ltatlan kis teremt3s ir3nt, kit neki megvetnie kellett volna, s ki m3g ennek dac3ra is oly makacs maradt, megt3rte nyakass3gomat. Azonban a vihar tombol3sa egy pillanatra

megszűnt, most már magamtól is meg tudtam állni lábaimon, s elhagytam helyemet.

Dagobert még az ajtónál állott. Az a néhány szó, melyet Claudius úr súgva hozzám intézett, s hirtelen készségem az együtt való távozást illetően, okvetlenül bizalmatlanságot keltett benne irántam. Ujját sokat jelentőleg illesztette; szájára s fenyegetve emelte fel jobb kezét. Azután átlépett az udvarba s bezárta az ajtót... Felesleges volt a fenyegetés. Egyetlen hang nem jött ajkaimra. Először hazudni, azután árulást követni el! Maga Claudius úr megutált volna, még ha kiszámíthatatlan hasznot eredményeztek volna is közléseim. Egyúttal azonban akaratlanul is eszembe jutottak Heinz borzadalmas meséi a megvesztegetett lelkekről. Ilyen nyomorult lélek voltam én is, ki gyötrődve ingadozott jobbra-balra s mégsem tudott tovább haladni.

Gyors léptekkel értünk az első üvegházig, s egyetlenegyszer sem voltam kényszerülve kísérőm közvetlen támogatását igénybe venni. Duzzadó ruhában, a lábaimon a hímzett harisnyáikkal haladtam mellette... Egyszerre egy hosszan tartó rózsaszínű fény cikázott át a suhogó nyárfákon, egy süketítő csattanás reszkettette meg a levegőt, és kopogva hullottak az első esőcseppek az üvegház ablakaira... Sietve léptünk be az ajtón a magasra nyúló idegenszerű növények közé, melyek kikerülve a vihar tomboló csatáját, nyugodtan mozdulatlanul álltak ott. Egy oldalpillantást vetettem hallgatag kísérőmre. Ő is ily elszigeteltségben élt az embertömeg közepette. Vajon nem azért-e, mert szomorú titkokat kellett megőriznie lelkében?

Észrevette pillantásomat, s firkészőleg tekintett rám. A gyors mozgásba újra kipirosodtak ajkai.

– Jobban érzi magát? – kérdezte.

– Nincsen semmi bajom – feleltem félretekintve.

– De mélyen fel van indulva s idegei megrázva – egészítette ki. – Nem is csoda, a légkör változása hozza ezt magával. A fiatal

lélek mindig megsínyli, ha a csöndes, kísértés nélküli magányból a zajos világba lép.

Jól értettem, amit mondott, – mily enyhén ítélte meg vétkemet! Tegnap még úgy kellett vélekednem, hogy álnokul csalja a világot – most más nézetben voltam.

– Én szívemből óhajtanám, hogy megkönnyíthetném önre nézve ezt az átmenetet – folytatta. – Az imént, fönn a teremben gondolkodtam fölötte, hogy ez csak úgy volna lehető, ha ön elhagyná házamat. Azonban én sem vagyok ítélet dolgában csalhatatlan, s én is fölöttébb tévedhetek azon kezeket illetőleg, melyekbe az ön testi-lelki javát helyezem.

– Én bizony nem is megyek – szakítottam félbe szavait. – Hiszi ön, hogy másképpen csak egy óráig is ki bírtam volna állani a válás kínjait? Gyalog is utánamentem volna Ilsének egészen a pusztáig, ha nem kellene atyám mellett maradnom... De én jól tudom, hogy a gyermeknek atyjánál a helye, s neki is szüksége van rám, ha mégoly gyermekes és tudatlan vagyok is, mégis megszokott már engem.

Meglepve tekintett rám.

– Több akaraterő van önben, mint hittem volna – mondta. – Ahhoz sok kívántatik, hogy egy szabad, korlátlan természet megadja magát a kötelesség parancsának... Jól van tehát, én magam is kivihetetlennek tartom e gondolatot. Csakis egy rossz pillanatban, leverő benyomások folytán villant meg az agyamban akkor, midőn önt ingadozni láttam.

Ezt mondva elfordult tőlem, s egy rendkívüli szép harangvirágot, mely egészen oda volt nyomódva az ablaküveghez, oly óvatossággal tett más helyre, mintha e foglalkozás egészen betöltené lelkét. Úgy látszott, hogy nem akarja nézni, mint rejtem arcomat kezeimbe, hogy eltakarjam a megszégyenülés pírját.

– Önnek nincs bizalma hozzám, vagyis rendszeresen megingatták azt önben, mert bizonyos, hogy az ön kedélye addig, míg idejött, legcsekélyebb bizalmatlanságot sem táplált az

emberek és a világ iránt – folytatta egész komolysággal. – Az én helyzetem nagyon kényes önnel szemben, a hűséges Ekkehard hálátlan szerepe jutott nekem is, ki fáradhatatlanul óvja az embereket a bűnöktől, s ezért nem szeretik... Ez azonban nem fog tartóztatni, hogy hivatásomhoz hű maradjak. Talán ha majd az ön világnézete szélesbedni fog, talán akkor be fogja látni, hogy az én kezem nem volt más, mint gondos szülői kéz, mely előrelátó óvatossággal nyugodott az asztal sarkán, hogy a gyermek be ne törje homlokát, – s ez a tudat nekem teljesen elég lesz... Csak nem akarja talán megszámolni lábainál a homokszemeket? – szakította félbe hirtelen magát. – Fel sem akar pillantani? Szeretném tudni, mire gondol!

– Azt gondolom, hogy ön meg akarja tiltani a Charlottéval való társalgást – feleltem hirtelen s felemeltem fejemet.

– Nem egészen. Előttem vagy Fliedner kisasszony jelenlétében akkor társaloghat vele, mikor kedve tartja. Arra azonban komolyan kérem, hogy ne maradjanak magukra. Mint már említettem önnek, az ő feje tele van beteges nézetekkel, s nem tűrhetem, hogy az ilyenfajta agyrémek önre is átragadjanak... Hogy mily könnyen áldozatul esik a tiszta, elfogulatlan emberi lélek hasonló befolyásoknak, azt ma is tapasztalnom kellett. Ígérje meg nekem, hogy követni fogja tanácsomat! – megfélemedezett magáról s felém nyújtotta kezét.

– Nem tehetem! – kiáltottam, s ő elhalványodva s ijedten húzta vissza a felém nyújtott kezét. – Oly kiállhatatlan, gyötrő hőség van itt – csakugyan szívem úgy vert, majd szétszakadt. – Nézze csak, az eső szünni kezd, s én egészen a Karolina-lakig fák alatt mehetek. Engedje, hogy távozhassam!

Mire e szavakat kimondtam, már kinn is voltam, s rohantam a folyó felé; a vihar erősebben dühöngött, mint azelőtt, s oly erősen ömlött rám a víz, hogy egy perc alatt egészen át voltam ázva. Kezemet védőleg emeltem szemeim fölé, különben talán nekimentem volna valamelyik fának, vagy beletévedtem volna a

folyóba. Futottam, futottam, míg végre, alig bírva lélegezni, elértem a Karolina-lak csarnokát... Hála istennek, hogy nem hallottam többé azt a szelíd hangot, mely mindennek dacára is mélyen meghatott.

Leszórtam magamról átnedvesedett ruháimat s belebújtam kigúnyolt fekete öltözékembe. Kinyitottam az ablaktáblákat. Egyedül voltam az egész épületben, csak künn lármáztak a szárnyas állatok, melyek a vihar elől bemenekültek a csarnokba... Egy ablakmélyedésbe húzódva lebontottam a gyöngyöt nyakamról. Nagyanyám félig megtört szemei elevenültek fel előttem, s hallani véltem gyengén hörgő hangját: „Ilse, fűzd fel a gyöngyöket arra a kis barna nyakra – s azután, mintha hozzám fordulva szólna: – éppen arcodhoz illik, gyermekem. Te anyád szemeit örökölted, de vonásaid a Jakobsohn család jellegét viselik. – A név, mely ma állítólag ismeretlen volt előttem, arcomra volt írva. Hűtlenebb, elvetemültebb teremtés nem volt nálam széles e világon... Minő útra tévedtem? Rövid pár hét alatt hányszor engedtem magam elragadtatni, hogy igazságtalanul s meggondolatlanul cselekedjem! De most már jó leszek – forró áhítattal csókoltam meg a gyöngyöket. Nem fogok vaktában elkövetni semmit anélkül, hogy előbb meg ne gondoljam, vajon nem okozok-e fájdalmat valakinek.

Kinn egyre tombolt a vihar és az eső, mintha két főrgeteg küszködött volna a légben. Egyszerre, nagy rémületemre, két alakot láttam a cserjésből kilépni s a ház felé szaladni – a két testvér volt.

– Látja gyermekem, mint kell az embernek küszködnie, ha szerencséje után nyomoz – szolt Charlotte, mikor pihegve belépett. A szoba egyik sarkába lökte darabokra tört esernyőjét s a pamlagra hajította átázott sálját, azután zsebkendőjével szárítgatta arcát és feje tetejét.

– Végre-valahára – kiáltotta. – Mily kínokat kellett kiállanunk, míg Erich bácsi a kertben volt, és mi nem jöhettünk

ki miatta!... Most írószobájában ül Ekhoffal, kinek nem mondtuk meg – az ön kívánatára –, hogy ön is meghittünk. Atyja a várkastélyban van, kedvezőbb alkalmat keresni sem lehetne, mi vagyunk a helyzet urai. Tehát előre!

– Most?! – kiáltottam megrázkódva. – Rémes lehet most ott fenn!

Dagobert hangosan felcacagott, Charlotte pedig elpirult bosszúságában, s nagyot toppantott lábával.

– Az istenre kérem, ne legyen oly gyáva! – szólt kitörő hevességgel. – Meghalok a türelmetlenség miatt, s ön holmi kicsinységekkel áll elő!... Hát azt hiszi, hogy én most egész nyugodtsággal és türelemmel ágyamba temetkezem, holott éppoly módon vártam és hittem az ön eltávolíthatatlan unalmas Ilséjének elutazását, mint a zsidók a Messiást? Igen, ezt az estét is elszalasszam anélkül, hogy megszabaduljak a gyötrelmes kétségektől, melyeket lelkemben ma a bácsi nyilatkozatai felkeltettek? Saját szívem verése képes volna megölni... Holnapután Dagobert is visszamegy ezredéhez, s addig neki is bizonyosságot kell szereznie. Egy percnyi halasztást sem engedünk önnek. Tartsa meg ígéretét! Előre, csak előre gyermekem!

Megragadott vállaimnál fogva s megrázott. Eddig végtelenül szerettem és csodáltam e határozott jeliemu, erős lelkű leányt, most azonban féltém tőle, s a modor, melyben Ilséről szólt, nyugtalanított. De hallgattam, hiszen magam tettem e törbe fejemet, s többé nem volt visszalépés. Szótlanul nyitottam ki szobám ajtaját, s a rejtekajtóra mutattam.

– Félre kell tolni? – kérdezte Charlotte, azonnal megértve mozdulatomat.

Igenlően bólintottam, s ugyanazon pillanatban a két testvér megragadta a bútort, félretolta, s a szőnyegajtó látható lett. Charlotte hevesen kinyitotta, s felhágott a lépcsőre. Egy percig mozdulatlanul állva maradt, s elhalványodva nyomta mindkét

kezét szívére, mintha a vérkeringés, mely azt dobogtatja, csakugyan megöléssel fenyegetné. Azután felrohant, Dagobert és én utána siettünk.

Igazam volt, borzalmas volt e helyen járni. Az épületnek éppen e sarkánál dühöngött legerősebben a vihar, mintha le akarná dönteni, s az itt elzárt emlékeket, a titokteljes események e maradványait a légbe szórni. Az ablakfüggönyök árnyat tartó rózsás körrajzai mögött meg-megzörrentek az üvegtáblák, amint végigfolyt rajtuk a zuhogó zápor, s a rózsaszínű tüllfüggönyök derült fényét elnyelte a kívülről behatoló sötétség.

Az ajtót kinyitni s a szegen függő köpenyt levenni egy pillanat műve volt Charlotténál. Mikor a köpenyt leemelte, kitérta kezében.

– Ez dominó, melyet éppen úgy viselhetett férfi, mint nő – szólt tompa hangon s a földre ejtette a ruhadarabot... Vállat vonva lépett az öltözőasztalhoz, s lelki szorongások közt sorra nézegette az ezüstkészleteket. – Hajkenőcs, rizspor, s különböző szépitóvízes üvegcsék! – folytatta, lefújva az asztalon levő vastag porréteget. – Hogy ilyen szerek mint foglalhatnak helyet egy szép, fiatal s a hölgyvilág által bálványozott tiszt pipereasztalán, azt nagyon is meg lehet érteni, nemde Dagobert? A szép Lothar hiúbb volt bármely nőnél. Ha egyéb bizonyítékot nem képes ön felhozni, gyermekem, úgy rosszul állunk – szólt látszólagos nyugalommal fordulva vissza hozzám, de szemeiben olyasmit láttam csillámlani, ami mégis némi részvétellel töltötte el lelkemet, – ez pedig a halálos gyötrellem s a legmélyebb levertség volt.

Egyszerre remegő kiáltást hallatott, örömkialtást, mely megrázta lényemet. Kitérta karjait, berohant a mellékszoba ajtaján, s rávetette magát egy bölcsőre, mely a violaszín mennyezet alatt egy ágy mellett állott.

– A mi bölcsőnk, Dagobert, a mi bölcsőnk, ó istenem, istenem! – rebegette, mialatt Dagobert az egyik ablakhoz ugrott s

széthúzta a sötét függönyöket. Határozatlan fakó napvilág esett a színehagyott kis vánkosra, melybe Charlotte arcát elrejtette.

– Igaz, minden igaz az utolsó betűig – suttogta felemelkedve.
– Még sírjában is áldom az asszonyt, ki leskelődött... Nézd, Dagobert, itt hallotta fejedelmi anyánk legelső kiáltásunkat! Fejedelmi anyánk, a K. hercegnek büszke leánya! Mily részegítőleg hangzik ez, és mint sülyednek a porba a főúri leányok, kik orrukat fintorgatták a kereskedő fogadott leányára!... Édes istenem, megöl a boldogság! – kiáltott fel, s kezeibe rejtette homlokát. Igaza volt ama kegyetlen ellenfelünknek ott az előházban, midőn azt mondta a minap, hogy előbb meg kell tanulnom elviselni az igazat!... El vagyok vakulva!

– Miattam lehetsz – szólt Dagobert száraz, bosszús hangon, mialatt a függönyt újra lebocsátotta. – Tombold ki magad! Engedd meg azonban, hogy eszedre hivatkozzam, mert előttem teljesen értelem nélküli e túlzás. Részemről nem voltak szükségesek ilyen bizonyságok, engem teljesen kielégített Ekhof elbeszélése. Ez pedig nem volt egyéb napsugárnál, mely csak közelebbről világította meg, ami már régtől fogva él lelkünkben s vérünkben.

Charlotte gyöngéden terjesztette szét a zöld fátyolt a kisedágy fölött.

– Hála neked, istenem, e lelki nyugalomért! – szólt. – Kétkedő fejemmel azt sem tudtam, hogy mihez fogjak az utóbbi napokban... Ó, ön, kedves ártatlanság – nevetett felém gúnyolódva –, ön összevissza hadart női köpenyt, női kéziratot, melyek végül is nagyon kétséges származásúaknak bizonyultak. Ez a szoba és ennek tárgyai pedig elkerülték az ön homályos szemeit!... Egy szó mint száz, ön egyetlen szavával megkímélhetett volna a múlt napok gyötrelmeitől.

Alig hallottam a keserű gúnnyal kiejtett szavakat. Leverten gondoltam vissza Ekhof nagyhangú beszédére, mellyel a

lepecsételt termek kísértetét érintette. E pillanatban minden fel lett ott bolygatva s az eltakaró por alól előszedve, minek része volt két rég kialudt emberélet titkában. Mily szigorúan meg volt őrizve e titok! Maga a hercegnő testvére is mily sejtelem nélkül haladt el mellette. Vagy ki tudja, vajon e két szellem nem óhajtotta-e forrón, hogy a halálra is kiterjedjen a fátyol?... Most már sírban fekszenek mindketten: a bájos hercegnő s a férfiú, homlokán a véres jeggyel, s nem védhetik magukat idegen szemek és kezek ellen, vagy visszatérhetnek inteni az élőket, mint a vakbuzgó könyvelő hitte? A borzadásig megelevenült minden e helyen, hol én csak a nesztelen napsugarat láttam játszva rezegni. Kinn a vihar döngette a falakat, s benn halk sóhajok reszkettek a boltozat alatt. A tágas függönyök meglebbentek, mintha suhogó női ruhák úsznának végig a padozaton. A rajtuk imitt-amott átszűrődött halvány fényfoltok ráestek az ágy violaszínű mennyezetére, s kísértetiesen húzódtak el a szoba háttérének ¹ sűrű homályába, oly kísértetiesen, mint az a szegény lélek, kinek ég és föld között kell bolyongania.

„Vakmerőség volt – gondoltam remegve s kínosan dobogó szívvel – elhunyt emberek gondosan őrzött hagyományait lopva feldúltni.” De azért csak hallgattam. Mit is használt volna az én gyöngye hangom szemben e szenvedéllyel és – most megtaláltam a helyes szót Charlotte lelkiállapotához – a magas állás és kitüntetés utáni sóvárgással?

Mindketten az íróasztal előtt álltak, mely iránt én a minap oly nagy tisztelettel viseltettem, hogy még leheletemmel is alig mertem érinteni. Most a rajta levő tárgyakat egy pillanat alatt összevissza forgatták.

– Nézd, itt van anyám címere pecséten, írószereken és papíron! – szólt Charlotte. Hangja még reszketett, de tartásába visszatért a büszke nyugalom és biztonság. – Itt meg különféle régi levélborítékok! – A borítékokat kivette a levélnyomó alól. – „Sidonie K. hercegnő őfelségének, Luzern” – olvasta. – Nézd csak

Dagobert, e levelek mind Svájcban voltak, mutatja postabélyegüket. Okvetlenül úgy kell lennie, hogy valamely megbízott anyám helyett mindig úton volt, átvette a leveleket s úgy küldte ide a titokteljes Karolina-lakba.

Dagobert nem válaszolt semmit, hanem megrázta az asztal zárját. Kulcs nem volt hozzá, pedig Ekhof nyilatkozata szerint ez rejtette magában Lothar tárcáját és okmányait. Vállat vonva, sötét homlokkal fordult el Dagobert, s félrevonva a függönyöket, az ablakon át kinézett a szabadba, mialatt Charlotte gondatlanul az asztalra vetette a borítékokat s a terem másik végébe ment. Egy zongora állt ott, melyet a minap gyors menekülésem alkalmával észre sem vettem. Charlotte kinyitotta s megérintette a billentyűket, melyeket bizony jobb lett volna soha senkinek újra meg nem érinteni. Az elszakadt húrok zörgésétől kísért hangok oly idegrázólag hangzottak vissza a falakról, hogy maga a kemény Charlotte is megdöbbsent s lecsukta a zongorát. Charlotte valósággal megijedt, de nem az a szívet megindító ijedelem, nem az aggodalmas kegyelet volt ez, mellyel én mindezen élettelen tárgyakba mintegy lelket igyekeztem varázsolni, ebből Charlottében nem volt egy szikra sem.

Majd hangjegyfüzetek közt kezdett babrálni, melyek a zongorán heverték; midőn egyszerre felsikoltott, s félig elfojtott, félig ujjongó hangon elkezdte dalolni a „Già la luna in mezzo al maré” kezdetű dalt.

– Itt van, Dagobert, mit anyánk Godin asszony termében énekelt! Itt van, itt! – s magasra emelte a hangjegyfüzetet.

Nem hallottam, hogy fivére felkelt volna, s hátrafordultam. Dagobert háttal állt nekünk s az íróasztal fölé hajolt. Gyors léptekkel siettem hozzá.

– Azt nem szabad önnek tennie! – szóltam hozzá. Magam is megijedtem hangomtól, oly tompa és reszketeg volt, de ennek dacára is bátran tekintettem szeme közé.

– Ej, mit nem szabad tennem? – kérdezte gúnyosan, mégis lehanyatlott a keze, melyben valami eszközt tartott.

– A zárat feltörnie – folytattam szilárdan. – A hibás én vagyok, hogy ön itt van a pecsétek mögött, én vettem rá önt erre. Jól tudom, hogy nagy igazságtalanság volt ez tőlem... több azonban ennél nem történhetik, azt nem tűröm el! – támadtam reá, midőn láttam, hogy kezét újra felemeli.

– Valóban? – kacagott Dagobert. Oly különös volt az, szemei rajtam tévedeztek, s oly tűz gyulladt ki bennük, minőt én még sohasem láttam. – És mi módon fogja ezt ön kivinni, ön, törékeny, parányi teremtés, eleven kéneső? – kérdezte gúnyolódva, s a kezében levő eszközt gyorsan a zárba tolt. Hallottam, mint recsegett és ropogott. Aggállyal eltelve s egyszersmind haragosan ragadtam meg karját két kezemmel s igyekeztem visszahúzni. Ekkor Dagobert átfogta derekamat, hevesen magához szorított és halkán suttogta fülembre:

– Ne nyúljon hozzám, és ne vessen rám ilyen pillantásokat, kis vadmacska! Ez veszélyes önre nézve. Bűvös szemei már úgyszólván az első percben megzavarták fejemet. Éppen vadsága az, mi elragad engemet, s ha még egyszer felém üt kezével, mint ma délután a lépcsőn, az csak saját kárára történik, bájos, karsú gyíkkocska!

Én hangosan kiáltottam, s ő elengedett.

– Miféle bohóságokat csinálsz te itt, Dagobert?! – támadott rá Charlotte, felénk sietve. – Hagyj békét e gyermeknek, azt már kikérem magamnak. Ez nem á te hadnagyocska szeszélyed számára való... Leonore az én őrizetem alatt áll, és azzal vége!... Különben is igaza van a kis ártatlannak. Ami itt zár alatt áll, azt nekünk nem szabad erőszakosan feltörni... Mit érnek nekünk e papírok, ha be kell vallanunk, hogy mi azokat tolvaj módra a hatósági pecsétek alól kerítettük kézre?... Hadd nyugodjanak még egy időre zár alatt, míg majd egy napon látványosan fognak napfényre kerülni. Magára Erich bácsira nézve is

hozzáférhetetlenekké váltak azok a pecsétek által, melyeket az ajtókra ragasztatott. Különbén sincs nekünk semmi szükségünk többé ez iratokba bepillantani. Amily igaz, hogy élek, oly bizonyos vagyok benne, hogy mi itt születünk, s hogy szüléink házában saját jogos, örökölt födelünk alatt állunk! – mondta ünnepélyesen. – Hallod? A vihar áment mondott rá.

Valóban, egy hatalmas lökést éreztünk, mely megreszkettette alattunk a földet, s hangos robajjal taszította be az üvegajtót, melyet én a minap ijedtségemben elfeledtem bezárni. Egy perc alatt víz borította el az íróasztalt.

– Ha, ha, áment mond rá, s megmutatja nekünk, hogy mint kellett volna eljárnunk – kacagott Dagobert és újra bezárta az ajtót. – A vihar, mint láthatod, nem kesztyűs kezekkel nyúl e tartalomdús íróasztalhoz, hanem erőszakot erőszakkal torol meg!... Ha minden úgy történnék, amint te és Ekhnof akarnátok, úgy nekem minden garasért koldus módra kellene Erich bácsinál könyörögnöm, s hallgatni a szemrehányásokat adósságaim miatt, míg meg nem őszülök, s míg belőled e gyűlöletes függőségben aggszűz nem lesz.

– Úgy lesz, ahogy lesz – szölt Charlotte, mialatt gyöngé halványság futotta el arcát. – Sohasem fogok másként férjhez menni, mint rangomhoz illően, de ezeket az udvari eszelősöket halálomig utálok... Nem is akarok én szeretni, nem akarok... Egészen más cél lebeg előttem. Óhajtasom az, hogy fejedelemasszony legyek valamelyik női alapítványban, ott majd kormányom alá kerülnek néhányan azok közül, kik gázoltak fölöttem, hanem akkor vigyázzanak!... Különbén én nem értelek téged, Dagobert – folytatta mély sóhajtas után. – Már rég megállapodtunk abban, hogy tervünket csak januárban fogjuk kivinni, mikor ide fogsz áthelyeztetni, s hogy addig hallgatunk és annyi pénzt gyűjtünk össze, mennyi csak lehetséges. Eléggé nehéz feladat lesz rám nézve oly hosszú ideig magányosan helyt állni, hiszen már most is a legnagyobb megerőltetésembe kerül

nagybátyám szeme közé nézni s nem mondhatni neki: „Te vagy a csaló!”, s folytonosan érintkezni Fliedner kisasszonnyal, ki a legjámborabb képeket vágja, s minket meglopni segít. Az álnok macska! Pedig én igazán szerettem! Ez meghaladja erőmet, hanem mindegy, meg kell lennie! Ekhnak igaza van, mikor szüntelenül a lehető legnagyobb nyugodtságról és elővigyázatról papol!

Zsebkendőjével letörülgette a nedves asztalt s a félretolt szekrényt újra helyreigazította.

Hogy még ezután mit csináltak és fürkészték, azt nem tudom, mert az üvegajtó és íróasztal közé menekültem s örként álltam ott... Azt hittem, hogy a föld még mindig inog alattam, pedig saját lábaim reszkettek... Soha életemben nem voltam oly rettentő bátor, mint abban a pillanatban, midőn derekam körül egyszerre amaz élő kapcsot éreztem. Ha sötét örvénybe zuhantam volna alá, nem félhettem volna jobban, mint e félig elfojtott hang forró sutogásától, melyet jóformán nem is értettem, s mely mégis arcomba s halántékomba kergette a vért. Szívesen otthagytam volna mindent s elfutottam volna, amily messzire csak lábaim visznek, de a félelem, hogy az íróasztalt végre is feltörik, visszatartóztatott.

– Ez itt címerünk, kicsinyem, nézze csak meg! – szolt végre Charlotte, hozzám lépve. Egy metszett kővel ellátott pecsétgyűrűt tartott elém. Atyám ugyan sohasem viselt gyűrűt, mint ma őfensége állította, mindazáltal a gyűrű itt van s valószínűleg levelek lepecsételésénél használták. Atyám írószerei közt találtam. Magamhoz veszem, mint egyelőre egyedüli tulajdonomat. – És zsebébe csúsztatta a gyűrűt.

Meg voltam mentve. Lementünk, s a szekrényt visszatoltuk előbbi helyére.

Mint báró Lothar Claudius törvényes örökösei s mint a hercegi ház oldalági rokonai tértek vissza a testvérek a sötét lépcsőn, melyre még a nyugtalan kétség gyötrelmei közt léptek.

Napnál világosabban meg volt fejtve a talány – rám nézve is. Mint volt képes Claudius úr nyílt tekintettel s szilárd hangon eltagadni a valót?... És ennek dacára, bármiképp állt is a dolog – ő mégsem hazudott.

XXIV.

Charlotte fölvetette sálját, de ijedten kiejtette kezéből, az ablakhoz szaladt s kinyitotta.

– Mi történt, Ekhof úr?

Az öreg könyvelő rézsútos irányban szaladt hazafelé. Kalap nem volt a fején, s egyébkor nyugodt arca egészen zavartnak látszott, egészen le volt verve.

– A Dorottya-völgyben felhőszakadás volt – válaszolta lihegve. – Legalább negyvenezer tallér veszteség a Claudius cégre nézve. Minden előntve és elpusztítva, amit éveken át fáradságosan ültettünk és ápoltunk. Hallja a vészlővéseket? Sok ember is életveszélyben forog.

A Dorottya-völgy az egyik Claudius-féle birtok volt, egy ódon, ősrégi nemesi uradalom, mely a faluval együtt mély és keskeny völgyben feküdt. A cég nagyobb súlyt fektetett az itteni jószágra és üzletre, mint a Karolina-lakbelire. A vad faültetvények egészen ennek a területnek voltak fenntartva, s különösen a becses fenyőpéldányok bizonyos hírt szereztek a Dorottya-völgynek. Az egyes virágfajok holdszámra voltak itt, s jelentékeny számú ananász-, orchidea- és kaktuszházak vették körül a kastélyt.

Néhány kis tavacska s egy meglehetősen vad futású folyó, mely áthatította a völgyet, nagyban megkönnyítették a roppant üzletet, e pillanatban azonban az áldásos elem ördögi ellenséggé vált. A tavak kiöntötték, s a folyam egy töltést elszakítva egyesült velük, mint Ekhof elbeszélte, mielőtt eltűnt a csarnokban. .'

– Mily szerencsétlenség! – kiáltott fel Charlotte halálsápadtan s összecsapta kezeit.

– Ah, mi szükség oly nagyon megrémülni? – szolt Dagobert vállat vonva. – Negyvenezer tallér, mi az Erich bácsinak? Nagyon könnyen kiheverheti, s végül mit tartozik ez miránk? Ez az ő dolga, a mi örökségi részünk nem fog emiatt csökkenni egy fillérnyivel sem!... Az világos, hogy savanyú arcot fog vágni, s az útiköltség, melyet holnapután nekem adni fog, meglehetősen le fog olvadni... No de mindegy, ezzel akkor is kénytelen voltam beérni, mikor az üzlet rendben volt.

Az utóbbi szavakat már alig hallottuk. Charlotte kiszaladt, én meg utána... Emberek is forogtak veszélyben! Mily aggasztóan hangzott ez! Én többet is óhajtottam megtudni... Charlotte karját nyújtotta nekem, és aztán szaladtunk, folytonosan verve az esőtől, át a tajtékozó folyón s a vízben úszó kerteken, egészen az előházig.

Az utakon megrémült arcú kertészsegédek futkostak fel s alá, s már-messziről hallottuk, hogy az udvar kerítésén belül egymást érték a panaszkodó hangok és segélykiáltások. Mikor odaértünk, csaknem az összes munkásszemélyzet összegyűlt az udvarban, s az ajtó előtt Claudius úr fogata állt... Ő maga éppen akkor lépett ki az ajtón, esőköpenybe burkolva s kezében tartva kalapját... Úgy látszott, mintha megnyugtató erő sugároznék le teljesen nyugodt arcáról – a zaj azonnal megszűnt. Néhány parancsot osztott ki. A legcsekélyebb sietség vagy izgatottság sem volt észrevehető lassú, előkelő mozdulatain.

Mikor mi megjelentünk, az összegyűlt emberek hátráltak s utat csináltak nekünk. Én még mindig Charlotte karján csüngtem. Ekkor Claudius úr meglátott bennünket. Úgy látszott, mintha megijedt volna. Mint villám cikázott át a harag kifejezése födetlen homlokán; összehúzta szemöldökét, s az alól egy hosszas, sötét, lesújtó tekintet ért engem... Lesütöttem szememet, s kivontam karomat kísérom karjából.

– Erich bácsi, ez nagyon súlyos csapás! – szolt Charlotte a küszöbre lépve.

– Bizony az – válaszolta Claudius úr szárazon s minden további megjegyzés nélkül. Azután visszament a tornácra, hol Fliedner kisasszony állott.

– Kedves Fliedner kisasszony, gondoskodjék, hogy Sassen kisasszony azonnal száraz ruhába öltözhessék. Felelőssé teszem önt ezért! – parancsolta szokott szelíd modorában, s piszkos, siralmasan meglágyult cipőmre, átázott ruhámra mutatott... Többé már nem nézett szemem közé.

Gyorsan felült a kocsira s megragadta a gyeplőt.

– Vigyél magaddal a Dorottya-völgybe, bácsi! – szólította meg Dagobert, ki a most már kalappal s köpennyel ellátott könyvelő kíséretében éppen kilépett a kertből.

– Nincs hely, amint láthatod – szólt röviden Claudius úr, s néhány munkásra mutatott, kik aggódó arckifejezéssel vetették fel magukat Ekhof után a kocsiba. A Dorottya-völgyből valók voltak.

A kocsi elrobogott, s Fliedner kisasszony megragadta kezemet s szobájába vezetett. Charlotte követett bennünket.

– De hiszen ön úgy át van ázva, mint egy megfűrösztött macska! – szólt hozzám Charlotte, mialatt Fliedner kisasszony száraz ruhákat hozott számomra. – Különös, hogy a bácsi, kinek üzér lelke éppen most ezeket veszített, mégis észrevette ezt!

– Éppen ebből láthatja, hogy nincs üzér lelke – szólt közbe Fliedner kisasszony. Szelíd arca még halvány volt az ijedségtől, s most még egy keserű, fanyar vonás mutatkozott szája körül.

– Gyakran kértem már önt, Charlotte, hogy fülem hallatára ne tegyen hasonló kemény és igazságtalan megjegyzéseket, nem tűrhetem el ezt.

– Úgy? Azt viszont elhallgatja, sőt egészen helyesnek találja, mikor a bácsi az ön jelenlétében dorgál s kegyetlenül nyugodt modorában nem éppen kíméletesen bánik velem! – vágott rá hevesen. – Még ha valami tisztos öregember volna, csak eltűrném valahogy, de büszkeségem fellázad e tüzesszemű ember

ellen, kinek fölöttem s bátyám fölött nem annyira az évek tapasztalata, mint külső hatalma tekintetében van csak előnye. Ő rosszul bánik velünk.

– Az nem igaz – szólta Fliedner kisasszony határozottan. – O csak azon hajlamoknak vet gátat, melyeket nem képes túrni. Természetesen, ha ön tiszteletlenül bánik vele, akkor az útbaigazítást is el kell fogadnia, Charlotte!... Ma is újólag történt olyasvalami, mit ön elkerülhetett volna. Mialatt Claudius úr a hercegnővel az üvegházban időzött, az asztalos az ön lakosztályának valamennyi ablakát megmérte. Azt mondja, hogy ön redőnyöket rendelt.

– No és aztán? Elég sokáig túrtem békén, hogy a nap boldogtalan fejemre süssön – szakította félbe Charlotte. – A keleti oldalra ablaktáblák szükségesek.

– Tökéletesen igaz, de legalábbis méltányos lett volna, ha ön e tekintetben megkérdi Claudius urat. Végre is az ő pénze s az ő háza az, melyről ön ez esetben rendelkezik.

– Isten látja, hogy el fog jönni egykor az idő, midőn nem kell többé e láncok zörgését hallanom! – kiáltotta Charlotte kitörő szenvedéllyel.

– Ki tudja, nem fogja-e ön valaha még visszakívánni e láncokat? – felelt Fliedner kisasszony egész nyugodtsággal.

– Gondolja, kedves jó Fliedner kisasszony?

A fiatal hölgy hangjának nevető gúnyja félelmesen hangzott fülemben.

– Leverő jövendölés!... Ennek dacára is bátor vagyok azonban remélni, sőt egész bizonyossággal tudom, hogy a gondviselésnek kissé méltóbb tervei vannak velem.

Charlotte az ajtó felé indult.

– Nem nálam fogja meginni teáját? – kérdezte Fliedner kisasszony oly barátságos és békés hangon, mintha egyetlenegy keserű szót sem váltottak volna. – Azonnal gondoskodni fogok

róla. Claudius úr felelőssé tett Sassen kisasszony egészségét illetően, s elejét kell vennem a bekövetkező meghűlésnek.

– Köszönöm – felelte Charlotte hidegen, visszafordulva az ajtóküszöbön. – Egyedül akarok maradni a bátyámmal... Küldje fel hozzám a teafőzőt, de azt a kis ezüstöt, ha szabad kémem. Nem akarok abból a sárgarézből inni, ha mégoly „aranyfényesre” tisztítja is Dörse. Isten önnel, hercegnőcske!

Betette az ajtót, s hangos léptekkel sietett fel a lépcsőn. Rögön azután zajos zongorafutamok hangzottak végig az elcsendesedett házon.

Az éltes hölgy láthatólag összerezett.

– Istenem, mily figyelmetlen! – mormogta magában. – Mindegyik hang egy-egy dőfésként hat aggódo szívemre!

– Felmegyek, és meg fogom kérni, hogy hagyjon fel vele – szóltam, az ajtóhoz ugorva.

– Nem, nem ne tegye azt! – tartóztatott vissza. – Ez már annyira szokásává vált, mikor haragosan távozik, hogy mi nem is gátoljuk benne. Hanem éppen most, ebben a kínos és gondtjeljes órában... Mit szólnak majd hozzá a házbeliek! Ő minden bizonnyal szívtelenebbnek látszik, mint amilyen valójában – tette hozzá búslakodva.

Azután erővel leültetett a pamlag vánkosaiba s hozzáfogott a teázóasztal elrendezéséhez. Bármely más időben okvetlenül nagyon kedélyes dolog lett volna az éltes hölgy régi frank divatú szobájában időzni. A teafőző sustorgott, kinn a néptelen utcákon sóhajtozva nyögött a szél, az eső egyenletes ütemben verte az ablakot, s benn puha vánkosán látható megelegetéssel lustán heverészett a haragos kis pincs... De Fliedner kisasszony remegő kézzel kente a vajjas kenyeret, jól láttam én – és Dörse, az öreg szakácsné, ki egy tányér süteményt hozott be, megindulva sóhajtott fel:

– Nem tudom, hogy áll ott kinn a dolog, Fliedner kisasszony?...

Szívem megmagyarázhatatlan gyötrelemben vergődött. Égető fájdalmat éreztem azon gondolatra, hogy Claudius éppen most haraggal távozott tőlem, és arra gondoltam, mily önzőnek tűnhettem fel előtte, mikor Charlotte karján szeme elé kerültem!... És ennek dacára is megmutatta, hogy gondoskodik rólam, a csekély, jelentéktelen, kis teremtsérről abban a pillanatban, melyben őt oly súlyos csapás érte... Fogaim vacogni kezdtek, s idegrángások közt húzódtam mélyebbre a pamlag szögletébe... Fliedner kisasszony sürgetésére megittam egy csésze forró teát. Az éltes hölgy maga semmit sem vett, csendesén ült mellettem.

– Claudius úr is veszélyben van ott kinn? – szólaltam meg végre. .

Fliedner kisasszony vállat vont.

– Félek, hogy veszélyben foroghat. Az árvíz talán a tűzvésznél is veszélyesebb, és Claudius úr nem az az ember, ki ily pillanatokban magára gondol. No, de Isten kezében van, gyermekem!

Ez még nem könnyebbítette meg a szívemet. Mily gyakran olvastam emberekről, kik vízbe fúltak, ártatlan emberekről, kik nem vétkeztek semmit – az ő lelkiismeretét viszont egy gyilkosság terhe nyomja!... Hát a gyilkos is Isten kezében van?

A szorongó érzés, mely erőt vett rajtam, önkéntelenül kényszerített, hogy e gondolatnak kifejezést adjak.

– De hiszen ő embert ölt! – szóltam szorongva, anélkül, hogy felpillantottam volna.

Az éltes hölgy visszahökkenett, s szelíd szemeiben most először láttam a legmélyebb felindulás tüzét.

– Gyalázat, ki mondta ezt önnek? És ily kíméletlen modorban? – kérdezte felindulva. Felállt s néhány percre az ablakhoz lépett. Azután újra mellém ült s megfogta mindkét kezemet.

– Többet is tud még e dolog felől? -- kérdezte nyugodtabban.

Tagadólag ráztam fejemet.

– Úgy, tehát az ön ifjú, tapasztalatlan lelke szörnyű képet alkothat magának. Nagyon könnyen el tudom ezt képzelni. Szegény Erich. Igaz, hogy ez a legsötétebb pont életében, de gyermekem, ő még alig huszonegy éves fiatalember volt akkor, telve szenvedéllyel s rajongással... Egy nőt szeretett, oly forrón, hogy én nem vagyok képest azt önnek leírni. Volt egy barátja, kit egész bizalmával megajándékozott s kiért nagyon sokat áldozott. Egy napon, anélkül, hogy csak a legkevesebbet sejtette volna is, arra a meggyőződésre kellett jutnia, hogy a nő és a barát megcsalták, hogy mindkettő hűtlen hozzá... Erre heves jelenet következett, melynek folyamán oly szavak is elhangzottak, melyeket a férfiak utálatos szokása szerint csak vér moshat le. Párbajt vívtak az áruló asszony miatt; a barát...

– Az ifjú Ekhof? – vágtam közbe hirtelen.

– Igen, a könyvelő fia. Egy lövést kapott vállába, de Claudius úr is elég súlyosan megsebesült fején. Azon időből származik szemeinek gyöngesége... Ekhof sebe magában véve nem volt ugyan veszélyes, azonban gyengült szervezete cserbenhagyta. Dacára a legkitűnőbb orvosok fáradozásainak, többheti ágyban fekvés után meghalt.

– De hát a nő, a nő? – szakítottam félbe.

– Igen, a nő, gyermekem ő, már rég elhagyta Párizst, mikorra Claudius úr felépült. Egy angollal utazott el.

– Ő volt oka az ifjú szenvedéseinek, s mégsem sietett őt kiengesztelni és ápolni?

– Kedves kisleányom, ő színésznő volt, s úgy tekintette e véráldozatot, mint veszélyes szépségének hozott hódolatot, s egyáltalában nem érezte magát kötelezve, hogy azért bocsánatot is kérjen, vagy éppen elkényeztetett kezeivel gyógyítani segítse a sebet...

Claudius úr kevéssel azután, hogy meggyógyult, idejött. Fivére meghalt, s végrendeletében némi megbízásokat adott

örökösének... Hosszú távollét után akkor láttam őt először. Soha életemben nem láttam oly borzasztóan szenvedni embert, mint e szegény ifjút.

– Nemde, lelkiismerete furdalta?

– Nem annyira az, hanem hogy nem bírta a nőt feledni... Mint az örült járt órákig fel s alá a kertben vagy verte zongoráját...

– A komoly, nyugodt Claudius úr? – kérdeztem meglepve.

– Akkor nem volt éppen ilyen... A zenében keresett megnyugvást és vigaszt, s hogyan játszott! Nagyon el tudom képzelni, hogy sokszor valóságos gyötrelmem számára Charlotte kalapálása... Nem bírt sokáig itt maradni. Egy évig még minden cél nélkül bolyongott a világban, de aztán teljesen megváltozva tért vissza, s mint komoly, szigorú, szótlan ember, aminőnek ön is ismeri, átvette az üzletet... Sosem láttam, hogy azóta a zongorát csak meg is érintette volna. Egy szenvedélyes szót sem hallottam tőle, egyetlen heves mozdulatát sem tapasztaltam. Ő másképp vett erőt magán, mint fivére, ki lelki fájdalmában meghalt. Erős lelke megmutatta neki a legjobb utat a megnyugvásra: a munkát. Így lett azzá, ami nem szűnt meg lenni máig sem, munkás a szó legszorosabb értelmében, vasjellem, ki a rendben s tevékenységben emberi lélek üdítő forrását látja, s ki azt akarja, hogy azt mindenki így tekintse.

Fliedner kisasszony oly élénkséggel mondta el e szavakat, amint e mindig szeretetre méltó s kellemes, de mindig tartózkodó éltes nőt beszélni még sohasem hallottam – valósággal el volt ragadtatva. Én ott ültem mellette, s visszafojtott lélegzettel tekintetem egy új világba. E férfiú szenvedélyes szerelme a nő iránt csodának tűnt fel előttem. Legkedvesebb tündérmeséim is elhalványodtak s elvesztették minden fényüket s varázsukat ez igaz történet mellett... És a férfiú, ki a hűtlen nőt nem tudta feledni, kit a veszteség fölötti fájdalom mint örültet űzött világgá, e férfiú Claudius úr volt. Hát valóban oly mélyen szívére tudott volna ő valamit venni?

– És még mindig szereti azt a nőt? – szakítottam félbe az egyszerre beállt mély csendet.

– Erre nem válaszolhatok önnek, gyermekem – szólt mosolyogva az öreg nő. – Ön komolyan azt hiszi, hogy van ember, ki tudja, hogy mi történik Claudius úr bensejében? Ön eléggé ismerheti külsejét és arcát, s maga is komolynak és nyugodtnak találja azt. Lelke bezárt könyv mindenki számára... Egyébiránt én nem tudom elképzelni, hogy az lehetséges volna; ő bizonyosan elítéli e nőt.

Sötétedni kezdett, s miután a szobában nagyon meleg volt, Fliedner kisasszony kinyitotta az egyik ablakot. Az eső már elállt. Az elhagyott falucskában csendesség volt, de a látogatottabb terek felől a legélénkebb sürgés zaja hallatszott. A szemközti utca hosszában egymás után lobbantak fel a gázlángok, visszatükröződve az esőtócsákban s mutatva, hogy az ég mily feketén s fenyegetőleg borul a város fölé. A lámpák gyöngé világa szobánkba is behatolt, hol mély hallgatásban ültünk egymás mellett, s én kértem Fliedner kisasszonyt, hogy ne gyújtsa meg a lámpát, hiszen elég világos van. Félttem az öreg nő arcára tekinteni, mert tudtam, mennyi aggodalom és levertség tükröződik rajta.

Egyszerre hangos léptek közeledtek a járdán, s menet közben egy erős hang hallatszott be a nyitott ablakon:

– Valami béna nő, ki nem tudott menekülni, a vízbe fulladt!... Borzasztó...

Mindketten felugrottunk, s Fliedner kisasszony nyugtalanul járt fel s alá a szobában. Most élénk beszéd hangzott a tornácról:

– Még semmi hír sem érkezett Dorottya-völgyből? – hallottuk Charlottét a lépcsőről lekiáltani, midőn Fliedner kisasszony az ajtót kinyitotta.

– Embereink közül még egy sem jött vissza – válaszolta az öreg Erdmann. Ő egyike volt a ház legszolgálatkészebb s leghűbb embereinek, s durva hangja reszketett. – Hanem mások beszélnek,

hogy nagyon rossz világ van odakinn –, és hogy urunk legelső a mentők között. Ó, bár az Isten oltalmazná. Bánja is ő, ha egy ilyen dióhéj fel is fordul. Rajta kívül vannak még mások is ott... kinn van a herceg is.

– Hogyan? Maga őfensége? – kiáltott le Dagobert.

Erdmann igenlőleg intett. Ott fenn becsapódott az ajtó, mindjárt azután lejött a lépcsőn. Elővezettette lovát s elvágatott. Mily nyomorultnak tűnt fel most előttem a szép Tankréd!

Újra a pamlag szögletébe húzódtam, Fliedner kisasszony pedig nagyot sóhajtva az ablakhoz lépett.

Én szüntelenül csak a vízre gondoltam, mely dühöngve tombol végig a földön s megfojtja az embereket, kik nem tudnak menekülni. Borzasztó lehet elveszni a zajgó, zavaros hullámokban! De bánja is Claudius, ha egy ilyen dióhéj fel is fordul, mint az öreg Erdmann mondta. Ő már sem a világot, sem az embereket, sem magát nem szerette, és igaza is volt. A nő, kit sohasem tudott elfeledni, a testvérek s az öreg könyvelő megcsalták, s én, ki iránt annyi jóságot tanúsított, néhány órával ezelőtt lesújtó bizonyítékokat hoztam napfényre ellene s tettei ellen... Csak Fliedner kisasszony volt az ő oldalán. Némi irigységgel tekintetem a kicsi gyöngé nőre, ki mozdulatlanul állt az ablaknál. Az ő lelkiismerete nyugodt volt, mert ő sohasem okozott neki fájdalmakat, neki nem kellene most szemrehányásokkal gyötörnie magát, ha a hullámok összecsapnának a nemes szőke fő fölött. Csaknem elsikoltottam magamat e gondolatra, de összeszorítottam fogaimat, s folyvást kínos szorongások közt figyeltem minden lépésre, minden távoli kocsizörejre.

Így múlt el óra óra után. Még atyám sem érkezett haza... Fliedner kisasszony utasította Erdmannt, hogy nézzen utána a Karolina-lakban. A felizgatott város zaja még nem szűnt meg ugyan egészen, de mégis csillapodott... Eljött az éjfél. Ekkor egy koci fordult be a Fali utcába. Halk kiáltással, az öröm és félelem

bizonyos vegyülékével ugrott fel Fliedner kisasszony, s én repültem a tornácon végig, s felnyitottam az udvari ajtót. Koromsötétség takarta a földet, de én vakon beléje rohantam, szembe a felém robogó kocsinak.

– Ön az, Claudius úr? – kiáltottam reszkető hangon.

– Én vagyok – hangzott a kocsiülésről.

– Hála istennek!... Melleme nyomtam kezeimet, azt hittem, hogy aggodástól megszabadult szívem az első lélegzetnél megszakad.

A ház minden részéből tódultak elő az emberek s körülállták a kocsit. Claudius úr leszállott.

– Csakugyan olyan rosszul áll a dolog, Claudius úr? – kérdezte az öreg Erdmann. – Igaz, hogy negyvenezer tallérra megy a kár, mint Schäfer mondja?

– A kár nagyobb, minden elpusztult. A Dorottya-völgyben újra az elején kell mindent kezdenünk. Csak fiatal fenyőimet sajnálom, egyetlenegy sem áll közülük – szólt megindulva. – No, ezt még helyre lehet hozni idővel, de itt... – elhallgatott s kinyitotta a kocsiajtót.

Egész óvatossággal segített le valakit a kocsi hágcsóján. A lámpák világa, melyeket a bejárathoz hoztak, áttört az üveges ajtón, s egy fiatal leánykára esett, ki Claudius úr karján a kövezetre lépett. Görcsös fuldoklás rázta meg gyöngéd hajlékony termetét, s rendetlenül összekuszált födetlen fürtök folytak körül szép, de kétségbeesett fájdalomtól rángó vonásait.

– Anyja a vízbe fült – suttogták az emberek, kik vele jöttek.

Claudius úr szorosan átkarolta derekát, s fölvezette a lépcsőn. Közvetlenül mellettem ment el, ruhájából csak úgy csurgott a víz.

A legfelső lépcsőn Fliedner kisasszony állt s Claudius úr elé tárta kezeit. Hogy az utóbbi mit mondott neki, nem érthettem. Hirtelen támadt féltékenység s megfejthetetlen fájdalomérzet úzött el engem ez embertől, messze az udvarba, de láttam, amint az öreg nő a zokogó leányka karját gyengéden karjára vette s

továbbvezette. Claudius úr még néhány percet időzött a tornácon, Charlottéval beszélgetve. Közben-közben maga körül nézelődött. Hátha mégis felismerte az imént hangomat s most meg akart győződni, hogy csakugyan én voltam-e, én, kire ő haragszik?... Minő ostoba gondolat! Volt neki most fontosabb dolga is, miről gondolkodhatott. Mennyi szerencsétlenséget kellett ma saját szemével látnia, s mily nehéz feladat nehezült vállaira... És nem éppen most vezetett-e házába egy megtört, árva leánykát, gyengéden gondoskodva róla, s mély részvétellel telve el iránta? E leányka nem volt oly háládatlan, mint én, az nem taszította el a kezét, mely őt támogatta... Bizalomteljesen engedte át magát a karnak, mely őt körülfogta... És most ő az ostoba makacs kis pusztai leányra gondolt volna? Bizonyára nem!

Claudius úr ismét lejött, megállt az udvari ajtóban s merően nézett a sötétségbe. Eközben egy úr szállt ki a kocsiból, ki hozzá lépett... megismertem atyámat. Csodálkozva láttam, mint nyújtotta kezét a legszívélyesebb módon Claudius úrnak, a megvetett „szatócsnak”, s mint búcsúzott el tőle meleg hálanyilatkozatok közt. Atyám nagyon meg volt lepve, s csak nagy nehezen tudott megbarátkozni azzal a ténnyel, hogy az ő kisleánya még ily késő éji időben is kinn jár a szabadban. Ő a Dorottya-völgybe kísérte a herceget, s a rövidebb út kedvéért Claudius úrral tért haza. Mialatt a Karolina-lak felé mentünk, beszélt Claudius úrról is.

– Minő ember! – szolt megállva. – A herceg el van ragadtatva e nyugalomtól, hidegvérüségétől és méltóságtól, mellyel a csapást fogadta... Én eddig élő számológépnek tartottam ezt az embert, most már bocsánatot kell tőle kémem!

Igen, minő ember! – Eszembe jutott, amit mondott: „No, ezt még helyre lehet hozni idővel, de itt”... E néhány egyszerű szóval állította szembe roppant anyagi veszteségét a fiatal leány szerencsétlenségével. Ő lett volna a számológép, a jéghideg pénzember?... Nem, munkás volt a szó legszorosabb értelmében,

ki azonban nem azért dolgozott, hogy pénzt szerezzen, hanem mert a rendben, s tevékenységben lelkének üdítő forrását látja. Ah, most már értettem őt!

Ezen az éjjelen le sem feküdtem. Az ablakmélyedésbe ültem és vártam a hajnalpírt. A nappal, mely a fák mögött felviláglott, új életet akartam kezdeni.

XXV.

Délután magamhoz vettem a rám bízott kertajtókulcsot, s átmentem a svájci lakba. Azt tudtam, hogy a kis Grete atyja tanár volt, a K.-i felső leányiskolában. Neki kellett segédkezet nyújtania, hogy más leány legyen belőlem. Hosszas bemutatkozásra nem volt szükség a családnál. Helldorf asszony azonnal megismert. Mint később megtudtam, Schäfer, a kertész sokat beszélt a tudós úr csodálatos, vad leányáról. A kis Grete pedig nyakamba ugrott. Az esetről, mely velem a kertben történt, egy szó említés sem tétetett.

– Lesz szíves engem tanítani? – kérdeztem Helldorftól, ki egy csomó iskolai füzet javításával volt elfoglalva. – Szeretnék tanulni oly sokat, amennyi csak fejembe fér! Nagyleány vagyok már és még csak helyesen írni sem tudok. – Helldorf és kedves kis neje mosolyogni kezdtek, s szigorú szerződésre léptünk, mely szerint mint a család tagja szabadon bejárhatok a svájci lakba, s naponként legalább háromórát oktatást nyerek. E szerződést közöltem Fliedner kisasszonnyal, ki tökéletes beleegyezését adta, s kérésemre megígérte, hogy az erre szükséges pénz előteremtéséről gondoskodni fog. Így azután nem kellett bemennem Claudius úr írószobájába sem.

Ez időtől kezdve fáradhatatlanul tanultam. Természetesen eleinte igen gyakran megtörtént, hogy a toll kezemből az asztal alá repült, s én égő fejjel és könnyes szemekkel futottam ki az erdőbe, de azután sóhajtozva újra visszatértem. A kis acél

zsarnokot ilyenkor szép lassan felvettem a földről, s tovább mázoltam, míg nem a mázolgatás lassanként elmaradt, s gyorsan szaladtak a papíron a szilárd, csinos vonások, élő gondolatok kifejezései... Úgy tetszett, mintha hályog esett volna le szemeimről! Tanítóm öröme nagyon gyorsan haladtam előre, s az oktatás hamarosan kiterjedt a zenére is. Nagy előnyömmre szolgált e tekintetben természeti adományom, s rövid idő múlva már ott ültem az ifjú Helldorffal a zongora mellett, s kettősöket énekeltünk.

A svájci házban való időzésemet, melybe atyám is beleegyezett, s melyet Claudius úr és Fliedner kisasszony lelkesen pártfogoltak, más oldalról bosszús és kancsal szemekkel nézték... Ekhof dühös volt, Charlotte pedig megfoghatatlanul bosszankodott és irigykedett. Most már közelebbről értesültem az öreg könyvelő és leánya közti összeütközésről. Helldorf teológiát tanult, s már mint tanuló el volt jegyezve Anna Ekhoffal. A vén szenteskedő beleegyezett a frigybe, de azon kikötéssel, hogy a fiatalember tanulmányainak teljes bevégezése után köteles hittérítőként, mégpedig Luther vallástételeihez szorosan alkalmazkodva, nejével együtt Kelet-Indiába menni.

Ez a záradék a vőlegényre nézve minden tekintetben nagyon súlyosnak látszott, s határozottan ellene is szegült, s végül pedig úgy mutatta be magát, mint feltétlen ellensége minden álbuzgóságnak és jámbor frázisnak. Azonkívül az orvos sokkal gyengébbnek találta a fiatal leány testi szervezetét, hogysen képes lenne kibírni egy hittérítő nejének irgalmas, nélkülözésteljes életét.

Az öreget mindez hidegén hagyta. Vakbuzgóságában képes volt elhinni, hogy az Isten kegyelmes lesz a gyenge leánynak érőt adni, s ha nem, akkor úgy fog megjelenni Isten előtt, mint az egyház igaz harcosa... Ám látva, hogy Helldorf makacsul megmarad elhatározása mellett, az öreg eltaszította magától leányát, ki híven megmaradt szíve választottja mellett.

Azt tehát tökéletesen értettem, hogy miért dühösködött az öregember, mikor a gyűlölt szomszéd ház, s az általa uralt terület közt a válaszfalat áttörve látta; de mi indította Charlottét, hogy ellene legyen a tanítócsaláddal való érintkezésemnek?... Több ízben haragosan mondta szemembe, hogy nem érti, mint adhatta Claudius úr egy gondatlan leány kezébe annak az ajtónak kulcsát, mely előtt a nyilvános kocsit visz. Egy szép napon egész koldussereg fogja előzönlenni a kertet. Azt állította, hogy kiállhatatlanul elbizakodott lettem, mióta a tudományt nagy öblös tölcserrel töltögetik fejembe; hogy már semmi sincs bennem a „bájos, természetes pusztai hercegnőcskéből”, s már maga fürtjeim rendezése is jó adag tetszelgésre mutat. Még bosszúsabb lett, mikor a zeneoktatás megkezdődött. Gyakran a kert kerítése mögött találtam, midőn az órák befejezése után gyorsan beléptem. Villogó szemekkel és sértő, hanyag modorban mondta ilyenkor, hogy a kismadárnak igazán hangos toroka van, mert sokszor, midőn ott a közelben járt-kelt, ellesett néhány hangot. Midőn pedig egy vasárnap délután az ifjú Helldorf egészen a kertajtóig kísért, hozzám rohant a csalitból, s feledhetetlen kacagásban tört ki, melyet helyel-közzel egy gúnyos „szabad szerencsét kívánnom, Sassen kisasszony?” kérdéssel szakított félbe.

Én engedtem, hogy azt higgye, amit akar, miután őt teljességgel nem értettem. Különben a függőben levő titok hatása alól sokkal inkább kiszabadította magát, mint hittem volna. Csak két dolog volt, melyben növekedő büszkesége napról napra megnyilatkozott: az asztalnál Fliedner kisasszony bosszúságára sohasem jelent meg másban, mint nehéz selyemruhában, s megvetéssel viseltetett a polgári osztály iránt. Legjobban kellett ezt az ifjú Helldorfnak éreznie, kit Claudius úr mindinkább a maga körébe vont. Oly hidegen és durván bánt a fiatalemberrel, hogy egészen elkésérített. Annyival is inkább, miután köztünk lassanként a legszebb testvéri viszony fejlődött ki. Elégtételt

csakis abban találtam, hogy az ifjú Helldorf büszke homlokkal fogadta a sértő bánásmódot, s éppen semmibe sem vette az elbizakodott leányt. Gyakran volt alkalmam ezt tapasztalni, mert én is gyakran részt vettem atyámmal a Claudius-ház estélyein. Atyám és Claudius úr közt meglehetősen élénk összeütközés történt. Claudius úr – amit azelőtt sohasem tett – gyakran látogatott el a könyvtárba, atyám pedig esténként igen sokszor átment a csillagvizsgálónak berendezett szobába... De az én viszonyom Claudius úrral, dacára a gyakori találkozásoknak, ugyanaz maradt. Sőt, még szigorúbban s aggályosabban tartózkodtam tőle, mint valaha – a titok állt köztünk, melynek én tudomására jutottam. Januárban, Dagobert visszatérével kellett a dolognak eldőlnie. Ha addig barátságos vagy csak látszólag is nyugodt voltam vele szemben, mily álnok színben fogok előtte állani, ha majd szemei felnyílnak!...

Még más is volt, mi elűzött közeléből. Gyakran, ha másokkal beszélgetve hirtelen feltekintettem, észrevettem, hogy fájdalmas elmélyedéssel függött rajtam tekintete. Nagyon jól tudtam, hogy miért. Újra és újra látta a hazugságot, mely beszennyezte fiatal homlokomat. Ez arcomba kergette a vért, s ismét felébresztette bennem az igazságtalanság gyűlöletes makacsságát. Ő úgy tekintette elutasító magatartásomat, mint aminél nem is várt tőlem egyebet. Egyetlen szóval sem hozta elő a gyámi jogot, mellyel őt Ilse felruházta, jóllehet tudtam, hogy minden pillanatban vigyáz legkisebb lépésemre is, hogy titokban a tanítóval is érintkezésbe lépett, kit önként választottam magamnak. Törhetetlenül megtartotta Ilsének tett ígéretét, ha az mégoly terhessé és alkalmatlanná vált is számára idővel. Gyakran kínos szorongás támadt lelkemben, ha szelíd komolysággal, s finom tartással láttam ülni vendégei között, s eszembe jutott a titok, mely fenyegetve lebegett feje fölött. Vajon, mint fogják őt találni a közeli leleplezések?

Így múlt el három hónap. Büszkén tekintettem kézírásom szilárd, karcsú vonásaira, amelyekbe most már lelket is tudtam önteni. Sőt, már levelezésben is álltam valakivel, mégpedig titkos levelezésben, nagynénémmel, Christinével. Csaknem túlzott módon mondott köszönetét pénzküldeményemért, s egyúttal tudtomra adta, hogy Drezdában gyógykezelés alatt áll, s biztos reménye van, hogy hangját vissza fogja nyerni. Biztosított róla, hogy én vagyok a megmentője, védangyala, s az egyetlen lény, ki még részvétet tanúsít a szegény, súlyosan próbára tett nő iránt. Forró óhaját ki fejezte ki, hogy csak egyszer is karjaiba zárhasson.

E levelezés annyira megindított, hogy egy napon fölemlítettem atyám előtt szerencsétlen nagynénémet. Atyám felugrott, s megtiltotta ezt egyszer, s mindenkorra, azután indulatos hangon hozzátette, hogy nem érti Ilsét, miért hozta tudomásomra családunk történetének eme sötét foltját... Egyre gyakrabban érkező levelei nem kevésbé aggasztottak ugyan e pillanat óta, de azt mégsem tudtam volna elviselni, hogy semmibe se vegyem őket.

Még más gondok is felmerültek életemben. Én, ki még hónapokkal ezelőtt azt sem tudtam, hogy mi a pénz, most aggódva számoltam meg minden garast, mert gyakran kevés volt belőle. Egész örömmel és nem minden ügyesség nélkül vettem át kicsiny háztartásunkat. Esténként én rendeztem el a csinos kis teaasztalt, melynek kellemeit atyám már oly régóta nem ismerte. Hanem, hogy végre ez is csak pénzbe kerül, azt csupán akkor tudtam meg, mikor a szobaleány egy kiadásokkal teleírt hosszú papírdarabot tett elé.

– Pénzt? – kiáltott fel atyám ijedten, midőn semmit sem sejtve hozzá vittem a papírt. – Fel nem foghatom, gyermekem, hogy miért? – Elkezdett mellénye és kabátja zsebében keresgélni. – Nincs egyetlen fillérem sem! – szólt vállat vonva. De hát

hogyan van ez, hiszen csak néhány napja fizettem ki a bérletet a vendéglőben?

– Úgy van, atyám, de ezek az uzsonnára való kiadások – dadogtam megzavartam

– Ah, úgy! – Mindkét kezével hajába kapott. – Ez egészen új előttem, gyermekem, nekem ilyesmire sohasem volt szükségem... Ez itt ni – szólt, s egy szürke papírból kikandikáló cukordarabra, mutatott, mely íróasztalán feküdt –, ez rendkívül tápláló és nagyon egészséges.

Óh, mennyire megijedtem, egyszerre milyen nagy szemeket csináltam!

Atyámnak jelentékeny jövedelme volt, de ő a legszükségesebbeket is megvonta magától gyűjteménye kedvéért. Ezzel magyarázható borzasztóan lesoványodott arca is, mely az én és Ilsének rövid ideig tartó gondoskodása folytán feltűnően egészségesebb színt nyert. Én, ha akartam volna is, még talán az ő kedvéért sem lettem volna képes alávetni magam e cukros életrendnek. Hanem legkisebb bátorságom sem volt ellenkezni vele, s még csak kérni sem mertem, mikor láttam, hogy százsámra dobja ki a tallérokot egy-egy megsárgult kéziratért vagy egy vázáért, s magának nem tart meg egyetlen fillért sem. Az ő szelíd, szeretetreméltó lényé, a csaknem gyermekies boldogság, mellyel nekem újonnan szerzett kincseit mutogatta, s a magas becsülés és tisztelet, mellyel hivatása és tudománya iránt viseltetett, lezárták ajkaimat.

Előkerestem a kis pénzeszacskót, melyet Ilse „szükség esetére” bőröndömben hagyott, s melyet eddig nem becsültem meg. Tartalma elég volt egy ideig, de most az utolsó garassal eljött az aggasztó gond is. Ilse elé nem járulhattam ilyen kéréssel, sem Claudius úr elé, kinek mindig meg kellett mondanom, hogy az átadott pénzt mire akarom fordítani. Most, midőn először kezdtem az embereket és viszonyokat helyesebben megítélni, most emlékeztem már arra is, hogy ő szigorúan elítélte a gyűjtést,

mihelyt az már szenvedéllyé fajul. Most már teljesen értettem azon állítását, hogy az ilyen gyűjtő az oltárról is levenné a pénzt, s nem remélhettem, hogy teljesíti kívánságomat. De ahhoz, amit saját munkámmal szerzek, nem lehet semmi joga, akkor nem kell neki megmondani, hogy a pénzt mire fordítottam – mint villámfény jött ez a mentő gondolat.

Már második napra a Dorottya-völgyi szerencsétlenség után láttam a fiatal leányt, kinek anyja a vízbe fúlt, egyik hátulsó szoba ablakában ülni. A szép halvány leányka mélyen lehajolva oly szorgalmasan dolgozott, hogy lehetetlen volt csak egy percét is elrabolni.

– Mit csinál? – kérdeztem Fliedner kisasszonytól.

– Valami foglalkozást kért, mivel azt hiszi, hogy csak így tud uralkodni fájdalmain. A virágok nevét írja fel a magtartó edényekre, atyja tanító volt a Dorottya-völgyben, nagyon szép írása volt.

Újra eszembe jutott, hogy midőn Emma, a szobaleány egy napon újra egy számokkal teleírt papírt hozott hozzám, nem rendelkeztem többé egy fillérrel sem, és zavartan kértem pár napi haladékot. Láthatólag elámulva hagyta el a szobát, s én este hat órakor dobogó szívvel mentem az előházba... Claudius úrnál teaestély volt, atyám is meg volt híva, de előtte a várkastélyban időzött, hogy Margarete hercegnőt üdvözlje, ki csaknem három hónapi távollét után ma tért vissza a hercegi lakba.

Köpenyemet és kapucnimat Fliedner kisasszony szobájában hagytam.

– Gyermekem – szólta az öreg nő kissé zavartan, s keblére vonva fejemet –, ha pénze valamikor el találna fogyni, nemde hozzám jönne?

Megijedtem. Emma fecsegett, zavaromat azonban nem akartam bevallani. Szégyelltem magamat atyám nevében. Mit használt volna, ha kölcsönöz is pénzt? Csak vissza kellett volna fizetnem... Melegen megköszöntem jóságát, s meglehetősen

szilárd léptekkel mentem az írószoba felé – első ízben, mióta Ilse elutazott.

Már kívülről hallottam, amint Claudius úr fel-alá járt a szobában. Mikor felnyitottam az ajtót, a zajra visszanezézett, s hátratett kezekkel megállt. Csupán íróasztalán égett egy zöld ernyőjű lámpa, a többi asztal sötét volt – az urak már elhagyták a szobát.

Borzongás futott át tagjaimon. A magas, karcsú férfiú csak az imént járt heves léptekkel fel s alá a szobában. Ha valaha, úgy most kellett önkéntelenül is arra az időre visszagondolnom, mikor a nagy fájdalom űzte-hajtotta a kerteken keresztül. A férfiú akaratlanul is a lámpa felé kapott, az ernyőt felemelte úgy, hogy a világosság egyszerre elárasztotta az ajtónál félénken várakozó csekély személyemet. Oly kínos gyötrelem fogott el, mintha mindjárt a szégyenpadra kellene állnom, de összeszedtem minden erőmet, hozzá léptem, s meglehetősen ügyetlen meghajlás után egy papírt tettem az íróasztalára.

– Lenne szíves e kéziratot átvizsgálni?! – kértem lesütött szemekkel.

Felvette a papírt.

– Csinos, jellemző vonások; szilárdan és makacsul állnak, mondhatnám, hogy felvértezve, s mégsem hiányzik belőlük a kellem – szólt, s halk mosollyal tekintett rám. – Azt hinné az ember, hogy aki e betűket írta, vaskesztyűt húzott fel, hogy gyengéd, puha kis kezét eltakarja.

– Tehát csinosak, s egyúttal használhatók is? – kérdeztem szorongva.

– Ah, vagy úgy! A dolog jobban érdekli önt, mint gondoltam; maga írta ezt?

– Igen!

– S mit ért azalatt, hogy használható? Nem elégszik meg ön azzal, hogy máris ily csinosan és, amint látszik, gyorsan és folyékonyan tud írni?

– Ó nem, a legkevésbé sem! – feleltem gyorsan. – Oly írásra akarok szert tenni, hogy... hogy munkával is megbízzanak. – Most már kimondtam, ami szívemet nyomta s nekibátorodtam. – Tudom, hogy ön női kezekkel íratja fel a virágok neveit a magtartó edényekre. Szíveskedjék ezt egyszer velem is megkísérelni, s a legnagyobb buzgalommal fogom a dolgot elvégezni, pontosan az előíráshoz alkalmazkodva.

Felpillantottam rá, de szememet ismét rögtön lesütöttem. Kék szemei oly tüzesen, de egyszersmind annyi részvétellel függtek rajtam, s oly élénken beszélni látszottak, hogy szinte nem is illettek össze a különben oly nyugodt, méltóságteljes jelenséggel,

– Ön pénzért akar dolgozni? – kérdezte mégis egész nyugodtsággal, csaknem üzletiesen. – De hát nem gondolt arra, hogy nincs rászorulva? Hiszen önnek vagyona van! Mondja meg, mennyi pénzre van szüksége és mi célra? – Kezét a vasládára tette, mely közelében állott.

– Nem, ezt nem akarom! – szóltam hevesen. – Hagyja csak a pénzt későbbi időkre. Kedves nagyanyám azt mondta, hogy az elég lesz a szükségtől megmenteni magamat, s míg nem látok szükségét, isten mentsen.

Elvette kezét a ládáról. Nem tudom, hogyan támadt sajtósága mosolya láttára az a gondolatom, hogy ő is hallotta, amit Emma kifecsegett. Ez nagyon lehangoló volt rám nézve, de azonnal megerősítettem magam.

– Önnek aligha van helyes fogalma a munkáról, amit vállalni akar – folytatta. – Meg vagyok győződve, hogy öt perc alatt a gondolatok agyában s lábai az asztal alatt fellázadnának a gyűlöletes írás ellen.

– Most már másképpen van a dolog – szakítottam félbe szavait halkán és megszegyenülve. Saját szavaimat idézte, melyekkel egykor az írástól való borzadásomat előtte lefestettem. – Az igaz, hogy nagyon nehezemre esett, nem is tagadom, hanem erőt vettem magamon.

– Valóban? – Az az átkozott mosoly újra megjelent ajkain. – Ön tehát teljesen levetkezte a pusztai szokásokat? Most irtózik a fáramászástól, s nem érti, hogy mint volt képes valaha a folyón keresztül-kasul járni?

– Ó nem, annyira képzett még nem vagyok – szoltam csaknem akaratom ellenére. – Sehogy sem tudom elképzelni, hogy jöhetne idő, mikor nem vágyakoznék a fák zúgását s a folyó vidám csörgedezését hallani. De e vágyakozást éppúgy le fogom tudni győzni, mint ahogy e vonásokat – mutattam a papírra – hajlamom ellenére kicsikartam.

Elfordult tőlem, s az ablak zöld függönyére tekintett, mintha a szövet szálait akarná megszámolni. Azután egy papírszeletkét vett kezébe, s eléem tartotta. Szép, hajlékony, erőteljes vonásokkal volt ráírva: „Rosa damascena”.

– Gondolja csak meg, önnek négyszázszor kellene e feliratot lemásolnia – mondta nyomatékkal.

– Jól van, meg fogja látni, hogy megteszem!... *Ez* egy virágnév, s ha e rózsa nevét ezerszer kellene is leírnom, azt képném, hogy mindannyiszor felséges illatát élvezem. A rózsa kelyhe valóságos csoda előttem, én mindig úgy tekintettem, mint a rovarok királyi lakát, – ez egyike pusztai szokásaimnak. Most már tehát rám bizza a kért munkát?

Claudius úr hallgatott, s nekem végtelen rosszul esett, hogy mindezen nehézségeket csak azért támasztja, hogy ne kelljen kereken kimondania, miszerint irkafirkámnak nem veheti hasznát. Megalázva gondoltam Luiséra, a tanító árvájára. Ő mindenesetre jobban értette a dolgot, mint én, s elbizakodottság volt tőlem vele összehasonlítani magamat. Ah, mily keserűen megbántam, hogy az írószobába mentem!... Régi dacosságomnak heves kitörése közt ragadtam meg írásomat és zsebembe dugtam.

– Érzem, hogy szerénytelen voltam, s túlbecsültem képességemet – szoltam gyors lélegzetet véve. – Most hogy e

szép, kellemes írást látom – s a papírszeletkére mutattam –, most már szégyellem magamat.

Sietve mentem az ajtó felé, de Claudius úr mellettem termett.

– Ne így távozzék tőlem – szólt leggyöngédebb hangon. – Ostobán cselekedtem! Ön első ízben adja tanújelét az irántam felébredő bizalomnak, s én ellenkezem önnel. De én nem egyezhetem bele, hogy ön olyan gyötrelmennek tegye ki magát, mely egész lényével ellentmondásban áll. Önmaga mondta nekem, hogy a tisztán gépies dolgot összeszorított fogakkal végzi. Továbbá nem akarom, hogy az ön tiszta keze, mely eddig a pénzt, az ahhoz tapadt átokkal együtt, alig érintette, most egy-két garasért fáradjon. Én már eleinte kinyilatkoztattam önnek, hogy a természetében túlságosan elharapódzott makacs elemet meg fogom fékezni. A durcáság elcsúfítja előttem a nőt, még ha ezrek és ezrek mint vad kellemet magasztalják is, emellett egyéniségének érintetlenül kell maradnia!

– Jól van, én engedem megfékezni magam, de dolgozni, kitartóan, ernyedetlenül dolgozni akarok – válaszoltam dacosan. – Én tudom, hogy mások is munkában keresik az üdülést. Ön is reggeltől estig munkálkodik, s környezetétől is szigorúan hasonlót követel.

Claudius úr mosolygott.

– Én joggal követelem mindenkitől, hogy ernyedetlenül dolgozzék saját hivatásához képest. De vajon azt hiszi ön, hogy én oly megátalkodott munkás vagyok, ki mindent egy kalap alá akar vonni? En nyugodtan hagyom motozni azt az embert, ki durva fűrészszel nyesegeti le a fáról a fölösleges ágakat, de nagyon tudnék bosszankodni, ha durva ujjaival hozzányúlna a finom virágokhoz, s megérintené a levelek szűzies bársonyát. Én nagyon szeretném, ha ennek a fürtös fejceskének makacssága megszelídülne, de csakis a kiküzdendő szellemi fölény által s nem a gépies munka bénító jármában.

Azon a ponton álltam, hogy az egyedül lehetséges keresményre való kilátásomat is elveszítsem, miután nem voltam képes viszonzni azt az üzleties hangot, mely őt magát is hűtlenül elhagyta. Mindaz, mit mondott, oly fojtottan hangzott, mintha félt volna, hogy hangjának legkisebb emelkedése lelkében egy rejtett üszköt lobbant fel, mely magával ragadja... Olyan szót ejtett ki talán valamelyikünk, mely őt a hűtlen nőre emlékeztette? Egy megmagyarázhatatlan élénk érzés, a fájdalom és részvét érzése ébredt föl bennem az egykor oly mélyen megkeserített ember iránt, s megragadtam az egyetlen eszközt, mely számomra még kínálkozott: a kérést. Oly melegen beszéltem és könyörögtem, hogy szinte magam is megijedtem.

Arca felderült, mintha napfény sugározta volna be.

– No, jól van tehát, legyen az ön akarata szerint! – szólt rövid gondolkodás után reszkető hangon. – Most értem már, hogy maga a szigorú, nyers Ilse asszony is miért boldogult oly nehezen a pusztai hercegnőcskével. Hohó, még nem végeztünk egészen – kiáltott rám, midőn néhány köszönő szót mondva távozni akartam. – Ugye, nem leszek méltánytalan, ha én is bátorkodom önt valamire kérni? Ne ijedjen meg, nem kell kezét nyújtania – mily keserűen és megszegyenítőleg hangzottak e szavak! – Csak arra akarom kérni, hogy feleljen őszintén kérdéseimre!

Visszafordultam és ránéztem.

– Ugye nem csalódom, valóban az ön hangja volt az, amely engem megszólított, midőn ama szerencsétlen éjszakán hazatértem? – kérdezte.

Éreztem, hogy égő pír futja el arcomat, de azért a legkisebb vonakodás nélkül feleltem;

– Igen, én voltam... nagyon aggódtam. – S itt elnémultam, mert az ajtó kinyílt, s az öreg Erdmann lépett be. A legmélyebb bosszúság kifejezésével mutatott Claudius úr egy csomó levélre, melyet a postára kellett vinni. Az öregember egy levelet tartott

kezében, azután az asztalra tette, s azalatt a nyakába levő táskát megtöltötte az üzleti levelekkel.

– Charlotte kisasszony írta – szólt, mikor látta, hogy ura észrevehető meglepetéssel szegezte tekintetét a levél kised pecsétjére.

– A levél csak holnap reggel megy el, Erdmann – szólt Claudius úr röviden, s a levelet magához vette.

Azalatt én az ajtóhoz értem, s mielőtt Claudius úr csak egy szót is szólhatott volna hozzám, már kinn álltam dobogó szívvel a tornácon. Mélyen felsóhajtottam, a mormogó öreg éppen a legjobb pillanatban lépett be. Egy hajszálon múlt, hogy be nem vallottam Claudius úrnak, hogy azon az estén miatta szenvedtem... Mi volt ez? A föld elveszett lábaim alól. A kék szemüveges öregúr mint egy túlvilági jelenés lebegett előttem és mindaz, mi az új világba való beléptemkor oly benyomást tett lelkemre, elenyészett a „szatócs” tiszteletet parancsoló megjelenése előtt.

XXVI.

Felszaladtam a lépcsőn. Fenn társaság volt együtt. Három egymásba nyíló szoba – Charlottéét is beleértve – kényelmesen fűtve és világítva volt. Az ajtók székében tárva álltak, mert Claudius szerette, ha beszélgetés közben lassú léptekkel végigjárhatott a szobákon. A kevés számú vendégsereg a teaasztal körül foglalt helyet. Néhány éltes úr, úgynevezett tiszteletreméltó egyéniségek s a ház régi barátai fel-alá járkáltak. Azonban atyám – s természetesen az ő „pusztai virágocskája” is –, valamint az ifjú Helldorf állva beszélgettek. Luise, a fiatal árva is ott volt, s hallgatagon kötögetett. Ellenben a könyvelő egyszer s mindenkorra kimentette magát azon bocsánatkéréssel, hogy ő már öreg s fél hideg, ködös estéken a kerten átjönni. Titokban pedig kinyilatkoztatta, hogy a Claudius ház kinézése oly gyanússá

vált, hogy kénytelen kezeit mosni, s nem akarja, hogy a legkisebb része is legyen abban, amiért a Claudius cég jelenlegi főnöke elődeinek egykoron majd számot adni tartozik.

Mikor beléptem a társalgóba, Fliedner kisasszonyt láttam sürgölődni a teaasztal csengő edényei körül. Az öreg hölgy felindult volt, mert a porcelánedényeket összecserélgette sietségében. Charlotte kárörvendő mosollyal szemlélte a pamlag szögletéből, hol félig eltemetkezve ült dudorokkal és csipkével elhalmozott zöld selyemruhájának ércszínben csillogó hullámaiban. Feltűnő szépsége újra érdekelni kezdett. Gyönyörű tagjai egész kényelemmel pihentek a puha, meleg vánkoson, és mégis a hideg borzongatott végig azon kirívó ellentét hatása alatt, mely a kinn sivító éles novemberi szél, s az ő meztelen válla s karjai közt létezett, melyeket csak rendkívüli finomságú s könnyedségű csipke lengett körül.

– Az istenre kérem, vigyázzon kedves Fliedner kisasszony! – szólt színlelt aggodalommal, anélkül, hogy hanyag, kényelmes helyzetéből csak meg is mozdult volna. – A boldogult Claudius asszony megfordul sírjában, ha megtudja, hogy ön befogta a születési és családi örömnepélyek porcelánemlékeit – s tudja ég, mi mindent örökítenek meg ezek a becses feliratok – használatba hozza... Az egész dolog szót sem érdeme. Miért jön hát zavarba? Tehetek én róla, hogy Luisét nem szenvedhetem? És az én hibám, hogy ez a szomorúfűz képű leány mindig úgy néz ki, mintha Istentől s az egész világtól bocsánatot kéme, amiért ő is bátorkodik létezni? Ez a leány ösztönszerűleg érzi, mit én kénytelen fagyok kimondani, hogy nem társalgóba való az ő iskolamesteres modorával. Csak a bácsi túlságos emberszeretete tehet olyanokat, hogy ennek a leánynak helyet enged ott, ahol egyáltalában legkisebb jogosultsága sincs megjeleni... Te látod, édes, istenem, hogy én sem vagyok valami szörnyeteg, de ami egyszer igaz, az igaz! Jó estét hercegnőcském! – Felém nyújtotta kezét, s maga mellé vont a pamlagra.

– Maradjon itt szépen ülve gyermekem, és ne bolyongjon szüntelenül a szobákon keresztül, mint a lidérc! – szólt rám parancsoló hangon. – Különben a bácsi megint olyan szomszédot rendel mellém, ki örökös batiszthímezésével, s durva acélgyűszűjével kétségbe ejt.

– Ez elviselhetetlen bajok egyikén nagyon könnyen segíthet – jegyezte meg nyugodt hangon Fliedner kisasszony. – Adja oda Luisének valamelyik ezüstgyűszűjét, ön úgysem használja őket sohasem.

– Legalábbis nagyon ritkán – kacagott Charlotte s elkezdett fehér, karcsú ujjaival játszani. – És tudom is, hogy miért. Nézze csak, kedves Fliedner kisasszony, ezeket a körmöket! Látja? Nem túlságos kicsinyek, hanem szép rózsaszínűek s kifogástalan alakúak. Mindegyikre egy-egy nemesi oklevél van írva... nem hiszi? – Szellemdús kifejezéssel húzta fel felső ajkát, s gonosz mosollyal mutogatta gyönyörű fogainak egész sorát.

– Nem, ezt határozottan nem hiszem – válaszolt Fliedner kisasszony felindulva. A harag pírja futotta el egész arcát. – A természet nem osztogat olyan okmányokat, melyek a munka ellen szólnak, és maga az az írott fejedelmi szó, melynek az eszelős képzelődés oly átváltoztató erőt tulajdonít, mint az úri szent vacsorának, s melynek következtében a becsületes, egészséges piros vér azonnal mesterséges kék színűre változik, maga az a fejedelmi szó sem bír olyan hatalommal, hogy valakit felmentsen a munka alól, melyre az emberi nem hivatva van. Nagyon rossz volna, sőt ellentmondás lenne magától az Istentől, ha a fejedelmeknek joguk volna a tunyaságot szentesíteni. Azonban egy dologra akarom ez alkalommal önt emlékeztetni Charlotte... Eddig még sohasem jött ajkamra, de az ön felfuvalkodottsága többé nem ismer határt, sőt óráról órára elviselhetetlenebb lesz. Tehát azt mondom önnek: Ne feledje el, hogy ön fogadott gyermek!

– Ah igen, nemde olyan szegény teremtés, kedves jó Fliedner kisasszony, aki kegyelemkenyeret eszik! – szólt Charlotte, mialatt szikrázó szemei gúnyosan mérték végig az öreg hölgyet. – Különben gondolja meg, hogy emiatt egy cseppet sem búslakodom, mert egyáltalában nem tudok menekülni a gondolattól, hogy ez Isten akaratából, és jog szerint történik... Egyébiránt igen találóan írtam ma Dagobertnek, hogy mióta Ekhof kegyvesztett lett, ön játssza az első hegedűt a teaasztal mellett. Ön csintalan kezd lenni édesem!

Elhallgatott, s az öreg hölgyet mintegy mellőzve az ajtóra pillantott, melynek küszöbén Claudius úr egészen nesztelenül megjelent. A legcsekélyebb zavar nélkül kelt fel ültéből s üdvözölte őt. Claudius úr az üdvözlést röviden viszonzva az asztalhoz lépett s a levél pecsétjét, melyet az írószobában visszatartott, a lámpafényhez tartotta.

– Hogyan jutottál e címerhez, Charlotte? – kérdezte nyugodtan, habár nem minden élesség nélkül.

Charlotte megijedt. Félig lecsukott szemhéjainak rángatózásáról vettem ezt észre, melyek alól jól látszott egykedvűséggel pillantott a címerre.

– Hogyan jutottam hozzá, bácsi? – ismételte, s csaknem tréfás modorban vonva fel vállát. – Nagyon sajnálom, de e tárgyban nem szolgálhatok felvilágosítással.

– Mit akar ez jelenteni?

– Nem szóltam világosan, Erich bácsi? Nem tehetem e pillanatban, hogy megmondjam néked, mint jutott e csinos pecsét birtokomba. Nekem is megvannak a magam apró kis titkai, aminőkben a Claudius ház bővelkedik... Az bizonyos, hogy nem loptam. Éppoly kevésbé vásároltam s nem is ajándékba kaptam. Vakmerősége annyira ment, hogy a végzetteljes talánnyal mint labdával játszott e tisztos, komoly férfiú szemei előtt

– Tehát a dolog szellemdús megfejtése az, hogy úgy találtad, habár én elképzelni sem tudom, hogy hol – szólt Claudius úr láthatólag kellemetlenül érintve ama kihívó modortól, mellyel Charlotte tréfált vele. – Nem akarom tovább, erőltetni, tartsd meg magadnak titkodat. Hanem komolyan kérdezlek, hogy jutott eszedbe e címert használni?

– Csak... hát, mert nekem úgy tetszett!

– Ah úgy, ez ugyan csodálatos fogalom arról, hogy mi az „enyém és tied”. Igaz hogy ez a címer gazdátlan tulajdon és én nem is viseltetem tisztelettel az ilyen sekélyes dolgok költött nimbusza iránt, egyszerűen megengedhetném azt a gyermekes örömet, hogy továbbra is e koronás sasszárnyal pecsételd le leveleidet, ha nem Charlotte volnál. Azonban a megrögzött kártyás kezébe, kit meg akarnak gyógyítani, nem szokás kártyát adni... Azért én ezennel egyszer s mindenkorra megtiltom, hogy a talált pecsétet továbbra is használd.

– Bácsi, ha szabad kérdenem, valóban van jogod ezt tenni? – szólt Charlotte visszatarthatatlanul kitörő szenvedéllyel. En reszkettem a felindulás és félelem miatt. Charlotte már odáig jutott, hogy a csomót egy csapással kettévágja.

Claudius úr egy lépést hátrált s büszkén végignézte.

– Te kétkedni mersz benne? – Haragudott, s mégis egész tartásán teljesen uralkodott. – Azon órában, melyben ti – te és fivéred – az én karomon Godin asszony házából távoztatok, e jog is reám szállott. Én adtam neked a Claudius nevet, s a világ bárminő ítélőszéke sem tilthatja meg, ha én akarom, hogy azt viseld. Valóban jöhetne olyan pillanat, midőn fájlalnom kellene, hogy atyáimnak e nagyra becsült ereklyéjével, mint pajzzsal fedtem be fejeteket, a tiedet és Dagobertet?... Fivérem hibázott, mikor e hitványságot – a pecsétre mutatott – ahhoz csatolta.

Gúnyos, elbizakodott mosoly futott végig Charlotte vonásain, s Claudius úr látta ezt és sötéten ráncolta össze szemöldökét.

– Gyermekiesen gyöngye, elsatnyult lélek erős, ép testben! – s tekintetét végighordozta a szép, fiatal leányon. – Te léptenyomon becsmérled és gyalázod a nemesség megközelíthetetlen gögjét, s mégis mint ezer más gyarló lélek, támogatod a sóvárgás által, csakhogy köreiben megfordulhass, s a szolgálai hunyászkodás által, csakhogy megtűrjön maga mellett. Én nem tartozom a nemesség ama vakbuzgó ellenzői közé, kik le akarják taszítani magaslatáról, énmiattam ott maradhat. Én is megtartom a helyet, melyen állok. Azon hely jelentősége, melyet a világban eddig elfoglalt, kétségkívül más lett. Akkor nem vagyok le alázva, ha nem alázom meg magamat előtte. Az ő képzelt ereje nem gyökerezik másban, mint a ti gyengeségtekben. Hol nincs bálványimádás, ott nincs bálvány.

Charlotte ismét a pamlagra vetette magát, arca égett. Látni lehetett, mily nagy küzdelmébe kerül fékezni magát.

– Istenem – kiáltott fel, nem minden gúny nélkül –, hát tehetek én arról, hogy természetem ilyen?! Hadd legyen tehát, – nem segíthetek rajta, de én is e gyöngye, gyarló lelkekhez tartozom. Miért tagadjam, ha e szép, koronás sasszárny összefüggésben állna valódi családi nevemmel, büszke volnék, végtelenül büszke!

– Arról gondoskodva van, hogy a fák valahogy égig ne nőjenek. Jaj volna azoknak, kiknek veled érintkezniök kellene, ha csakugyan rád szállott volna ez a születési rang. Szerencsére sem az általam adott név, sem saját családod neve nem jogosít fel erre.

– Saját családod neve? És hogyan hangzik az, Erich bácsi? – kérdezte felugorva a szikrázó szemeit merőn és áthatólag Claudius úr arcára szegezve.

– Hát valóban már elfeledted volna e nevet, e nevet, mely ezerszer édesebb és előkelőbb hangzású, mint a durva német Claudius név? Családod neve: Mericourt. – E nevet láthatólag némi benső küzdelem közt mondta ki.

Charlotte újra a pamlagra ereszkedett, s ajkaira nyomta zsebkendőjét.

– A tea készen van, kedves Fliedner kisasszony? – szólott Claudius az öreg hölgyhöz közeledve, ki éppúgy, mint én, a legnagyobb feszültséggel figyelte a veszélyes beszélgetést.

Mialatt Claudius úr karszékét az asztalhoz gördítette, Fliedner kisasszony gyorsan teát öntött. Apró, finom kezeiből kissé hiányzott a biztosság, mikor a teát Claudius úr elé tette s aggódó pillantást vetett sötét homlokára. Az öreg hölgy okvetlenül bűntársa volt, e szelíd, szeretetre méltó, jóságos, öreg hölgy be volt avatva a sötét bűnbe...– Nem, ez lehetetlen! Claudius legutolsó biztosan és szilárdul hangzó válaszával újra a legmélyebb homályba burkolta a dolgot és én hittem neki.

Másképpen gondolkodott Charlotte. Arcáról láttam, hogy az ő meggyőződése megdönthetetlen. Mint valami fejedelemné ült mellettem, s Fliedner kisasszonnyal szolgáltatta ki magát. A finom gúnyos vonás, mely mindkét szájszögleténél lefelé húzódott, a Mericourt nevet illette. Minő ellentmondás e nagyravágyó lélekben! Egykor a francia név kedvéért határozottan s haraggal utasította vissza még csak a felvetését is annak, hogy ereiben a Claudiusok póriás, német vére folyik, s most, midőn kiderült, hogy valójában a Claudius családból származik, s hogy vér szerinti unokahúga a megvetett szatócsnak, most e francia nevet lökte el magától, mint a viselt ruhát. Ah, én a puszta nyugtalan gyermeke, nem bírtam megérteni, hogy a fejedelemnek egy parancsszava, kezének egy-két tollvonása gyökeréig kettéhasíthatta a kereskedőház régi törzsét, s a lemetszett ágat egész a megismerhetetlenségig megsemmisíthette!

Ekkor belépett Luise, s rögtön utána Helldorf. Fellélegeztem, mintha friss lég érintett volna meg. Ezek ketten nem is sejtették, hogy a békés teaasztal milyen vulkánon nyugszik, s egészen szabadon szakították meg a mély hallgatást, mely Claudius úr

legutóbbi szavai után a teremben uralkodott. Én magam is rögtön mintegy védelmet találtam a meghitt, otthonias viszonyban, mely az ifjú Helldorfhoz csatolt, hiszen testvére házában lettem újra gyöngéden dédelgetett, elkényeztetett gyermekké.

Helldorf jelentőségteljes mosollyal s egész óvatossággal egy kis papírburkot adott át nekem. – Tudtam, hogy mi van benne: egy alig kifeslett tearózsa, melyet Helldorf asszony már régóta ápolt számomra, s melyről reggel megígérte, hogy elfogja nekem a teasztalhoz küldeni, ha napközben kinyílna. Csaknem felkiáltottam örömben, mikor a papírt szétnyitottam.

Bágyadt fehér színű s halványárgába játszó, felséges illatú virág volt, melynek félig zárt duzzadó kelyhét alig bírta el a vékony szár.

– Ó, jaj, legyen egy kis figyelemmel ruhám iránt, Luise! Ön még letépi csipkéimet! – szólalt meg e pillanatban Charlotte, s indulatosan szedte rendbe ruhája hullámzó redőit. Nagyon bosszús volt, de nem voltam képes elhinni, hogy ez a ruha miatt történt. Egy, szakadás a legdrágább öltözéken egészen közönyös dolog volt előtte. Tanúja voltam, mikor egyszer egy pompás csipkekendőjét valami tövis elszakította, s ő a szakadást még jobban kitágította kezével, mert olyan nevetségesen néz ki. Más alkalommal pedig nevetve cibálta meg Fliedner kisasszony pincsijének fülét, amiért ez egy új ruhájának szegélyét oly kedves gonoszsággal összetépte.

Luise kimondhatatlanul megijedt, s remegő hangon kért bocsánatot, jöllehet, a Charlotte által megjövendőlt kár a ruhán egyáltalán nem volt felfedezhető. Látni lehetett a szorongó ijedtséget szegény teremtesen, melyet a fiatal úrhölgy öntött beléje. Kínos jelenet volt ez, mely Charlottéra nézve okvetlenül kellemetlen fordulatot vett volna, ha véletlenül be nem lép Fliedner kisasszony, ki egy pillantást vetve Claudius úr sötéten

összeráncolt szemöldökére, kivette kezemből a rózsát s fürtjeimbe tűzte.

– Ön igazán gyönyörű, kis keleti hölgy! – szolt s barátságosan megveregette arcomat.

Charlotte hátradólt a pamlagon. – Sötétbarna szempillái mélyen lecsukódtak, mintha aludnék, s egy pillantására sem méltatta a hajamba tűzött virágot.

Dacára a rút időnek, még néhány vendég érkezett a városból. Nemsokára élénk eszmecsere fejlődött ki, mely Charlottét is felrázta látszólagos közönyéből. Nem tudott ellenállni a vágynak, hogy társalgási képességeivel tündököljön. Ma valósággal szórta a szellemszikrákat; sohasem hallottam eddig ily elragadóan beszélni. Természetesen felhangzott egy-egy kihívó, gúnyos' nevetés is. A fehér, telt vállak fesztelen játéka az őket csak könnyedén körül folyó ruhában a szűziesség minden zománcát letörölte e sugárzó női alakról. Úgy látszott, mintha villámfény járná át minden idegszálát, s vér helyett tűz folya ereiben.

A borzadás és csodálkozás bizonyos vegyületével tapadt rá tekintetem. Ekkor lassan egy kéz ereszkedett le szemeim elé, mintha el akarná előlem zárni a látást. Claudius úr volt, ki mellettem ült, s rögtön felkérte Helldorfot, hogy énekeljen egy dalt. Félreismerhetetlen terve, hogy a fiatalember éneke által az élceket szóró piros ajkakát legalább egypercnyi hallgatásra bírja, nem sikerült. Charlotte tovább beszélt, mintha nem is sejtette volna, hogy a zongoránál mélyen megható erővel Schubert *Vándorát* éneklik.

– Ha te magad nem becsülöd is a zenét, Charlotte, legalább ne zavard mások élvezetét – szakította őt félbe Claudius úr szigorúan, s parancsolólag intette hallgatásra.

Charlotte elhallgatott. Büszke mozdulattal hajtotta le fejét a pamlag támlájára, kezébe vette fürtjei egyikét, melyek aláhullámzottak kebelére, s idegesen csavargatta rángatózó ujjai

körül. Még csak fel sem pillantott, mikor a fiatalember újra a szobába jött, s a jelenlevők lelkes köszönetét fogadta.

Az urak közül az egyik meg is kérte őt, hogy énekeljen Helldorffal egy kettőst.

– Nem, ma nem. Nincs kedvem – válaszolta hanyagul, anélkül hogy csak meg is változtatta volna ülését, anélkül, hogy csak fel is pillantott volna.

Láttam, hogy Helldorf szép arca egészen elhalványodott. Ez kimondhatatlanul fájt nekem, nem tudtam eltérni, hogy az előttem annyira kedves családnak egyik tagját megsértsék. Bátran emelkedtem fel ülésemből.

– Én el fogom önnel a kettőst énekelni, ha óhajtja – szóltam Helldorffhoz, természetesen hangom reszketett, mert magamnak is úgy tűnt fel, mintha valami rettentő, valami emberfeletti dolgot követnék el.

És ő tudta ezt. Tudta, mennyire félek az idegen hallgatók előtt. Élénk mozdulattal vonta kezemet ajkaihoz, s azután a zongorához léptünk.

Én azt hiszem, soha életemben nem énekeltem oly jól és kifejezésteljesen, mint azon az estén. Valamilyen, bár megfoghatatlan izgalom legyőzte bennem a félelmet, mely első hangjaimat elfátyolozta. Már az ének folyamában egyik vendég a másik után gyülekezett körénk, s midőn az utolsó hang is elcsendesült, elárasztottak mindkettőnket tetszésnyilvánításokkal. Engem pacsirtának, fuvolának és isten tudja minek el nem neveztek s az egekig magasztaltak az öreg urak.

Charlotte is odasietett hozzám. Derekam köré fonta karját. Én megijedtem tőle. Oly mélyen lehajolt hozzám, hogy megláthattam szemében a ragyogó könnyeket, de azok a harag könnyei voltak, melyeket összeszorított ajakkal s gyorsan lihegő kebellemel erőszakosan igyekezett elfojtani. Leírhatatlan rémület fogott el, s önkéntelenül is igyekeztem kibontakozni karjai közül.

– Nézze csak meg az ember ezt a kis pusztai pacsirtát! – szólt hozzám nevetve. – Egyetlen szorítással szét lehetne zúzni ezt a madártermetet – oly erősen átfonta karjával derekamat, hogy lélegzetem is elállt –, s mégis úgy csattog, hogy a fal is reszket bele.

Azután enyelegve s hízelegve vont ki magával a hallgatók köréből a terem homályosabb részébe. Hevesen fejemhez kapott, s abban a pillanatban a rózsa kirepült fürtjeim közül, át a mellékterembe.

– Bájos kis tetszelgő, ön pompásan adta szerepét – suttogta fülemben, alig bírva uralkodni magán. – Hát azt tudja-e, hogy mint szoktak bánni az ünnepeitekkel? – kérdezte hangosabban. Magasra emelik őket a közönséges csőcselék fölé. Nézze csak, így ni, kedves kis pehelykönnyűségű semmiség!

Abban a percben fönn lebegtem a levegőben. A szép Charlotte rendkívül erős karjainak valóban nem volt egyéb, mint az ég felé szálldogáló pehely, mint gyöngye, védtelen teremtés, mint semmi. Még hangom fölött sem volt semmi hatalmam, a félelem és szégyen összeszorította torkomat.

Nevetve szaladt végig a szobában, miközben önkéntelenül lezártam szemeimet. Egyszerre fájdalmas ütést éreztem fejemen – nekiszaladtunk az utolsó terem mélyen lecsüngő bronzcsillárjának. Éles fájdalomkiáltás tört ki ajkamon, a jelenlevők hozzánk futottak, mialatt Charlotte ijedten karjaiból bocsátott le. Mint fátyolon keresztül láttam még, hogy Claudius úr felfogott karjaival s azután talányszerű sötétség borult szemeimre.

Hogy mennyi ideig tartott ez eszméletlen állapot, nem tudom, de úgy tetszett, mintha lassanként ébredeznék, és pedig egészen úgy, mint mikor gyermekkoromban oly sokszor Ilse ölében ébredtem fel. Ijedten nyitottam fel szemeimet, s tekintetem egy halvány arcra esett, melynek aggodalomteljes kifejezését sohasem fogom elfeledni.

– Ah, édes kedves gyermekem! Hála isten, hogy újra felnyitotta nagy szemeit, – szólt Fliedner kisasszony reszkető hangon, míg a kezében levő vászondarabot egy porcelántál fölött kicsavarta.

Fejemhez kaptam. Be volt kötve, s bal halántékomon leszivárogtak a borogatás hideg vízceppjei. Gyorsabban, mint hittem volna, ura lettem idegeimnek s ama csodálatos, ismeretlen érzelemnek, mely egy pillanatra oly édesen, oly boldogítólag reszketett át lelkemen. Félve gondoltam Charlottéra s a büntetésre, mely miattam érni fogja. Oly gyorsan talpra kellett ismét állnom, amily gyorsan csak lehetséges.

– Miféle csínyt követtem el már megint? – kérdeztem felegyenesedve.

– Egy kissé elájult, kedvesem – válaszolt Fliedner kisasszony, láthatólag megörülve vidámságomnak.

– Hogyan, hát olyan gyenge teremtés volnék én? Ha Ilse tudná! Ő ki nem állhatja a gyöngye idegzetű nőket. De vegyük le fejemről a kendőt, Fliedner kisasszony, semmi szükségem nincs rá. – A kendő után nyúltam.

Charlotte, ki a zavar első pillanatában az ablakmélyedés védőhomályába menekült, gyorsan kilépett onnan, hozzám futott s térdre esett előttem.

– Hercegnőcském – esdekelt félig megtört lágy hangon s bocsánatot kérve nyújtotta felém jobbját.

Claudius úr közénk lépett és reszketett. Még soha nem láttam e nagy, kék szemeket ily fékezhetetlen haragtól villogni.

– Még csak ujjad hegyével sem érinted őt! Nem, soha többé! Jövőre tudni fogom megvédeni téled – szólt indulatosan s visszataszította Charlotte kezét. Mily kérlelhetetlen szigor volt most egyébkor oly csendes, nyugodt hangjában!

Fliedner kisasszony ijedten járt körül a szobában, s aggódva tekintett Claudius úr arcára. A szenvedély, melynek utolsó szikrája is kialudni látszott, hosszú évek után most először törte

át a szigorúan gyakorolt s példátlan önuralom gátját. Az öreg hölgy nesztelenül tette be az ajtót, mert Charlotte szobájában még vendégek voltak.

– Bánom, keserűen bánom azt a pillanatot, melyben azt hívéim, hogy karjaimon egy tisztább légkörbe vislek – folytatta hasonló hévvel Claudius úr. – Szitával merítettem a vizet, a faj s a szilaj vér ereidben nem tagadhatja meg magát.

– Mondd inkább, hogy a büszke vér – szakította félbe Charlotte, felemelkedve térdeiről. Arca halálsápadt volt, úgy látszott, mintha e kihívólag hátravetett fej valósággal megkövesült volna.

– Mit nevezel te büszkeségnek? – viszonzta kérlelhetetlenül Claudius úr. – Jogosulatlan igényeidet rang és állás után? A modort, mellyel mindazokat, kik véleményed szerint alattad állanak, szívtelenül lenézed? Lelkem mélyéig elkeserítettél már e modorral, hanem vigyázz!

– És miért, Erich bácsi? – kérdezte Charlotte hideg gúnnyal. – Nem mentünk már át mind a ketten, én és bátyám, a megaláztatás minden fokozatán? Van-e csak egyetlen húr is sokszorosán túlfeszített lelkünkben, melyet te mostoha, kőkemény kézzel nem érintettél, el nem ítéltél, meg nem vetettél volna? Nem igyekszel-e, ahol csak teheted, eltiporni eszményeinket?

– Az isten nevére, hallgasson Charlotte! – kiáltott fel sápadt arccal Fliedner kisasszony, s megragadta Charlotte karját. Ez haragosan rázta le magáról az öreg hölgy kezét.

Claudius úr csaknem megmerevedve a meglepetéstől, tetőtől talpig végigmérte a fenyegetőleg felemelkedő női alakot s azután rendes, nyugodt hangján azt kérdezte:

– És mit követelsz?

– Mindenekelőtt bizonyosságot származásomat illetőleg.

– A valót óhajtod tudni?

– Igen, nincs miért félnem tőle – válaszolt Charlotte bizonyos diadallal.

Claudius úr megfordult s izgatottan fel-alá járt a szobában. Oly halotti csend volt, hogy én azt hittem, a felizgatott ütőerek verését is meg lehet hallani.

– Nem, most nem – szolt végre, megállva Charlotte előtt –, most nem, midőn oly mélyen megsértettél s megszomorítottál, nemtelen bosszú volna. – Felemelte kezét s az ajtó felé mutatott.

– Menj, sohasem voltál kevésbé képes a valóságot elviselni, mint éppen e pillanatban!

– Ezt tudtam – kacagott fel Charlotte, s kinn termett a folyosóban.

Fliedner kisasszony reszkető kezekkel s szótlanul tette a friss borogatást fejemre s azután eltávozott, hogy egy kissé az urak után nézzen.

Szívem hevesen dobogott, egyedül voltam Claudius úrral. Leült mellém egy székre.

– Ez rút jelenet volt, s nem való ez ijedt szemeknek, melyeket nagyon szeretnék minden rossz benyomástól megóvni – szolt hozzám bizonytalan hangon. – Ön nagyon indulatosan nézett rám, s ez fáj nekem. Az a csekély kis bizalom, melyet ma irányomba tanúsított, most újra nyomtalanul eltűnt...

Én fejemet ráztam.

– Nem? – kérdezte felsóhajtva, s fátyolozott tekintete kiderült. – Agyamban egy láng lobbant fel, melyet még eddig mindig el tudtam fojtani, csak ma nem, mikor az ön fájdalomkiáltását hallottam, s a vért láttam leszivárogni halvány arcán. – Ekkor felállt s végigment a szobán, mintha e benyomás újra erőt venne rajta.

Szemei a szoba tetőzetén az ódivatú csilláron tévedeztek.

– Az ön ártatlan gyermekkedélye ösztönszerűleg borzadt vissza a hideg, sötét előháztól – folytatta, ismét helyet foglalva mellettem.

– Igen, de ez csak eleinte volt így – szoltam közbe élénken –, mikor a pusztáról jöttem, s minden falat börtönnek tekintettem. Ez nagy gyermekesség volt tőlem. Most már szeretem a régi előházat, most már egészen más szemekkel nézem, és mióta Augsburgról s a Fuggerekről olvastam, mindig úgy tetszik, mintha a lefátyolozott hölgyek kilépnének kereteikből, s a folyosókon és lépcsőkön találkoznék velük!

– Ah, íme a költészet, mellyel a kis pusztai hercegnő sivár, magános otthonát megaranyozta! Be fogja érni ezzel a régi kereskedőházzal is, s nem kívánczik a Karolina-lakba?

– Nem, itt meghittebben, s otthonosabban érzem magam.

Ekkor az ajtó nyílt, s Fliedner kisasszony lépett be a háziorvossal. Rögtön utánuk jött atyám. Az orvos nyilatkozata szerint a legcsekélyebb ok sem volt az aggodalomra. Fürtjeim egyike lehullott az olló alatt, fejemet bekötötték, s nem volt szabad kimennem az éjjeli levegőre. Most aludtam első ízben az előházban Fliedner kisasszony örködése alatt. Lázás álmaimban egy kisedet láttam, ki homlokán fátyolt viselt, mint a régi Claudius ház hölgyei, s végigment a visszhangos folyosókon, a széles kőlépcsőzeten, de lábai nem érintették a hideg kőkockákat. A kert minden virágát odaszórták útjára, s ez a kised lény – a boldogság leírhatatlan érzelmével láttam – én voltam.

XXVII.

Másnap reggelre eltűnt a kéjes álom. Szégyelltem magam, de tulajdonképpen nem tudtam, miért. Kiugrottam az ágyból, sietve, remegő kezekkel felöltöztem, s átszaladtam a Karolina-lakba, – megfutamodtam az előházból... Hanem amaz éles tekintet elől, melytől egyszerre védtelenül remegtem, mégsem tudtam többé menekülni és különös, Claudius úr egy hajszálnyit sem engedett többé azon álláspontból, melyet akkor este elfoglalt...

Szerződésünk, a cég számára való írásbeli munkámat illetően, szintén életbe lépett, s nagyon bámultam, hogy írással oly szörnyű sok pénzt lehet szerezni, mert a gond többé sohasem háborgatott, s mégis mindig maradt egy kis kincs a rendelkezésemre.

Milyen változás! Menthetetlenül behálózva érzem magam s egy másik lélekhez kötve, mégis szerettem volna felujjongani és az egész világnak elbeszélni, hogy fogva vagyok.

Mint estem le aztán mennyországomból, ha Charlotte hangja érintette fülemet, vagy ha hatalmas jelensége látókörömbe lépett.

Ama szenvedélyes kifakadás óta ritkán találkoztunk egyedül! Csak midőn az udvari fogaton a hercegnőtől visszatértem, jött le az udvarba s kísért haza a kerteken keresztül s mindent el kellett beszélnem és tudtára adnom.

Így múlt egyik hét a másik után, boldogság és szívszorongató aggály, benső küzdelem és megint üdvözítő pihenés közt, s elérkeztek január utolsó napjai, és velük megjött Dagobert.

Nehéz napok voltak ezek rám nézve, mert még más teher is nyomta lelkemet. Atyám egyszer rémítőn megváltozottnak látszott előttem. Nem evett, s éjjel nyugtalanul hallottam járkálni.

Nyugtalanul hallgattam, mikor gyakran magában mormolva fel-alá járt a szobában, de egy szót sem értettem, s nem mertem kérdezni, nehogy türelmetlenné tegyem.

Sohasem fogom feledni azon órákat, melyekben erőszakkal leküzdött benső nyugtalansága végre kitört! Borús, homályos téli délután volt, és atyám ebéd után visszavonult szobájába, s magával vitte az éppen érkezett újságokat. Alig néhány perc múlva hallottam, hogy felugrott, erősen becsapta az ajtót, s felrohant a könyvtárba. Aggódva mentem utána.

– Atyám! –, kiáltottam esdőleg s átkaroltam őt. Nagyon ijedtnek látszhattam, mert mind a két kezével hajába kapott, s igyekezett nyugodtnak mutatkozni.

– Semmi baj, Lórikám, – mondá elfojtott hangon. – Csak menj le megint... Az emberek hazudnak! Irigylik atyádtól a dicsőséget, tudják, hogy halálos döfést adnak neki, ha tekintélyét bántják. És most tömegesen jönnek, s mindegyiknek kő van a kezében.

Egyszerre elhallgatott, egy hölgy lépett be, nesztelenül, fekete bársonyköpenyben, széles hermelingallérral. Hátravetette fehér fátyolét – egek, milyen szépség! Szemei feketék voltak, mint a bogár, homloka fehér, és orcáin gyöngéd rózsapír omlott el.

Atyám visszapattant, mintha szörnyeteg karmai nyúlnának ki a csodaszép nő bársony köpenyéből. Jéghideg tekintettel mérte végig tetőtől talpig.

– Lehetetlen azt gondolnom, hogy Christine Wolf, ki egykor csakugyan atyám, Sassen úr házában élt, igazán átlépi küszöbömet – mondta szigorúan.

– Willibald...

– Igen kérem – vágott szavába, s visszautasítólag emelte fel kezét – semmi közünk egymáshoz! Ha csak az eltévedt nőről volna szó, ki a művészet iránti legyőzhetetlen hajlamból elhagyta az anyai házat, én azonnal befogadnám, de tolvajjal semmi dolgom.

A nő összecsapta kezeit, s fájdalmasan tekintett az ég felé.

– Willibald, légy irgalmas! Ne ítéld el oly szigorúan egyetlen fiatalkori bűnömet. Megkezdhettem-e az oly forrón óhajtott pályát üres kézzel? Azt tudod, hogy anyám nem akart egy fillért sem adni, pedig oly csekélység, oly kevés volt, amit a gazdag nőtől kértem...

– Csak tizenkétezer tallér, mely összeget jól bezárt írószekrényéből magaddal vittél.

– Talán nem volt jogom hozzá?

– Akkori vendégünk, Henke bárónó gyémántjaihoz is, melyek veled együtt nyomtalanul eltűntek?

– Hazugság, hazugság! – sikoltott fel.

– Menj ki, Lórikám, ez nem neked való – szólt atyám hozzám, s az ajtóhoz vezetett.

– Nem, ne menj, édes gyermekem! Légy irgalmas és segíts nekem őt meggyőzni arról, hogy ártatlan vagyok! Igen, te Leonore vagy! Ó, ti édes szemek!

Karjaiba vont engem s szemeimet csókolta. Atyám könnyörtelenül elszakított tőle.

– Ne ámítsd el ártatlan gyermekemet! – kiáltotta hevesen, s kivezeteti a szobából.

Félig kábultan ültem le a lépcsőn. Ez volt hát Christine nagynéném, „a család szennyfoltja”, mint Ilse mondta „a csillag”, mint maga nevezte magát!... Igen, csillag volt ez. Minden női kecs, mit eddig láttam, elsápadt ez arc színe mellett. Milyen súlyosan és tömötten feküdtek fekete fürtjei a fehér hermelinen! Hogyan fénylett e redőtlen homlok, melyről finom, gyöngéden, kéklő erek kígyóztak le halántékára! Ó, és a gyönyörű hízalgő hang, a sugár kezek, melyek oly lágyan és gyöngéden érintettek s az ígésző nő keblére vontak – ezek loptak volna! Nem, nem, nagynéném felindulása tökéletesen megcáfolta e vádat, hiszen könnyeket láttam csillogni szemében!

Dobogó szívvel hallgattam a szóváltást odafenn a könyvtárban. Nemsokára kinyílt az ajtó.

– Isten bocsássa meg neked! – hallottam nagynénémet, aztán uszálya lefelé suhogott. Léptei egyre lassúbbak, bágyadtabbak lettek. Egyszerre szemére tette kezét, s a falhoz támaszkodott. Én felszaladtam s megragadtam kezét.

– Christine néni! – kiáltottam mélyen meghatva.

Lassan vette le kezét szeméről, s szomorú mosollyal nézett rám.

– Kis angyalom, szemeim vigasza, ugye te nem hiszed, hogy én gonosztevő vagyok? – kérdezte gyöngéden simogatva államot.
– A gonosz, gonosz emberek, hogyan üldöznek rágalmazásaikkal! S milyen borzasztó helyzetben vagyok? Nincs földél a fejem fölött,

nincs párnám, melyre éjjel fejemet hajtánám. Egek ura, csak néhány napi menhelyet, hiszen azután majd segíték magamon!

Ez igen kínos helyzet volt rám nézve!... Én szívesen átengedtem volna neki saját ágyamat, – annyira behálózott engem a varázsa. Hanem atyám akarata ellen mégsem marasztalhattam őt a házban. Fliedner kisasszonyra gondoltam, ő olyan jó és szeret segíteni, tán ő tudna nekem tanácsot adni.

Szó nélkül levezettem nagynénémet a lépcsőn a kavicsos térre.

E pillanatban Schäfer kertész ment el köszönve mellettünk. A svájci házacska az ő tulajdona volt, s tudtam, hogy ő boldogult neje úgynevezett díszszobáját gyakran kiadja idegeneknek. Utánaszaladtam s megkérdeztem tőle, – ő azonnal kész volt befogadni nagynénémet, s kérte, hogy jöjjön mindjárt vele, minden „a legnagyobb rendben van”.

Én fölötte kedélyesnek és csinosnak találtam a kis erkélyes szobát, hová Schäfer minket vezetett.

– Szűk és alacsony – mondta nagynéném, s felemelte karját, mintha a hófehér mennyezetet akarná elérni. – Én nem vagyok az ilyenekhez szokva, de majd csak kibírom, jóakarattal mindent tehet az ember, nemde, angyalkám?

Levetette köpenyét, kalapját, s előttem állt királykék bársonyruhában. A pompás ruha ugyan kopott és színehagyott volt a varrásoknál és a könyökön, de jegenyekarcsú termetéhez simult. S milyen haj! A homlok felett göndörödtek a kékesfekete fürtök, s hosszan, tömötten hullámzottak alá vállaira és hátára. Azonkívül gazdag fonadékok övezték körül a finom főt.

Ő bizony leolvasta arcomról a nyílt csodálkozást.

– Nos hát, kis Leonore, tetszik neked a nénid? – kérdezte pajzán mosollyal.

– Ah, te fölöttébb szép vagy! – kiáltottam lelkesülten. – És olyan fiatal. Hogy is lehet az? Hiszen három évvel idősebb vagy atyámnál!

– Kis bohó, azt nem kell ezután elbeszélni még a verebeknek is! – kiáltotta erőltetett nevetéssel, s ajkaimra tette gyöngéden kezét.

Csüggedten tettem le kis erszényemet odalenn az asztalra. Egy csókot kaptam érte és azon biztosítást, hogy rövidesen „minden kis áldozatom” okvetlenül ezerszeres kamatokat fog hozni.

Néném azután hozzáfogott, hogy a tükröt a lehető legelőnyösebben helyezze el, s én kétszeresen nehéz szívvel tértem vissza a Karolina-lakba.

XXVIII.

Az alkonyat halkán közeledett, és én ismét a könyvtárba léptem. Atyám a régiségteremben volt, s egy szóval sem említette a kitagadott nővért. Azt gondolta tán, hogy ez örökre elment, s jobb, ha én mielőbb elfeledem ama jelenetet. Kemény hideg volt a fűtetlen teremben, s kinn könnyű hózivatar röpködte körül az üvegkupolát.

– Meghűtöd magad, atyám – mondtam kezét megragadva. Olyan volt, mint az izzó szén. Ó, és hogyan égtek a szemek mély gödreikben!

– Meghűtöm magam? Nagyon kellemes itt lenni. Olyan jól érzem magam, mintha hűsítő borogatást tettek volna fejemre.

– Hanem már késő van – viszonyoztam vonakodólag – és kissé rendbe kell hoznod öltözékedet... Tán elfeledted, hogy ma eljön a hercegnő?

– Ó istenem, mit csináljak én az üvegházban! – kiáltotta türelmetlenül. – Őrültté akartok engem tenni azzal a sok világossággal és virágillattal, mely mindig megtámadja agyvelőm idegeit!... Nem, Nem, Nem!

Egész rémulten igyekeztem őt megnyugtatni.

– Legyen úgy, amint te akarsz, édes atyám, – mondtam. – Azonnal átküldök valakit az előházba, s megüzenem, hogy mi nem megyünk oda.

– Nem, nem, te mindenesetre elmégy, Lórikám! – vágott szavamba szelídebben. – A hercegnő szeret téged, s aztán ma este egyedül is szeretnék lenni.

Megint a könyvtárba lépett, s íróasztala körül sürgött-forgott. Én bezártam az ajtókat, föllesztettem a tüzet a kályhában, s elrendeztem a teaasztalt. Aztán lementem és elrendeztem öltözékemet, azaz most először vettem ki újra nagyanyám gyöngyeit a dobozból, s fűrtjeim közé fűztem a hosszú sort. Szinte mesés fényvel nyugodtak súlyosan sötét hajamban a kékes fényű cseppek, s éppen ezt akartam. Ki tudja, mikor jön megint a hercegnő a Claudius házba!...

Késő lett, mire végre a hídon át az üvegház felé mentem.

– Ah, jó estét kicsinyem! – kiáltotta a hercegnő, midőn feléje közeledtem. A páfránycsoport között ült, ugyanazon a helyen, hol én egy este nagyanyámról szoltam vele. Claudius úr kissé oldalt állt széke mögött, s beszélt vele, míg kísérete és a testvérek fesztelen csoportokban a két oldalon foglaltak helyet.

– Pusztai hercegleánykám. Milyen hableány módjára terem ön itt?! – enyelgett. – Szinte azt hinné az ember, hogy a zuhatag itt egyszerre csak fölvetette. Gyermekek, ön igazán nem tudja, milyen drága kincset visel oly gondtalanul és fesztelenül pompás, vad fűrtjeiben!

– De igen fenség, tudom – viszonoztam nyugodt, csengő hangon. – Szegény nagyanyám azt mondta, hogy a gyöngy sok családi boldogságot látott, de hogy a máglya és egyéb kínok elől kellett menekülnie, melyeket a keresztyén türelmetlenség a zsidókra mért, mert fenség, kedves nagyanyám zsidónő volt, született Jakobsohn, Hannoverből.

Éles jelzéssel hangosan mondtam ki az utolsó szavakat, s feltekintettem Claudius úrra. Mit törődtem én azzal, hogy

Wismar úr zavartan köhécselt s félénken sandított a hercegnőre, hogy a szép Tankréd dühösen pödörte bajuszát, s fejének egy megvető fordulatával néhány szót súgott Charlotténak? Hiszen Claudius úr arcán láttam az örömteljes felrebbenést, mert legyőztem az álszégyent és bátran vettem magamra az arisztokrata had megvetését, hogy az ő tiszteletét visszanyerjem!

– Ah, lám, hiszen ez érdekes felfedezés! – jegyezte meg a hercegnő vidáman és egészen elfogulatlanul. – Most már legalább tudom, hogyan jutott az én kedvencem e keleti arcélhez!... Ha megint meglátogat, akkor többet fog nekem erről beszélni.

A hercegnő most egy zsámolyra vont engem lábaihoz, s ott ültem hallgatva, szótlánul, míg Fliedner kisasszony jött és jelentette, hogy az előházban minden készen van.

A fejedelmi nő egy csésze teát kért, az ódon érdekes házban csúza miatt nem akart sokáig a melegház nedves, gőzös légkörében maradni.

Én még egyszer visszaszaladtam a hídon, s felnéztem a könyvtár ablakaira. A függönyök nem voltak behúzva. Atyám íróasztalán a lámpa nyugodt fénye világított, s túlhan, a tág terem átelleni sötét sarkában, hol a teaasztal állt, könnyű kékes fény rezgett. Atyám biztosan írt. Egészen megnyugodva mentem az előházba. A Claudius cég öreg házi szellemei ma talán félénken és bőszerűen a legsötétebb zugokba bújtak. Oly fénytenger ragyogott ott, melyt egykor a tisztességes kereskedő urak bizonyára nem engedtek meg maguknak, még egy leendő főnök keresztelésénél sem!

– De mit jelentsen ez, Fliedner kisasszony? Hiszen az úrnak ma nem lehet elég világosságot teremteni! – morgott az öreg Erdmann csodálkozva, éppen úgy létrát támasztva a felső folyosó falához, midőn én a lépcsőn feljöttem. – Hiszen az üzleti helyiségekből is ide kell felakasztanom a nagy lámpákat.

– Hagyja csak, Erdmann – szólt az öreg hölgy, az első teremből kilépve. – Boldognak érzem magam, hogy végre ismét világos lesz az ódon Claudius házban!

Finom pajzán mosollyal cirógatta meg hajamat, s lesietett a csarnokba.

E mosoly a vért szöktette arcomba. Félénken hanyatlott le kezem a kilincsről. Azt hittem, e pillanatban sehogy sem hagyhatom rám sugározni a csillár számtalan gyertyáját. Charlotte szobájába léptem, üres volt; a nyitott zongorán két lámpa égett, és azon teremből, hol a szép Lothar arcképe függött, a teáscsészék csörgése és hangos beszélgetés hallatszott ide. Még ott álltam és töprengtem, mint intézzem el a dolgot, hogy kis lépésem lehetőleg föl ne tűnjék, midőn a mellékszobában ruhasuhogás hallatszott, és Charlotte lépett be hozzám, fivére kíséretében.

– A hercegnő énekemet kívánja hallani – monda nekem, kották közt turkálva. – Hogyan jött ön ide, s hol volt eddig kisleány? Ott benn már keresték.

– Atyám miatt aggódtam, s utánanézttem, mert rosszul van.

– Rosszul van? – nevetett fel halkán Dagobert, ki már a zongoránál ült. – Igen, igen fölötte aggályos baja van! A klubban tudtam meg előbb, másról nem is beszéltek, s az egész városban futótűzként terjed a nagy újság, hogy régiségtani szédület útját járja. Rövidesen más divatunk lesz, Charlotte! Hála istennek, hogy nem kell többé ezen görög, római és egyiptomi badarságokat tömni, elég neheze éret az embernek! – Mind a két kezével végigfutott a billentyűkön, s a legpompásabb futamokat verte ki belőlük, míg nekem a megdöbbenés állította meg szívem verését.

Mi történt? A szép Tankréd vontatott, gúnyos hangon szólt, s minden lehető futamokkal és trillákkal a zongorán kísérte. Kimondhatatlan elkeseredéssel néztem a nyomorultra. „Régiségtani szédületnek” nevezte atyám működését, éppen ő, ki

mint alázatos „famulus” tolakodott a hírneves férfiú mellé, s elég gyakran a terhére volt!

A hercegnő még sohasem volt irántam olyan szeretetre méltó és jó, mint azon az esten. E pillanatban mégsem bírhattam magam arra, hogy ismét közeledjem hozzá. A mellékterembe húzódtam, s egy sötét sarokba ültem, míg Charlotte csattogó hanggal tovább énekelt. Ülőhelyemről nagyon jól láthattam a teaasztalt. A hercegnő kissé oldalt ült Lothar képe alatt. Balról Claudius úr volt a szomszédja, és egyetlen tekintet e nemes, nyugodt arcra, lecsillapította felháborodott, szorongatott szívemet... Milyen verőfény terült el ma homlokán!

– Önnek szép hangja van, Claudius kisasszony – mondta a hercegnő, midőn Charlotte az ének befejezése után ismét a teaasztalhoz lépett. – Különösen középhangjai emlékeztetnek engem Sidonie nővérem mezzoszopránjára... Élénken tüzes előadása is rég elmúlt időkre emlékeztet engem.

Eltolta csészéjét, s felkelt.

– Járjunk most egy keveset felfedezések után – mondta mosolyogva. – Én egyszer egész alaposan meg akarom nézni a csodás ódon bútorzatot. Wismar úr, látja amott azt a pompás szarvasfőt? – a hosszú sor utolsó szobájára mutatott.

A kamarás eltávozott, az udvarhölgy szintén, hiszen őfensége egyedül akart maradni. Charlotte e pillanatban elfordította fejét, úgy, hogy teljesen láttam arcát. E feszült vonások láttára rögtön az a gondolat támadt bennem, hogy e fiatal leány elszánta magát, még ma határozott célt ér. Most azonban tartozó kötelességgel követte fivérével együtt a két udvaroncot a fejedelmi ujj által parancsolóan jelzett szarvasfőhöz, míg a hercegnő egyedül maradt a terem melletti kis szobában, s látszólag nagy érdeklődéssel szemlélte Genovéa szenvedéseinek történetét az ódon, pompás színű faliszőnyegen.

– Nem tudja, hol maradt Sassen kisasszony? – kérdezte Claudius úr élénken Fliedner kisasszonytól, ki éppen azon szobába akart lépni, hol én voltam.

– Itt vagyok, Claudius úr – mondtam felemelkedve.

– Ah, kis hősöm! – kiáltotta, s gyorsan hozzám lépett, nem tekintve arra, hogy mások előtt fel kell tűnnie e szokatlan tűznek, mely annyira észrevehető volt hangjában s mozdulataiban. Fliedner kisasszony azonnal visszavonult megint a terembe s a teásasztalnál keresett magának dolgot.

– A legsötétebb zugba temette el magát ma, midőn én minden világossággal szeretném elárasztani a kis pusztai hercegnőt? – kérdezte halkított hangon. – Tudja-e azt, hogy én e drága esti órákban az újjászületés egy nemét ünnepelem? Én még igen fiatal voltam, midőn önmagam ítéltem magamat arra, hogy az aggság higgadt kerékvágásában fogok járni. Komoran fojtottam el szívemben az ifjúság magasra szökő forrásait, nem akartam többé fiatal lenni, és most, midőn már valóban nem kellene fiatalnak lennem, feltartóztathatatlanul törnek ki, s visszakövetelik rég elévült és elvesztett jogukat! S én ellenállás nélkül átengedem nekik magamat. Nem bohóság ez azon öreg, nagyon öregembertől kit ön először látott a pusztán?

Hullámzó keblemre csüggesztettem fejemet. Atyám miatti aggályom Charlotte szándéka miatti félelmem, az emberek, kik körülöttünk mozogtak, mind elenyésztek ama remegő hangok hallatára, melyek félig suttogva érintők fületem. És ő, éles tekintetével, bizonyára tudta, mi történik bennem.

– Leonore – mondta fölérő hajolva – képzeljük azt, hogy mi ketten egyes-egyedül vagyunk az ódon kereskedői házban, s mindezekkel – a szobákra mutatott – nincs semmi dolgunk. Én tudom, kit illetett bátor vallomása ma este, s én e pillanat üdvét számomra, egyedül számomra veszem igénybe az egész világgal szemben, sőt önmagával szemben is, ha netán régi dacával tagadni akarná!

A zongora mellett teremt, s mindjárt ezután oly hangok hatoltak fülembe, melyek mintegy elmámorosítottak. E csodateljes hangok nekem szóltak, egyedül a kicsi, jelentéktelen teremtésnek. Ezeknek nem volt semmi közük azokhoz, kiknek fecsegése az utolsó szobából idáig hallatszott!

– Egek ura, nem Claudius úr az, ki zongorázik? – kiáltotta Fliedner kisasszony a teremből, s örömteljes megdöbbenéssel csapta össze kezeit.

Elmentem mellette, nem engedhetem, hogy arcomat lássa. A terem egyik ablakfülkéjébe menekültem, a vastag selyemfüggöny mögé, melyeket összevontam, csak keskeny hézagot hagyva, hadd lángholjon itt orcám, hadd sugározzák itt szemem.

Egy pillanatig csend volt az üres teremben. A legkisebb hang is átlebegett hozzám a zongorától, – s azon szobából, hol a szarvasfő volt, néha kacagás vagy egy-egy hangosabb kiejtett szó hallatszott át hozzánk.

Egyszerre halk léptekkel a hercegnő jött át a küszöbön. Láttam, mint emelkedett keble, örülve, hogy magára maradhat. Levette a homályosító ellenzőt a lámpáról, mely a teásasztalon állt, úgy hogy ennek fénye teljesen az arcképre essen, aztán az arckép elé lépett, könyvet húzott ki zsebéből, s ceruzájával néhány gyors vonást vetett papírra. Nyilván a szép arcképet akarta lemásolni.

Megijedtem rejtekemben, mert egyszerre megdöbbenve tekintetem a büszke, fejedelmi nő szívébe, s azt mondtam magamban, hogy ő bizonyára éveket adna oda életéből, ha e képet, mint sajátját, levehetné a falról. Aligha érzett együtt vele bensőbben és mélyebben bárki is e pillanatban, mint én, a boldog, kihez a „másik lélek” éppen mélyen megható dallamokban beszélt!

Már-már kiugrottam rejtekemből, hogy kivegyem kezéből a ceruzát és könyvet s elrejtsem, mert ő nem hallotta, hogy a hosszú szobasoron Charlotte nesztelenül végigsurrant a termen, s

kimondhatatlan meglepetéssel pattant vissza, midőn a zongorázóban Claudius urat ismerte fel. Halkan behúzta az ajtót, úgy, hogy a zene csak gyengén hallatszott át, aztán néhány lépéssel a hercegnő mögé állt.

E neszre a magas rajzoló végre feltekintett. Az ijedség bíborszínbe borította el arcát, de rögtön összeszedte magát, becsapta a könyvet s visszatekintve büszke, bosszankodó pillantással mérte végig a háborgatót.

– Fenség, tudom, hogy alig menthető tapintatlanságot követek el – mondta Charlotte, és minden idegszála remegett az erős, bátor leánynak –, de másként nem tudok magamon segíteni! Ha fenséged bármely órában méltóztatnék is fogadni engem a palotában, azt hiszem, nem lelnék bátorságot azt kimondani, amit itt e szemek oltalma alatt bízvást merek. – Ezzel Lothar képére mutatott.

A hercegnő most már a legnagyobb bámulattal egészen feléje fordította arcát:

– S mit akar ön nekem mondani?

Charlotte térdre omlott, megragadd a fejedelmi nő kezét s ajkaihoz szorította.

– Fenség, segítsen engem és fivéremet jogainkhoz jutni! – esedezett félig elfojtott hangon, – Ereinkben büszke, nemes vér kering, s mégis e szatócsházhoz láncolnak, bilincselnek bennünket, és erőszakosan kényszerítenek, hogy a polgári viszonyokhoz alkalmazkodjunk.

– Keljen fel és szedje össze magát, Claudius kisasszony – vágott szavába a hercegnő, és a magasztos, komoly mozdulat, mellyel neki intett, a legkevésbé sem volt bátorító: – Mondja meg nekem mindenekelőtt, ki láncolja önt?

– Nem bírom kiejteni, mert a legnagyobb hálátlanságnak tűnne fel. A világ csak mint egy nagylelkű férfiú fogadott gyermekeit ismer minket...

– Én is...

– S mégis ő az, ki minket megrabol! – szól közbe Charlotte kétségbeesetten.

– Megálljon! Olyan férfiú, mint Claudius úr, nem csal és nem rabol!

Szerettem volna kirohanni s a hölgy kezét megszorítani e szavakért.

Charlotte felemelte fejét, látszott, hogy minden erejét összeszedi.

– Fenség, nem pénzről van itt szó – mondta szilárdul. – Claudius úr nem becsüli, sőt gyűlöli a nemességet! Fivéremmel egy új nemesi nemzedék lép életbe, mert mi testvérek arisztokraták vagyunk testestől-lelkestől... Hanem éppen ezért nem szabad sohasem tudnunk, ki adott nekünk életet. Claudius úr nem akarja túrni a címerpajzsot a régi szatócsnév fölött.

A hercegnő arca egyszerre fehér lett, mint a viasz. Félbeszakítólag emelte fel kezét, s Lothar arcképére mutatott.

– És miért akarja nekem mindezt e szemek oltalma alatt mondani? – szól egészen megváltozott rekedt hangon.

– Mert ezek édesatyám szemei, fenség, én leánya vagyok!

A hercegnő hátratántorodott s az asztalba fogódzott.

– Hazugság, undok hazugság!... Ne mondja még egyszer! – sikoltott fel. Milyen borzasztóan megváltozott a kecses arc, milyen keményen és szegletesen emelkedett fel a fenyegető kar! – Én nem tűrök foltot az ő nevén... Claudius sohasem volt nős.

– Fenség...

– Hallgasson!... Valóban azt akarja állítani, hogy ő, a büszke, hozzáférhetetlen férfiú megfélelkezett magáról?

Charlotte ismét térdre omlott, s kimondhatatlan gyötrelmek forrón fakadó könnyeivel karolta át a hercegnő térdeit.

– Fenség, minden szentekre kérem, hallgasson meg engem csak egy pillanatig! – esdekelt. – Már sokkal messzebb mentem, mintsem hogy visszaléphetnék. Kénytelen vagyok az igazat

kimondani, már csak fivérem kedvéért is... Lothar Claudius nős volt, titkos, de az egyház áldásával kötött, törvényes házasságban élt a Karolina-lakban, – mi ott születünk.

– S ki volt ama boldog, kit oly forrón szeretett, hogy meg is halt érte? – kérdezte a hercegnő rémes nyugalommal. Márványszoborként állt ott, s ajkai hangtalanul sziszegték e szavakat

– Nem lelek bátorságot e név kimondására – hebegte Charlotte mintegy kimerültén. – Fenséged igen kegyetlenül fogadta közlésemet, nem szabad továbbmennem!

– Ki mondta ezt önnek, Claudius kisasszony? – vágott szavába a hercegnő, magasra emelkedve. Charlotte utolsó szavai elegendők voltak minden fejedelmi büszkeségének felébresztésére. – Ön tévúton jár, ha pillanatnyi felindulásomnak más okot tulajdonít, mint a végtelen meglepetést!... Végre is mi közöm hozzá, kicsoda volt az a nő?... Én felmenteném önt nevének kimondásától, ha éppen nem azt akarnám bizonyítani, hogy igenis nyugodtan hallhatom ama nevet. S ezennel parancsolom önnek, hogy e nő nevével fejezze be vallomásait!

– Legyen hát, én engedelmeskedem, fenség!... Sidonie K. hercegnő volt az.

Sokat talált mondani a büszke fejedelemnő! Azt hitte, ott tarthatja ajkain a megvető mosolyt, megparancsolhatja a vérnek, hogy maradjon orcáiban, bármiképp hangzik is a név, – s most villámként csapott az le fejére, ő pedig elhaló tekintettel hanyatlott a falhoz, s feljajdult, mintha késsel döfték volna át keblét.

– Ez tán a legkegyetlenebb csapás, mely valaha női szívet ért! – lihegte. – Pfuj, pfuj, milyen fekete és hamis!

Charlotte támogatni akarta.

– El innen! Mit akar ön? – szólt haraggal, s ellökte a fiatal lány kezét. – Valami démon adhatta önnek a gondolatot, hogy

engem, éppen engem válasszon bizalmasául!... Menjen! Visszaadom önnek titkát. Nem hallottam semmit, de semmit! Mert én nem vállalhatom, nem fogom magamra vállalni soha, hogy önöket úgynevezett jogaik visszanyerésében támogassam;

Felemelkedett, de kénytelen volt ismét az asztalba fogózni.

– Legyen oly szíves, s hívja elő kíséretemet, nagyon rosszul érzem magam! – parancsolta elhaló hangon.

– Bocsánat, fenség! – kiáltotta Charlotte magánkívül.

A hercegnő szó nélkül, parancsolólag az ajtóra mutatott, s azután a legközelebbi támlásszékre hanyatlott. Charlotte átröpült a küszöbön, s a terem rögtön megtelt ijedten elősiető alakokkal.

A zongorajáték is hirtelen félbeszakadt, Claudius úr átjött.

– Egy régi baj lepett meg hirtelen – szólott hozzá a hercegnő bágyadt mosollyal. – Szívgörcsöm van. Nem kölcsönözném nekem fogatát? Lehetetlen várnom, míg az enyém eljön.

Claudius úr kisietett, s kis idő múlva levezette a lépcsőn a magas rangú szenvedőt. A hercegnő szilárdul támaszkodott a férfirra. A mód pedig, mellyel tőle elbúcsúzott, bizonyította, hogy Charlotte közlései a legcsekélyebb befolyást sem gyakorolták Claudius úr iránti tiszteletére.

XXIX.

Én felhasználtam az általános zavart, észrevétlenül köpenybe és csuklyámba burkoltam magam és elhagytam az előházat.

Térdeim még inogtak, a vérem lázasan keringett ereimben, – a jelenet borzasztó volt! Ama határtalan meggondolatlanság, mellyel én a Claudius ház titokteljes viszonyai közé férkőztem, kegyetlenül kérlelhetetlen következetességgel bosszulta meg magát. .

Hallanom kellett, mint vádoltatik nyilvánvaló csalással ő, kiért örömet ontottam volna szívem vérét! Minden szó tördöfés volt számomra, s mégis csendesen kellett maradnom

rejtekenben, könnyektől áradó szemmel és ökölbe szorított kezekkel. Igen, e néhány pillanatban majd összeroskadtam a megsemmisítő megszegyenülés súlya alatt.

Nem igyekeztem-e egykor én is az udvarnál, a hercegnő színe előtt éppúgy, mint most Charlotte, minden erőmmel rágalmazni a semmit sem sejtő férfiút?

S e gondolat kiűzött házából, ki a halálcsendes kertekbe.

Felnéztem a könyvtár ablakaira. Az íróasztalon még égett a lámpa, de a tetőzetten egy gyorsan fel-alá futkosó árny szállongott. Atyám volt az, nyugtalanabbnak és izgatottabbnak látszott, mint valaha. Szorult szívvel mentem fel a lépcsőn. A könyvtár zárva volt.

Kopogtam s kértem, hogy nyissa ki az ajtót.

– Hagyjatok engem békén! – kiáltotta benn durván és indulatosan, anélkül, hogy az ajtóhoz közelednék. – Hamisított, azt mondjátok? – hangos hahotára fakadt. – Jöjjetek ide és bizonyítsátok be!... Hanem tegyétek le a pálcákat!... Miért ütitek a fejemet?... Ó, agyvelóm!

– Atyám, atyám! – kiáltottam megrémülve.

Ismételtem kérésemet, hogy bocsásson be.

– Menj, ne kínozz engem! – kiáltotta türelmetlenül, tovább járkált a szobákban.

Engedelmeskednem kellett, nehogy még jobban felingereljem, s egy pillanatra távoztam. Lenn meggyújtottam a lámpát és szobájába mentem, hogy mindent elrendezzek éjjelre. Az újságok, melyeket ma kapott, egymásra rakva és látszólag érintetlenül heverték az asztalon, csak egyet vágott összegyúrva a földhöz. Kiegyengettem az újságot, s mindjárt láttam, hogy az egyik cikk egész hosszában vörös irónnal van megjelölve. Szikraként pattant szemembe a Sassen név a betűk tömkelegéből, és sejtelemteljes ijedséggel töltötte el lelkemet. Átfutottam a bekezdést, teli volt szakkifejezésekkel. De most jött az igazi, s én földre sújtva, elhaló szemeimre csaptam kezeimet. Ez állt ott:

„Ezen éremszédelgés következtében ismét érzékenyen megrendült a tekintélyek iránti bizalom; legelső neveinek egyike örökre kompromittálva van. Sassen tudor, megfoghatatlan elvakultságában, valamennyi udvarnak és egyetemnek ajánlotta a hamisítót és érmeit, melyek közül egyetlenegy sem volt valódi...”

És ezek voltak azon érmek, melyeknek megvételére én oly indulatosan kértem Claudius úrtól vagyonomat. És nagyon is alapos ellenmondásáért bevádoltam őt az udvarnál, mint annyira elbizakodottat, hogy mindent jobban akar tudni másnál!

Milyen fényesen igazolva állt most előttem a büszke, hallgatag férfiú!... Éppen az éremhistória vont a maga után atyám bukását az udvarnál. Ez volt az, amit a jellemtelen, nyomorult Dagobert ma este nekem ama homályos, gúnyos szavakkal odavetett... Szegény atyám! Ez egyetlen tévedés lelökte őt a magasságból ellenségei és irigyei lábai alá...

Milyen gyámoltalanul álltam én, tapasztalatlan, ifjú teremtés, balsorsával szemben!... De nem volt szabad őt egyedül hagynom; kétszeresen kell éreznie a csendesen lángoló szeretetet, anélkül, hogy szavakkal terhére lenne.

Sietve hagytam el szobáját, hogy felsiessek s addig ostromoljam őt kéréseimmal, míg a könyvtár ajtaja megnyílik előttem. Ekkor hirtelen megálltam és hallgatóztam. Hálószobámból olyan nesz hallatszott, mintha odább tolnák a bútorokat. Felrántottam az ajtót.

Felsikoltottam, mert mikor beléptem, egy férfi tartotta átkarolva a végzetteljes szekrényt, s egy újabb taszítással odébbtolta úgy, hogy a szőnyegajtó egészen szabadon maradt. Hirtelen megfordult: Dagobert fehér homloka világított felém, rám meredtek szikrázó szemei. Egyetlen ugrással mellettem termett, beljebb vont a szobába s becsapta mögöttem az ajtót.

– Az én és az ön boldogsága függ ezen egyetlen pillanattól! – suttopta. – Charlotte valósággal örült módra a hercegnővel közölte a titkot, s ajtóstul rontott be a házba. A legrosszabb, ami

minket érhetett, az az öreg fenségnek mintegy az égből pottyant Órjöngő szerelme, mely még a sírban sem akarja másnak átengedni atyámat!... Most már két ellennel kell küzdenünk, s ki kezeskedik most nekünk, hogy egy éjjel nem esik-e le a pecsét valamelyik ajtóról? S ha aztán az iratok eltűnnek az íróasztalból, ki tudja meg azt valaha is?... Ne legyen gyermek!... A kulcs benne van az ajtóban, csak meg kell fordítanom. Nem betörés az, ha felmegyek s biztonságba helyezem azt, ami engem jogszerűleg megillet.

Magam sem tudom, hogyan sikerülhetett nekem e pillanatban villámgyorsan elsuranni mögötte s a kulcsot egyetlen mozdulattal kirántani és zsebembe dugni.

– Kígyó! – sziszegte fogai közt.

– Vissza akarom önt tartani egy büntett elkövetésétől! – mondtam, elszántan háttal az ajtónak támaszkodva. – Legyen őszinte és nyílt Claudius úr iránt. Azzal sokkal előbb ér célt, mintha ott fenn a zárt feltöri...

Elnémultam, mert szemei sértő módon lassan vizsgálódva futottak rajtam végig, s gúnyos mosoly vonaglott ajkain.

– Szép! A karcsú gyík fejedelmi koronájával néhány hónap alatt szirénné vált, de hol maradt a gyík okossága? – Hangosan felkacagott. – Mi egész testületileg a bácsi magasztos színe elé tálcán hozzuk el drága titkunkat és hosszú orral megint visszavonulunk! – Közelebb jött hozzám, hogy még erősebben szorultam a falhoz, mint előbb. – Mondok önnek valamit: Még uralkodom magamon s nem érintem önt! Elvből nem akarom önt ingerelni, mert tudom, hogy ön, kis ördög, a fékezhetetlen ellenszegülés pillanataiban képes lenne tagadni előttem, amit én, boldog, rég tudok!...

Mit jelentsen ez? Nyilván nagyon bámuló arcot mutattam, mert újra felkacagott.

– Ugyan ne tetesse magát – kiáltotta. – A helyzet ma ugyan nagyon nehézé vált számomra. Fecsegő kis nyelve a zsidóság

szennyét vetette ugyan származására, s atyja is lehetlenné tette magát az udvarnál, hanem ön iránti szenvedélyem legyőz mindent; anyám hercegi palástja is sokat eltakar – ajkai majdnem a fülemet érintették, – és azt szeretném látni, aki kecses, kis Leonorémat...

Most már értettem. Ah, milyen keményen és keservesen lett e pillanatban megbüntetve a vak lelkesülés, mellyel én feltétlenül átengedtem magam a testvéreknek! Magamon kívül fordítám el arcomat s karjaimat fenyegetőleg emeltem fejem fölé.

– Ah, íme itt van megint a démon! Nem akarna megint felém ütni, mi? – gúnyolódott fogai közt. – Órizkedjék!... Már egyszer mondtam önnek...

– Tudom, hogy ön engem kezeinek egyetlen nyomásával megfojthat, tegye hát! – kiáltottam bátran. – Önként nem adom ki a kulcsot!... Ön becstelen!... Én nem vagyok többé az együgyű gyermek, ki ezt – a hold fényében csillogó vállrojtjára mutattam – csupán csak dísznek nézi. Tudom, hogy azt csak becsülettel szabad viselni. És lám, a büszke tiszt idejön az éj homályában betörési szándékkal, s megtámad egy védtelen leányt...

– Ah, a kis vipera csípni akar! – csikorogta s átfogott karjaival, de hajlékonyságom segélyemre volt. Egyet sikoltva, kicsúsztam karjai közül s egy ugrással az ablak párkányán álltam.

– Az istenért, mi az! – kiáltott kinn az öreg Schäfer, aki éppen hazafelé indult, s most a világos hómezőn ment át.

– Jöjjön be – ó, hamar, hamar! – hebegtem, fakadó könnyek és a megszabadulás öröme közt ingadozva.

Dagobert szitkozódva ugrott ki a másik sarokablakon, míg az öreg kertész a ház elején végigfutott s mindjárt ezután belépett.

– Mi történik itt? – kérdezte s bámulva tekintett körül a szobában. – Édes istenem, kisasszony, hiszen úgy néz ki, mint az én kanári madárkám, midőn a macska a szobában járt!... Tán a régi házban valami zaj volt? Ne féljen, csak az egerek okozták azt,

kisasszony. Kísértetek nincsenek, még ha tízszer azt mondják is az emberek, hogy a Karolina-lakban kísértenek.

Azon véleményben hagytam a jó öreget, ki oly szelíd hangon igyekezett lecsillapítani, hogy csak valami rémlátás ijesztett meg, és csak arra kértem, hogy erősen csukja be az ablaktáblákat, aztán bezártam minden ajtót s felmentem a könyvtárba.

A könyvtár még zárva volt, s bármennyire kopogtam és ráztam is az ajtót, nem kaptam feleletet. Halálos csend uralkodott odabenn. De most egyszerre tompa zörejt hallottam, mit nyihogó kacagás követett. A zaj a régiségek terméből jött.

Mintha nehéz, kemény tárgyakat dobnának a földre, s a nevetés oly különösen rémítő volt, hogy hajam lassanként felborzadt a félelemtől.. Ekkor valami tárgy repült a könyvtárba, s csörömpölve ezer darabra tört a talajon, – valóságos diadalujjongás követte a csörömpölést... Ökleimmel döngettem a rengő ajtót, szüntelenül kétségbeesetten kiáltozva atyám nevét.

Ekkor a tágas lépcsőház túlsó oldalán egy ajtó nyílt ki, és Claudius úr lépett elő csillagászati tornyából. Szinte nappali világossággal áradt ki vele a holdfény. Hozzásiettem, s görcsösen küzdve a kifakadó könnyekkel, közöltem vele gyötrelmeimet és lelki szorultságomat.

– A bú őrültté teszi atyámat! – kiáltottam. – Ő meg van bélyegezve, s egyetlen éj alatt elvesztette hírnevét!

– Ne higgye azt! Szomorú dolog volna, ha egyetlen tévedés egy szellemi munkában eltöltött egész élettel érne föl... Legyen nyugodt, Leonore, s ne sírjon.

E pillanatban benn recsegve csapódott valami a földhöz s tovaördült.

– Hiszen te sem vagy Agasias! – rivalgott atyám, ah, alig ismertem fel e rikácsoló hangot! – Sassen hazudott! Csak kérdezzétek meg Hartot Hannoverben, ő tudja!.. El veled, te is hamisítvány vagy!

Hallani lehetett, hogyan lökte meg lábával a földhöz vágott tárgyakat.

– Ah, ez az alvó fiú, amelyről egész könyveket írt, hogy bebizonyítsa: Agasias műve! – szoltam remegve. – Istenem, összezúzza a régiségeket!

Claudius úr erősen kopogott az ajtón.

– Nem nyitná ki nekem az ajtót, tudor úr? – kiáltotta erősen, de tökéletesen uralkodva hangján.

Atyám fülhasító kacajra fakadt.

– És úgy van megírva, hahaha! Minden hazugság volt elejétől fogva! Védelmezd hát magad, ha halhatatlan szellem vagy Isten kegyelméből! Látod, hogy felfalnak téged a sárga lángok?...

Claudius úr iszonyattal pattant vissza. Sűrű füst és fojtó bűz tódult ki a kulcslyukon és ajtónyíláson.

– Elégeti kézirateit, s a láng már belekapott a függönyökbe! – sikoltottam fel. Hangos jajgatásra fakadtam s kétségbeesetten rohantam az ajtónak.

Ó, mire mehettek szegény kis kezeim és lábaim a vastag deszkákkal, melyek meg sem mozdultak!

Claudius úr visszasietett a csillagászati helyiségbe. A gyors futás, melynek neszt hallottam, és atyám haragos felkiáltása tudtomra adta, hogy Claudius úr akadály nélkül bejutott. A kulcs megfordult, s az ajtó kinyílt. Milyen látvány!... Füst és gőz, s magasra szökő lángesóvák hullámozták körül atyám kedélyes írozugát. A „sárga nyelvek” egyre vágyóbban nyalták már az ódon röpiratok és füzetek halmazát az ablakok közt levő állványon. Atyám sikoltott, és mint egy őrjöngő futott Claudius úr előtt, ki őt igyekezett megragadni s a szobából kivezetni. A futkosok lábai alatt folytonosan csikorogtak és ropogtak a cserepek, a talaj földve volt drága antik edények töredékeivel! Én is beszaladtam.

– Vissza, Leonore! Ki! Gondoljon gyűlékony ruháira! – kiáltott Claudius úr ijedten, útját állva atyámnak, ki felkacagva a lángokba akart rohanni.

– Szaladjon az előházba segélyért!

– Gyilkos! Nyomorult gyilkos! – ordította atyám, hogy a márvánnyal bevont falak csak úgy hangzottak, azután borzasztó robaj következett.

Hogyan értem fel ingadozó lábaimon ismét az emeletre, azt máig sem tudom, csak annyit tudok, hogy keresztüliramodtam a kerteken, mögöttem kicsaptak a tüzes nyelvek a könyvtár ablakain, s a fák felett fekete füstfellegek vonultak el utánam.

– Tűz van a Karolina-lakban! – kiáltottam be a csarnokba.

Egy pillanat alatt talpon volt az egész előház. Akinek csak keze volt, csöbröt és vödöröt fogott, s a kocsiszínből két nagy kézifecskendőt hoztak elő. Néhány perc alatt tele voltak a kertek és a Karolina-lak előtti tér oltó- és mentőszerekkel.

Midőn visszatértem, Claudius urat a lépcsőkorláthoz támaszkodva találtam. Jobb kezével melléhez szorítva tartotta bal karját. Nem tudtam szólni nagy fájdalmamban, s atyám fölé hajoltam, kinek feje a lépcsőn nyugodott. – Szemei zárva voltak és beesett arca oly vértelenül és viasszerűen nézett ki, hogy azt hittem, meghalt. Hangosan feljajdulva takartam el arcomat kezeimmel.

– Csak el van kábulva – mondta Claudius úr. Mennyire tudtam most becsülni a higgadt, nyugodt hangot, amelyért őt egykor jégcsapnak csúfoltam. E hangot hallva azonnal megnyugodtam.

– És ön? – szoltam Claudius úrhoz, míg félrevonultunk és két férfi atyámat a szobájába vitte. – Látom, hogy ön megsérült!... Ó, Claudius úr, milyen súlyosan kell szenvednie azért, hogy atyámat és engem házába fogadott!

– Gondolja? – szinte verőfényes mosoly úzte el egy pillanatra a szenvedés vonását, mely szemöldökeit összehúzta. – Én másképp számolok, mint ön gondolja, Leonore. Én nagyon jól ismerem a bölcs beosztást, mely szerint először különféle pályafokokon kell keresztülmennünk, mielőtt a mennyországba

juthatnánk. Mindegyikkel közelebb érünk a célhoz, s azért áldva legyen az ég...

Ő felment az égő emeletre, s én atyámhoz siettem.

Csendesen és mozdulatlanul feküdt ágyán, csak midőn egy tűzfecskendő dörögve robogott át a hídon s nagy robajjal megállt a ház előtt, emelte fel szemeit s elfátyolozott, értelem nélküli tekintettel nézett körül, szünet nélkül suttogva magában, egész csendesen és szelíden. Fliedner kisasszony hideg borogatásokat rakott fejére, én a beteg mellett ültem, s kezemben tartottam forró kezét. Rémes mormogása, szenvedő arcának látása, s hozzá a gyötrő aggály Claudius úr miatt, kiről tudtam, hogy az égő házba ment, mindez csendes kétségbeeséssel töltött el engem.

Lassanként megritkultak a sűrű fekete füstfellegek mereven az udvarra szegezett tekintetem előtt. A zaj a lépcsőn csendesedett, többé nem hordták arra a megmentett tárgyakat...

– A tüzet eloltották – mondta Helldorf asszony, akit a veszély szintén idehozott, s én a párnákba temettem könnytől áradó szemeimet.

Charlotte bejött. Ruhája elrongyoltan söpörte a földet, s nehéz hajfonadékai rendetlenül lógtak nyakába. Úgy segített a tűzoltásnál, mint bármely férfi.

– Ez ugyan szép est a mi számunkra, hercegnőcske – mondta tornya hangon, s kimerültén ült mellém egy zsámolyra, térdeimre hajtva fejét. – Ó, szegény fejem! – suttogta, míg a két hölgy egy pillanatra a mellékszobába ment.

– Gyermekek, ha ön tudná, milyen az én bensőm!... Elhiszi-e, hogy odafenn ama kétségbeesett gondolat támadt bennem, nem volna-e jobb, ha a tűzár megragadná velem együtt ruhámat és az egész gyötrelmem itt benn egyszerre véget érne?.. Ma először nem tudom megbocsátani atyámnak, hogy minket így, fivére kezeibe adott!... S ha mégoly borzasztóan szenvedett is, nem lett volna szabad meghalnia, élnie kellett volna értünk, ő gyáván cselekedett!

Kinn lassanként oszlott az embertömeg, a zaj lecsendesült. Végre megérkezett az oly epedve várt orvos. Míg ő benn a beteget vizsgálta, egy hatalmas hang szólalt meg a folyosón s behatolt a szobába.

– Nem megjövendöltem én, Claudius úr, hogy az elődei által bölcsen eltemetett pogány bálványképek előhurcolása utálatos az Úr előtt? – kérdezte a könyvelő a legmélyebb próféta hangon. – Igen, Claudius úr, lelkemből sajnálom, hogy annyira meglátogatta az Úr, de mégis dicsérnem kell őt, hogy oly világosan szól önhöz kimeríthetetlen kegyelmében... Bölcsességében és igazságában megengedte, hogy e pogány utálatosságok, melyek mint most láttam, füstölve és összetörve hevernek kinn a kertben, – megsemmisüljenek...

Nem fejezhette be vakbuzgó szónoklatát, mert Claudius úr egyetlen szót sem vesztegetve rá, kinyitotta nappali szobám ajtaját s belépett. Az orvos hozzálépett, Claudius úr a lámpa mellett állt, mely az asztalon égett s fényesen megvilágította arcát. Bal karját még most is jobbjaival mellére szorítva tartotta.

– Ön is megsérült, Claudius úr – hallottam végre hangosabban szólni az orvost.

– Megsérült a karom – viszonzta Claudius úr nyugodtan –, később majd kezeire bízom magam odaát az előházban.

– Jól van, amint látom, a szemeket is megint sötét börtönbe kell zárnunk egy időre – mondta az orvos jelentékenyen.

– Csitt, csitt, tudja, ez az a pont, hol sérthető vagyok, s amivel megijeszthet.

Elakadt a lélegzetem: Csak nem vakul meg?! ...Úgy vélekedtem, hogy annyi fájdalom és baj sohasem ért emberi szívet, mint ma az enyémet...

Charlotte gyorsan felemelkedett s elment. Majdnem egyidejűleg felnyílt nappali szobám ajtaja, s gyors férfiléptek közeledtek.

– Claudius úr, Claudius úr!... Ó, ilyen gonoszság! – hallottam nyögni az öreg könyvelőt, és minden kenetesség, isten és emberek előtt, kedves, jámbor, szent életének tetszelgő jellege, mind le volt törölve az eszeveszett, zilált arcról.

Claudius úr intett neki, hogy mérsékelje hangját, de ő sokkal izgatottabb volt, semhogy észrevegye e mozdulatot.

– Engem, engem ért az! – kiáltotta dühösen, a legmélyebb felindulásban. – Claudius úr, valami nyomorult felhasználta az általános zűrzavart, betört lakásomba s elrabolta a kis szekrényt csekély megtakarított pénzzel. És azon szekrényben volt az ezer tallér missziópénz is, melyet e napokban kellett volna elküldenünk! – nyögött a könyvelő kétségbeesetten, mind a két kezével szépen fodrozott fejéhez kapva.

Ekkor egyszerre Helldorfné asszony ott termett felindult atyja mellett.

– Atyám – mondta remegő hangon –, én segíthetek rajtad. Tudod, hogy nekem boldogult anyámtól hétszáz tallérom maradt, s a többit is bizonyosan kölcsönözni fogja nekem a sógorom, ki megtakarított magának egy kis tőkét.

Ekhof megfordult, mintha e kedves hangok oly sújtók és zúzóknak lennének, mint a végítélet döngése. Mintegy megkövülten nézett leánya arcába, de aztán ellökte őt a kezével.

– El, el veled! Nekem nem kell a te pénzed! – üvöltött fel, s kitántorgott az ajtón.

– Legyen nyugodt, kis asszonyka – vigasztalta Claudius úr a könnyező nőt – csak az kellett volna még, hogy ön is bedobja utolsó filléreit e telhetetlen örvénybe!...

Míg mindnyájan fel voltak indulva, ő már átment a betegszobába, ahol én a félhomályban az ágy mellett ültem. Hallgatózva hajolt atyám fölé, ki semmit sem vett észre abból, ami körülötte történt, s szüntelen egyhangúlag mormogott.

– Ó boldog képzeletében a verőfényes Görögországban jár – suttozta nekem Claudius úr kis szünet után... Szorosan mellettem

állt; ekkor mind a két kezemmel hirtelen megragadtam jobbját s ajkaimhoz szorítottam. Vétkem, iránta tanúsított egykori durvaságom ki volt engesztelve.

Ő szinte hátratántorodott, – szó sem jött ajkaira, de fejemre tette kezét, hátrahajtotta azt, s mélyen, vizsgálódva nézett szemembe, ó milyen súlyosan nehezedtek szemhéjai szép kék szemcsillagaira...

– Most már minden rendben van köztünk, Leonore? – kérdezte végre félig elfojtott hangon.

Én élénk helybenhagyással intettem fejemmel, nem gondolva arra, hogy még köztünk tátong ama sötét titok.

XXX.

Atyám néhány napig élet és halál közt lebegett. A régóta lappangó dühkór, melynek következtében a tűzvészt okozta, a Karolina-lakban, még nem volt őrület, hanem az idegbaj első kitörése. Ott ültem éjjel-nappal ágyánál, s Helldorfné asszonyon kívül még egy derék ápolónő is segített nekem. A herceg háziorvosa, személyesen őfensége által küldve, órákig maradt a Karolina-lakban, s aggódva őrködött a „híres tudós drága élete” felett...

És tévesnek bizonyult a jó főváros jóslata, hogy az éremügy okvetlenül megbuktatja atyámat az udvarnál. A herceg sohasem volt szeretetteljesebb és résztvevőbb, mint e nehéz időben. Mindennap többször küldött a beteg hogylétét tudakolni, s erre az udvaronctársaság többé vagy kevésbé paszomántos lakáj serege is megjelent.

Az előházban is betegszobát kellett berendezni. Claudius úr ama végzetes bukásnál kifecamította karját, amihez hozzájárult még az erős, maró füst és vakító lángok által előidézett szemlob is, mely miatt az orvos eleinte a legrosszabtból tartott.

Én mondhatatlanul szenvedtem, mert hiszen nem láthattam őt. De ha az orvosok kiküldtek atyám betegágyától a szabadba, hogy legalább néha-néha friss levegőt szívjak, akkor az előházba szaladtam, s nem nyugodtam, míg Fliedner kisasszony maga nem jött ki és személyesen nem tudósított engem Claudius úr hogylétéről...

De ő még súlyos szenvedései közt sem feledkezett meg a kis Leonoréről. Az ablakpárkányok és virágasztalok nappali szobámban ibolya-, gyöngyvirág- és jácintágyakká váltak, midőn beléptem. Szinte elkábultam a tavasz illatos leheletétől, s az öreg Schäfer mosolyogva súgta meg nekem, hogy a melegház szörnyen üres, s a főkertész dühös képet vág.

Csupán egy lény volt, ki rossz szemmel nézte az egészet, Christine nagynéném.

– Istenem, mily gyönyörű! – kiáltotta rózsásfehér kezeit összecsapva. – Szívem, te nagyszerű zsebpénzzel rendelkezhetsz, hogy ilyen rendkívüli fényűzést engedhetsz meg magadnak!

– Én nem vettem e virágokat, Claudius úr díszítette fel a szobát – mondtam sértett hangon –, én és a fényűzés!

Ő hirtelen megfordult, s először láttam, hogy e pompás, szelíd szemek olyan éles pillantásokat tudnak lövellni, mint a tőr hegye.

Többé nem jött a szobámba. Azt mondta, a „melegházi levegő” borzasztó főfájást okozott neki... Különös, hogy a szép nőnek szelíd hangjával és simulékony modorával nem akart sikerülni magát a svájci házban behízelegni! Az öreg Schäfer, valahányszor Christine néniről szóltam, mindig szemrehányó arcot vágott, s azt mondta, az ő csinos kis szobája rettenetesen néz ki, a delnő nem nyúl a portörülhöz, ruhái a földön hevernek. Helldorfné asszony is egy napon komolyan megharagudott, midőn látta, hogy pénzt adok nagynénémnek.

– Ön valóban vétkezik – mondta, midőn egyedül maradtunk –, mert készakarva gyámolítja a restséget és pazarlást... Odalenn az asztalok teli vannak nyalánkságokkal, osztrigát és marinírozott

angolnát eszik, s pezsgősüvegeket tart a pamlag mögött, s mindezt önnel fizetteti meg! Azt ön nem fedezheti... Hadd keresse kenyerét énektanítással – hangja jól képzett, pompás iskolája van.

Saját megnyugtatómra biztosítottam őt, hogy az mindenesetre meg fog történni. Christine néni ismételve mondta, hogy ő szilárd terv szerint cselekszik. De miután atyám őt oly kegyetlenül kitagadta, várni fog, míg Claudius úr felépül, ez képes lesz neki tanácsot és segílyt adhatni K.-ban való hosszabb tartózkodását illetőleg. Én e gondolat ellen nem leltem kifogást, s kissé bosszankodtam, midőn Helldorfné asszony fejcsóválva mondá, hogy Claudius úr bajosan fogja azt magára vállalni, ha csak egyszer is a hölgy kifestett arcába néz.

A kis asszonykát kimondhatatlanul megszerettem a szenvedés ideje alatt. Milyen áldozatot hozott nekem, midőn azon házba lépett, melyben kiengesztelhetetlen atyja lakott! Valósággal futva és hevesen dobogó szívvel érkezett meg mindig, – a vele való találkozás félelme űzte őt. A szegény kitagadott nő bensőleg mégiscsak szerette atyját, s mélyen elszomorodott, midőn hallotta, hogy egész vagyonát elzálogosítja, hogy a missziópénzt előteremtse.

Nekem különösen megváltozottak látszott az öreg könyvelő. Most minden találkozásnál köszönt nekem, sőt néhányszor beteg atyám hogylétét is tudakolta. Charlotte bizonyította észrevételemet, s mérgesen azt állította, hogy őt és Dagobertet kerüli. „A vén tökjejú határozottan megbánta, hogy főnöke titkát elárulta, s végül – azt ő előre látja – tagadni fog a döntő pillanatban” – mondta.

A szenvedélyes leány kimondhatatlanul szenvedett. A hercegnő gyöngékedett, s távol tartotta magát az udvari élet zajától, a Fali utcai ház pedig, úgy látszik, nem is létezett az ő számára.

Öt hét múlt el a tűzvész óta, s túl voltam a borzasztó látogatáson. Atyám régen felkelt az ágyból. Feltűnő gyorsan tért magához, és valamennyiünk csodálkozására meglehetősen gyorsan és könnyen belenyugodott azon szomorú ténybe, hogy kézírata por és hamu lett.

A herceg is gyakran meglátogatta, s ő észrevétlenül visszazökkent szokott gondolkodásának kerékvágásába, s máris számtalan tervet és vázlatot forgatott fejében... Irántam leírhatatlan gyöngédséggel viseltetett, nem is akart többé nélkülem lenni.

Borult márciusi délután volt. Öt hét óta először akartam ismét átmenni a svájci házba. A csarnokban Charlotte rohant elém, még sohasem láttam ilyen vad diadalt és örömet emberi arcon. Egy papírlapot rántott ki zsebéből s szemem elé tartotta.

– Nézze kisleány? – lihegett. – Valahára, valahára feljön az én napom is!... Ah! – kitárta karjait, mintha az egész világot keblére akarná vonni. – Nézzen rám, kicsinyem!... Ma először mondhatom: nagynéném, a hercegnő! Ó, ő mégis jó, igen, ő végtelen nemeslelkű! Annyira legyőzni önmagát, arra mégiscsak a nemes születés képes!... Azt írja nekem, hogy látni akar és beszélni óhajt velem, jöjjen el hozzám holnap. Ha igényeink alaposak – ah, szeretném látni, ki lenne oly szemtelen azokat tagadni –, akkor minden megtörténik, hogy jogainkba iktattassunk. Ő már a herceggel is beszélt évégett, hallja? A herceggel! Megragadta s megrázta karomat. – Tudja-e, mit jelent az? Elismernek, mint Sidonie hercegnő gyermekeit, s mint családtagok lépünk az uralkodóházba...

Borzadály futott végig testemen – a döntő pillanat itt volt.

– S ön valóban azt akarja, hogy ezen ügy azalatt elintéztessék, míg Claudius úr rosszul van? – kérdeztem reszketeg hangon.

– Ej, mit, hiszen már nem beteg! Ablakairól már levették a legsűrűbb lepleket. Azt a tréfát tette, hogy Ekhofot születésnapjára az elveszett ezer tallérral ajándékozta meg, hogy

ismét kiválthassa vagyonát. Az öreg annyira töredelmes volt, s én oly halálfélelmet álltam ki, hogy nagybátyám lábaihoz fog borulni s meggyónja fecsegését. Szerencsére nem talált szavakat nagy megindulásában...

Dagoberttől is végtelen szemrehányásokat kellett hallanom, mivel „oly otrombán” fogtam a dologhoz... Többé nem ismerek kíméletet, s ha nagybátyámat még ezen órában a törvényszék elé idéznék, én az ujjamat sem mozdítanám annak meggátlására!

Elkísért a kertajtóig, aztán nyílként láttam őt felrepülni a lombtalan sűrűbe. A boldogságérzet, mely majd szétfeszítette keblét, a hegytetőre kergette, s én legszívesebben a Karolina-lak legsötétebb sarkába bújtam volna, hogy Claudius úr miatti kimondhatatlan aggályomat és fájdalmamat elrejtsem.

Elsurrantam Christine néni szobája mellett, s felmentem az emeletre. Helldorf családi szobájában mindig lecsillapultak hevesen lüktető ütőereim... Hangos örömujjongás fogadott. Helldorf úr mind a két kezét felém nyújtotta, Grete átkarolta térdemet, s a kis Hermann a földön ült, dadogott és kapálózott mind a két lábával. Azt akarta, hogy felvegyem. A kis asszonyka gyorsan kivette a kávéfőzőt a szekrényből, előhozott egy, külön számomra eltett darab kalácsot, s nemsokára körülültük a kedélyes családi asztalt...

Egyszerre elhallgatott és figyelt; erős férfiléptek hangzottak fel a lépcső felől. Helldorfné asszony arca hófehér lett. Ott állt elfojtott lélegzettel meredten, mint egy szobor. Az ajtó kinyílt s egy magas férfi lépett vonakodva a küszöbre.

– Atyám! – sikoltott az ifjú nő. A kiáltás szívszaggató zokogás és ujjongás között ingadozott. Ekhof karjaiba fogta fel a tántorodót és keblére szorította.

– Kemény szívű voltam, Anna, feledd el! – mondta reszkető hangon.

A nő nem tudott felelni, csak arcát temeté el azon keblen, honnan olyan sokáig ki volt zárva... Vejének szó nélkül nyújtotta

jobbát az öregember, Helldorf nedves szemmel megragadta azt, s egy pillanatig az övébe szorítva tartotta.

– Én is akarok neked pacsit adni, nagypapa, – mondta Grete, lábujjhegyre ágaskodva nagyatyja magas alakja mellett.

Az édes gyermekhangra végre feltekintett a fiatal nő. Kisfiához rohant, felkapta a földről és odatartó nagyatyjának.

– Csókold meg, atyám! – mondta, még mindig sírás és nevetés közt. – Gretét már ismered, de a fiút még nem... Gondold csak, olyan nagy kék szemei vannak, mint boldogult anyámnak, ...ó atyám!

Újra nyaka köré fonta bal karját.

Ekkor az ajtóhoz értem s nesztelenül kiosontam. Bármilyen otthonosnak érzem is magam a Helldorf családban, most, midőn a mély örvény bezáródik atya és leány közt, nem tartoztam ama kis körbe – a bűnbánót ne érje ezen órában idegen tekintet.

Nagynéném a pamlagon feküdt, midőn beléptem. Mosolygó arccal fogadott. Még most is a leggyönyörűbb gödröcskék támadtak ezen mosolynál orcáin, s újra meg újra a finom szabályos fogakra kellett nézmem, melyek gyöngyházszerűen fehérlettek piros ajkai közt. A szép nő feje kifogástalanul volt rendezve, öltözete ellenben szinte megijesztett. Kopott lila köntös lötyögött a hajlékony tagok körül, tele pecséttel, a mellkivágásból és a könyökön # levő lyukakból egész fesztelenül kandikált ki az igen kétes fehérségű hálóing. Öltözékével összhangban volt az egész környezet. A szoba közepén hevert egy pár letaposott sarkú piszkos, fehér atlaszcipő, az egykor fényes asztalokat vastag porréteg fődte, az ágyfüggöny mögött párnák és ruhadarabok voltak összevissza hányva, a levegőt ellenben a legfinomabb ibolyaillat töltötte be.

– Nemde, te is szörnyen elhanyagoltnak talárod környezetemet? – kérdezte tekintetemet felfogva. – Schäfer valóságos bolond, az ilyen embernek fogalma sincs arról, milyen igényei vannak olyan nőnek, kit, mint engem, Isten és az egész

világ kézen hordozott és elkényeztetett. Ahelyett, hogy mindennap kitakaríttatná szobámat, nevetséges módon azt kívánja tőlem, hogy én poroljam le bútorait, s kezembe vegyem a seprűt... arra ugyan várhat!

Egy kis porcelánkosárkába nyúlt, mely teli volt mandulával és messinai szőlővel, s mandulát kezdett feltörni.

– Végy csak te is – szolt nekem. – Ez ugyan kevés, amivel szolgálhatok, gazember, aki többet ad, mint amennyivel bír... Egyszer majd csak jobb idők jönnek, s aztán majd meglátod, milyen gyönyörű lakomákat tudok én rendezni...

Úgy éreztem magam ijedtemben, mintha forró vízzel öntöttek volna le. Hová fog ez vezetni? És ha reggeltől estig írok is Claudius úr számára, annyit nem kereshetek, nem lennék képes nagynénémet is ily módon kitartani.

– Néném, nyíltan be kell neked vallanom, hogy pénzforrásaim igen csekélyek – mondtam nagy zavarban. – A háztartási pénzt majdnem kizárólag azzal keresem, hogy a virágmagvak neveit borítékokra írom Claudius úr számára.

Néném meredten és kételkedően nézett rám, aztán kiolthatatlan nevetésre fakadt.

– Tehát olyan költői viszonyban álltok egymással?... Ez isteni! Na, kicsinyem – szakította félbe magát jókedvűen –, az megszűnik, ha egyszer a helyzetem megváltozik, abban bízhatasz! Másolni! Hiszen az csakugyan keserves kereset, s én tovább nem élhetek a te költségeden!... De mit csináljak? Számlálom az órákat azon pillanatig, amidőn egyszer már azt fogom hallani, hogy ezen Claudius úr egészséges, s valahára beszélni lehet vele!

– Ma először hagyta el a betegszobát.

– Egek! És te ezt csak most mondd nekem? – felugrott félig fekvő helyzetéből. – Hát nem tudod, hogy minden elveszített pillanattal boldogságomat késlelteted?

– Úgy hiszem, ő sem fog neked mást és jobbat tanácsolni, mint Helldorf úr, édes néném – mondtam. – Claudius nagyon

távol tartja magát a társaságtól, Helldorf viszont mint tanító a legelső házakba jár. Az imént is azt mondta nekem, hogy te nagyon sok pénzt kereshetnél mint énektanárnó...

– Kérlek – vágott szavamba jéghidegen –, tartsd meg magadnak bölcsességedet!... Az az én dolgom, milyen módon akarok én magamnak utat tömi, s nyíltan megvallom neked, hogy én egy cseppet sem bánom, ha semmiféle viszonyba sem lépek ezen emberekkel odafenn. Olyan nyárspolgári ismeretségek ezek, és ők mindig távol álltak azon köröktől, melyekben én élni szoktam!... És most ismételen, sürgetőleg kérlek, kövess el mindent, hogy én Claudius úrral értekezhessem.

Én felkeltem, s ő az atlaszcipőbe bújt. Láttam, hogy finom, karcsú lábai testszínű selyemharisnyába vannak húzva.

Szégyelltem magam helyette, midőn arra gondoltam, hogy Claudius úr éles, szigorú tekintete észre fogja venni bemázolt negyvenéves arcát, de akárhányszor nyitottam is fel ajkaimat, arra akarván őt kérni, törölje le kissé kendőjével az arcát, mégsem bírtam egy szót sem szólani.

Forró csókkal bocsátott el.

Felmentem Claudius úrhoz, de az ajtó előtt megálltam és szívemre szorítottam kezeimet. Azt hittem, meg kell fulladnom heves dobogásától. Aztán halkán beléptem.

A szoba nem volt annyira befüggönyözve, mint gondoltam. Az ablakok zöld kelmékkal voltak beborítva, melyek szelíd, kellemes homályt terjesztettek. Claudius úr háttal ült felém egy támlásszékekben, s hátratámasztotta fejét. Zöld ellenző földte szemeit...

Úgy látszik, nem vette észre, hogy valaki belépett, mert nem változtatta meg helyzetét.

Ah, most teljesült legforróbb óhajtásom, viszontláttam őt!

Szólni nem tudtam. Kimondhatatlanul féltem szavam első hangjától a csendes szobában. Zajtalanul mentem közelebb, félénken fogtam meg bal kezét, mely a szék oldaltámláján

lecsüngött... A szőke fej még tökéletesen nyugodt helyzetében maradt, de jobbra villámgyorsan áthajlott, s hirtelen fogva éreztem magam.

– Ah, tudom én, kié a kis barna kéz, mely itt oly félénken remeg ujjaim közt, mint egy pihegő madárszív – szólt anélkül, hogy megmozdulna. – Jól hallottam, hogyan lebegett fel a lépcsőn, s a léptek különféle kopogásából világosan kihallatszott: „Bemenjek vagy ne menjek?”

– Ó, Claudius úr – szakítottam félbe –, én nem voltam dacos!

Gyorsan felém fordította arcát, anélkül, hogy kezemet elbocsátotta volna.

– Nem, nem, ön nem is volt az, Leonore – mondta fátyolos hangon. – Én tudom azt... Környezetem nem sejtí, miért voltam éppen az alkonyat óráiban oly türelmetlen minden nesz iránt, s miért követeltem szigorúan a legnagyobb csendet. Ezen órában szellemi fülekkel vagy tán csak vágyó szívemmel hallgatóztam, mert én nagyon jól tudtam, mikor hagyták el a könnyű leánylábak a Karolina-lakot. Minden lépésüket követtem a kerteken keresztül fel a lépcsőn, s bensőleg vártam a félig suttogott kérdést: „Hogy van ő? Sokat szenved?” Ez a legkevésbé sem hangzott dacosan...

Én mindenről megfeledkeztem, mi köztünk történt, s ellenállás nélkül engedtem át magam a pillanat hatalmának.

– Ah, ön nem értett meg engem olyan jól – mondtam hirtelen, s meggondolatlanul. – Vágyva óhajtottam, hogy Fliedner kisasszony csak egyszer vezessen be önhöz. Nyugodtabb lettem volna, ha szegény szemeibe tekinthettem volna és ön azt mondja nekem: „Látom önt!” Kérem, csak egyszer emelje fel az ellenzőt!

Ő felugrott, levette az ellenzőt, s az asztalra dobta. Karcsú alakja oly magasan, ruganyosan, s egyenesen állt előttem, mint mindig.

– Jól van hát, látom önt! – vizonozta mosolyogva. – Látom, hogy a kis Leonore a hosszú öt hét alatt egy centivel sem nőtt, s

fürtös fejével még mindig éppen szívemig ér. Hasonlóképpen látom, hogy fejét most is oly dacosan fellázadva veti hátra, mint azelőtt. Igaz, mit tehet ön arról, hogy a természet egyszer egy csodás kis tündérgyermeket is akart látni teremtményei közt!

Megragadta kezemet, s gyöngéden magához akart vonni. Ez hirtelen eszméltre ébresztett, s elárasztá szívemet a rossz öntudat egész kínjával.

Kivontam kezemet az övéből.

– Nem – kiáltám –, ne legyen jó hozzám, én azt nem érdemlettem öntől!... Ha ön tudná, milyen undok teremtés vagyok...

– Leonore...

Az ajtóhoz futottam előle.

– Ne nevezzen engem Leonorénak... Én kimondhatatlanul megbántottam önt, rosszat tettem önnel, ahol csak tehettem. Megtámadtam becsületét és ellenségeivel szövetekeztem. Ön nem fog nekem megbocsátani soha, soha!

Tapogatózva ragadtam meg a kilincset. Ő azonnal mellettem állt.

– Valóban azt hiszi, hogy én önt ily heves felindulásban engedném elmenni? – mondta szelíden lehúzva kezemet a kilincsről. – Bármi történt is, bármit vétett is ellenem a viszonyok félreismerésében, az még egy megbocsátó szóra sem érdemes. Az én hibám éppen olyan nagy, mint az öné... s ön csak eggyel tehet nekem rosszat, ha – mint már annyiszor történt –, hidegen és visszautasítólag elfordul tőlem. Nem, nem, azt nem bírom nézni! – szakítá félbe magát mély izgalommal, midőn én heves sírásra fakadtam.

– Ha már éppen sírnia kell, akkor annak ezentúl csak itt szabad történnie.

Visszatértem hozzá, s örömet tettem kezemet az övébe. Aztán kirepültem az ajtón.

Még a pusztán sem, hol mint a madár lelkét a levegőben, semmi bú, semmi fájdalom nem terhelt, még ott sem szálltam soha oly könnyedén, mint e pillanatban a kertek kavicsos útjain végig... Hiszen most már tudtam, hogy nem tévedhetek el a széles nagy világban, mert ő fölöttem tartja kezét, bárhová akarok is menni. Milyen félenken rettentem vissza, midőn átkarolt, s milyen üdvözítő nyugalom jött aztán rám, éppen úgy, mint midőn gyermekkoromban a legiszonyúbban féltem, s Ilse karjai feltárultak, hogy csillapítólag szívére zárjanak.

Egy órával később Christine nénivel lépdeltem a kerteken keresztül. Már bealkonyodott, s finom eső kezdett szitálni, midőn a hídra vezető útra tértünk.

– Hová mennek a hölgyek? – kérdezte egy hang mögöttünk. Charlotte volt, ki csak most tért vissza a hegytetőről.

– Nagynénémet akarom az előházban bemutatni – viszonztam.

A fiatal hölgy egy szót sem szólt, Christine néni szintén hallgatott, így mentünk némán egymás mellett. Egyszerre szörnyű szorongatást éreztem... Itt ment előttem a hídon a két nő. Különös, szinte kísértetiesnek tűnt fel, olyan nagy volt a hasonlatosság e két alak közt. Mind a kettő a főnek ugyanazon büszke, megvető tartásával bírt, ugyanazon széles, domború mellel, ugyanazon járással, s úgy hiszem, nagyságra sem különböztek egymástól, s bensőleg mégis taszították egymást, Charlotte legalábbis megközelíthetetlen maradt.

– Kérem, tessék a köpenyt fenn az én szobámban letenni – mondta nekem hidegen a folyosóban.

A szobába léptünk, mely már kellemesen át volt melegedve és kivilágítva. Fliedner kisasszony a teásasztalt rendezte, s igen tartózkodólag fogadott minket.

– Hol van Claudius úr? – kérdezte tőlem nagynéném halkán, az első szó, mely ajkaira jött, mióta a svájci házat elhagytuk.

Szótlanul mutattam a terem ajtajára.

– Ó istenem, zongora! – kiáltotta elragadtatva, s a hangszer felé rohant, mely ki volt nyitva. – Milyen régóta kellett ezen látványt nélkülöznöm! Ó, engedje, hogy csak egy pillanatra kezeimet a billentyűkre tegyem! Kérem, kérem!

Egy pillanat alatt köpeny és csuklya a közeli székre repült s bámulatomra ott állt Christine néni tökéletes hangversenyöltözékben.

Nehéz, hosszú tejszínű atlasz folyt a szőnyegre, s a mélyen kivágott ruha csipkefodrozatából a keblek emelkedtek ki. Oly vakítóak, oly márványszerűek voltak ezen idomok és vonalak, hogy aligha múlhatták felül a régiségtár görög alakjai. Mint hullámozott alá a hosszú fürtök keblén és nyakán, s milyen ábrándosán voltak odalehelve a halvány, harmatüde rózsák a kékesfekete hajtömegek közé!

– Na, ez mégis kissé sok! – mondta Charlotte szárazon és minden tartózkodás nélkül. Néném pedig a zongora előtti székre ereszkedett. Á zongora felzúgott kezei alatt, s mindjárt utána nem csengő, de hatalmas hanggal és démoni kifejezéssel verte a falakat: „Già la luna in mezzo al maré.”

Egyszerre kinyílt a terem ajtaja, és Claudius úr halványan, mint egy kísértet állt a küszöbön, s mögötte Dagobert bámulós arca jelent meg.

– Diana! – kiáltott Claudius úr az irtózat hangján.

Christine néni feléje repült, s térdre omlott.

– Bocsánat, Claudius, bocsánat! – esedezett, s homloka majd a szőnyeget érintette. – Dagobert, Charlotte, ti oly régen és oly fájdalmasan nélkülözött gyermekeim, segítsetek nekem őt kérni, hogy ismét elfogadjon engem régi szerelmével!

Charlotte felsikoltott bősziútségében.

– Komédia! – hebegte. – Ki fizette meg önt ezen pompásan játszott szerepért, asszonyom? – kérdezte metsző hangon. Aztán rám rontott, s dühösen megrázta karomat. – Leonore, ön elárult minket! – sikoltott fel fülhasító hangon,

Claudius úr azonnal köztünk termett, s hátralökte őt.

– Vezesse ki Sassen kisasszonyt – parancsolta Fliedner kisasszonynak. Milyen tompa és remegő volt hangja, s mennyire igyekezett legyőzni borzasztó felindulását!

Fliedner kisasszony átkarolt engem, s azon terembe vezetett, hol Lothar képe függött. Utánunk becsapták az ajtót... Az öreg hölgy egész testében reszketett, mint a nyárfalevél, s mintegy lázasan vacogtak fogai, ,

– Gonosz vendéget hozott nekünk a házba, Leonore – lehelte, s aggályosan hallgatózott oda, honnan Christine néni kellemes hangja hallatszott. – Ön azonban nem tudhatta, hogy ő az, a csalfa, hűtelen Diana, ki miatt ő annyit szenvedett... Isten ne engedje, hogy ismét hatalmat vegyen rajta! Ő még mindig elragadóan szép.

Kezeim közé szorítottam fejemet. Nem szakad-e rám mindjárt a világ?...

– Milyen ravaszul intézte el ezt! – folytatta Fliedner kisasszony, mélyen elkeseredve. – Hogy megrohanta valamennyit az első, villámként lesújtó meglepetéssel!... Egyszerre gyöngéden megemlékszik „fájdalmasan nélkülözött gyermekeiről”, kiket oly gyalázatosan elhagyott.

– Hát valóban ő Dagobert és Charlotte anyja? – rebegtem.

– Gyermekeim, mindazok után, amiket látott és hallott, még kétkedik?

– Én azt hittem, ők az ő – Lothar arcképére mutattam – és a hercegnő gyermekei – rebegtem.

Ő rám meresztette szemeit.

– Ah, most kezdek csak világosan látni! – mondta. – Ez hát Charlotte megfoghatatlan magaviseletének és modorának kulcsa! Ő is azt gondolja, amit ön? Na, hiszen majd megtudom, ki leplezte le a szigorúan őrzött titkot, s ki magyarázta azt oly eszeveszett módon!... Addig is annyit mondok önnek, hogy a Karolina-lakban csakugyan két gyermek pillantotta meg a

napvilágot. Az egyik néhány órával születése után, a másik féléves korában fogzási görcsökben halt meg, s mind a kettő fiú volt. Dagobert és Charlotte Mericourt százados gyermekei, kivel nagynénje Párizsban házasságban élt, s ki Marokkónál elesett... Szegény gyermek, jó angyala elhagyta önt, midőn ez asszonyt oltalma alá vette, ő szerencsétlenséget hoz ránk, mindnyájunkra!

Kezeimbe temettem arcomat.

– Midőn Erich az ő házához jött, már özvegy volt és első énekesnő a Nagyoperánál Párizsban – folytatta a koros hölgy. – Gyermekei valami Godin asszonynál nevelődtek. Erich szerette őket, mintha az övéi lettek volna, s ámbár anyjuk halálosan megbántotta, mégis oly nagylelkű volt, s pártját fogta a gyermekeknek, midőn a becsületről és kötelességről megfeledkezett asszony minden ellátási költség nélkül a neveidében hagyta őket... Godin asszony nemsokára ezután meghalt, és engem, kinek egyedül mondta el a gyermekek származását, a legszigorúbb hallgatásra kötelezett, meg akarta kímélni a testvéreket azon megalázó fájdalomtól, hogy rossz anyjuk van. Ők elég rosszul köszönik meg ezt neki!

Fájdalmában tördelte kezeit és fel-alá járt.

– Csak azt ne! – mormogá. – Az a hang odaát valóságos démoni hatalommal behálóz. Hallom, hogy hízeleg, panaszkodik és lágyan esdekel, új töröket vet rá.

– Bátyám, bátyám, én borzasztóan szenvedek!... Ó, én nyomorult, én hálátlan teremtés! – sikoltott fel odaát Charlotte velőtrázó hangon...

Én kirohantam az ajtón, le a lépcsőn, a kerteken át... Ki voltam úzve a paradicsomból, saját hibám miatt...

Ismét odavezettem azon férfiúhoz, kit lelkem minden erejével szerettem, ifjúsága gonosz démonát, s ő újra hatalmába fog esni, és előre látható, hogy megmérgezi életét!...

Atyám szobájában ült, kényelmes karosszékben, s mellette állt a párolgó teáscsésze. Olyan vidornak és jókedvűnek látszott,

amilyennek ritkán láttam betegsége előtt, s kedves, régi szórakozott mosolya is itt volt megint.

Egy zsámolyra ültem le melléje, de úgy, hogy arcom egészen sötétben maradt. Ő örömmel elbeszélte nekem, hogy az udvari orvos nála volt, s közölte vele, hogy holnap szabad kikocsiznia, maga a herceg, fog érte jönni a kocsival. Aztán hízelgően simogatta hajamat, megjegyezvén, hogy nagy öröme a teázás ma nem tartott olyan soká, s én ismét nála vagyok.

– De hogy lesz az, atyám, ha négy hétre elmegyek a pusztára? – kérdeztem, s mélyebbre hajoltam az árnyékba.

– Majd csak bele kell magam találnom, Lórikám – mondta. – Neked egy időre vissza kell menned tulajdonképpen otthoni levegődbe, hogy megerősödj. Ezt mind a két orvos kötelességül rőtta rám. Amint meleg lesz...

– Meleg van odakint, pompás lanyha idő – vágtam szavába hirtelen. – Gondold csak, szinte űz engem valami a pusztára. Úgy érzem magam, mintha meg kellene betegednem és mintha a gonosz ellenséget csak a friss pusztai szél riaszthatná el... Atyám, ha már egyszer megengeded, miért nem még ma este?

Ő bámulva nézett rám.

– Ez eszelős dolognak látszik neked, nemde? – mondtam a mosolygásnak gyenge kísérletével – Pedig ésszerűbb ez, mint gondolod. Kinn a leglágyabb levegő fújdogál. Én az éjjeli vonattal indulok, holnap este az én kedves, kedves Dierk-tanyámon vagyok, négy hétig tejet iszom és a pusztai levegőt szívom, s aztán egészségesen visszatérek, ha itt már minden szép lesz, ha a fák virulnak. És aztán minden, minden jó lesz ismét, ugye atyám?... Hiszen egészen nyugodtan mehetek, kérlek atyám, engedd meg!...

Atyám engedelmével futva hagytam el a Karolina-lakot. Koromsötét este volt, s kísérőnőm nem láthatta, hogyan árasztják el a könnyek arcomat, hogyan intettem át az üvegház felé, melyben oly drága, boldogságteljes pillanatokat éltem át. Nem

akartam felnézni az előház ablakaira, midőn az udvaron keresztülmentünk. Ah, mit tehetett akaratom az elválás fájdalma ellen, mely bennem dúlt? Szemeim sóvár tekintettel függtek a fényáron Charlotte szobájában, – elfeledték a függönyöket leereszteni. Még mindnyájan együtt voltak, azt látni lehetett a mennyezeten élénken futkozó, árnyakról. Ő megbocsát neki, kibékül vele – hiszen ez a kibékülés napja –, míg a „meggondolatlan kis pusztai pacsirta” el van riasztva szívetől, ki a világtalan éjbe.

XXXII.

Milyen viszontlátás volt!...

Gyalog vándoroltam az utolsó faluból a Dierk-tanyára a halálcsendes, lombtalan erdőn át. A sűrűben csörgő haraszt belekapaszkodott ruhám szegélyébe, s midőn kiléptem a végtelen rónára, midőn az estalkonyatban felmerültek a halomsírok, s távolról a Dierk-tanyán égő tűz világított, fájdalmasan felzokogva odavetettem magam a téliesen száraz katángkóró közé: boldogtalanul, megtörve tértem vissza a pusztára.

Mélyen a ház kapujának sötét boltozatában gyengén világított a tűz fénye, a tűzhelyen égett a turfa, és a kedves háztető, melyből a füst egyenes, sárgás csíkokba emelkedők az esti égbe, éppúgy nézett ki, mintha közvetlenül a puszta talajából emelkednék, olyan összeesettnek, olyan kicsinek tűnt fel nekem a Dierk-tanya. Ekkor láttam Spitzet eszeveszetten az udvaron végigrohanni. A kerítés ajtajában *megállt*, mintegy *lélegzet nélkül, egy pillanatig* erősen hegyezte fülét, aztán felém iramodott. Örömszűköléssel ugrott rám, egészen a fejemig, hogy orcáimat megnyalja. Alig bírtam magam a lábamon tartani.

– Mi leli ezt az ebet? Hiszen olyan, mintha megbolondult volna! – kiáltott Ilse, s az ajtóba lépett... Ah, ezen hang! Végigszaladtam az udvaron, s a magas nő keblére vetettem

magam. – Ekkor azt hittem, hogy végre megmenekültem a kínoktól, melyek engem fúriákként egészen a pusztá legcsendesebb mélyéig üldöztek... Ilse nem kiáltott fel, s egy szót sem szólt, de karjai erősen átfogva tartottak, és úgy édelgett, úgy cirógatott, mint soha gyermekségemben, é ebből aztán megtudtam, hogy milyen leírhatatlanul vágyhatott utánam.

De Ilse sohasem hagyta magát egészen megrohanni érzelmei által. Egyszerre eltolt magától, mereven kinyújtott karokkal.

– Leonore, te elszöktél! – mondta ama nyugodt hangon, mellyel gyermekkori hibáimat is mindig szememre vetette.

Minden benső fájdalommal mellett mosolyognom kellett. Leültem Heinz faszékére, s beszéltem neki a tűzvészről s atyám betegségéről, mialatt ő újra meg újra összecsapta kezét feje fölé. De az nem gátolta Őt, hogy a tüzet újra meg ne rakja, s a vizesüstöt fel ne tegye, s engem nagyon is akaratom ellen falatonként vajjas kenyérral meg ne etessen.

– Igen, igen, az igazán a legokosabb volt – jegyezte meg, midőn végre azt is közöltem vele, hogy az orvosok küldtek engem a Dierk-tanyára. Aztán eltűnt a ház belsejében, s kis idő múlva egy mennyezetig feltornyosított ágyhoz vezetett.

– Úgy, babám, most lefekszel, s bodzavirágteát hozok neked mindjárt. Húsz lépésről látni rajtad, hogy az úton megfáztál, egészen lázas az arcod... És most már semmit sem kell beszélni, holnap elmondod a többi.

Szörnyű ellenkezésekre megmenekültem a teától, de kegyelem nélkül az ágyba kellett bújnom...

Megint leültem, mint nagyanyám halálának éjjelén, az ágy végébe, s kinéztem a megmérhetetlen távolba.

Haj! A Dierk-tanyán sem leltem nyugalمامat, s minél mélyebb és nesztelenebb csend szótt körül, annál rettentőbben sikoltott fel magányos szívem.,.

Most bizonyára nagy világosság van a Claudius házban. Olyan világos, mint ama teaestélyen, midőn a hercegnő ott volt... S ő a

zongoránál ül. Feledve van azon idő, melyben nem nyúlt egy billentyűhöz sem a hűtlen nő miatt. Ő énekli most neki a mámon tó démoni tarantellát... néhány hét múlva új háziasszony fog járni a Claudius ház visszhangos folyosóin, s a csendes társalgótermek felélednek, vendégek szállnak ki-be, pezsgődugók durrognak, és senki sem rosszallja a férfiú választását, hiszen e nő még „elragadólag szép”, most ő nagybátyám lesz...

Felugrottam, s magamon kívül futkostam fel-alá... Nem, én nem voltam szelíd angyali kedély, nem tudtam mosolyogni forró könnyekkel szememben, felsikoltva védtem magam a tőr ellen, mely mindig újra, irgalom nélkül megfordított keblemben!...

Ilse belépett hozzám az éjjeli mécsessel, hogy utánam nézzen.

– Mindjárt gondoltam, hogy nem tudsz aludni – mondta, midőn látta, hogy felöltözve ülök az ágyon. – Már elszoktál a régi pusztai daltól. Igen, ott a hegyek közt, ott szépen meghunyászkodik a vihar, de nem is tetszik az nekem félannyira sem... Feküdj csak megint a meleg ágyba, nem bánt az itt téged!

Igen, az nem bántott engem, attól megvédett engem köpenyével a kedves Dierk-tanya.

Harmadnapra estefelé csillapodott a vihar. Még hatalmasan fújt ugyan a szél a rónán végig, de tovább nem bírtam maradni a házban. Kirohantam a fergeteges zúgásba, s átvitettem magam a halomra...

Az erdő széle felett felmeredeztek az esthajnal lángoló dárdái: holnap megint vihar lesz. Mintha a levegőben tomboló zivatar is gátat akarna emelni közém, s a világ közé odakinn... S amott kígyózott tova a folyó, melynek mentén igyekezett akkor a három úr a pusztát elhagyni.

Most holt magány volt odaát. Szemem fölé tartottam kezemet, hogy jobban láthassam a csodát az emberektől ment pusztán. Ott mozgott valami sötét pont a keskeny homokúton, melyet Heinz „szekérútnak” nevezett. Iste nem Ilse beváltotta fenyegetését s

elhozatta az orvost! Halvány arcom, levertségem kimondhatatlanul aggasztotta őt.

A sötét pont közelebb és közelebb ingadozott. Csakugyan amaz ócska hintó volt, melyben az orvost hozták nagyanyám halálos ágyához. Most fordulatot tett, árnyképszerűen emelkedett ki az égről az erős hármás lófogát és a cséza.

Egyszerre megállt a kocsi, s egy úr ugrott ki. És ha azon alak ott szőke feje tetejétől lába hegyéig be lett volna burkolva, erről az egy mozdulatról ezrek közt megismertem volna őt!... Ütőereim megálltak, összeszorítottam fogaimat, s gyötrelmesen meresztettem szemeimet a kocsi ajtajára. Most kell, hogy ő, a szép nő is kiszálljon, fekete bársonyköpenyében, fehér hermelingallérijával... Nyilván nagybátyám és néném jött, hogy visszavigye a szőkevényt, de az ajtó becsapódott, a kocsi megfordult, s visszament az erdő felé. Claudius úr pedig egyedül jött át a pusztán, egyenesen a halomnak tartva. Bő köpeny lebegett vállairól, s kék szemüvege csillámlott a lenyugvó nap fényében...

Kitártam karjaimat s le akartam rohanni a halomról, de azonnal lebocsátám azokat – egy nagybácsit nem üdvözölnek ilyen szenvedélyesen. A viharban tántorogva átkaroltam a fenyőt, mely alatt álltam, s kemény kérgéhez szorítottam homlokomat.

Most közelebb és közelebb jöttek a léptek. Én nem mozdultam, úgy éreztem, mintha kínoszlophoz lennék kötve, s ott kell vámom néma fájdalomban.

A halom lábánál megállt.

– S egyetlen lépést sem tesz elém, Leonore? – kiáltott fel.

– Bátyám! – rebegtek ajkaim.

Kevés lépéssel fenn állt mellettem, mosoly játszott a körül ajkait.

– Csodálatos leány, miféle borzasztó képzeletben van? Valóban azt hiszi, hogy egy higgadt bácsi olyan vágyón és aggódva sietne elszökött kis unokahúga után?

Gyöngéden megragadta kezeimet s levont engem a halomról.

– Úgy, itt fölöttünk zúg el a vihar... én nem vagyok bácsija. De atyjánál voltam, s más jogokat kértem tőle. Ő örömmel adta nekem az engedélyt, hogy önt hazahozzam, de nem a Karolina-lakba, Leonore. Ha elhatározza magát, hogy velem jön, akkor mind a kettőnknek csak egy útja van... Leonore, engem és önt már csak saját akarata választja el, mégsem talál nevet számomra?

– Erich! – kiáltottam örömömben s átkaroltam nyakát.

– Gonosz gyermek – mondta, engem szorosan átölelve. – Mennyit vétettél ellenem! Sohasem fogom elfeledni azon órát, melyben Fliedner kisasszony ijedten visszajött a Karolina-lakból, s azt mondta nekem, hogy te elutaztál... el, az éjjeli vonattal. Az én megriasztott pusztai madárcám magánosan kinn az éjben és idegen világban bolyong... S mennyire búsultam azon, nem is sejtetted, milyen fájdalmat okoztál nekem!... Leonore, hogy tudtad azt gondolni: én képes lennék szívemhez szorítani oly szentül szeretett leánykámat, hogy őt mindjárt azután a rútul kendőzött bűn kedvéért magamtól eltaszítsam?

Kibontakoztam karjaiból.

– Hát csak nézzen rám! – kiáltottam félig nevetve, félig sírva alávétvén magam tekintete szemléjének. – Christine néni mellett én csakugyan a leghitványabb semmi vagyok, amint Charlotte engem nevezni szokott! – Lábainál láttam Christine nénit, s ő bocsánatért esdett. Én tudtam, ön nagyon szerette ezen csodaszép nőt, annyira szerette...

Lángoló pír borította arcát, sohasem láttam ennyire elpirulni.

– Tudom, hogy Fliedner kisasszony fecsegett – mondta. – Ifjúságom tévedése a legszélőbb következetességig megbosszulta magát. Ezen óráig szenvednem kellett, de most elég is legyen a bűnhődés, jogomat követelem!

Megcsókolt, aztán védőleg eltakart köpenyével.

– Némi változást fogsz találni, midőn hazajövünk, gyermekem
– mondta kis szünet után halkabb hangon. – A svájci ház
földszinti bérlaka üres, a vándormadár ismét dél felé repült.

– De ő szegény volt. Mit fog csinálni? – mondtam
szorongatott hangon.

– Arról gondoskodva van, hiszen ő nagynénéd, Leonore.
Keblére rejtettem arcomat.

Kiléptünk a védelmet nyújtó halom mögül, a vihar megrohant
minket.

– Ha látnálak ott a pusztán a viharban téged! – éneklém
ujjongva, teljes hanggal, a zúgás-búgás közben. Hiszen a dal
megvalósult, erős karja által védve lépdeltem oldalán. Bal keze
gondosan fogta össze a köpenyt, melyet fejemre és vállamra
borított...

Ilse a fleetben ült s burgonyát hámozott. Heinz éppen a
fáskertből jött a füstölgő pipával, midőn a pajtába léptünk.
Sohasem láttam hű gondviselőmet annyira megdöbbenve, mint
azon pillanatban, midőn Claudius úr levette fejemről köpenye
sarkát, s én ránevettem. A kés és a félig meghámozott burgonya
kiesett kezéből az ölébe.

– Claudius úr! – kiáltott fel bámultában. E név hallatára
Heinz ijedten kirántotta pipáját szájából és hátradugta.

– Adjon isten jó napot, Ilse asszony! – mondta Claudius úr. –
Ön szállást adott egy kis szőkevénynek, én érte jöttem, enyém ő!

Most virradt meg Ilse asszony fejében. Felugrott, kés, héjak és
burgonyák, mind lehullottak kötényéből a kőtalajra.

– Ó istenem uram, ez volt hát a baj! Szépen rászedtél engem
Leonore, ó Jézusom! És nőül akarja venni ezt a gyermeket itt,
Claudius úr? – mondta zsémbelő hangon, míg a megindulás
könnyei peregtek szemeiből. – Csak nézze meg ezeket a picit
kezeket és az arcot! Fiatal, fiatal. És az a sok ember, akiknek ön
parancsol, hogyan viseltessen olyan kis menyecske iránt, kit ön
mint gyermeket karján hordozhat a házban!

Ő gyöngéden felkacagott.

– Majd csak tisztelettel lesznek iránta, ha látják, hogyan uralkodik a „kis menyecske” a ház főnöke felett... És most, Ilse asszony, készüljön, holnap hazautazunk, a menyasszonynak csak az ön kíséretében szabad visszatérnie.

Ilse szemeit törölgette köténye sarkával.

– Hát a Dierk-tanya, hogy lesz azalatt, Claudius úr? – Tudná csak, milyen állapotban találtam én azt akkor! – mondta kissé élesen és célzatosan.

Heinz zavartan vakarta fejét, s félénken tekintett szigorú nővéreire. De én odaugrottam, s karjába fűztem karomat.

– Heinz, gonosz Heinz, te nem is kívánsz nekem szerencsét?

– Ó, igen, hercegnőcském, de sajnálom is, mert odakinn mégsem olyan a világ, mint a pusztán!

*

Ezen leírást menyezgőm napja után két évvel kezdtem. A kosárbölcső íróasztalom mellett állt, s párnái közt egy ifjú lény lélegzett, szép szőke elsősülöttem. Ezen kis csoda számára, kit újra és újra bámulnom kellett, akartam élményeimet leírni... Azóta egy gyönyörű, erős hangú, barna fürtös fiú is feküdt a zöldfátyolos kosárban, és most Leonorém, a Claudius ház egyetlen leánya alszik ugyanazon helyen. Hét év óta vagyok férjnél. Charlotte egykori szobájában ülök. A sötét függönyök eltűntek. Verőfény vesz engem körül, rózsacsokrok, hímzettek és festettek vannak szétszórva a szőnyegen, bútorokon és falakon, az ablakfülkékben valóságos viráglugasok vannak. Leonore kis ökleit orcáira szorítva szendereg. Olyan csendesség van, hogy a legyeket is zúgni hallom, most valahára eljutok a befejezéshez!

Ekkor felrántják az ajtót, s berohan a Claudius család két fenntartója.

– De mama, te nagyon sokáig írsz! – kiált a szőke szemrehányólag. – Hiszen aludtتهت akarunk enni a kertben. Fliedner néni már a lugasban van, és a nagypapát is elhívtuk már.

Reszkető örömmel nézek szeme közé, – magasra nő, mint a nyárfa karcsú sudara.

– Menjetek csak addig a kertbe – mondtam, míg ujjaim a majdnem lehetetlen ostort igyekeztek előállítani. – Még Charlotte néniről kell valamit írnom,

– A kis Paul is? – Miután igent mondtam, ismét kiszaladtak, le a lépcsőn.

A pusztáról való hazatérésem utáni napon Charlotte elhagyta a Claudius házat, hogy egy tanintézetbe lépjen, s rövid időre ezután a fiatal Helldorf Angliába ment. Megkérte Charlotte kezét, de Charlotte visszautasította. Nekem bevallotta levélben, hogy fölöttébb rosszul bánt vele gőgjében, s most, miután képzelt magasságáról lezuhant, még kevésbé adhat helyet hajlamának. Mi nem engedték, hogy a tanidő befejezése után idegen függőségbe lépjen. Unszolásunkra visszatért a Claudius házba, mint szenvedélyesen szerető nénje gyermekeinknek. Helldorf neve sohasem jött ajkaira, ámbár sokat megfordult – úgy mint mi is – a tanító házában. Ekkor jött a hatvanhatos hadjárat. Max Helldorfot is behívták, és Königgrátnél súlyosan megsebesült.

Egy órával később, amint a tanító ijedtségtől sápadtan házukba hozta e hírt, Charlotte útiköntösben lépett szobámba.

– Megyek betegápolónőnek, Leonore – mondta szilárdul. – Ments ki a bácsi előtt, én nem tehetek másképp.

Claudius nem volt itthon, és én ezer örömmel hagytam őt elmenni. Négy hét múlva egy hosszú, boldogságot lehelő levelet vettünk ezen aláírással: „Charlotte Helldorf”. A tábori lelkész megáldotta a gyógyulót és hű ápolónőjét...

Ah, most szilárd lépteket hallok feljönni. Az iroda be van zárva... Én tovább írok és úgy teszek, mintha nem hallanám jönni

azt a férjet, ki sokkal inkább elkényeztet engem, mint amennyire megfelelhét érte. Én mindig kinevetem őt, ha karjaiba vesz, s mintegy mentegetőleg szól atyámnak fejem felett: – „Hiszen gyermekeim közt ő a legidősebb és legmeggondolatlanabb.” És atyám erre szórakozott mosolyával bólint. Az én jó atyám még mindig nagyon szórakozott, de mi kezünkön hordozzuk őt, és legújabb műve feltűnést kelt a tudósvilágban. Helyzete az udvarnál kellemesebb, mint valaha, a hercegnő is gyakran jön a Claudius házba, de Lothar képe fölött sötét lepel függ, és a faliszőnyeg ajtó a Karolina-lakban befalaztatott...

A magas, még mindig karcsú férfiú most halkán belép, a bölcső fölé hajol s szemléli alvó leánykáját...

– Csodálatos, mennyire hasonlít hozzád e gyermek, Leonore.

Én büszkén felugrom, mert ő ezt elragadtatott tekintettel mondja... El a tollal és kézirattal! Azok nem bírnak színekkel a „pusztai hercegleány” napfénye számára!